دۆستوفسکی

هەژاران

رۆمان

و: حەمەکەریم عارف

بابەت: هەژاران (رۆمان)
نووسینی: دۆستوفسکی
وەرگێڕانی: حەمەکەریم عارف
تایپ: سروشت رزگار حەساری
هەڵەچن :زنار محەمەد
مونتاژ:فازیل کەوڵۆسی
چاپی یەکەم:٢٠١٠، سلێمانی

پێشەکی

حەمەکەریم عارف

"١"

دۆستۆفسکی (١٨٢١-١٨٨١)بە بۆچوونی رەخنەگران و مێژوونووسانی ئەدەب،یەکێکە لە رۆماننووسە هەرە مەزنەکانی روسیای سەدەی نۆزدەیەم وزۆربەی بەرهەمەکانی تا رۆژگاری ئەمرۆش هەر بە تازەیی ماونەتەوەو پیر نەبوون.واتە بەرهەمی دۆستۆفسکی بەشێکە لە کەلەپوری ئەدەبیاتی جیهانی وبۆ سەر زۆربەی زمانە زندووەکان پاچڤەکراون،وئەگەرچی کورد زۆر بە درەنگەوە ئاوڕیان لەم کەڵە نووسەرە داوەتەوە، بەڵام لەو ساڵانەی دواییدا هەندێ لە شاکارەکانی کراون بە کوردی کە جێگەی قەدرزانی ودەستخۆشییە. بەندەش وا لێرەدا یەکەمین نۆبەرەی رۆمانەکانی دۆستۆفسکیم،کورتە رۆمانی (هەژاران- ١٨٤٥)دەکەم بە دیاریی دەست وپێشکەش بە کتێبخانەی هەژاری کوردی دەکەم ولەوەش دڵنیام کە دیاری دەستی شوانە،ودیاری شوانیش یا شنگە یا ئاڵەکۆك.

دۆستۆفسکی ئەم رۆمانەی لە تەمەنی بیست وچوار بیست وپێنج ساڵیدا نووسیوەو شۆرەت و نێوبانگێکی خێرای پێدەرکردووەوبە نیشانەیەکی یەجگار گەورەی بەهرەو سەلیقەی ئەدەبی ئەو هاتووەتە ژماردن..هەر لە هەمان ساڵدا رۆمانۆکی (سێبەر)شی بڵاوکردووەتەوە،ولەوێدا یەکێك لەو تیمەو نێوەرۆکانەی خستووەتە روو کە پاشان لە شاکارانی:(تاوان وسزا، برایانی کارامازۆف)دا هونەریانەتر مامەڵەی لەتەکدا کردووە،واتە مەسەلەی کێشەو هەڤدژی نێوان خێروشەڕی هونەراندووە، کە ئەم بیرۆکەیە باڵی بەسە دۆسۆفسکیدا کێشاوەو بووە بە تان وپۆ وکری (نسیج) دەروونی و رۆحی قارەمانانی رۆمانەکانی.واتە دۆستۆفسکی باوەڕی تەواوی بەوە بوو کە مرۆڤ پێویستی بە پەشیمانی وتۆبەو گەڕانەوەیە،وقەناعەتی وابوو کە ئازاروعەزاب وکول وکۆڤان مایەی ڕزگاری وئاسوودەییە.وبەلای زۆربەی ڕەخنەگران وباسکارانەوە ئەم بیرۆکەیە بەسەر نووسینەکانی دۆتۆفسکی و قارەمانان وکاراکتەرانی رۆمانەکانیا زاڵەو بەمەش رەنگی چەمکی ئاینی رۆمانەکانی خۆی ڕشتووە.ئەوەی لە بەرهەمەکانی ئەم کەڵە ئەدیبەدا دەردەکەوێ، بە تایبەتی لە ڕۆمانی (تاوان و سزا)دا ئەوەیە کە زۆر کارامە ولێهاتووانە وێنەی ژیانی دەروونی تاوانباری گرتووە،جەختێکی فرەی لەسەر بەرجەستەکردنی لایەنە سایکۆلۆژیەکانی تاوان و تاوانباری کردووەتەوە،لایەنە هەڤدژەکانی ناخ وخودی مرۆڤی، بە جۆرێ هونەراندووە،کە شارەزایی لە مەسەلە سایکۆلۆژیەکان مەرجە بۆ تێگەییشتنی کارە ئەدەبییەکانی دۆستۆفسکی.ولەم رووەوە زۆر کەس ئەم کەڵە نووسەرە لە ریزی زانا گەورەکانی دەروونناسی دادەنەن.بۆیە دۆستۆفسکی تەنیا بە خەڵکی سەدەی نۆزدەیەم نایەتە ژماردن، بەڵکو بە زەبری کارە ئەدەبیەکانی سنووری جوگرافیاو مێژوو،ئاقاری شوێنکاتی بەزاندووەو لەمڕۆشدا دەژی.

دۆستۆفسکی لە سەرەتای لاویدا پەیوەندی دەگەڵ کۆمەڵێك شۆڕشگێڕی سیاسی،خودان بیروباوەرو کەڵکەڵەو خولیای خیاڵاوی تۆباوی دا پەیداکرد،کە دەسەڵاتی تزاری پێی زانین، گرتنی.دۆستۆفسکی درایە دادگاو حوکمی خەنەقاندن درا،پاشان بەخشینی تزاری بۆ دەرچوو،ڕەوانەی تاراوگەی سیبریا کرا،پێنج دانە ساڵی بەدەم کاری قورسەوە لەوێندەر قەتاند.لە ساڵی ١٨٥٩دا عەفوکرا..بەڵام ئەو گیانی یاخیگەرییەی کە تیای بوو،هەرچەندە لە ژیانی ڕۆژانەیدا هەندێ کەم بووەوە، وەکو شەقڵ ومۆرکی کاراکتەرو قارەمانانی ڕۆمانەکانی هەر مایەوە، بۆیە بۆ خوێندنەوەو تێگەییشتنی مەودای بەرهەمەکانی ،ڕەچاوکردنی ئەم شەقڵی یاخیگەرییە پێویستە..

بەهەرحاڵ ئەم کەڵە ڕۆماننووسە میناکی نقومەوانێکی یەجگار لەزەبر،خۆی بە قولایی ناخ ودەروونی بەشەردا کردووەو هەموو ناکۆکی وهەڤدژییەکانی ناخ و دەروونی بەشەری کەشف کردووەو دۆزیوەتەوە. ئەوەتا نیتشە لە شوێنێکدا دەڵێت:"دۆستۆفسکی تاقە دەروونناسە کە شتێکی لێوە فێر بووم."یان ستیڤان تسفایغ، ڕۆماننووسی نەمساوی دەڵێت: "دۆستۆفسکی یەکەم کەسە بیرۆکەیەکی لەمەڕ ئەو خەڵکانە داینێ کە ئێمەین.."یانی یەکەم کەسە هەوڵیداوە خۆمان بە خۆمان بناسێنێت..

***

هەڵبەتە پرۆسەی وەرگێڕان، زیاتر بایەخ بەو شاکارانە دەدات کە بەشێکی هەرە گرینگی کەلەپوری مرۆڤانی پێکدەهێنن وبە درێژایی ڕۆژگار هەر تەڕوتازەن و ئاقارو کەوشەنی جوگرافیاو مێژوو دەبەزێنن وبە ئاسانی پیر نابن و دەبن بە کەلەپوری هەموو سەردەمەکان،وهەڵبەتە پێتڤیە ئەو شاکارانە بەوپەڕی ئەمانەتداری ووردی،بەزمانێکی روون ورەوان، بەوپەڕی فەساحەت و بەلاغەتەوە بێتە وەرگێڕان،واتە دەکرێت لە زمانە ئەسڵەکەوە پاچڤە بکرێت،پاچڤەیەکی ئەوتۆ کە بە تەواوی هاوتای دەقە ئەسڵییەکە بکاتەوەو لە کۆڕی ئەدەبیاتدا قامکانی بۆ ڕابکێشرێت وپشتی پێ ببەسترێت و پێویست بەوە نەکات کەسانی دی کاتی خۆ بە فیڕۆ بدەن و جارێکی دیکە پاچڤەی بکەنەوە،مەگەر رەوت وگۆڕان و رادەی پەرەسەندنی زمانی سەردەم ئەمە بخوازێت.

"٢"

دۆستۆفسکی بە یەکێك لە پێشەنگەکانی رۆمانی کلاسیکی روسی دەژمێردرێت. هەڵبەتە گومان لەوەدا نییە کە کاریگەریی ئەزموونی ڕۆمانەوانی و رۆماننوسی پوشکین و گۆگۆلی بەسەرەوە بووە، هەروەها گەلێك لە باسکارانی ئەدەبی ئاماژەیان بۆ کاریگەریی رۆمانەکانی بالزاك و جۆرج ساند وڤیکتۆرهۆگۆ ودیکنز بەسەر ڕۆمانەکانی دۆستۆفسکییەوە کردووە.

دۆستۆفسکی لە چلەکانی سەدەی نۆزدەیەمەوە هاتووەتە مەیدانی ئەدەبیەوەو هەر لە یەکەم ڕۆمانیەوە (هەژاران– ١٨٤٥)هەوڵیداوە لە ڕێبازی گۆگۆلی مامۆستای دوور بکەوێتەوەو پەیڕەوی میتۆدێکی تازەی هونەری بکات، بۆیە زیاتر باری دەروونی وسایکۆلۆجی قارەمانەکانی بەهەند

وەرگرتووەو ویستویەتی لەو ڕێگەیەوە وێنەیەکی هونەریی واقیع و ژیانی باوی وەخت پیشان بدات..

دۆستۆفسکی لە ساڵی ١٨٤٤دا،وەکو ئەفسەرێکی ئەندازیار،سەرباری ئەوەی قەرزێکی زۆری بەسەرەوە بوو، دەستی لە کاری فەرمی حکومەتی کێشایەوە. لەو دەمەدا تووشی دەبێت بە تووشی گریگۆریۆفیچی کۆنە برادەریەوە، کە وەکو نووسەرێکی ریالیستی سەرکەوتوو، ژیانی ئەدەبی خۆی دەست پێکردبوو. جووتە هاوڕێ بە شەریکی خانوویەکیان بەکرێ گرت،دۆستۆفسکی لەو ماڵەدا دەستی دایە نووسینی یەکەمین ڕۆمانی خۆی (هەژاران).هەڵبەتە بێ ئەوەی بێڵێ هاورێکەی پێبزانێت. شەو ورۆژ،بەوپەڕی جۆش وخرۆشەوە کاری لەو بەرهەمەدا دەکرد،تا لە ئێوارەیەکی مانگی ئایاری ساڵی ١٨٤٥دا تەواوی دەکات.هەنگێ هاوڕێکەی گازکردو لە نهێنییەکەی خۆیی ئاگادار کرد،وکەوتە خوێندنەوەی رۆمانەکە بۆی.دۆستۆفسکی بە نەشئەیەکی ترسامێزەوە بۆی دەخوێندەوەو ئەویش(گریگۆریۆفیچ)بە دڵ و بەوپەڕی دڵبەندی و سەرسامی گوێی دەگرت،تا درەنگانێکی شەو ئەوجا لە خوێندنەوەی بوونەوە، گریگۆریۆفیچ دەستنووسەکەی لێسەندو بۆ سبەینێ بۆ نیکراسۆفی شاعیری نیشتمانپەروەری برد،گریگۆریۆفیچ بە درێژایی شەو رۆمانەکەی بۆ خوێندەوە، کە جووتە ئەدیب نزیکەی سەعات چواری بەرەبەیان لە خوێندنەوەی بوونەوە، لە خۆشیاندا خۆیان پێنەگیراو بەو ناوەختە چوون لە دەرگای ماڵەکەی دۆستفسکییان داو لە خەویان هەستاند تا پیرۆزبایی لێبکەن. دیارە ئەو ساتە جوانترین ساتی ژیانی دۆستۆفسکی بوو،وهرگیز ئەو ساتە خۆشەی لە بیر نەچووەوە.دوای سێ رۆژان دۆستۆفسکی چوو بۆ لای ڕەخنەگری بە نێوبانگ بیلینسکی،کە دەستنووسی ڕۆمانی گۆرینی لە نیکراسۆف وەرگرتبوو،هەرکە بلینیسکی ئەم نووسەرە لاوەی بینی، بە گەرمی پێی گوت: "کوڕۆ تۆ دەزانی چیت کردووە؟!"هەڵبەتە بلینسکی ئەم رۆمانەی بە یەکەمین هەوڵی نووسینی رۆمانی کۆمەڵایەتی دەزانی،کە تەنیا خەڵکی هونەرمەند، هونەرمەندی رەسەن و بەهرەمەند باری دەبەن و دەرەقەتی دێن..ئەم ڕۆمانە (هەژاران) کە بووە مایەی شۆرەت و نێوبانگی دۆستۆفسکی و بەمە ناوی کەوتە سەرزاران،لەسەر بناغەی نامەکارییەك رۆنراوە کە لە بەینی کارمەندێکی بەتەمەنی حکومەت و کیژۆڵەیەکدا روو دەدا کە لە ژوورێکی بەرانبەر ژوورەکەی ئەودا کرێچیە.یانی چیرۆکی کارمەندێکی ئیستنساخچی هەژاری بە ساڵاچووە کە نائومێدانە لە هەوڵ و تەقەلای بەدەست هێنانی حەیاو حورمەتێکدایەو ئەشقی راستەقینەی خۆی سەبارەت بە کیژۆڵەیەکی هەتیوی هەژاری بێنەوا، لە ژێر پەردەی مەحەبەت و خۆشەویستی باوکانەدا دەشارێتەوە..کابرای کارمەند هەموو کاتی خۆی لە ژوورە چکۆلەکەی خۆیدا بە نووسینەوەی بەڵگەنامانی ئیداری بەسەر دەبات. لە میانەی ئەم نامەکارییەوە، خوێنەر لە ژیانی ئەم دوو کەسە ئاگادار دەبێت، لە ژیانی رابردوو ئیستایان کە پڕن لە رووداوو وبۆیەرێن بێ ماناوتوڕەهات ونووسەر زۆر ئاسایی وسادە دەری بریون وگوزارشتی لێکردوون..راستە کۆمەڵێك خاڵی وەك هەژاری و داماوی و بێنەوایی وهەستێن هاوبەش کۆی کردوونەتەوە بەڵام سەرەنجام هیچ بەختەوەری و شادییەکی لێناکەوێتەوەو بۆ یەکتر دۆزەخن..

دۆستۆفسکی گەلەك رۆمان و چیرۆکی لە پاش بەجێماوە لەوانە: (هەژاران-١٨٤٥،بێزراوان-١٨٦١،تاوان وسزا-١٨٦٦،گێلە-١٨٦٩،ئەهریمەنان-١٨٧٢،هەرزەکان-١٨٧٥،برایانی کارامازۆف-١٨٨٠)

ژیانی هەژارانی شارنشین،لە کارە رۆمانەوانیەکانی دۆستۆفسکیدا یەجگار زاڵە و ئەم تیمەیە بووە بە نێوەرۆك و مایەو ماك وهەوێنی ژمارەیەکی زۆر لە رۆمانەکانی کە یەکێکیان ئەم رۆمانەیە (هەژاران)جا دۆستۆفسکی نەهاتووە تەنیا ئەو تابلۆو دیمەن و وێنانەمان پێشکەش بکات کە هەژاری وناکۆکیە کۆمەڵایەتیەکانی کۆمەڵگەی هەژار پیشان دەدەن،بەڵکو بایەخێکی پتری بە وێنەگرتنی جیهانی رۆحی ودەروونی وئەخلاقی هەژاران داوە کە هەڤبەندو هاوپەیوەندی بوونی مادیانە. واتە گرفت و کێشەی کۆمەڵایەتی هەژاری لە رۆمانەکانی دۆستۆفسکی دا، لە میانەی کێشە ئەخلاقی و سایکۆلۆژیەکانەوە بەرجەستە دەبێت. دیارە جیهانی ناوەوەی هەژارانی دۆستۆفسکی، جیهانێکی یەجگار ئاڵۆزو سخ و دژوارە،کۆکەرەوەی هەڤدژەکانە..بەکورتی دۆستۆفسکی جۆرە رۆمانێکی تازەی داهێنا، کە پاشان نێوی ڕۆمانی تراجیدی لێنرا،ئەمە زێدەباری ئەوەی کە یەکێك بوو لە پێشەنگانی ڕۆمانی سایکۆلۆژی ورۆمانی فرەدەنگ،ودۆستۆفسکی لە کارەکانیا کۆمەڵێك خەسڵەتی هزری وهونەری خۆی هەبوو،کەزیاتر لە هەردوو رۆمانی (تاوان وسزا)و(برایانی کارامازۆف)دا بەرجەستەو دیارن.

"٣"

فیۆدۆر میخائیلۆفیچ،دۆستۆفسکی(١٨٢١-١٨٨٠)رۆماننووسێکی مەزنی روسیە، لە مۆسکۆ لە نەخۆشخانەیەکدا کە بابی لەوێندەر پزیشکی دەکرد،لە دایکبووە.هەرکە چاوی بەدنیادا هەڵهێنا رووبەڕووی ژینگەیەکی ناخۆشی،پڕ لە بۆنی داودەرمان و هەژاری بووەوە.بابی، کابرایەکی توندە تەبیعەتی،بەدمجێزی،خۆپەرستی،رژدی پیسکەو پولەکی بوو.هێندە تورەوتڕۆ بوو کە بەشەق و زللەو دەمڕێژی جنێوان ماڵ ومنداڵەکەی بەرێوە دەبرد.فیۆدۆر کە منداڵێکی هەستیارو تورە بوو، زۆری ڕق لە بابی بوو،وتەنانەت لە خەویشدا لە هاتوهاواری بابی دەترسا،بۆیە لە ناخی دڵەوە ئارەزووی مردنی بابە ستەمکارەکەی دەکرد،بەڵام دایکی کە ئافرەتێکی میهرەبان ونەرم ونیان بوو،زوو مردو فیۆدۆر بە تەنیا مایەوە.فیۆدۆر پاش مردنی دایکی،لە لایەن بابیەوە کە لە نائومێدیدا پەنای وەبەر مەشروبات بردبوو و توانای سەرپەرشتی منداڵەکەی نەبوو،بۆ قوتابخانەی ئەندازەی سوپایی سانپترسبۆرگ نێردرا، لەوێندەر، لە ژینگەی وشك و ناخۆشی فێرگەدا،کە سیستەمێکی سوپایی بەسەرا زاڵ بوو، دەرفەتی قۆزتەوەو کەوتە خوێندنەوەی کتێبانی دڵخوازی خۆی، بە دزییەوە کتێبانی روسی وفەرەنسی دەخوێندەوەو زەوق وسەلیقەو بەهرەی نووسەریی خۆی پەروەردە کرد. لە تەمەنی هەژدە ساڵیدا، کەبیستی بابی بە دەستی مسکێن و کۆیلە یاخیەکانی خۆی کوژراوە، تووشی شۆك بوو،وزۆر پەشیمان بوو لەوەی کە هەمیشە مەرگی بابی بە ئاوات خواستبوو.لەو ساڵەدا بۆ یەکەمجار نەخۆشی فێی لێدەرکەوت.دوای تەواوکردنی خوێندن لە بەشی ئەندازەدا، لەیەکێك لە دایەرەکاندا دامەزرا،لە سانپترسبۆرگدا ماڵێکی پەرپوتی بەکرێ گرت،وئیدی بە دەستکورتی و شەرمەزاری درێژەی بە

ژیان دا.زۆری پێنەچوو لە کاری ئیداری وەڕەز بوو،و دەستی لە کارکێشایەوە تا هەموو کاتی خۆی بۆ ئەدەبیات تەرخان بکات.سەرەتا بۆ دابینکردنی بژێوی و ژیانی خۆ کەوتە کاری پاچڤە و (ئوجینیە گراندە)ی بالزاك و (دون کارلۆس) شیلەری وەرگێڕا.لە ساڵی ١٨٤٥-١٨٤٦ یەکەمین رۆمانی خۆی (هەژاران)ی نووسی ودای بە نیکراسۆفی شاعیر کە لە گۆڤارو رۆژنامەدا بۆی بڵاو بکاتەوە..دوای دوو رۆژ،لە سەعات چاری بەرەبەیاندا، کە تازە بۆ ماڵ گەڕابووەوەو چووبووە ناو جێگە، زەنگی دەرگاکەی لێدرا،کە دەرگای کردەوە نیکراسۆفی لەبەر دەرگا بینی، لەپڕ باوەشی پێدا کردو هاواری کرد:"زۆر عالە!"و بەڵێنی دایە کە پیشانی بیلینسکی رەخنەگری سەختگیری بەناوبانگی بدات.بیلینسکی-ش هەمان بۆچوونی نیکراسۆفی دووپات کردەوەو بە دۆستۆفسکی گوت:"لاوۆ!تۆ دەزانی چیت نووسیوە؟"

دۆستۆفسکی کە ناوی خۆی بیستەوەو لەسەرکەوتنی خۆی دڵنیا بوو، ئیدی بە پەلە پەل چەندین چیرۆکی بڵاوکردەوە کە سەرکەوتنێکی ئەوتۆیان بە دەست نەهێناو رەخنەگران، بە لاسایی کەرەوەی(گۆگۆل)یان ناوبرد و تەنانەت بیلینسکی-ش لە بۆچوونەکەی خۆی نیمچە پەشیمانێك بووەوە.. دۆستۆفسکی لە داخی شکستە پەیتا پەیتاکانی خۆی پەیوەندی بە گرۆپێکی لاوانی شۆڕشگێری ئازادەوە کرد،کە یەکێك لە ئامانج و مەرامەکانیان، هەڵوەشاندنەوەی یاسای کۆیلایەتی بوو،ولە کۆڕو کۆبوونەوەو گەنگەشەو موحازەرەکانیاندا بەشداری کرد. لە ١٨٤٩/٤/٢٢دا،کە لە کۆبوونەوەیەکی دوورو درێژو تاقەتبەری ئەنجوومەنی گروپی نێوبراو،بۆ ماڵ گەڕابووەوە،لە زەنگی دەرگاکەی دەدرێت،بەڵام ئەمجارەیان لە جیاتی نیکراسۆف،پۆلیسی لەبەردەرگادا بینی کە بە تاوانی بەشداری لە چالاکیەن دژەتزاری گرتیان ولە زیندانیان پەستاوت.دیارە کە دۆستۆفسکی کە خۆی بە تاوانبار نەدەزانی و هەرگیز وێنای نەدەکرد،بەشداری لە گەنگەشە وباسی سیاسیدا،وەکو تاوانێك ئەو دەگەیەنێتە پای مێزی دادگایی،هەموو کاتێ بەتەمای ئازادبوون بوو تا لە ٢٢/دیسامبەردا کە لە سەعات شەشی بەیانیدا دەگەڵ هەندێ ئەندامانی دیکەی گروپی شۆڕشگێری ناڤبریدا، لە لایەن پاسەوانانی دڵرەقەوە بەرەو مەیدانی بەفرو بەستەڵەك گرتوو برا،بۆ ئەو شوێنە برا کە خەڵکێکی فرە چاوەڕوانی هاتنی ئەوان بوون.دادسێن قرێری دادگای،کە قەراری ئیعدام بوو، بۆ خوێندنەوە،دەستەی یەکەم تیرباران کران، کە نۆرە هاتە سەر گرۆپی دووەم،کە دۆستۆفسکی یەکێك بوو لەوان، ئاجودانێك لە دوورەوە دەستەسڕێکی سپی هەڵکردو جێبەجێکردنی حوکمی ئیعدامەکەی راگرت.بەمجۆرە حوکمی ئیعدامەکەی کرا بە چوارساڵ زیندانی لەگەڵ کاری قورس لە تاراوگەی سیبریا..ئەنجام لە ٢٤/دیسامبەرولە شەوی لەدایکبوونی مەسیحدا، پێ بەکۆت وزنجیر، بۆ تاراوگە رەوانە کرا،لە زیندانی سیبریادا، دەگەڵ دزو بکوژو پیاوخراپاندا، لە ژوورێکی پیس و قێزەوندا جێگیر بوو.وەکو ئەوان جلکی یەکشێوەی زیندانی لەبەرکردو بوو بە هاوسفرەیان و ملی بۆ کاری ئیجباری تاقەتپڕوکێن دا..دۆستۆفسکی کە هەر لە منداڵیەوە کەسێکی لەشبەبارو دەغەزار بوو، لە زیندانیدا فێی لێدەهات و دەکەوت، بەڵام هەموو ئەم دەردو رەنج ونەخۆشی و مەینەتیانە،بۆ ئەو بە ئەزموونێکی دەوڵەمەند دەژمێردرا.لە زیندانی سیبریادا

لە نزیکەوە میللەتی روسی ناسی و زیاتر خوای ناسی،چونکە ئینجیل تاقە کتێب بوو کە لە زینداندا قەدەغە نەبوو ورێگە دەدرا بخوێنرێتەوە. پاش ئەوەی ماوەی مەحکومیەتەکەی تەواو کرد،بە گوێرەی قەراری دادگای بالاّ چەند سالێکیش وەکو سەرباز لە سیبریادا خزمەتی کرد،ولە تەنیایی و بێ پەناییدا تووشی بێوەژنێکی دەغەزاری سیلاوی بوو بە ناوی ماریا دیمتریوڤنا کە لە مێردی یەکەمی مندالێکی هەبوو و هیچ دەرامەتێکی نەبوو.دۆستۆفسکی بێئەوەی هیچ سۆزێکی ئەشق و ڤیانی لە دلدا بێت، لە رووی بەزەییەوە بێوەژنی گۆرینی خواست.پاش مردنی نبکۆلای یەکەم دۆستۆفسکی چەندین جار داوای بەخشینی لە ئەلکساندەری دووەمی جێنشینی نیکۆلای یەکەم کرد.ئەوەبوو ئەنجام لە سالی ١٨٥٩دا بەخشراو رێگەدرا کە لەگەلْ هاوسەرەکەیدا بۆ سانپترسبۆرگ بزڤرێتەوە.دە دانە سالْ بوو لەم شارە دوور کەوتبووەوە، ناوی بە تەواوەتی لەبیرکرابوو،سەرلەنوێ تێهەلچووەوە. تا ماوەیەك نووسینەکانی بە ساردی پێشوازی دەکران.بەلاّم کە لە سالی ١٨٦١دا(یادگارەکانی خانەی مردوان)ی بلاّوکردەوە، ناو وشۆرەتەکەی جارانی بە زیادەوە پەیداکردەوە. ئەم رۆمانە کە بە ڕاناوی یەکەم کەسی تاك دەگێڕدرێتەوە، زیاتر گێرانەوەی ژیان وبەسەرهاتی نووسەرو ئەو دیمەن و بویەرانەیە کە لە زینداندا دیتوونی، ئەو واقیعە تالْ و مەینەتبارانەی لە رێگەی ئەم بەرهەمەوە بەرجەستەکرابوو،خەلکی روسیای بە جارێ هەژاندوهاڕوژاند وهێنایە گریان و تەنانەت تزاریشی هێنایە گریان.ئەم بەرهەمە لە رووی شێوازوتەکنیکی ئەدەبییەوە،فۆرم و قالبێکی تایبەتی هەیە،بریتیە لە کۆمەلێك چیرۆکی جیاواز کە بەیەك داوە دەزوو هۆنراونەتەوەو لە قالبی رۆمانێکی نایابدا بەرجەستەکراوە.(یادگارەکانی خانەی مردوان) لە پاش(هەژاران)وەرچەرخانێکی گەورەی لە ژیانی نووسەرایەتی دۆستۆفسکی چێکرد،ونوقلاّنەو مژدەی شاکارەکانی ئایندەی ئەوی بۆ خوێنەران پێ بوو.ئەوەبوو لە سالی ١٨٦٤دا چیرۆکی (یاداشتە نهێنییەکان)ی بلاّوکردەوە.ئەم بەرهەمە لە ژیانی نووسەردا سەرکەوتنێکی ئەوتۆی بە دەست نەهێنا.بەلاّمْ لە سەدەی بیستەمدا،رەخنەگران لە خانەی شاکارە ئەدەبییەکانی نووسەریان دانا.کاراکتەرانی ئەم چیرۆکە لەو کارمەندە دەولەتیانەن کە لە ژێرباری ستەمی حکومەتی نیکۆلای یەکەمدا دەنالێنن. دۆستۆفسکی لەم بەرهەمەدا نەهاتووە وێنەی داب ونەریت وخووخدەی کۆمەلگە بگرێت و وەکو چیخۆف پیشانگایەکی سیما جۆراوجۆرەکانیش ناخاتە بەرچاو، بەلکو قارەمانانی چیرۆکەکە هەر یەکەیان، بە جۆرێك گۆشەیەك لە کەسایەتی نووسەر نیشان دەدەن وهەندێ چڕەساتی ژیانی دەروونی وسایکۆلۆژی ئەو دەنوێنن و ئاشکرا دەکەن..لەم قۆناغەدا چەند رووداوو کارەساتێکی ناخۆش ژیانی دۆستۆفسکیان تالکرد،هەوەلجار ژنەکەی و پاشان برا ئازیزەکەی،میخائیل،مردن و ئەویش پیاوانەو مەردانە مەسئولیەتی قەرزەکانی میخائیلی گرتە ئەستۆی خۆی..قەرزی لەم دەکرد تا قەرزی ئەویتری پێبداتەوە.بەجۆرێ خووی دابووە نووسین و سەری کردبووە نووسین، کە چیوای نەمابوو بمرێت.وێڕای ئەوەش،لە هەرەتی رەشبینی و نائومێدیدا، بەوپەڕی ورەبەرزی مامەلی دەگەلْ نەگبەتی و مەینەتیەکانی خۆیدا دەکردو بە ئەزموونێکی پێویستی دەزانی بۆ کاری نووسین و نووسەرایەتی.

دۆستۆفسکی له تەمەنی چل وشەش ساڵیدا کیژێکی بیست و یەك ساڵەی خواست کە سکرتێرو خێرانووسی بەرهەمەکانی خۆی بوو.لە ساڵی ١٨٦٥دا رۆمانی(تاوان وسزا)ی بلاۆکردەوە.ئەم کارە بە یەکەم بەرهەمی گەورەی دۆستۆفسکی دەژمێردرێت ونەك هەر لە روسیادا،بەڵکو لە هەندەرانیشدا شۆرەت و نێوبانگێکی فرەی پەیداکردو دۆستۆفسکی گەیاندە ریزی پێشەوەی رۆماننووسانی دنیاو تا ئەمرۆش یەکێکە لە رۆمانە بە نێوبانگ و فرەخوێنەرەکان.قارەمانی رۆمانەکە لەبەر هەژاری و دەستکورتی ناچارە زانکۆ تەرك بکات.لەبەر نەداری و دەسکورتی و بە گوێرەی تێوریە کۆمەڵایەتیەکانی خۆی دەست دەداتە کوشتنی پیرەژنێکی سووتخۆرو بە رێکەوت خوشکی پیرەژنی ناقبریش دەکوژێت.رۆمانەکە لەسەر بنەمای کۆمەڵە فاکتەرێکی جۆراوجۆر رۆنراوە، کە مایەو سەرچاوەی تاوانن.ئەم گەنجە(قارەمانی ڕۆمانەکە)دوو خولیاو کەڵکەڵە بە بەردەوامی هانی دەدەن،یەکەم دەتوانرێ بە پارەی پیرەژنە سووتخۆرەکە، کە لە راستیدا لەو خەڵکە مەینەتبارو کلۆڵانە دزراوە کە ناچار بوون قەرزی لێوەربگرن،کارێکی باش بکرێت و دووەم دەتوانرێ بەم پارەیە بەهرەو توانا ناوازەکان کە دەکەونە سەرووی هەر جۆرە پەیمان و قەراردادێکی کۆمەڵایەتیەوە،بخرێتە گەڕو سەرسکەی خۆی.(تاوان وسزا) رۆمانی وێرانی ونابووتی ژیانە،بەڵام لە ناوەوە، لەوشوێنەدا کە وادێتە بەرچاو هەموو تروسکەیەکی ئومێد وئومێدەواری کوژاوەتەوە، لەپڕو سەر لە نوێ تروسکەیەکی ئومێد هەڵدەبێت و ئەو بەشەرەی کە بووە بە حەیوان، دەگەڕێنێتەوە سەر تەبع و تەبیعەتە فریشتە ئاساکەی جارانی خۆی. لە ساڵی ١٨٦٦دا رۆمانی (قومارباز)ی بلاۆکردەوە. نووسەر لەم بەرهەمەدا ئەزموونی تاڵی خۆی لە یەکێك لە نشیمەنەکانی هەندەران وکەڵکەڵەو خولیای قوماری خۆی دەهونەرێنێ و نیشان دەدات.پرۆکوفیف،لەم رۆمانەوە ئۆپرایەکی بە هەمان ناونیشان ئامادەکردووە. فرۆشی ئەم رۆمانانە زۆر باش بوو،بەڵام بەشی دانەوەی هەموو قەرزەکانی نەدەکرد.ئیدی دۆستۆفسکی لە ئەنجامدا لە ترسی خودان قەرزان ناچار بوو دەگەڵ ژنەکەیدا لە روسیا هەڵبێت، لەم شار دەچوون بۆ ئەو شار، لە ئاڵمانەوە بۆ جنێف،ولە جنێفەوە بۆ فلۆرانس..ئیدی ژووری هەرزان باییان بەکرێ دەگرت، خواردنی هەرزان وکەمیان دەخوارد.قەرزو سفتەو سلفەیان وەردەگرت،خشڵە هەرزان بەهاو تەنانەت جلەکانیشیان بە بارمتە دادەنا.هەرکە لە لایەن وەشانکارێکەوە پارەیەکی دەگەییە دەست،قەناعەتی بە ژنەکەی دەکرد وپەنای وەبەر قومار دەبرد.ئەم گەمەیە لە نۆڕین و روانگەی دۆستۆفسکییەوە دواکار بوو بۆ وەدەستهێنانی ئازادی و رزگاری لە خودی خۆی.هەموو شتێکی دۆستۆفسکی لە سکەی خۆی دەرچووبوو،شیرازەی پچڕابوو، لە گرێژەنە دەرچوو بوو، کە نائومێدییەکانی،سۆز،شادی،لاوازی، ڕکونی و سەرکەوتنەکانی و هەرچییەکی هەبوو دەیدۆڕاند،دەکەوتە نووسین،لەبەر رۆشنایی شەمالکان بەرپەڕانی رەش دەکردەوە تا درێژە بە ژیانی پەرپووتیان بدات.یەکەمین منداڵیان دوای چەند رۆژێك لە لەدایکبوونی مرد،ئەمە هێندەی دی دۆستۆفسکی خەمبارکردو کاتێ کە منداڵی دووەمیان بوو، مەسرەفیان زیادی کردو ئەو وەکو جاران خۆی بە نووسین دەسپارد. لە ساڵی ١٨٦٨دا رۆمانی(ئەبلە=گێلەپیاو)ی نووسی:شازادەیەك، کە دوا پاشماوەی ماڵباتێکی گرینگی

لە نێوچووە،لە سەفەری سویسرا کە ماوەیەکی زۆر بەهۆی نەخۆشی دەروونییەوە لەوێندەر ئاکنجی بووە،بۆ ولآت دەگەڕێتەوە. ئەم شازادەیە تووشی خەمۆکی دروونی بووەو لە راستیا دووچاری جۆرە کەودەنی وگێلۆکیەك بووەو توانای هەر ویست و بڕیارێکی لەبەر بڕیوەو متمانەیەکی بێ سنووری دەرهەق بە خەڵکی لەلا پەیدابووە.ئەم پیاوە بەدبەختە وێرای ئەوەی هەمیشە ئامادەیە کە خۆی لە پێناوی یارمەتیدانی خەڵکیدا بەخت بکات، بەلأم هەرگیز بەم ئاواتەی ناگات،چونکە توانا و بوێری باباییەکی فریارەس و رزگارکەری نیەو ناتوانێت کێشماکێشی خەڵکانی دی کە زادەی ناکۆکی و ناتەباییە چارەسەربکات،و بەمجۆرە هەرگیز ناگاتە ساغڵەمی دەروونی و ئاسوودەیی رۆحی..(گێلە پیاو) لە ریزی شاکارەکانی دۆستۆفسکی دایەو بە شێوەیەکی یەجگار سەیر دەچێتە دڵی خوێنەرەوەو خوێنەر گیرۆدەی خۆی دەکات،بێئەوەی چارەسەر بۆ هیچ مەسەلەیەك دابنێت.ئەم رۆمانە لەسەرەتاوە لە روسیادا دەنگدانەوەیەکی ئەوتۆی نەبوو، بۆیە دۆستۆفسکی لێبڕا ئەمجارە رۆمانێکی جەماوەری پڕخوێنەری عەوامپەسند بنووسێت،ئەوەبوو کورتە رۆمانی (هەمیشە مێرد)ی لە ساڵی ١٨٧٠دا بلأوکردەوە، لەم رۆمانەدا نووسەر خۆی لەو دۆزو مەسەلە فەلسەفی وکۆمەلأیەتیانە دوورگرتووە،کە لە تایبەتمەندییەکانی رۆمانە بەنێوبانگەکانی ئەون.قارەمانی ئەم رۆمانۆکە کەسێکی چل ساڵانە، لە ساتێکدا گوناهەکانی سەردەمی لاوی خۆی بیر دەکەوێتەوە، بەمەش زۆر نارەحەت و نیگەران دەبێت. ئەم رۆمانۆکە باشترین بەرهەمی تەنزئامێزو ساتیری دۆستۆفسکی یە،کە یەجگار هاوسەنگ و لە قاڵبێکی تەوسامێزی جوان وئاساییدا داڕێژراوەو نیشاندراوە. لە ساڵی ١٨٧٠دا رۆمانی(جن زەدەکان)ی بلأوکرەوە.ئەم رۆمانەی لەو قۆناغەدا نووسیوە کە لە هەندەران بوو، بابەتەکەی بریتیە لە فیت و پیلانێکی سیاسی، خەڵکی شارێك بە گیانێکی شۆڕشگێڕانەوە دەهاڕوژێنێت و ڕادەبن کە هەموو یاسا ئەخلاقی و مەزەبییەکانی خۆیان بگۆڕن.دۆستۆفسکی لەم بەرهەمەدا بیروباوەڕوبۆچوونی هەموو ئەو خەڵکانە ڕەتدەکاتەوە کە کەوتبوونە ژێرکاریگەریی بە ئەوروپایی کردنی روسیاوە.ناونیشانی رۆمانەکەش هەمان مانا دەگەیەنێت و میللەتێك نیشاندەدات کە خولیاو جادووی کەلتورو شارستانیەتی بێگانە لە کەللەی داون.دۆستۆفسکی بەو پارەیەی کە وەشانکاری کتێبی گۆرین بۆی نارد،گشت قەرزەکانی خۆی دایەوەو هیلاك و شەکەت و ماندوو،بەلأم خۆشەویست و بەنێوبانگ بۆ سانپترسبۆرگ گەڕایەوە.ئەو رۆمانانەی کە دۆستۆفسکی لە هەندەران نووسیبوونی،لە نێو بەرهەمی نووسەرانی تری روسیدا،ریزی پێشەوەیان گرت،ولەبەرچاوی عەوامی خەڵکیدا پایەوپێگەی رابەرو مورشیدیان بە دۆستۆفسکی بەخشی.دۆستۆفسکی کە قاڵبووی بۆتەی دەردو ئازارو مەینەتی تاقەتپروکێن بوو، توانی ئازارەکانی خەڵکی، واقیعبینانە نیشان بدات.کە لە جەماوەری خوێنەری خۆی دڵنیا بوو ئیدی کەوتە نووسینی (ڕۆژانە یاداشتی نووسەرێك).ئەم کتێبە کۆمەڵێك نووسینی پەراگەندەی هەمەجۆر بوو کە لە ساڵانی(١٨٧٣-١٨٨١)بلأوی کردەوە، یانی کۆمەڵە وتارێك بوو دەربارەی کێشەکانی رۆژ، وەکو بارودۆخی سیاسی وجیهانی و مەسەلەی کۆیلایەتی کە نووسەر کردبووی بە خەمی نەتەوەیی ومەزەبی وئەخلاقی

خـۆی.دۆستۆفسـكی لـەم یاداشـتانەدا هەڵوێسـتی كەسـێكی نیشـتمانیپەروەری ئارتەدۆكسـی مەسـیحی لـە هەنبـەر مەسـەلەكانی سـەردەمی خـۆی وەردەگرێت،وبـاوەڕی وایـە مـەزەبی روسـی هێندە لەبارە كە شایستەیی ئەوەی هەیە كە رۆژێ لە رۆژان ببێ بە رابەری ئەوروپاو تەنانەت هـەموو جیهـانیش. كۆمـەڵێك دۆزو مەسـەلێن دیكـەش لـەم یاداشـتانەدا خراونەتـە روو وەكـو لایـەنگری لـە مـافی ژن،ریفۆرمی دادوەری،مەسـەلەی جولەكـەو...لـەم یاداشـتانەدا چـەند كورتـە چـیرۆكێكی نووسـەریش بـەدی دەكـرێن.وەكـو:بوبوك،ونـازەنین.بوبـوك چـیرۆكێكی فەلسـەفی خەمناكەوگفتوگۆیەكی نێوان مردوانی گۆڕستان نیشان دەدات و ئەمە چیرۆكی كابرایەكە كە لە هەنبەر جەستەی ساردوسڕی ژنە گەنجەكەیدا كە خۆكوژی كردووەو كابرا لە هەوڵی ئەوەدایە پـەی بـە هـۆو ئـەنگێزەو مانـای ئـەو كارەسـاتە بـەرێت. ئـەم پیـاوە یەكێكـە لـە قارەمانـە هـەرە تایبەتیـەكانی دۆستۆفسـی كـە بـەردەوام لـە نێـوان چـاكی وخراپیـدا لـە نەوەسـاندایە.(برایـانی كارامـازۆف)كـە لـە سـاڵی ١٨٧٩ بلاوبـووەوە، بـە شـاكاری دۆستۆفسـكی وبەیـەكێك لـە بەرهەمـە ئەدەبیـە ئەوروپاییـە هـەرە مـەنگ وقوڵـەكانی نیـوی دووەمـی سـەدەی نۆزدەیـەم دەژمێردرێـت.لـەم رۆمانەدا ئەو دوو هێڵەی كە بەسەر رۆحی دۆستۆفسكیدا زاڵن،نیشاندراون.لەلایەكەوە باوەڕە بە پرەنسـیپی هێـزی چـاكە كـە لـە نـاخ و نیهـادی بەشـەردا پەنهانـەو لـە شـێوەی ئیمـانی مـەزەبی ومەسـئولیەتی هاوبەشـی تیرەی بەشـەردا خـۆی دەنوێنێ، لـە لایـەكی تـرەوە هێـزی خراپەیـە كـە بەردەوام ئەو بەرەو گێژاوێكی سامناك رادەماڵێت.ئەم دوو هێـزە بـە جـۆرێ ئاوێتـەی یـەكترن كـە جیاكردنەوەو هاوێركردنیان لێكدی یەجگار ئەستەمە.خوێنەر لـەم بەرهەمـەدا خـۆی لـە دنیایـەكی چڕوچوغردو قەوغای ئـەوتۆدا دەبینێت كە هـەردوو دنیـای خـەون وخـەیاڵ، وواقیعـی ژیـان وەكـو تان وپۆ بە یەكترا چوون. بەم رۆمانە شۆرەتو نێوبانگی دۆستۆفسكی گەییە لوتكە و خـەریك بوو گۆی هونەرونێوبانگی لـە تولسـتۆی و تۆرگینیـف-ش دەبردەوە. دۆستۆفسـكی لـە ١٨٨٠/٦/٨دا لە بۆنەی سەدەمین ساڵیادی لە دایكبوونی پوشكیندا، لـە مۆسـكۆ، وتـارێكی هێنـدە بـە جـۆش و خرۆشی پێشـكەش كـرد كـە خەڵكەكـە بـەجۆرێ گوڵبارانیـان كـرد لـەزگ بـوو نوقمی گـولاَن بێـت و هەندێ كەس دەستیان ماچكرد وخوێندكارێكی زانكۆ لەبەر پێیدا كەوت و بورایەوە. لـەم وتـارەدا كە بۆ خۆی شاكارێك بوو، جگە لەوەی مەزناتی و شكۆی هونەریی پوشكین گەیەنرابووە لوتكـەی خـۆی، دۆستۆفسـكی، بابـەتی دڵخـوازی خۆیشـی، كـە ئاشـتكردنەوەی كـەلتورو هونـەری رۆژاواو روسیا بوو، خستبووە روو. دۆستۆفسكی لەوە بە دواوە بەو پەڕی بەختەوەری و خۆشـی لـە ماڵـە هێمن و ئارامەكەی خۆیدا دەگەڵ هاوسەرە ئازیزەكەیدا بە ئاسودەیی دەژیا، بـەلاَم ئـەم خۆشـی و شـادیە زۆری نەخایانـد ولـە ١٨٨١/١/٢٨دا دۆستۆفسـكی لـە پڕێكـاو بـە هـۆی خوێنرێژییـەكی كوشـندە كۆچـی دوایـی كـرد. هـەموو خـەڵكی رۆسـیا، بـە گشـت چـین وتوێـژە كۆمەلاَیەتیـە جیاوازەكانەوە لە پرسەكەیدا بەشداریان كردو بە رێورەسمێكی یـەجگار پڕشكۆ، جەنازەكـەیان بـەرێكرد و دوا مالاَواییـان لێكـرد. گـەلێك لـە نووسـەران وتاریـان لەسـەر گۆڕەكـەی داو وەكـو شـەهیدێك باسـیانكرد.وكـاتێ بـە خـاك سـپێردراو ئامـادەبووانی سـەرقەبران بلاَوەیـان لێكرد،گۆڕستانەكە گەڕایەوە باوەشی خامۆشی وبێدەنگی،ئەو كاتە ژیانی تـازەی دۆستۆفسـكی

دەستی پێکرد،هەڵبەتە نەك بە جەستەو لەسەر زەوی، بەڵکو لە بەرهەمە جاویدان ونەمرەکانیدا، لەو دیوی زەمەن و لە سەرووی شوێنەوە، لە دڵی ئەو خوێنەرانەیدا کە بەرەو قولأیی دەروون،وبەرەو قولأیی بوون پەلکێشیان دەکات..

هەڵبەتە دۆستۆفسکی تەنیا چیرۆکنووس نەبوو،بەڵکو یەکەم کەس بوو کە دەروونناسی مۆدێرنی هێنایە ناو چیرۆك ودوو لایەنی ئاگایی ونائاگایی بوونی بەشەریی هونەرمەندانە نواندووەو بەرجەستە کردووە. بە توانایەکی ئەوتۆوە رۆح و ئەندێشەی بەشەری لە قاڵبی چیرۆکدا پیشانداوە، کە هەموو قارەمانەکانی وەکو ئاشنا ودۆست دێنە بەرچاو. رووداوو وبویەرێن چیرۆکەکانی دۆستۆفسکی هەر هەموویان لە شاردا،لە ماڵە پەرپووت و هەژارنشینەکاندا، لە ژووره پیس و نەگبەتبارەکاندا،واتە لەو شوێنانەدا روو دەدەن کە تایبەتن بە ژیانی جەماوەری رەش و رووت ومەینەتبار و زۆرلێکراو و غەدرلێکراوەوە، بۆیە هیچ سەیر نییە کە جەماوەری رەش و رووت دۆستۆفسکی بە پارێزەری خۆ بزانن و بەو جۆرە دڵبەستەی بەرهەمەکانی بن..دۆستۆفسکی یەکێکە لە چیرۆکنووسە هەرە دیارەکانی دنیای ئەدەبیاتی سەدەی نۆزدەیەمی سەرانسەری جیهان و کاریگەرییەکی فرەی بەسەر بەرهەمی زۆر کەڵە نووسەریشەوە هەبووە..

جا خوێنەری هێژا، بەندە لەو روانگەیەوە کە لە لایەکەوە بایەخدان بە کەلەپوری ئەدەبیاتی جیهان بە پێویست وفەردەزانم، ولە لایەکی ترەوە ئاشناکردنی خوێنەری خۆماڵی بە شاکارە ئەدەبییەکانی جیهان بە ئەرکی سەر شانی ئەهلی قەڵەم دەزانم–ئەگەر بەندە هەوبم!!–شانم دایە بەر پاچڤەی ئەم رۆمانەی(هەژارن) دۆستۆفسکی کە یەکەم بەرهەم و نۆبەرەیەتی،وئەم وەرگێڕانەم لە دوو سەرچاوەی فارسی و عەرەبییەوە کردووە، واتە وەرگێڕانێکی بەراوردکاریانەی تەواوە، هەردوو سەرچاوەکەم پەرەگراف بە پەرەگراف لەبەر یەك گرتووە،لە هەرشوێنێکدا کامیان دەگەڵ رەوتی گشتی دەقەکەدا گونجاوتر هاتبێتە بەر مەزەندەو تێگەییشتنی بەندە،ئەویانم کردووە بە بناخە.بەهەرحاڵ کارەکەی من کارێکی بەراوردکاریانەیە. بۆیە پەرەگرافی وام هەیە هەر دەستەواژەو رستەیەکی لە یەکێك لەو دوو سەرچاوەیەوە وەرگێڕدراوە.. هەڵبەتە ئەو جووتە سەرچاوەیە ئەگەر لە هێڵە گشتییەکاندا تێکبکەنەوە، ئەوا لە وردەکاری و پاژاندا جیاوازی زۆریان هەیە.کە ئەمەش دەگەرێتەوە بۆ جیاوازی ئەو سەرچاوانەی کارەکەیان لێوە وەرگێڕدراوە لە لایەك و بۆ جیاوازی شێوازو داڕشتن و دەوڵەمەندی و هەژاری فەرهەنگی زمانەوانی هەریەکێ لە وەرگێڕە بەرێزەکان و تەبیعەت وتایبەتمەندی ئەو زمانانەی بۆیان وەرگێڕاوە.بەهەرحاڵ من مەبەستم نەبووە خوێنەری کورد فێری عەرەبی یان فارسی بکەم،بۆیە خۆم لە وەرگێڕانی وشە بە وشە دوور گرتووەو ئەم کارەم بەو ئاوایە کردووە،ئیدی کارێکە و کردوومە، منەت بەسەر کەسدا ناکەم،بەتەمای ستایش و ئافەرین و دەستخۆشیش نیم، بەلأم بە هومێدم بە نەهەق سەرزەنشت نەکرێم و بەر تانەوتەشەرانی مندالأنە نەدرێم!..ئەمانەش سەرچاوەکانی ئەم پاچڤە بەراوردکاریەی بەندەیە:

*-دوستوفسکی:الاعمال الادبیة الکاملة-١٨ مجلدا،ترجمها عن الفرنسیة:د.سامی الدروبی/ط٢/دار ابن رشد ١٩٨٥،المجلد الاول
***– فیدور داستایفسکی/بیچارگان/ترجمه از متن انگلیسی باعنوان** poorfolik and other stories/**خشایار دیهیمی/نشر نی/تهران ١٣٨٨**

تێبینی: بۆ نووسین و ئامادەکرنی ئەم پێشەکیە سوودم لەم سەرچاوانە وەرگرتووە:

***–ناودارانی ئەدەب،ئا:حەمەکەریم عارف،چ١،هەولێر٢٠٠٩ دەزگای موکریانی**

***– نویسندگان روس،به سرپرستی خشایار دیهیمی، نشر نی/تهران ١٣٧٩**

*- الروایة الروسیة فی القرن التاسع عشر،د.مکارم الغمری/عالم المعرفة/نیسان/١٩٨١
*- دوستوفسکی: الاعمال الادبیة الکاملة:ترجمة عن الفرنسیة د.سامی الدروبی.المجلد الاول:حیاة دوستوفسکی/ص١٣-٤٩

***– ئیلیادە/هۆمیرۆس/پێشەکی و وەرگێڕانی حەمەکەریم عارف،چ١ /٢٠٠٩/دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم.**

***– مێژووی ئەدەبیاتی روسی،سەعید نەفیسی،و: حەمەکەریم عارف،چ١/٢٠١٠ /خانەی وەرگێڕان**

***– مێژووی ئەدەبیاتی جیهان،بەرگی دووەم،و: حەمەکەریم عارف،چ١/ ٢٠٠٨/هەولێر.دەزگای موکریانی.**

دۆستی گرانقەدر، فرفارا ئالکسیوفنای ئازیزم، ٨/٤

دوێنێ شاد بووم، بێ ئەندازەو لە تەسەور بەدەر شادو دڵخۆش بووم! چونکە تۆی کیژۆڵەی لاسارو گوێ نەبیست، بۆ یەکەمجار، بە گوێت کردم، ئەو کارەت کرد کە من ویستبووم. ئێوارێ، نزیکەی سەعات هەشت، لە خەوێ رابووم (بە خۆت دەزانی من کە لەسەر کار دەگەڕێمەوە چەندم حەز لێیە سەعاتێ دووان پشوو بدەمو سەرخەوێ بشکێنم). شەماڵکێکم پەیدا کرد، دەستەیەك کاغەزم هێنا، بەدەم دادانی نووکی قەڵەمەکەمەوە، لە پڕو بە رێکەوت سەرم هەڵبڕی، پیاو راست بڵێ دڵم داخورپا! تومەز تۆ ئاقیبەت زانی بووت ئەم دڵە بێچارەی من چی دەوێ! سەیرم کرد چمکێکی پەردەی پەنجەرەکەت هەڵداوەتەوەو بە گوڵدانەکەتەوە بەستووە، دەقاودەق بەو شێوەیەی کە لە دیداری جاری پێشوومدا پێم گوتبووی، یەکسەر چارەو سیمای وردیلەو جوانت، لەو دیو پەنجەرەکەوە بۆ ساتێك هاتە بەرچاوم کە لە ژووره چکۆلەکەتەوە، دەتڕوانیە خوارێو تەمەشای منت دەکرد، و دەتگوت بیر لەمن دەکەیەوە. زۆر بەداخەوەم فریشتە چکۆلەکەم، کۆترە باریکەکەم، کە نەمتوانی چارەی چکۆلەی ئازیزو مەحبوبت بە باشی بدینم! ئازیزەکەم، منیش رۆژێ لە رۆژان چاوانم تیژ بوون، بەڵام پیری گاڵتە نازانێ، پیریو هەزار عەیب، ئازیزە

چکۆلەکەم! بەڕاستی پیری ناخۆشە، بۆ نموونە من حاڵی حازر، ئا لەم ساتەشدا چاوم هەمیشە ئاو دەکات، پیاو ئەوەندەی بەسە سەر لە ئێوارە کەمێك کار بکات، شتێك بنووسێت، ئیدی بۆ سبەی بەیانی چاوەکانی بە جۆرێ سوور هەڵدەگەڕێن و فرمێسکیان لێدێت، شەرم دەکات خۆی پیشانی خەڵکی بدات. بەڵام ئەی فریشتە قشتیلانەکەم، من بزە شیرینەکەم بینیت، ناسکە بزە پڕ سۆزەکەم بە خەیاڵ بینیت، هەمان هەستی ئەو رۆژەم لاچێبوو کە ماچم کردیت ئەی ڤارینکا، ئەو رۆژەت لە بیرە، فریشتە قشتیلانەکەم؟ دەزانی ئازیزەکەم، کۆترەکەم، وام هاتە خەیاڵ کە لەو سەرەوە پەنجەم لێ رادەوەشێنی! ئەمەت کرد ئەی کچۆڵەی لاسارو عەیاری من؟ هەر هەموو ئەمانەم بە تێرو تەسەلی لە نامەی داهاتووتدا بۆ بنووسە، یەك شتی مەپەڕێنە، ئێ پێم بڵێ بە رای تۆ ئەم تەگبیری پەردەی پەنجەرەیە چتۆ بوو، ڤارینکا؟ بیرۆکەیەکی زۆر جوان بوو. وا نیە ڤارینکا؟ کە کار بکەم، یان پاڵ بکەوم، یان هەڵبستم، دەزانم کە تۆ لەو سەرەوە بیر لە من دەکەیەوە، منت لە یادە، تۆش ساغیت، کەیفت قنجە. کە پەردەکە دابدەیتەوە یانی دەڵێیت: "شەو باش ماکار ئەلکسییوفیچ، کاتی خەوە!" یا ئەگەر پەردەکە هەڵدەیتەوە یانی "بەیانی باش، ماکار ئەلکسییوفیچ، باش خەوتی؟" یان "ئەمڕۆ حاڵت چۆنە ماکار ئەلکسییوفیچ؟ ئەگەر لە حاڵی من دەپرسیت، شوکر بۆ خوا، باش و خۆشحاڵم!" دەبینی، قشتیلەکەم، چ تەگبیر وفەندێکی باشە؟ تەنانەت پێویست بەوە نیە ئیدی نامەم بۆ بنێری! بیرۆکەیەکی زیرەکانەیە، نا؟ بیرۆکەیەکی تازەیە، بیرۆکەی من بوو. من لەم جۆرە شتانەدا زیرەکم، وا نیە ڤرڤارا ئالکسیفونا؟

ڤرڤارا ئالکسیڤونای ئازیزم، دەتوانم ئەوەت پێ بێژم کە دوێ شەو، بە پێچەوانەی تەمای خۆمەوە، زۆر باش نووستم، بۆیە زۆر رازیم، پیاو کە بۆ خانوویەکی تازە دەگوازێتەوە، جێگۆڕ دەبێ و باش ناخەوێت، یانی هەمیشە کێشەیەکی هەیە، هەست بە ئاسوودەیی ناکات! لێ من بەیانی میناکی هەڵۆیەکی چوست و چالاك رابووم – شادو خۆشحاڵ! ئازیزەکەم بەڕاستی بەلەزەت بوو! بەیانیەکی فرە جوان بوو! پەنجەرەیماڵەکەمان کرابووەوە، هەتاو دەدرەوشایەوە، باڵندەو تەیروتو دەیانخوێند، بۆنی بەهار دنیای پڕ کردبوو، هەموو تەبیعەت ژیا بووەوە– هەموو شتەکانی دیکەش وا بوون، چاویان لە تەبیعەت دەکرد، هەموو شتێك بەهاری بوو. تەنانەت خەونی خۆشم بینی، و هەموو خەونەکانم بە تۆوە بوو، ڤارینکا گیان، تۆم بەو باڵندەیەی ئاسمان شوبهاند کە بۆ شادی بەشەران خوڵقاوەو زینەت و جوانی تەبیعەتە. ڤارینکا گیان، لە پڕ ئەوەم بە خەیاڵدا هات ئێمەی بەشەر کە لە گێژەنگی ژیانی سەر زەمینەدا بەو هەموو خەم و خەیاڵ و زەحمەتەوە دەژین، دەبێ خۆزیا بە شادمانی بێگەردو بێ خەم و خەیاڵی باڵندانی ئاسمان بەرین– ئیدی زۆرتر لەم جۆرە بیرو خەیالانە، یانی بەو دەقەوە کەوتمە زندە خەونان، خەون و خەیاڵ و بەراوردکاری دوورو درێژو دوور لە زەین، ڤارینکا، من لێرەدا کتێبێکم لایە کە هەمان ئەم شتانەی تیایە–و هەموو ئەم شتانەی بەوپەڕی وردی باس کردووە. من کە ئەمە بۆ تۆ دەنووسم، قشتیلەکەم، چونکە من خۆیشم هەزارو یەك جۆرە خەون و خەیاڵم هەیە. چونکە ئێستا بەهارە: بیروبیرەوەری خۆش و بەلەزەت بە مێشکی بنیادەمدا دێت و، دەبێ پیاو ناسکە خەون و خەیالانی هەبێ، هەموو شتێك لە چاوی بنیادەمدا جوان و سوورو خۆشڕەنگ دەنوێنێ، لەبەر

ئەوە هەموو ئەم شتانەت بۆ دەنووسم، هەڵبەتە دەبێ ئەوەش بڵێم کە هەر هەموویم لە هەمان کتێبەوە وەرگرتووە. نووسەرەکەی هەمان ئەو خەون و خۆزیاو ئارەزووانە بە شیعر دەردەبڕێت و دەڵێت:

خۆزیا ئێستا تەیرێ دەبووم، خۆزیا هەڵۆیەك دەبووم؟ ئیدی گەلێك لەم قسانەو هی تریش لەم کتێبەدا هەن، بەڵام با جارێ بمێنن، کارم پێیان نیە. ئێ ئێستا پێم بڵێ تۆ ئەمڕۆ بەیانی لە کوێ بووی، ڤرڤارا ئالکسیڤونا؟ من هێشتا وەرێ نەکەوتبووم کە بۆ دایەرە بڕۆم، تۆ وەکو باڵدارێکی بەهار، لە ژوورەکەت وەدەرکەوتبووی و چکۆلەو باڵ سووك لە حەوشەدا دەهاتی و دەچووی. چەند بە دیتنت خۆشحاڵ بووم! ئاخ ڤارینکا، ڤارینکا تۆ نابێ غەمگین بیت، بگریت، روندکان خەمی تۆ کەوی ناکەن، من ئەمە دەزانم قشتیلەکەم، من ئەمە بە تەجروبە دەزانم.

تۆ ئێستا ئاسوودەیت، و تەندروستیت باش بووە. ئا، ئەرێ حاڵی (فیدورا)ی دەستە خوشکت چۆنە؟ کە ژنێکی میهرەبان و ژنانەیە! ڤارینکا بۆم بنووسە، و بۆم بگێڕەوە کە هەنووکە چۆن لەگەڵیا دەژی، لە هەموو شتێك رازیت؟ راستە (ڤیدورا) هەندێجار کەمێك شڕندەو بە خوتەو بۆڵە بۆڵە، بەڵام تۆ گوێی مەدەیە ڤارینکا. لێی مەگرە، خوا راوەستاوی بکات! ژنێکی میهرەبانە، پیشتریش باسی ئەو (تیریزا)یەم کە لێرەدا خزمەتمان دەکات، بۆ نووسیویت– ئەویش ژنێکی میهرەبان و جێی باوەڕو متمانەیە. من هەر نیگەرانی نامەکانمان بووم، نەمدەزانی چۆنیان بگەیەنمە تۆ؟ و پاشان، بەختمان یار بوو، وخودا (تیریزا)ی بۆ ناردین. ژنێکی میهرەبان و نازەنینە. بەڵام خودانی خانووەکەمان، ژنێکی بێ رەحم و بەزەییە، تیریزا زۆر دەچەوسێنێتەوە، کاری زۆری پێدەکا، بە جۆرێ رەفتاری دەگەڵ دەکات وەك ئەوەی بەرە کۆنێکی راخراوی بەر دەرگا بێت.

ژوورەکەی من، نازانی چ کونە مشکێکە، ڤرڤارا ئەلکسیڤونا! ئێ ئیتر ژووری کرێیە! من پێشتر وەکو دەروێشێکی راستەقینە دەژیام، خۆ دێتە بیرت– ئارام و بێدەنگ، بە رادەیەك ئەگەر دەرزیەك کەوتبا عاردی گوێت لە دەنگی دەبوو. ئێرە بە پێچەوانەوە، یەکپارچە دەنگە دەنگ، هەراو زەنا، قڕەقڕو قەرقەشەیە!.. من هێشتا باسی ئەم خانووەم بۆ نەکردویت، نازانی ئێرە چۆنە، تۆ راڕەوێکی درێژ بێنە بەرچاوی خۆت. تا بڵێی تاریك و نوتەك، تا بڵێی پیس و پۆخڵە. بە دەستەراستدا دیوارێکی رووت و قووتە، بە دەستە چەپدا هەر دەرگاو دەرگاو دەرگایە، رێك وەکو هۆدەێن ژمارەداری ئوتێل بە ریزی یەکەوەن. ئیدی ئەم ژوورانە بۆ کرێن و لە پشت هەر دەرگایەکەوە ژوورێکی بچووك هەیە، خەڵکی دوو دوو، وسێ سێ لەم ژوورانەدا دەژین. کەواتە نابێت چاوەڕوانی پاك و تەمیزی بی– عەینی کەشتیەکەی نوحە! بەڵام پیاو هەق بڵێ خەڵکانی ناو ئەم ژوورانە، خەڵکی باشن، هەموویان خوێنەوارن، رۆشنبیرن. یەکێکیان فەرمانبەرە (لە دایەرەیەکی ئەدەبیدا کار دەکات). پیاوێکی فرە رۆشنبیرە: باسی هۆمەرو برامبیوس، و نووسەرانی تری خۆیان دەکات، باسی هەموو شتێك دەکات– پیاوێکی زۆر زیرەکە! دوو ئەفسەریشی لێیە دایمەی خوا خەریکی قوماربازین. هەروەها ملازمێکی دەریایشی لێیە، و کابرایەکی ئینگلیزیشی لێیە دەرس دەڵێتەوە. سەبرکە قشتیلەکەم، بزانە چەندت سەرگەرم

دەکەم، لە نامەی داهاتووم دا، وەسفێکی تەنزئامێزی هەموویانت بۆ دەکەم، یانی بە دوورو درێژی بۆت دەنووسم کە چتۆ بەشەرێکن.

خاوەنی خانووەکە پیرەژنێکی کورتە بالای، پیسی بێ سەروبەری نەگبەتە- رۆژ تا ئێواریێ بە جووتێ نەعلو جلی خەوەوە دێتو دەچێتو لە بەیانیەوە تا ئێواریێ بەسەر (تیریزادا) دەبۆڵێنێ.

من لە موبەقەکەدا دەژیم، مەبەستم... نا،... با بۆتی باس بکەم! رێك لە پالێ موبەقەکەدا، ژوورێکی بچووك هەیە (پیاو هەق بلێ موبەقەکەمان خاوێنە، رووناك، وە یەجگار رێكو پێكو بە تەرتیبە)، ژوورێکی بچووك، کونجێکی چکۆلە.. یانی ئەگەر بەم شێوەیە باسی بکەم باشترە، موبەقەکە هۆڵێکی گەورەیە، سێ دانە پەنجەرەی هەیە،و من لە بەشێکی جیایدام کە شانبەشانی دیوارەکەی بەرانبەرە، بە جۆرێ وەك بلێی ژوورێکی جیایە، ژوورێکی زیادە، ژوورێکی گەورەو خۆشە، پەنجەرەو هەموو شتێکی هەیە- هەموو هۆیەکی ئاسوودەییو ئیسراحەت: ئیدی ئەمە کونجی منە. جا قشتیلەکەم ئەمەت پێ سەیر نەبێ، خەیالێ نەکەی هیچ شتێکت لێدەشارمەوە، لەوەش زیاتری تیایە کە پێم گوتیت، لە دلی خۆتا نەلێی: "بۆچی لە موبەقدا دادەنیشم؟!"- بەلێ، زۆر راستە من لە موبەقدا، لە پشت لەمپەرێکەوە دەژیم، بەلام ئەمە گرینگ نیە، من بە جیا لە هەموو ئەوانی دی دەژیم، بە تەنیا، ژیانێکی ئارامو بێدەنگ بەسەر دەبەم. تەختە خەوێكو مێزێكو دۆلابێكو جووتێ کورسیم داناوە، وێنەیەکی حەزرەتی مەسیحیشم بە دیوارەکەوە هەلواسیوە. راستە دەشیا شوێنی چاکتر -تەنانەت زۆر چاکتر- پەیدا بکرێ. بەلام شەرت ئاسوودەییو ئیسراحەتە. و من هەموو ئەم کارانەم لە رای ئاسوودەیی و ئیسراحەتی خۆمدا کردووە، وا خەیالێ نەکەی چ مەبەستێکی ترم هەبووە، پەنجەرە چکۆلەکەی تۆ رێك بەرانبەر پەنجەرەکەی منە، حەوشەکە، کە حەوشێکی باریکە، وەختێ تۆ رەت دەبی دیارە- و ئەمە بۆ کابرایەکی بەدبەختی میناکی من شادیەکی گەورەیە،و کرێکەشی هەرزانترە. خراپترین ژوور لەم مالەی ئێمەدا، بە شیڤو فراڤینەوە، مانگانە سیو پێنج رۆبلی کاغەزی دەکەوێ. ئەمە بۆ من زۆرە، لە عۆیەی نایەم! بەلام کرێی شوێنەکەی من تەنیا حەوت رۆبلە، ئەگەر پێنج رۆبلی زیویشی بۆ شیڤ و فراڤین بخەمە سەر: بە هەمووی دەکاتە بیست و چوار رۆبلو نیوی کاغەزی، پێشتر سی رۆبلم دەدا،و لە چاو ئێرەدا لە زۆر شتم کەم بوو، تەنانەت نەمدەتوانی بە بەردەوامی چای بخۆمەوە، بەلام ئێستا دەتوانم ئەوەندە پاشەکەوت بکەم کە چاو شەکریش بکڕم، دەزانی ئازیزەکەم ئەگەر لێرە چای نەخۆمەوە لە روو دادەمێنم. ئەو کرێ نشینانەی ئێرە هەموو وەزعیان باشە، ئەگەر پیاو لەناو ئەوانەدا چای نەخواتەوە خەجالەت دەبێت.یانی من لەبەر ئەوان چای دەخۆمەوە ڤارینکا گیان، هەر بۆ پاراستنی روالەتو ئابڕوو، دەنا من خۆم گوێی نادەمێ، بابایەکی چا خۆر نیم، با ئەوەشت پێ بلێم: پیاو دەبێ پارەیەکی لە گیرفاندا هەبێت، بۆ وردە مەسرەفان، ئیدی بۆ پێلاو بێ بۆ جلو بەرگ بێ- ئیدی پیاو چی بۆ دەمێنێتەوە؟ دەبێ هەر هەموو ئەم پارانە بە مووچەکەم دابین بکەم، من گلەیی ناکەمو شوکرم، خۆشحالم و مووچەکەم بەش دەکات، سالانی سالە بەشی کردووم، خۆ ناو بە ناو زیادەو پاداشتێکیش دەدەن.

ئیٚ، جاریٚ خودا حافیز ئەی فریشتە قشتیلەکەم. جووتیٚ گوڵەخەنەو چڵێك گوڵە شەمانیم بۆ کڕیویت، بۆیەم کڕیون- گران نەبوون. زۆر حەز لە گوڵە ئەسپەرەك دەکەی؟ ئەسپەڕەکیشیان هەیە، ئەگەر دەتەویٚ بۆم بنووسە با بۆتی بکڕم، بەڵیٚ، بە دوورو درێژی بۆمی بنووسە. بەڵام ئازیزەکەم، خۆت نارەحەت مەکەو خەمی منت نەبیٚ کە ژوورەکەم واهیە، دووپاتی دەکەمەوە: کە لەبەر ئاسوودەیی و ئیسراحەتی خۆم ئەم کارەم کرد. تەنیا ئاسوودەیی خستمیە سەر ئەم کەڵکەڵەیە. هەر چۆنێك بیٚ ئازیزەکەم، بەمجۆرە شتێك پاشەکەوت دەکەم، پارەیەك دەخەمە لاوە، ئێستا تۆزە پارەیەکم خڕ کردووەتەوە. وا نەزانی ئەوەندە بێدەسەڵاتو داماوم، بە باڵی مێشوولەیەك بکەوم. نا، ئازیزەکەم، من بنیادەمێکی بە ورەو بە باشارم، ئەو توانایەم تیایە کە شایستەی بنیادەمێکی بە ورەو ئارام و ئاسوودە ویژدان بیٚ، بە دوعا ئەی فریشتە قشتیلەکەم! ئەمجارە نزیکەی دوو لاپەڕەی تەواوم بۆ نووسیویت، ئێستا کاتی ئەوە هاتووە بڕۆم بۆ سەر کار. دەبوا زووتر بڕۆم بۆ سەر کارەکەم، قامکە ناسکە جوانە ئازیزەکانت رادەمووسم، تا ماوم ئازیزەکەم، هەر خزمەتکارو بچووكو دۆستی وەفاداری تۆم.

ماکار دیڤوشکین

پەراوێز:
تەنیا تکایەکم لێت هەیە: تا دەتوانی بە دوورو درێژی وەڵامەکەم بۆ بنووسەوە، ئەی فریشتەکەم. دەگەڵ ئەم نامەیەدا نیو کیلۆ شیرینیت بۆ دەنێرم، نۆشی گیانی بکەو تو ئەو خوایە خەمی منت نەبیٚ، یا هیچ بیرێکی خراپ سەبارەت بە من مەکەوە. ئیٚ جاریٚ خودا حافیز، قشتیلەکەم.

**

ئازیزەکەم، رێزدار ماکار ئەلکسییوفیچ ٤/٨

دەزانی ناچارت کردووم دەگەڵت بەشەڕ بێم! بەزاتی خوا، ماکار ئەلکسییوفیچی میهرەبان، زۆرم لەبەر گرانە دیاریەکانت قەبووڵ بکەم. دەزانم ئەم دیاریانە چەند گران لەسەرت دەکەون، دەزانم چەند زۆر لە خۆت دەکەیو چۆن خۆت لە زۆر شتی پێویستی ژیان مەحرومو بیٚ بەش دەکەی تا ئەم دیاریانە بۆ من بنێریت. تا ئێستا چەندم پیٚ گوتووی کە پێویستم بە هیچ شتێك نیە، بە هیچ شتێك، ومن توانای ئەوەم نیە چاکەت بدەمەوە، تۆڵەی ئەم هەموو میهرەبانیانەی بە سەرمیا دەبارێنی بۆ بکەمەوە، ئاخر چی لەم هەموو گوڵانە بکەم؟ مەبەستم ئەمەیە کە باشە گوڵەخەنەکان هەر نەیسەو بەجێی خۆی، ئاخر شەمانی بۆ؟ (شەمانی: گوڵێکە زۆر رەنگی هەیە. وەرگێڕ)؟ هەر ئەوەندەم خۆشە وشەیەکم لە دەم دەرپەڕیٚ، بۆ نموونە دەربارەی ئەم شەمانیە، و تۆ خێرا دەڕۆیتو شەمانی دەکڕیت، و من دڵنیام شەمانی گرانە، وانیە؟ ئەم گوڵانە چەند چوانن، دەڵێی

چـەلیپای بچـووکن‌و تێـك ئـاڵاون، ئـەم شـەمانیە جوانـەت لـە کـوێ پەیـدا کـردووە؟ گوڵـدانی شەمانیەکەم لە ناوەندی پەنجەرەکە، لـە دیـارترین‌و بـەرزترین شـوێندا دانـاوە، و تـەختێك لـە نـاو ژوورەکە دادەنێم‌و گوڵەکانی دیکەی لەسەر ریز دەکـەم: سـەبرێك بکـە تـا منـیش دەوڵەمەند دەبم! فیدۆرا شێتی ئەم گوڵانە بووە، دەڵێی ژوورەکـەمان بـە راسـتی بـووە بـە بەهەشـت –پـاك‌و خـاوێن‌و رووناکـە! بـەڵام گـوێ بگـرە– بۆچـی شیرینی‌ومرەباشـت بـۆ نـاردووم؟ ئـەوی راسـتی بـێ لـە نامەکەتاندا ئەوە حاڵی بووم کە حاڵت زۆر باش نیـە– ئـەم هـەموو قسـەیە دەربـارەی بەهەشت‌و بەهارو بۆن‌و بەرامەی دنیا، و خوێندنی تەیرو باڵندان، چیە، لە دڵی خۆمداو بـەدەم خوێندنـەوەی نامەکەتەوە گوتم ئەمە شیعرە، وا نیە؟ بەڵێ، دەزانیـت: نامەکـەتان تـەنیا لـە شیعری کەمـە، ماکـار ئەلکسییوفیچ! ئیـدی هـەموو شـتێکی تیایـە: هەسـتێن ناسـك، خـەون‌و خـەیاڵی پـڕ هومێـد! بـەڵام دەربارەی پەردەی پەنجەرەکـەم– هـیچ کاتێك بیرم لێنەکردووەتـەوە، رەنگـە کـاتێ کـە گوڵدانـەکانم جوڵاندووە، بە خۆی لا کەوتبێ، من هەڵم نەداوەتەوە!

ئاه، ماکار ئەلکسییوفیچ! چەند بڵێی، و چی دەربارەی چۆنیەتی سەرفکردنی دەرامەتەکەت بڵێـی تا من فریو بدەی، تـا بـۆمی بسـەلمێنی کـە دەرامەتەکـەت تـەنیا بـۆ خـۆت خـەرج دەکـەی، نـاتوانی فریوم بدەی‌و ناتوانی هیچ شتێك لە من بشاریتەوە. زۆر ئاشکرایە کە تۆ لە بەر خـاتری مـن خـۆت لە شتە پێویستەکانی ژیان مەحروم‌و بێ بەش دەکەیت. بۆ نموونە بۆچـی لـە ماڵێکی وادا دەژی؟ بە چ ئـەقڵێ ئـەو ژوورەت بە کرێ گرت؟ مەبەسـتم ئەمەیـە کـە خەڵکەکـەی دی ناڕەحـەتت دەکـەن، ئەزیەتت دەدەن، شوێنەکەت تـەنگ‌و ناڕەحەتـە. تـۆ حـەزت لـە تـەنیایی‌و گۆشـەگیریە، بـەڵام ئێرە خانێکـە بـۆ خـۆی، هـەر خـوا دەزانـێ دەوروبـەرت چـیە! تـۆ بـە گـوێرەی ئـەو مووچـەیەی وەری دەگریت، دەکاریت باشترو ئاسوودەتر بژیت. (فیدۆرا) دەڵێت شوێنەکەی جارانت زۆر لەمە باشتر بوو. ئایا بە ڕاستی هەموو ژیانت بەو جۆرە بردووەتە سەر، بە تـەنیا، سـەخت و قورس، بـێ هـیچ شـادیەك، بەبێ وشـەیەکی خۆشـی دۆسـتێك، لـە تاقە ژوورێکـی پۆشـتەو پـەرداخ دا کرێ نشـینی غەریبان بی؟ ئاه، دۆستی ئازیزم، چـەندت بـۆ بـەداخم! هـەر هـیچ نـەبێ، بـەلای کەمـەوە ئاگـات لـە تەندروستی خۆت بێ، ماکار ئەلکسییوفیچ! تۆ دەڵێی چاوەکانت کز بوون – کەواتـە چیتر لەبـەر شەمالکان مەنووسە، هەر مەنووسە، نووسین بەچی دەچێت؟ دڵنیام سەرانی تۆ ئیتر تـۆ دەناسـن‌و دەزانن چەند دڵسۆزی ئەنجامدانی کارو ئەرکی خۆتی.

جارێکی دیکەش تکات لێدەکـەم: ئـەم هـەموو پارەیـە بـۆ مـن خـەرج مەکـە، دەزانم خۆشـت دەوێـم، بەڵام تۆ وەزعـی داراییـت بـاش نیـە.. ئـا، مـن ئـەم بەیانیـە شادوخۆشـحاڵ لـە خـەو رابووم. زۆر بـە گـوڕو دڵخـۆش بـووم، کـاتێ هەسـتام فیـدۆرا دەمـێ بـوو خـەریکی کـار بـوو، و ئێسـتا کـارێکی بـۆ منیش دۆزیوەتەوە. زۆر خۆشحاڵم، من هەروا بەسەر پێوە وەدەرکـەوتم‌و هەنـدێك خـەیاتـەم کری‌و هەنووکە دانیشتووم‌و کار دەکەم، سەرانسەری سەر لە بەیانی شادو خۆشحاڵ بووم! بـەڵام ئێسـتا جارێکی دی بیرو بیرەوەری تاریك‌و غەمین مێشکیان داگرتووم، دڵم قورس وتەنگە.

چیم بەسـەر دێـت، چارەنووسـم چـیە؟ لـە هـەموو ئەمـەش خراتـر ئەمەیـە کـە زۆر نیگـەرانم، هـیچ ئایندەیەك لەبەردەم خۆدا نابینم، تەنانەت ناتوانم بە مەزەنـدەش بزانم چیم بەسـەر دێـت، نـاوێرم

ئاوڕ لە رابردووش بدەمەوە، رابردووم هێندە پڕ لە بەدبەختی و کلۆڵیە کە هەر یادەکەی دڵم ئەنجن ئەنجن دەکات.

دنیا خەریکە تاریك دەبێت، دەبێ بچمەوە سەر کارەکەم. زۆر شت هەبوون کە دەمتوانی بۆتی بنووسم، لێ کاتم نیە، چونکە دەبێ لە ماوەیەکی دیاریکراودا کارەکەم تەواو بکەم و تەحویلی خاوەنی بدەم. دەبێ لەزێ بکەم. هەڵبەتە راستە کە نامە شتێکی باشە، و باری رۆتینی ژیانم لەسەر شان سووك دەکات. بەڵام بۆچی بە خۆت نایەیتە دیدەنیم؟ بۆچی نایەی ماکار ئەلکسییوفیچ؟ خۆ ئێستا ماڵەکەت زۆر نزیکەو هەڵبەتە هەندێجار دەستیشت بەتاڵ دەبێت. ئیدی وەرە، وەرە دیدەنیم! تیریزای لەمەر تۆم بینی. زۆر نەخۆش دیارە، بەزەییم پێدا هاتەوەو بیست کۆپیکم دایە. ئا، باش بوو بیرم کەوتەوە: پێویستە بە دوورو درێژی دەربارەی وردەکاری ژیانی رۆژانەی خۆت و ژینگەو ئەوانەی دەوروبەرتم بۆ بنووسیت. چ جۆرە خەڵکانێکت لە دەوروبەرە، دەگەڵیاندا هەڵدەکەی، کۆکی؟ حەز دەکەم هەموو ئەمانە بزانم. چاوەڕوانم ئەم کارە بکەی و بۆم بنووسیت. ئەمڕۆکە بە ئانقەست چمکێکی پەردەکە هەڵدەدەمەوە، تکایە کەمێ زووتر بخەوە، دوێ شەو سەیرم کرد مۆمەکەت تا نیوەشەو هەر دەسووتا. ئێ، خوا حافیز. ئەمڕۆ جگە لە ئەزاب، بێزای، و خەم هەستم بە چیتر نەکرد. ئەمڕۆش رۆژێك بوو وەکو رۆژەکانی دی! خودا حافیز

دڵسۆزت

ڤرڤارا دوبروسیلوڤا

**

خانمی ئازیز، فرفارا ئالکسیوڤنا.. ٤/٨

راست دەکەی ئازیزەکەم، بەڵێ دۆستە ئازیزەکەم، بەڵێ، ئەمەشیان رۆژێکی شووم بوو، خرایە سەر رۆژانی ژیانی پڕ کوێرەوەری و چارەنووسی کلۆڵم! بەڵێ گاڵتەیەکی جوانت پێکردوم، بە من، منی پیرەمێرد، ڤرڤارا ئالکسیوڤنا! بەڵام خەتای من بوو، هەڵەی من. ئاخر بەم سەری پیرییە کە تەنیا دوو سێ داوم بە سەرەوە ماوە، چم داوە لە وڕاوەی ئاشقانە، و ئینشابازی و... دەبێ ئەوەش بڵێم، ئازیزەکەم، کە بنیادەم هەندێجار بوونەوەرێکی سەیرە، زۆر سەیرە. خودایا، خودایا! چ شەیتانێك وا لە مرۆڤ دەکات هەندێجار قسان بکات! ئەم قسەیە بە چ دەچێت؟ چی لێدەڕوێ، چ قازانجێك بەمرۆڤ دەگەیەنێ؟ هیچ، پیاو هیچی لێدەست ناکەوێ، ئەنجامی ئەم کارە هێندە دزێوە هەر مەپرسە، خودا خۆی لە شەڕی ئەم قسانەمان بپارێزێ! نا، قشتیلەکەم، من تورە

نیم، بەڵام یادی ئەو شتە خەیاڵیانەی کە نووسیمن، ئەو قسە گەوجانانەی کە بۆ تۆم نووسین ئازارم دەدات، ئەمڕۆکە زۆر شادو بەکەیف، دڵ پڕ لە گەرمیو نوورو روناکی چووم بۆ سەر کارەکەم. بێ هیچ هۆیەك هەستم دەکرد لە رۆژانی جەژندام، کە شادو خوڕەم بووم! بە شەوقو زەوقەوە لەسەر کارەکەم دانیشتمو چوست و چالاك کەوتمە هەڵدانەوەی فایلو کاغەزان. بەڵام فایدەی بەچی؟ هیچ. کاتێ دوای کەمێك نیگایەکی دەوروبەرم کرد، سەیرم کرد هەموو شتێك لەم نووسینگەیەدا وەکو جارانە –تاریكو خەمینە. هەمان پەڵە مەرەکەب، هەمان مێزو هەمان چەکمەجەو کاغەزانی جاران. ئەدی من؟ هەمان بنیادەم، دەقاو دەق پیاوەکەی جاران بووم– کەواتە بۆچی بەمجۆرە سواری ئەسپی باڵدار بوو بووم؟ هۆی ئەم هەموو شتە چ بوو؟ هەر لەبەر ئەوە بوو کە هەتاوەکەی خۆش بوو، و ئاسمان سایەقەو سامانڵ بوو؟ تۆ بڵێی لەبەر ئەمە بووبێ؟ ئاخر من چۆن توانیم باسی بەهارو بۆنی بەهار بکەم؟ کام بۆنی بەهار، هەر خوا خۆی دەزانێ چ پیسییەك لە ژێر پەنجەرەکانی ئێمەدا کەوتبوو! دیارە هەر هەموو ئەمە زادەی خەیاڵاتی من بووە. ئاخر هەندێجار رێدەکەوێ جڵەوی خەیاڵو هەست لە دەستی پیاو بەر دەبێتو خۆی دەداتە دەم کۆمەڵێك قۆڕیاتەوەو دەکەوێتە تورەهات نووسی. هۆیەکەشی مەگەر تەنیا ئەو جۆشو خرۆشە گەوجانەیە بێ کە دەکەوێتە دڵی پیاو. ئیدی پێم عاردی نەدەگرت، بە تۆبزی لاقەکانم بکێش دەکردن تا خۆم بگەیەنمەوە ماڵێ، ژانە سەرم بوو، لە پڕو لە خۆڕا سەرم دایە ژان، مەیمون زۆر جوان بوو ئاوڵەشی دەردا، هەمان حیکایەتە کۆنەکە بوو (پێدەچوو پشتم دابێتە با). هەوای بەهارەکە بە جۆرێ لە کەللەی دابووم، گەوج گەوج بە تۆی باڵاپۆشێکی تەنکەوە چوو بوومە دەرێ. سەبارەت بە حەقیقەتی هەستەکانم، بە هەڵەدا چووی ئازیزەکەم! هەڵچوونەکانت بە هەڵە لێکداومەتەوە. ئەوەی منی بزواند هەستێکی باوکانە بوو، ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، تەنیا هەستێکی باوکانەی رووت بوو، هیچی تر نەبوو. چونکە تۆ هەتیوێکی کلۆڵیو من جێگەی باوکم گرتوویتەوە، من لێرەدا بەوپەڕی راشکاویو لە کانگای دڵەوە دەتدوێنم، وەکو خزمێکی نزیك ئەم قسانە دەکەم، راستە من خزمایەتیەکی دوورم دەگەڵ تۆدا هەیە، راستە من بە بن عام ئامۆزای تۆم، بەڵام هەر چۆنێك بێ هەر خزمی تۆم، جا من لەم کاتەدا خۆم بە خزمو پشتیوانی نزیکی تۆ دەزانم، بە تایبەتی کە جگە لە غەدرو خیانەت هیچی ترت لەو کەسانە نەبینی کە دەبوایە لەم کلۆڵیەتدا بەهاناتەوە بێنو پشتیوانیت لێبکەن.. بەڵام دەربارەی شیعر، دەبێ ئەوە بڵێم، قشتیلەکەم، بۆ کەسێکی لە تەمەنی منا، دروست نیە شیعر بڵێت... شیعر وڕاوەو چەنەبازیە! تەنانەت منداڵە مەکتەبلیش لە مەکتەبدا شیعر بڵێن لێیان دەدەن.. بەڵێ، شتەکە واهیە قشتیلەکەم.

ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، بۆچی لە ئارامی ماڵەکەمو ئاسوودەییو هێمنی ژیانمو ئەم جۆرە شتانە دەپرسیت؟ ئازیزەکەم، من کەسێکی خۆش گلەیی نیم، و هیچ داوایەکم نیە، هیچ کاتێك وەزعو حاڵم لە ئێستا باشتر نەبووە، دەبێ بەم پیرییە چ تەماحو داوایەکم هەبێ، بە تەمای چ بم؟ خواردنە هەمە، جلو بەرگە هەمە، پێڵاوە هەمە، خەڵکی وەکو من لەوەی پتر چیان گەرەکە؟ خۆ من میر نیم! بابیشم ئەشرافزادە نەبووە، دەبوایە بە نیوەی ئەم مووچەیەی من رەشە خێزانێك بە خێو

بکات. من لە نازو نیعمەتدا پەروەردە نەبووم! بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا پیاو راست بڵێ، هەموو شتێك لە ماڵە کۆنەکەمدا، زۆر لێرە باشتر بوو. شوێنێکی کەمێ باشترم هەبوو قشتیلەکەم، هەڵبەتە ئەم ژوورەی ئێستاشم هیچ جێی گلەیی نیە، و تەنانەت لە هەندێ رووەوە خۆشتریشە، و راستت دەوێ، تەنەوعێکی زیاتری هەیە، من هیچ گلەییەکم نیە —بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بیری شوێنە کۆنەکەم دەکەم، ئێمەی پیر– یا ئەوانەی کە پێ دەنەنە ناو ساڵەوە، بە جۆرێ خوو بە شتە کۆنەکانەوە دەگرین، وەك ئەوەی بەشێك بن لە خودی خۆمان. ژوورەکەی جارانم، وەکو دەزانیت بچووك بوو، دیوارەکانی... دیوارەکانی، پیاو نازانێ چ بڵێ. دیواران لە هەموو شوێنێ هەر دیوارن، دیوارەکانی گرنگ نەبوون، بەڵام یادی شتەکانی رابردوو خەمبارو دڵتەنگم دەکا... زۆر سەیرو غەریبە —هەست بە پەریشانی دەکەم، لێ سەرباری ئەمەش بیرەوەرییەکان تا رادەیەك خۆشن، تەنانەت شتە خراپەکانیش، ئەو شتانەی هەندێجار ئازاریان دەدام، لەیادگەو بیرەوەری مندا، خۆ دەتەکێنن و لایەنە تاریكو خراپەکانیان پاك دەبنەوەو روونو رووناك و پرشنگدار بە خەیاڵمدا گوزەر دەکەن. ئێمە ژیانێکی خۆشو هێمنمان هەبوو، ڤارینکا، منو خودان خانووەکە، ئەو پیرەژنە میهرەبانەی کە مرد، کە ئەو پیرەژنەم بیر دەکەوێتەوە خەم دامدەگرێت! ژنێکی میرەبانو ژنانە بوو، کرێیەکی زۆری لێنەدەسەندم. هەمیشە قولاپ بە دەست، بە کۆنە داوان، خەریکی چنینی چەرچەف سەر تەختان بوو، قولاپەکانی هێند درێژ بوون بە عەمراتت شتی وات نەدی بوو، جگە لەمە هیچ کارێکی دیکەی نەدەکرد. پارەی روناکیو نەوتمان بە شەریکی دەدا، بۆیە لەسەر یەك مێز کارمان دەکرد. نەوەیەکی چکۆلەشی لەگەڵیا دەژیا، لە بیرمە کچۆڵەیەکی زۆر بچووك بوو، دەبێ ئێستا لە تەمەنی سیازدە ساڵیدا بێت. نازانی چ ئاگری قودرەتێك بوو، و بۆ تاقە ساتێ دانەدەسەکنی، هەمیشە دەی هێنایە پێکەنین، بەو جۆرە بە سێ قۆڵی پێکڤە دەژیاین، شەوگاری درێژی زستان لە دەوری مێزەخڕەکە دادەنیشتین، پیاڵە چایەکمان دەخواردەوە،و پاشان مژولی کاری خۆ دەبووینەوە، پیرەژن کە هەندێجار دەستی لە چنین هەڵدەگرت، بۆ ئەوەی نەوەکەی بخافڵێنێو زۆر لاساریو بزێوی نەکات، نەقڵو حیکایەتی بۆ دەگێڕایەوە. جا چتۆ چیرۆكو حیکایەتگەلێك! نەك هەر منالان، بەڵکو خەڵکی گەورەی ئاقڵو ماقولیش بە تاسەو لەزەتەوە گوێیان لەم چیرۆکانە دەگرت. خودایا! بیرم دێت کە پاپیەکەم پێدەکردو بە لەزەتێکی وەهاوە گوێم دەگرت کە بیرم دەچووەوە خەریکی چ کارێك بووم. و منداڵەکە، کیژە لاسارەکەمان، لە فکران رادەچوو، گوپە سوور هەڵگەڕاوەکانی لە نێو هەردوو لەپی دەنان، و زارە جوانەکەی دادەچەقاند، و ئەگەر چیرۆکەکە تۆزقاڵێك ترسناك بوایە، تا دەیتوانی خۆی توندتر بە پیرەژنەکەوە دەچەسپاند. مەگەر خوا بزانێ چەندمان لەزەت لەو دیمەنەی دەبینی، و تەنانەت هەندێجار ئاگامان لەوە نەدەما کە مۆمەکە سووتاوەو تەواو بووەو بگرە هەندێجار گوێمان لە گڤو هوڕی باو زریانی دەرەوە نەدەبوو، ژیانمان لەوێندەر خۆش بوو، ڤارینکا، نزیکەی بیست ساڵێکمان پێکڤە رابوارد. ئا زۆرم چەنەبازی کرد! ئەم قسانە رەنگە بۆ تۆ خۆش نەبن، بۆ منیش لەو بیرەوەریە خۆشانە نین کە یادیان بکەمەوە. بە تایبەتی لەم بولێڵی ئێوارەیەدا.. تیریزا سەرگەرمی کارێکە، دێو دەچێت، منیش سەرم دێشێتو پشتیشم ژان

دەکات. ئەمە جگە لەوەی ئەو بیرەوەریانەی کە بە مێشکمدا دێن، ئەوانیش غەریبن، دەڵێی ئەوانیش نەخۆشن. من ئەمڕۆ خەمبارم ڤارینکا گیان!. ئەم قسانە چیە بۆت نووسیووم؟ چۆن دەتوانم بێمە دیدەنیت؟ ئاخر خەڵکی چ دەڵێن فریشتە چکۆلەکەم؟ مەبەستم ئەوەیە کە دەبێ بە نێو حەوشەکەدا بێم‌و خەڵکی دەمبینن‌و دەکەونە پرسیار –قسەمان دوو دەخەن، لە پاش ملەمان دەڵێن‌و ماناو لە هەموو شتێك دەدۆزنەوە. نا، فریشتە چکۆلەکەم، باشتر وایە سبەینێ لە کڵێسەدا، لە کاتی نوێژی ئێوارەدا بت بینم، ئەمە ماقوڵترەو بۆ هەردووکمان سەلامەت ترە، قشتیلەکەم، لێم مەگرە کە ئەم نامە بێ سەروبەرەم بۆ نووسیوی، کە جاری دووەم خوێندمەوە هەستم کرد شپرێوە، بێ سەرو بەرە. بەڵام ڤارینکا گیان من بابایەکم پیر، کۆڵکە خوێنەوار! بە منداڵی خوێندنێکی باشم نەکردووە، خۆ بەم پیریەش گەر دەست بە خوێندن بکەم، هیچ ناچێتە مێشکمەوە، ڤارینکا گیان من دەزانم کە لە هونەری نووسیندا وەستا نیم، و بێ ئەوەی پێویست بکات خەڵکانی دی بە تەوس و توانجەوە ئەمەم پێ بڵێن، دەزانم کە دێمە سەر ئەوەی شتێکی جوان بنووسم،لە کۆمەڵێك توڕەهات زیاترم بۆ نایەت..ئەمڕۆکە لە پەنجەرەکەوە بینیمیت، دیتم کە پەردەکەت دادایەوە. خوا حافیز، خوا حافیز، خوا پشت‌و پشتیوانت بێ! خودا حافیز ڤرڤارا ئالکسیوڤنا.

دۆستی دڵسۆزت

ماکار دیڤوشکین

پەراوێز:

ئازیزەکەم من تەوس‌و توانج لە کەس نادەم. من پیاوێکی فرە پیرم، ڤرڤارا ئالکسیوڤنا. لەوە پیرترم بتوانم بە خۆڕایی لە عەلەیی کەس بڵێم! خۆ ئەگەر شتی وا بکەم خەڵکی گاڵتەم پێدەکەن، روس گوتەنی "ئەوەی چاڵ بۆ خەڵکی هەڵکەنێ خۆی تێی دەکەوێ.."

**

ئازیزم ماکار ئالکسیوڤیچ ٤/٩

باشە ئەی دۆست‌و وەلی نیعمەتی من ماکار ئالکسیوڤیچ، شەرم نیە بەو جۆرە خۆت توڕە کردووەو بە خوت‌و خۆڕایی زویر بوویت؟ یان بەڕاستی رەنجاوی، من هەستم بریندار کردوویت؟ بەداخەوەم هەندێجار خەمساری‌و هەقمەقی دەکەم، بەڵام پێم وانەبوو قسەکانم بە تەوس‌و توانجان وەربگریت، باوەڕ بکە من هەرگیز رێ بە خۆ نادەم‌و پڕ کێشی ئەوە ناکەم کە گاڵتە بە تەمەن‌و کەسایەتی تۆ بکەم. هەر هەموو ئەمە دەگەڕێتەوە بۆ ئەقڵ سووکی من‌و بۆ ئەو بێزاری‌و بێتاقەتیەی بەرۆکی گرتووم، بە خۆت دەزانی بێزاری چ کەرێتی‌و کەتنێك بە بنیادەم دەکات؟ پێم وابوو تۆش لە نامەکەتدا شۆخی‌و سوعبەتت کردووە. بەڵام کە دیتم لێم زویرو دڵگیر بووی زۆر

پەستو خەمین بووم. نا، دۆستی میهرەبانو وەلی نیعمەتی من، نەهەقی دەکەی گەر گومانی ئەوە بکەیت کە من کەسێکی سپڵەو پێنەزانم. من لە ناخی خۆمدا زۆر چاك دەزانم چۆن لە کانگای دڵمدا هەموو ئەو کارانەی تۆ لە پێناوی مندا کردووتن، وەکو گەنجێك هەڵگرم، تۆ بەو کارانەت منت لە شەڕی خەڵکانی شەڕانیو درِ پاراست، لە نەفرەتو غەدرو ئاسیوی ئەوانت رزگار کردم، هەمیشە دوعای خێرت بۆ دەکەم، و ئەگەر دوعاکەم گەییە ئاسمانو لەبەر دەرگای پەروەردگار گیرا بوو، شادو بەختەوەر بیت.

ئەمڕۆ حاڵم خراپە، نەخۆشم، تام لێیەو ناو بە ناو لەزریشم لێدێت، فیدۆرا یەجگار خەمی منیەتی. هیچ هەق نیە سڵ لە سەردانی من بکەیەوە، نە شەرمەو نە هیچ ماکار ئالکسیوڤیچ. ئەمە چ پەیوەندییەکی بە خەڵکانی ترەوە هەیە؟ ئێمە دۆستینو تەواو... خودا حافیز ماکار ئالکسیوڤیچ. من جارێ هیچی ترم نیە تا بۆتی بنووسم، و راستت دەوێ توانای نووسینم نیە: چونکە زۆر نەخۆشو ماندووم، دووبارە تکات لێدەکەم لێم زویر مەبە، تورِە مەبە، لێم مەگرە، و دڵنیای دڵنیابە کە هەمان رێزو حورمەتی هەمیشەیم بۆتان هەیەو شانازی بەمەوە دەکەم.

کارەکەری ئەمەکدارو دڵسۆزت

ڤرڤارا دۆبروسیولوڤا

**

خانمی ئازیز، فرفارا ئالکسیوڤنا ٤/١٢

ئاه، خانمە چکۆلەکەم، چت بەسەر هاتووە؟ هەموو جارێ دەمترسێنی، لە هەموو نامەیەکم دا تکات لێدەکەم کە ئاگات لە خۆت بێ، جلی گەرم لەبەر بکە، رۆژانی سارد مەچۆ دەرێ، و لە هەموو شتێکدا ئاگات لە خۆ بێ، بەڵام تۆ ئەی فریشتە چکۆلەکەم، بە قسەم ناکەی! ئاه، ئەی کۆترەکەم، تۆ وەکو منداڵی بچووك وایت! مەبەستم ئەمەیە کە بەدەنت ناسكو بێ جورمە، لە لاسکە گەنم دەچیت، من ئەمە باش دەزانم، بە سووکە بایەکی سارد نەخۆش دەکەوی. بۆیە دەبێ وریا بی، ئاگات لە خۆت بێ، و ریسك نەکەیو دۆستانت نقومی خەمو پەژارە نەکەیت.

قشتیلەکەم پێت وتووم حەزت لێیە وردەکاریەکانی ژیانی رۆژانەی خۆمو دەوروبەرەکەم بزانیت، بەو پەڕی خۆشیو بەسەر ئەم داوایەت جێبەجێ دەکەم ئازیزەکەم. دەبێ لە نووکەوەو بە ریز دەست پێدەکەم! هەوەڵجار بێینە سەر دەروازەیماڵەکە: زۆر لە بارو گونجاوە، قاڵدرمەکانی پێشەوە زۆر جوانە، پاکو خاوێنە، روناکە، پانە، هەمووی لە ئاسنو تەختەیە. بەڵام قاڵدرمەکانی پشتەوە هەر باسیان مەکە: خواروخێچ، شکاوو کۆڵەوار، شێدارو پیس، پلەکانی نیوە شکاوەو دیوارەکانی بە رادەیەك چەورە، کە دەست بە محەجەرەکانەوە بگری دەستت پێوەی دەنووسێت.

هەر سەحنێکی پڕە لە شڕە کۆمەدی، کورسیە شکاو، دۆڵاب، جلە کۆنەی هەڵواسراو، و پەنجەرەی چوارچێوە شکاو، تەنەکەو تەشتی پەراگەندەی پڕ لە خاشاکو بەرماوەو زبڵ، تۆکڵە هێلکە، و هەناوو ئێسکو پێستی ماسی، جا بۆگەن... بە کورتیەکەی، بۆنی بۆگەنی هێرت دەکات.

پێشتر باسی ریزو تەرتیبی ژوورەکانم بۆ کردبوویت، ئەلهەقی تەرتیبی ژوورەکان باشە —بەلام نازانم بۆچی هەندێك قەبزن؟ مەبەستم ئەمە نیە کە بۆنیان ناخۆشە— نا، دەتوانی بڵێی کەمێك بۆگنخن، بۆن ترشاویان لێدێت. هەوەڵجار کە وەژوور دەکەوی هەست بە بۆنێکی ناخۆش دەکەی، بەلام گرینگ نیە، هەر کە یەك دوو دەقیقەیەك مایتەوە ئیدی ئەم هەستە دەڕەوێتەوە، ئیدی بە خۆتیش ئەو بۆنە ناخۆشە دەگریت — جلەکانت، دەستەکانت، هەموو شتێك ئەو بۆنە دەگرێت.. ئیدی خووی پێوە دەگریت، ئالودەی دەبیت. بولبولەکانیش وەکو هەر شتێکی دی لە ماڵەکەماندا یەك لە دوای یەك دەمرن. کابرای ئەفسەری دەریاوانی ماوەیەك لەمە پێش بولبولی پێنجەمی کڕی— لێ ئەو تەیرانە ناتوانن لەم هەوایەی ئێمەدا بژین‌و، ئەمە راستیەکەیە، موبەقەکەمان، موبەقێکی گەورەیە، روناكو باشە. راستە کە بەیانیان پڕ دەبێت لە دوکەڵ، یانی ئەو کاتانەی کە کریێ نشینەکان ماسی یان گۆشت سوور دەکەنەوەو پێست و چەرمو چەوریەکانیان لێرەو لەوێ دەڕێژن، بەلام شەوان بەهەشتێکە لەو گۆڕە. موبەقەکەمان تەنافێکی تیا رایەڵ کراوە کە هەمیشە کۆنە دەرپێیەکی پێوە هەڵواسراوە، و چونکە ژوورەکەی من بە تەنیشت موبەقەکەوەیە،و راستیەکەی رێك بە موبەقەکەوە نووساوە، بۆنی ئەم دەرپێیە کەمێك ئەزیەتم دەدات، بەلام گرینگ نیە: بنیادەم بەرەبەرەو بە تێ پەربوونی رۆژگار لەگەڵیا رادێت، لەگەڵ هەموو شتێکدا رادێت.

ڤارینکا، لەم ماڵەی ئێمەدا هەر لە بەیانی زووەوە هەراو زەنا دەست پێدەکات: خەڵکی لە خەو رادەبن، دەڕۆن، لە دەرگا دەدەن‌و هەراو زەنایەك دەنەنەوە ئەوسەری دیار نەبێت. هەموو ئەوانەی کە ناچارن بچنە سەر کاروکاسبیان دەکەونە پەلەپەل. خەڵکانی تریش هەڵدەستن، هەر هەمووان لەم ساتەدا دەکەونە چا خواردنەوە. زۆربەی سەماوەرەکان هی خاوەن خانووەکەن، ژمارەی سەماوەرەکان کەمە، بۆیە بەنۆرە چایی دەخۆینەوە. وای بە حاڵی ئەو کەسەی نۆرە بری دەکات‌و کوپەکەی دەباتە پێشی! شەپەلاخ بە شەپەلاخ دەڵێ بەولاوە. من یەکەم رۆژ ئەمەم لێقەوما، چونکە پەیڕەوی ئەم سیستەمەم نەکرد... بەلانەکی بۆچی باسی ئەمە بنووسم؟ هەر لەوێدا هەموو دراوسێکانم ناسین، یەکەم کەس ئەفسەرەکەم ناسی، بنیادەمێکی کراوەو خۆشەو هەموو چیرۆكو واریقاتی ژیانی خۆی بۆ گێڕامەوە: باسی باوکی، دایکی، خۆشکەکەی کە مێردی بە خەملچییەك—ی خەڵکی تولا کردبوو بۆ گێڕامەوەو باسی شاری کرونشتات—ی بۆ کردم. بەڵێنی دامێ کە لە هەموو شتێکدا پشت‌و پەنام بێت‌و بمگرێتە ژێر پەرو باڵی خۆی. یەکسەر دەعوەتی کردم کە بچم بۆ ژوورەکەی‌و چایەکەم لەگەڵ ئەودا بخۆمەوە. چووم بۆ لای. هەمان ئەو ژوورە بوو کە لەم ماڵەدا کرابوو بە مەڵبەندی قومارو وەرەقبازی، چایەکیان دامێ‌و ئەوانەی لەوێندەر بوون، زۆریان لێدەکردم کە قوماریان دەگەڵ بکەم. نازانم گاڵتەیان پێدەکردم یان نا، بەلام دەزانم کە هەر

هـەموو شـەوەکەیان بـە یـاری بەسـەر بردبـوو، وکـە منـیش چـووم هێشـتا هـەر یاریـان دەکـرد، هەوەڵجار تەنیا تەباشیرو وەرەقی یاریم بینی، ژوورەکە بە رادەیەك پڕ لە دووکەڵی جگەرە بوو کە چاوەکانم کەوتنـە کزانـەوە، کـاتیٚ کـە رەفـزم کـرد یاریـان دەگـەڵ بکـەم، یەکسـەر پێیـان گـوتم کـە فەلسەفەرێسی دەکەم، ئیدی دوای ئەوە شتاقیان هیچیان پـیٚ نـەوتم، و ئەلهـەقی ئەمـە خۆشـحاڵی کردم. چیتر ناچمە دیدەنیان، چونکە ئیش‌و کاریـان تـەنیا قومـار کردنـە، لـە قومـار زیـاتر هیچـی تریان لـە بیر نیـە! ئەو فەرمانبـەرە دەوڵەتیـەش کە گوتم لـە بەشێکی ئەدەبی فەرمانگەیەکدا کار دەکات، شەوانە لە ژوورەکەی خۆیدا کۆڕو مەجلیسی هەیە، ئەمانـە خـەڵکانی باش‌و بـە ئـەدەبن، خەڵکانی بیٚ وەی و بە نەزاکەتن، هەموو شتێکیان بنەمای رۆشنبیریی هەیە.

جا ڤارینکا، دەبیٚ بە شێوەیەکی رەوتەنی‌و لام سـەرلایی ئـەوەش بڵێم کە خـاوەنی خانووەکـەمان ژنێکی شڕودڕە، پیرەژنێکی جادووبـازە، بـە خـۆت تیریزاشـت دیتـووە، کـە دەی بینـی بـەزەییت بـە حـاڵی شـەپڕێویدا دێتـەوە. هێنـدە باریك وبنێسـە لـە تـۆ وایـە مریشـکێکی نەخۆشـی پـەڕوەریوە، تەنیا دوو خزمەتچی لە ماڵەکەدا هەن: تیریزاو فالدونی، فالدونی پیاوەو خزمەتکاری پیرەژنەکەی خـودان خانووەکەیـە. رەنگـە نـاوێکی تـری هـەبیٚ، مـن نـایزانم، بـەڵام هەمیشـە بـەم نـاوە وەڵام دەداتـەوە، هـەموو خـەڵکی ماڵەکە هەمیشـە بـەم نـاوەوە بـانگی دەکـەن. پیـاوێکی سـورهولی مـوو سوور، قەدو باڵایـەکی نوشتاوەی ناقۆڵا، لـووت فس، زبـر تەبیعـەت، و نـەفرەت ئـەنگێز، هەمیشـە لەگـەڵ تیریـزدا شـەڕە جوێنیانـەو جاری وایـە کـار دەگاتـە شـەڕە مسـت‌و لەقـەش. بـە شـێوەیەکی گشتی ژیانی ئێرەم باش نیە... بەڵام سەبارەت بە شەو هەرگیز رێك ناکـەویٚ یەکسـەرو کـڕو کـپ‌و ئارام خەوم لیٚ بکەویٚ.

بریا هـەر هـەمووان لـە یـەك کاتـدا دەیـانکرد بـە شـەوو دەچوونـە جێگـاوەو دەخـەوتن —بـەڵام هـیچ کاتێك شتی وا نیە. ئیدی هەراو زەنا بۆ ساتێکیش لەم ماڵە نابڕێت. هەمیشە کۆمەڵێك هەن کە تـا درەنگانێکی شەو لـە جێیـەك دادەنیشـن‌و قومـار دەکـەن، هەنـدێجار شـتی وا روو دەدات کـە شـەرم دەکـەم بـۆ تـۆی بگێڕمـەوە. بـەڵام ئێسـتا لەگـەڵ هـەموو ئەمانـەدا راهـاتووم، ئەلهـەقی پـێم سـەیرە خەڵکانی خێزاندار چۆن دەتوانن لەم رۆمەڵغەزایەدا بژین. خێزانێکی تەواو کە هەر هەموو هـەژارو داماون لە تاقە ژوورێکدا کە لە خاوەن ماڵەکەیان بە کریٚ گرتووە دەژیـن. تـەنیا ئـەم ژوورە نزیکـی ژوورەکانی تر نیە، لەوپەڕی داڵانەکەدایەو کەوتووەتە سووچێکی تەریکەوە. خـەڵکانێکی فـەقیرن! کەس ورتەیەکیان لیٚ نابیستیٚ. لە تاقە ژوورێکدا دەژیـن کـە بـە پـەردان بـەین کـراوە. پیاوەکـەیان فەرمانبەرێکی لە کار دەرکراوە، حەوت ساڵ لەوە پێش لەبـەر خـەتاو کەمتەرخەمیـەکی بچووك لـە کـار دەرکـراوە، نێـوی گورشـیکۆڤە، پیـاوێکی وردیلـەی کورتـە بـاڵای سـەر بـۆزە، جلـەکانی هێنـدە شرشو چڵکنە، بە دیتنی دڵت تەنگ دەبێت، وەزع‌و حاڵیان لە منیش خراتـرە! پیـاوێکی شـڕۆڵەی نابووتە کە لە نەخۆش دەچێت (هەنـدێجار لـە داڵانەکـەدا تووشـی دەبـم)، ئـەژنۆکانی، دەسـتەکانی سـەری دەلـەرزن، پێدەچێت نەخۆشـیەکی تایبـەتی هـەبیٚ، مەگـەر خـوا بزانـیٚ چیەتی، یـەجگار شەرمنە، زاتی نیە رووبەرووی کەس ببێتەوە، وبە دزیـەوە دێـت‌و دەڕوات، من دەزانم کە خۆیشـم شـەرمن‌و ترسـنۆکم، بـەڵام ئـەو لـە منـیش خراتـرە. خێزانەکـەی بریتییـە لـە ژنێـك‌و سـیٚ منـداڵ،

گەورەکەیان کوڕێکە دەقاو دەق لە بابی دەچێت، وەکو ئەو باریك و بنێس و نابووتە. ژنەکەی پێدەچێت ڕۆژێ لە ڕۆژان جوانکیلە بووبێ، ئێستاش پێوەی دیارە، وەك دەڵێن مزگەوت رووخاوە، لێ میحرابی ماوە. ئەم ژنە داماوە هێندە شڕپۆش و شڕۆڵەیە پیاو بەزەیی پێیدا دێتەوە. وەکو بیستوومە پارەیەکیان لە خاوەن ماڵەکە قەرز کردووە، وئەویش زۆریان دەگەڵدا توندە، ڕەفتاروبەرخوردی لەگەڵیاندا نا دۆستانەیە. وەکو بیستوومە گورشیکوف هەندێ گیروگرفتی هەن کە بوونەتە مایەی بێکاری ئەو... مەسەلەکە شکات و شکاتکاری و پەیگیری دادڤانیە، پێدەچێت تەحقیقی کارگێری لەسەر بێ، ئیدی من نازانم. بەڵام دەتوانم بێ چەندو چوون ئەمە بڵێم کە هەژارن –خودایا چەند هەژارن! ژوورەکەیان هەمیشە کڕوکپە، ئەوەندە کپ و بێدەنگە لە تۆ وایە کەسی تێدا ناژی. تەنانەت مناڵەکانیش دەنگیان لێوە نایەت، گوێت لە دەنگیان نابێت. هەرگیز نابینی ئەم مناڵانە هەراو زەناو راکەراك بکەن، وئەوەش نیشانەیەکی خراپە. بە رێکەوت ئێوارەیەك بە بەر دەرگای ژوورەکەیاندا رەت بووم. ماڵەکەمان بە پێچەوانەی هەموو کاتێکەوە کپ و بێدەنگ بوو، گوێم لە ئاهوناڵە، گریانێکی کپ بوو، ئەوجا بوو بە هەنسك و چیە، ئەمجار بووەوە بە گریان. دەتگوت هەموویان لە ژوورەوە دەگرین، بەڵام بە دەنگێکی نزم و بەزەیی ئەنگێزی ئەوتۆ کە جەرگ و دڵم لە سوێدا بوو بە بریان، وبە درێژایی شەوەکە دیمەن و وێنەی ئەو کڵۆڵانە بەرۆکی خەیاڵی بەر نەدام و نەمتوانی وەکو پێویست بخەوم.

ئیدی بە دوعا دۆستە ئازیزەکەم، قشتیلەکەم ڤارینکا! بەپێی توانا ژیانی خۆم بۆ باس کردوویت. بە درێژایی رۆژەکە جگە لە تۆ بیرم لە هیچ نەکردووەتەوە. دڵم بۆ وەزعی تۆ ژان دەکات ئازیزەکەم.حەیاتەکەم من دەزانم کە پاڵتۆیەکی گەرمت نیە لەبەری بکەی. ئاخ لە دەستی بەهاری پوترسبۆرگ! داخ لە دەستی باسریشکی پوترسبۆرگ! ئەمانە من دەکوژن ڤارینکا! ئەم کەش و هەوایە، ئەم تۆف و وەیشومەیە تەحەمول ناکرێ، خواوەند لە شەڕی ئەم کەش و هەوایەمان بپارێزێ! حەیاتەکەم، روحەکەم، ئازیزەکەم سەبارەت بە نامەکانم لێم مەگرە کە قەڵەم و ئینشایەکی لاوازو شپرزەو پەرێشانم هەیە. ڤارینکا گیان، شێوازی نووسینم زۆر خراپە، شێوازی نووسینم هەر نیە. خۆزگە تۆزێك فێرە نووسین دەبووم! من هەرچیەکم بە زەینا بێ دەیخەمە سەر کاغەز... و هیچ مەرامێکم نیە تەنیا ئەوە نەبێ کەمێك خەمی تۆ برەوێنمەوە.

ئاخ ئەگەر کەمێك خوێنەواریم هەبوایە، هەموو شتێك فەرقی دەکرد. لێ لە کوێ دەمتوانی بخوێنم؟... لەوە هەژارتر بووم کە بتوانم بخوێنم.

دۆستی هەمیشەیی و ئەمەکدارت

ماکار دیوڤشکین

**

ئەمڕۆ (شاشا)ی دۆتمامم بینی! کە ڕێکەوتێکی ترسناك و ناخۆش بوو! داماوە ئەویش بەرەو پوکانەوەو مردن دەچێت! لە چەند لایەکەوەم زانیوە کە (ئانافیودوروڤنا) هێشتا لێم دەپرسێت و تاقیبم دەکات. پێم وایە بە نیاز نیە دەست لە عەزاب و چەوسانەوەی من هەڵبگرێت. گوایە دەڵێت ئامادەیە بمبورێت، رابردوو وهەموو شتێك لە بیر بکات و بە خۆی بێت بۆ دیدەنیم. دەڵێت کە تۆ بە هیچ جۆرێ خزمی من نیت، ئەو خزمی نزیکتری منە، و تۆ هەقت نیە دەست لە کاروباری خانەوادەیی ئێمە وەربدەیت و شەرمەزاریو شورەییە بۆ من کە بەخێروکۆمەکی تۆ دەژیم... پێم دەڵێیت کە من چاکەی ئەوم لە بیر کردووە، و دەڵێیت ئەو من و دایکمی کە خەریك بووە لە برسانا بمرین لە فەوتان و مردن زرگار کردووە، بە درێژایی دوو ساڵ و نیو داڵدەی داوین و نانی داوین و خۆی لە پێناوی ئێمەدا ماندوو کردووەو سەرپەرشتی کردووین، و هەروەها چاوپۆشی لەو پارەیەش کردووە کە قەرزاری بووین. و تاقە قسەیەکی خێری دەرهەق بە دایکم نەگوتووە! ئاخ ئەگەر دایکە کلۆڵەکەم دەیزانی ئەمانە چییان پێکردوم!... (ئانا فیودوروڤنا دەڵێت من لەبەر گەوجیەتی خۆم لەقەم لە بەختی خۆم داوەو پێشوازیم لەو بەختەوەریە نەکردووە کە بە پیرمەوە هاتووە، و ئەو ڕێگەیەکی دروستی پێ نیشانداوم، و هیچ تەخسیرێکی لە ڕووداوەکانی دواتر نەبووە، ومن بە خۆم نەمتوانیوە یان نەمویستووە شەرەفی خۆم بپارێزم و بەرگری لێبکەم. خودایا ئەدی کێ تەخسیرکارە، کێ تاوانبار بووە؟ دەڵێت بیگوف هیچ خەتایەکی نیە، لەسەر هەقە، هیچ پیاوێك ناچێت لەگەڵ یەکەم ژنێکا کە.... زەماوەند بکات. جا بۆچی ئەمانەت بۆ بنووسم؟ زۆر ئەستەمە بنیادەم گوێی لەم تۆمەت و بوختانانە بێ، ماکار ئالکسیوڤیچ! من نازانم ئێستا چ بەڵایەکم بەسەردا دێت. لە ترسا ئازام دەلەرزێ، دەگریم و دەلۆرێنم. ئەم نامەیەم بە دوو دانە سەعات بۆ تۆ نووسیوە. وام هزردەکرد کە ئەم ژنە بە لای کەمەوە ئیعتراف بەو هەڵەو خەتایانە دەکات کە دەرهەق بە من کردوونی، کەچی لە جیاتی ئەوە چۆن ڕەفتار دەکات! جا تۆبی ئەو خوایە نیگەران مەبە، خۆت عەزاب مەدە هاوڕێکەم، ئەی تاقە هاوڕێی دڵسۆزم! فیدورا عادەتیەتی شت گەورە دەکاتەوە: من نەخۆش نیم، دوێنێ کە بۆ ڕێوڕەسمی یادی مەرگی دایکم چووم بۆ ڤولکوڤۆ، کەمێك سەرمام بوو و تووشی پەسیوو بووم. بەڕاست بۆ لەگەڵما نەهاتی؟ خۆ پێم گوتبووی حەز دەکەم لەگەڵما بێی. ئاخ دایکە، دایکە کلۆڵەکەم، خۆزیا دەتتوانی لە گۆڕەکەت بێیتە دەرێ و دەتبینی چییان لێکردوم!...

ف . د.

**

وا چەند هێشووە ترێیەکت بۆ دەنێرم. دەڵێن خواردنی ترێ بۆ کەسێك تازە لە نەخۆشی هەستا بێتەوە باشە، دکتۆران بۆ شکاندنی تینویەتی بۆ نەخۆشانی دەنووسن، جا تۆ تەنیا بۆ شکاندنی تینویەتی بیخۆ، قشتیلەکەم ئەو رۆژە گوتت حەزت لە گوڵە باخە، بۆیە وا چەند چڵێکت بۆ دەنێرم. ئازیزەکەم حەز لە خواردن دەکەی، ئیشتیات هەیە؟ ئەمە زۆر زەروریە. بە هەر حاڵ سوپاس بۆ خوا کە نەخۆشیەکەت تەواو بوو، وخەمو پەژارەمان بەرەو تەواو بوونی یەکجارەکی دەچێت. هەقە هەر شوکرانەبژێری بەر دەرگاری خوا بین! سەبارەت بە کتێبەکان، تا ئێستا هیچیانم بۆ پەیدا نەکراوە. دەڵێن لەم ماڵەی ئێمەدا کتێبێکی باش هەیەو بە شێوازێکی بەرزو جوان نووسراوە، گوایە کتێبێکی زۆر خۆشە، من خۆم نەم خوێندووەتەوە، بەڵام لێرە هەموو هەر تاریفی دەکەن، قەولیان داوە کە بۆمی بنێرن. بەڵام دەی خوێنیتەوە؟ چونکە تۆ لەم جۆرە شتانەدا بە ئاسانی نایەیتە رەدا، یانی رازیکردنی زەوق و سەلیقەی تۆ ئاسان نیە. من دەزانم قشتیلەکەم تۆ کتێبی شیعرت دەوێن، ئاهو ناڵەی ئاشقان و غەزەلت گەرەکە- زۆر چاکە، بەدڵی تۆ دەکەم، کتێبی شیعرت بۆ پەیدا دەکەم، هەرچیت گەرەك بێ بۆتی پەیدا دەکەم، لە شوێنێك دا دەفتەرێکم بینی پڕە لە چامەو هۆزان.

سەبارەت بە خۆم، تەندروستیم باشە، تکایە نیگەرانی من مەبە، خەمی منت نەبێت.باوەڕ بە فیدورا مەکە، هەرچیەکی سەبارەت بەمن بۆ گێڕاویتەوە راست نیە، پێی بڵێ درۆت کرد، بوختانی بۆ دەکەی...من هەرگیز بە بیرما نەهاتووە پاڵتۆ تازەکەم بفرۆشم، ئاخر تۆ خۆت حوکم بدە، بۆچی دەبێ کاری وا بکەم؟ وەکو دەڵێن بەو زووانە بڕی چل رۆبڵ پاداشتم دەدەنێ، ئیدی بۆ دەبێ بچم پاڵتۆکەم بفرۆشم؟ گوێ بەم قسانە مەدە، نیگەران مەبە قشتیلەکەم، فیدورا جێی باوەڕ نیە، زۆر رەش بینە، هەموو شتێك بە رەشبینی دەبینێ.کاروبارمان زۆر باش دەبێت کۆترەکەم! هەر بەو مەرجەی تۆ زوو چاك ببیتەوە، دەبێ بە زووترین کات چاك ببیتەوە، گوێت لێمە فریشتەکەم، نابێ ئەم پیرەمێردە خەفەتبار بکەی.کێ پێی گوتوویت من لاواز بووم؟ درۆیە،ئەمە بوختانە،تەندروستیم زۆر چاکە،وئەوەندە قەڵەوبووم شەرم لە خۆم دەکەم، هەر کاتێ برسیم بێ تێرو پڕ دەخۆم، زۆر شادو بە کەیفم، لە هیچم کەم نیە، تاقە شتێ کە پێم لازم بێ ئەوەیە کە تۆ چاك بیتەوە! جارێ خودا حافیز فریشتە چکۆلەکەم، یەك بە یەکی قامکە چکۆلەکانت ماچ دەکەم.

دۆستی هەمیشەیی و دڵسۆزت

ماکار دیوفشکین

پەراوێز:

ئاه، ئازیزەکەم ئەمە چییە دووبارە بۆت نووسیومەتەوە؟.... ئەوە شێتییە ئازیزەکەم؟ چۆن بیر لەمە دەکەیتەوە؟ ئاخر چۆن دەتوانم بە بەردەوامی بێمە دیدەنیت فریشتەکەم، چۆن؟ لە خۆت

دەپرسم. لەوەیە بتوانم شەو بە تاریکی، تا کەس نەمبینێ بێمە دیدەنیت، بەڵام لەم وەرزەدا کوا شەو، دنیا کەمتر تاریك دەبێت.. دەزانی فریشتە چکۆلەکەم بە درێژایی ئەو کاتەی نەخۆش بووی هەر بە دیارتەوە بوومو بەجێم نەهێشتووی، بەتایبەتی ئەو کاتەی بێهۆش بووی، تا ئێستاش نازانم چۆن توانیم ئەم کارە بکەم. پاشان وام بە باش زانی نەیەمە دیدەنیت، چونکە خەڵکی کەوتبوونە مقۆمقۆو قسەو باسان. تەنانەت لە پاشملەشمان هەندێ قسان دەکەن. من باوەڕم بە تیریزا هەیە، چونکە کەسێکی سڕقایمو نهێنی پارێزە. بەڵام من خۆم خۆت دەکەم بە حەکەم فریشتەکەم، ئەگەر رۆژێ بێتو هەموو شتێك دەربارەی پەیوەندی ئێمە بزانن چ روو دەدات؟ چ بیرێك دەکەنەوەو چ دەڵێن؟ کەواتە وەرەت بەرز بێ ئازیزەکەم، خۆت راگرە تا دووبارە چاك دەبیتەوە، هەنگێ تەگبیرێك دەکەینو لە دەرێی ماڵەکە یەکدی دەبینین.

**

ئازیزترین ئازیزم، ماکار ئالکسیوڤیچ،   ٦/١

زۆرم حەز دەکرد لە چاکەی ئەو هەموو زەحمەتەی کە لە پێناوی مندا کێشاوتەو، لە جیاتی ئەو هەموو میهرو مەحەبەتو خۆشەویستییەی دەرهەق بە من هەتە کارێکی باشی بە دڵی تۆ بکەم، تا سەرەنجام بڕیارم داو لە ساتێکی بێکاریدا، کۆمەدیەکەم گەڕامو دەفتەری بیرەوەریەکانم دۆزییەوە کە وا بۆ تۆی دەنێرم. ئەمە دەفتەری بیرەوەری سەردەمانێکی خۆشی ژیانی منە. زۆر جار پرسیاری ژیانی رابردووت، پرسیاری دایکم، و پاکرۆفسکی، پرسیاری ئەو زەمانەی کە لە ماڵی ئانا فیودورۆڤنا بووم، کردووە، پرسیاری گیروگرفتو کلۆڵیەکانی ئەو دواییانەت کردووم، و زۆر بە تاسەوە بووی بۆ خوێندنەوەی ئەم دەفتەری بیرەوەریانە، کە مەگەر هەر خوا بزانێ بۆچی بیرم لەوە کردووەتەوە هەندێ ساتی پچڕ پچڕی ژیانمی تیا تۆمار بکەم، کە دڵنیام بەم دەفتەرچەیە زۆر شادو خۆشحاڵ دەبیتو تینویەتیت دەشکێنێ. بەڵام سەبارەت بەخۆم، خوێندنەوەی زۆری خەمبار کردم، لە تۆ وایە لەو زەمانەوە کە دوا دێڕی ئەم دەفتەرچەیەم نووسیوە تا ئێستا دوو ئەوەندە لە عەمرم رۆییشتووە. ئەو شتانەی لەم دەفتەرەدا تۆمار کراون، لە کاتی جیاوازدا نووسراون، خودا حافیز ماکار ئالکسیوڤنا! ئێستا هەست بە خەمبارییەکی توندو بێزاریەکی ترسناك دەکەم، و بێخەوی گاڵەم پێدەکات، بە راستی نەهامەتێکی تاقەتبەرە!

ف. د

**

((١))

چوارده ساڵان بووم کە بابم مرد. قۆناغی منداڵیەتیم خۆشترین قۆناغی ژیانم بووە. قۆناغی منداڵیەتیم لێرە نەبووە، لە شوێنێکی زۆر دوور، لە دێهات، لە باوەشی سروشت دا دەستی پێکردووە. بابم چاودێری موڵکێکی گەورەی میر (ب) بوو لە دەڤەری (ت)، ئێمە لە دێیەك لە دێیەکانی میردا دەژیاین، ژیانمان لەو دێیەدا هێدی و هێمن و خۆش بوو... من ئەو کاتانە کچۆڵەیەکی بزێوی لاسار بووم، هەموو کارێکم ئەوە بوو بە نێو مەزراو جەنگەڵ و باخەکاندا بسوڕێمەوە. کەس هەقی بەسەرەوە نەبووم. بابم دایمەی خوا سەرقاڵی کاروکاسبی بوو، ودایکم کاروباری ماڵی لە عۆیە بوو. کەس تەعلیمی دانەدەدام، بۆ خۆ ئازادی ئازاد بووم، زۆریش بەوە خۆشحاڵ بووم. هەندێجار رێدەکەوت لە بەیانی زووەوە لە ماڵ وەدەردەکەوتم و بەرەو ئەستێڵ، یان لێرەوارودارستان، یان مەزراکان، یان دروێنەوانەکان غارم دەدا، و هیچ گوێم لەوە نەبوو کە هەتاوی گەرم دەمسوتێنێ، وترسی ئەوەشم نەبوو کە لە گوندی دوور بکەومەوە، رێگە ون دەکەم، یان درکەزی بەلاق و لەتەرما بچەقێ یان جلەکانم بدڕێت. هەڵبەتە کە بۆ ماڵ دەگەڕامەوە سەرزەنشتیان دەکردم، بەڵام گوێم نەدەدایە. پێم وایە ئەگەر پێویستی کردبا هەر هەموو تەمەنم لەو گوندەدا رابوێرم و هەرگیز دوو پێم لەوێندەر نەچووبا دەرێ و هەر لەوێ مابامەوە بەڕاستی شادو بەختەوەر دەبووم، بەڵام رێکەوت وابوو کە دەبوایە هەر بە منداڵی ئەو مێرگوزارە جوانەی زێدم بەجێ بێڵم. دوازدە ساڵان بووم کە بۆ پوترسبۆرگ بارمان کرد. ئێستاش کە بیرم دەکەوێتەوە بە چ خەمو پەژارەیەکەوە خۆمان بۆ سەفەر ئامادە کرد، سوێم دەچێتە دڵەوە! مەگەر هەر خوا بزانێ بەدەم ماڵاوایییەوە لە هەموو ئەو شتانەی لە دڵما شیرین بوون، چەند گریام، ئێستاش بیرمە چاو بە گریان خۆم بە گەردنی بابم دا هەڵواسیو تکام لێدەکرد با ماوەیەکی تریش لە گوندی وەمێنین، بابە لێم توڕە بوو، دایکە دەستی بە گریان کرد، وتێی گەیاندم کە چارمان ناچارەو دەبێ بار بکەین و ئیش و کارەکەی بابە وادەخوازێ. میرە پیرەکە (ب) مرد بوو، میراتگرو هەقداران، ئەو گرێبەستەی نێوان بابەو میریان هەڵوەشاندبووەوە. تۆزێکمان پارەو پول هەبوو کە بە دەستی هەندێ خەڵکی سانپوترسبۆرگەوە بوو، بابە لای دانا بوون. جا بەو ئومێدەی کە لە گیروگرفتی دارایی بخەلەسین، بابە لێبڕابوو کە باشتر وایە بۆ ئەوێندەر، بۆ پایتەخت بار بکەین. هەموو ئەمانەم لە دایکمەوە زانی، ئیدی لە کەناری روباری نڤا، لە پوترسبۆرگ دا گیرساینەوەو تا مردنی بابم هەر لەوێندەر ماینەوە.

هەرچیم دەکردودەکۆشا دەگەڵ ژیانی تازەماندا رانەدەهاتم، زۆرم بەلاوە زەحمەت بوو! پایز بوو کە بۆ پوترسبۆرگ بارمان کرد، ئەو رۆژەی کە گوندەکەمان بەجێهێشت رۆژێکی زۆر خۆش بوو، دنیا گەرمو هەتاو بوو، کاری دروێنە بەرەو کۆتایی دەچوو،گیشەی گەورەی گەنم لە خەرمانجاڕاندا کەڵەکە کرابوو، و پۆلی مەلان بە قاوقیژ بە ئاسماندا دەسوڕانەوە، هەموو شتێك خۆش و گەش بوو، شادی لێ هەڵدەقولا، لێ هەرکە هاتینە پوترسبۆرگ رووبەڕووی باران و تۆف و سەرمای پایزو تەمومژو، سیان و قوڕو لیتە بووین، رووبەڕووی خەڵکانێکی تازە بووینەوە بە هەڵەداوان شەقام و جادەکانیان دەبڕی، هەموو گرژو پەست، خەمین و توڕە! هەر چۆنێ بوو

گیرساینەوە، ئێستاش لە بیرمە هەموومان ناڕەحەت وشپرزە لە یەکبینە دەهاتین و دەچووین، هەوڵمان دەدا شوێنە تازەکەمان ڕێك بخەین.
بابە لە ماڵەوە نەبوو، دایکەش نەیدەپەرژا سەری خۆی بخورێنێ، ومن بە تەواوەتی فەرامۆش کرابووم. بەیانی شەوی یەکەمی ماڵە تازەکەمان بە خەمینی لە خەو رابووم. پەنجەرەکانمان دەیانڕوانیە حەسارێکی زەرد.شەقامەکە هەمیشە پڕ لە سیان و قوڕو لیتە بوو، خەڵکانێکی زۆر کەمی پێوە بوو، وهەمیشە خۆیان لە جل و بەرگی گەرمەوە پێچا بوو، چونکە دنیا زۆر سارد بوو. بێزاری و بێتاقەتی باڵی بەسەر ماڵەکەماندا کێشا بوو، وگاڵەیان پێدەکردین. هیچ کەسوکارو خزم و ناسیاوێکی نزیکمان نەبوو، باوکە بەیینی دەگەڵ (ئانافیودورڤنا)دا باش نەبوو. (بڕێ قەرزی لەسەر باوکە بوو). زۆرجار خەڵکانێك بە کارێکەوە سەریان دەداین، بەڵام ئەمانە دایمەی خوا لە حاڵی گێنگەشەو مامەڵەو قەرقەشەدا بوون. بابە لە دوای هەر دیدارێکیان، پەست و توڕە دەبوو، وبە سەعاتان بە ژوورەکەدا دەهات ودەچوو، رووی گرژ دەکرد، برۆکانی وێك دێنایەوە، قوڕو قەپی دەکردو زاری لە زاری کەس نەدەگەڕا. لەو کاتانەدا، دایکەش پڕکێشی نەدەکرد قسەی دەگەڵ بکات و زاری کلیل دەدا. منیش کتێبێکم بە دەستەوە دەگرت و لە سووچێکا کزکۆڵەم دەکردو خۆم دەکرد بە مشکی تۆپیوو بچووکترین جوڵەم نەدەکرد تا سەرنجی کەس ڕانەکێشم.
دوای سێ هەیڤان لە هاتنمان بۆ پوترسبۆرگ ناردیانمە قوتابخانەیەکی کیژانی شەوانەڕۆژی. لە سەرەتادا کە کەوتبوومە ناو ئەو غەریبانە هەستم بە ناخۆشی و نامۆییەکی زۆر دەکرد! هەموو شتێك لەبەر چاوم ساردوسڕو دژمنانە بوو، دادەکان و مامۆستاکان بەردوام هەر هاواریان دەکرد، قوتابیەکان تەشەریان لێدەدام و پێم پێدەکەنین، منیش لەو بەینەدا کێوی و لە خۆم غەریبێ. کە شوێنێکی وشك و ناخۆش بوو! هەموو شتێك لێرەدا تەرتیب و وەختی خۆی هەبوو، خواردن هاوبەش و دەستەجەمی بوو، مامۆستاکان وشك و ناخۆش. لە سەرەتاوە هەموو ئەم شتانەم یەجگار لە گیان ناخۆش بوو، مایەی عەزابی روحم بوون. وام لێهات نەمدەتوانی بخەوم. شەو تا بەیانی دەگریام،جا شەوانی دوورودرێژو ساردو سڕو تاقەتبەر هەر نەدەبڕانەوە. ئێواران، کاتێ کچۆڵەکان بە دەنگی بەرز وانەکانیان دەور دەکردەوە یان ئەزبەریان دەکرد، من بە دیار دەرسی زمانی فەرەنسیەوە دادەنیشتم و زاتم نەدەکرد بچووکترین جوڵە بکەم و بیرم بۆ جێیەکی دی دەفڕی، بیرم دەچووەوە بۆ ماڵە چکۆڵەکەمان، بۆ لای بابە، بۆ لای دایکە، بۆ لای پیرەدایەنەکەم و بۆ لای ئەو نەقڵ و حیکایەتە جوانانەی ئەو دەیگێڕانەوە... ئاه، کە هەستم بە خەمباری دەکرد! جاری واهەبوو ماوەیەکی زۆر بەوپەڕی خۆشەویستی بیرم لە توڕەهات ترین شتی ماڵەوە دەکردەوەو زۆر لام شیرین دەبوو. خەونم بە ماڵەوە دەبینی، بیرم دەکردەوە: چەند خۆش دەبوو ئێستا لە ماڵەوە بوایەم! لە ژووره چکۆڵەکەماندا، لە پاڵی پیرە سەماوەر، دەگەڵ کەسوکارەکەمدا دانیشتبام! دایکم ماچ باران کردباو توند توند باوەشم پێیدا کردبا... ئیدی بەو جۆرە دەچوومە ژێری و ئەوجا لە غەریبی دا بەکڕی دەگریام و فرمێسکەکانم دەخواردەوەو نەمدەهێشت دەنگی گریان و هەنسکم دەربچێت. ئەو وشانەی فێریشی بوو بووم لە بیرم دەچوونەوە... قەت

نەمدەتوانی دەرسی رۆژی ئاینده ئاماده بکەم، شەو خەوم بە مامۆستا، دادەکان، و کچۆڵەکانەوە دەبینی، بە درێژایی شەو لە خەوما دەرس و وانەکانم دەور دەکردەوە، کەچی بەیانی هیچیم لە بیر نەدەما. سزا دەدرام، لەسەر ئەژنۆیان رایاندەگرتم، تەنیا یەك ژەمە خواردنیان دەدامێ. چەند کچۆڵەیەکی مەلول و داماو بووم. کچۆڵەکان (قوتابیەکان) لە سەرەتاوە گاڵتەیان پێدەکردم، کە دەورم دەکردەوە هەوڵیاندەدا بە هەڵەمدا بەرن، کە بە ریز بۆ نان خواردن یان چا خواردنەوە دەرۆیشتین نوقورچیان لێدەگرتم، بێ ئەوەی هیچ گوناح و خەتایەك بکەم لەلای خانم بەڕێوەبەر بۆیان تێدەچاندم و شکاتیان لێدەکردم. لەلایەکی ترەوە هەستم بە چ بەهەشتێك دەکرد کاتێ کە شەوی شەموان دایەنەکەم بە دووما دەهات تا بۆ ماڵم بەرێتەوە! کە باوەشم پێدا دەکرد خەریك بوو لە خۆشیا خەفە ببم... چەند پیرەژنێکی باش بوو! جلەکانی لەبەر دەکردم، پێڵاوەکانی لە پێ دەکردم، جوان دەی پێچامەوە تا سەرمام نەبێت، کە دەکەوتینە رێ لەگەڵ مندا دەری نەدەبرد، نەدەتوانی بەپێی مندا بگات، من لە یەکبینە چەنەم لێدەداو قسەم بۆ دەکرد، و هەموو شتەکانم یەك بە یەك بۆ دەگێڕایەوە. شادو خۆشحاڵ لەگەڵیا دەگەییشتمەوە ماڵ، و بە جۆرێ باوەشم بە یەك بە یەکی کەسوکارەم دا دەکردو ماچم دەکردن لە تۆ وایە دە دانە ساڵ لێیان دوور بووم. ئیدی قسەو پرسیارو حیکایەت، دەستی پێدەکرد، سڵاوم لە هەموویان دەکرد، قاقا پێدەکەنیم، بە ژوورەکەدا رام دەکرد، هەڵبەزو دابەزم دەکرد. بابم دەربارەی وانەکانم و مامۆستاکانم پرسیاری جددی لێدەکردم، دەربارەی ئەوەی کە ئاخۆ لە زمانی فەڕەنسی دا پێشکەوتووم یان نا،دەربارەی رێزمانی زمانی فەرەنسی (دانانی لۆمۆند)... هەموومان لەو جۆرە ئێوارانەدا خۆشحاڵ و شادومان بووین. ئێستاش کە ئەو بیرەوەریانەم بیردەکەونەوە، هەست بە خۆشی دەکەم. ئەوپەڕی هەوڵم دەدا لە دەرسەکانمدا دەربچم تا باوکە خۆشحاڵ بێت. دەمبینی، هەر چەندە زۆر دەستکورت بوو، درێغی لە مەسرەفی مندا نەدەکرد، دوا پولی گیرفانی خەرجی من دەکرد. رۆژ بە رۆژ گرژترو مۆنتر دەبوو، بێتاقەت و تورەتر دەبوو، تەبیعەت و مجێزی بە تەواوەتی تێك چوو، کاروکاسبیەکی باشی نەبوو، قەرزی زیاتری لەسەر کەڵەکە دەبوو. دایکە دەترسا بگری، نەیدەوێرا فزە بکات نەبادا باوکە تورە بکات، ئیدی زۆری نەبرد نەخۆشی پێوە دەرکەوت، رۆژ بە رۆژ لاوازتر دەبوو وزۆر خراپ دەکۆکی،و بە ئاشکرا دیار بوو چ دەردێکییەتی. جا کە لە قوتابخانەی شەوانەرۆژیم دەهاتمەوە تا سەردانی کەسوکارم بکەم، روو بە رووی ئەم سیما غەمگینانە دەبوومەوە، دایکم ئارام و بە ئەسپایی بۆ خۆی دەگریا، و بابم تورەو ترۆ بوو. ئیدی سەرزەنشت و گازاندە دەستی پێدەکرد. بابم دەی بۆڵاند کە من نەبووم بە مایەی دڵخۆشی و تەسەلای ئەو، دەیگوت ئەوان، دایەو بابە، لە بەرخاتری ئەو، هەر بۆ ئەوەی بخوێنێ و فێر بێ، خۆیان لە بچووکترین شت بێبەش کردووە، کەچی من فێری ئەوە نەبووم بە فەڕەنسی قسان بکەم! بە کورتیەکەی خەتای هەموو شکست و نەگبەتیەکانی خۆی بە ملی من و دایکەدا دەدا. نازانم چۆن دەیتوانی ئەو هەموو عەزابەی دایکم بدات؟ کە هەندێجار دەمڕوانییە سیمای دایکم دڵم بۆی دەهاتە ژان و سوێ: گوناکانی سیس بوو بوون، چاوەکانی بە قوڵا چوو بوون، ودەموچاوی رەنگی سیلداری لێ نیشتبوو. بابە منی لە هەمووان زیاتر سەرزەنشت دەکردو بە خەتاباری

دەزانیم. هەوەڵجار لە شتی بچووکەوە دەستی پێدەکردو پاشان خوا دەیزانی بە چی کۆتایی دەهات و دەبڕایەوە، هەندێجار نەمدەزانی چ شتێك ئەوەندەی تووڕە دەکرد، خەتاباریم چی بوو؟ دەیگوت من ناتوانم بە فەرەنسی قسە بکەم، فەرەنسی فێر نابم، کەللە پوچ و گەوجم، خانم، بەڕێوەبەری قوتابخانەکەمان گەوجە و گوێ بە تەربێت و پەروەردەمان نادات، ئەو، واتە بابە لە کار دەگەڕێت و کاری دەست ناکەوێ، و کتێبی ڕێزمان (دانانی لومۆند) بە کەڵك نایەت، و کتێبەکەی زابولسکی زۆر لەو باشترە،و وئەوان (ماڵباتەکە) بە خۆڕایی ئەو هەموو مەسرەفەیان لە خوێندنی من کرد بوو، و من کیژێکی بێ هەستم، و دڵم لە بەرد رەقترە... بەڕاستیش من ئەوپەڕی هەوڵم دەدا لە دەرسەکانمدا باش بەو زمانەکە فێر ببم، کەچی باوکە هەر منی بە سەرچاوەی هەموو کڵۆڵی و بەدبەختییەکانی خێزانەکە دەزانی! هەموو خەتاکانی دەخستە ملی من! بەڵام ئەمانە بەو مانایە نەبوون کە بابم منی خۆش نەدەویست: هەم دایکەو هەم منی زۆر خۆش دەویست، لە پێناوی ئێمەدا دەژیا. بەڵام ئیدی ئەو بەڵایەی بەسەر هاتبوو! نیگەرانی و خەم و پەژارەو شکست باوکەی داماویان لە ڕادەبەدەر عەزاب دەدا، بەرە بەرە تووشی بەدگومانی و واز وازی بوو، زوو تووڕە دەبوو، زۆر جا دەگەییە ئەوپەڕی نائومێدی. وای لێهات سەلامەتی و تەندروستی خۆیشی پشت گوێ دەخست، ڕۆژێك سەرمای بوو، ولە پڕ نەخۆش کەوت و لە جێدا کەوت، نەخۆشیەکەی درێژەی نەکێشا، هێندە لە پڕو لە ناکاودا مرد کە تا چەندین ڕۆژ لە سوێیاندا گێژو کاس ئاگامان لە خۆ نەبوو، دایکە بە جۆرێ تاسا بوو، ترسی ئەوەم لێهاتبوو ئەقڵی تێك چوو بێت. هەر کە باوکە مرد، ئیدی سەرو کەللەی خاوەن قەرزان پەیدا بوو، دەتگوت لە عاردیەوە هەڵدەقوڵێن، وەکو سێڵاو، بە کۆمەڵ بە سەرماندا دەڕژان، ناچار بووین دارو نەدارمان بەوان بدەین، ناچار بووین خانووە چکۆلەکەشمان، کە بابم بە شەش مانگێك پاش بارکردنمان بۆ پوترسبۆرگ، لە قەراخ ڕووباری نڤا کڕی بووی، بفرۆشین. ئیدی نازانم چۆن تەگبیری کاروبارەکانی ترمان کرد، بەڵام بێ سوکنەو بێ مەئواماینەوە، تەنانەت نانی ڕۆژانەمان نەبوو، دایکم زۆر نەخۆش بوو، ڕۆژ بە ڕۆژ کەسیرەتر دەبوو، مەحاڵ بوو خواردنێکی باشی بدەینێ تا گوڕێکی وەبەردا بێتەوەو نەمرێ، شتێکمان نەبوو لە برسیەتی ڕزگارمان بکات... دنیامان لێ بوو بووە دۆزەخ. من تازە پێم نابووە چواردە ساڵییەوە، لەو کاتەدا بوو، کە ئانافیودوروڤنا هاتە دیدەنیمان، بەردەوام دەیگوت کە ئەو موڵکی هەیەو خزمایەتی لەگەڵمان هەیە. دایکەش دەیگوت ڕاستە ئانافیودوروڤنا خزممانە، بەڵام خزمێکی دوور. تا بابە لە ژیانا بوو، ئانافیودوروڤنا هەرگیز سەردانی نەکرد بووین. بەڵام کە ئێستا هاتبوو، چاوانی تەژی ڕوندك بوون، و گوتی زۆر پەرۆش و خەمباری ئێمەیە، شەریك و هاوبەشی خەم و وەزعی نالەباری ئێمەیە، و هەروەها گوتی گوایە باوکم سەبەبکاری هەموو ئەو وەزعە بووە: دەیویست لە ئاستێکی باڵاتر لە دەرامەتی خۆی بژی، بە ڕاست و بە چەپا قەرزی کردبوو، و لە ڕادەبەدەر باوەڕی بە توانا و هێزی تایبەتی خۆی هەبووە. گوتی زۆر حەز دەکات زیاترو باشترمان بناسێت، و پێشنیازی کرد کە کۆنە زامان لەبیر بکەین، کاتێ دایکە پێی گوت کە هیچ کاتێ هەستی خراپ و دژمنانەی بەرانبەر بەو نەبووە، هەنگێ ئانا فیدوروڤنا بە دەستەسڕەکەی

فرمێسکەکانی سڕی، ئەوسا دایکەی دەگەڵ خۆدا بۆ کڵێسا بردو ئەوسا رای سپارد کە ڕێورەسمێکی ئەزیەتباریو نوێژ بۆ ئەو ((پیاوە ئازیزە)) بگێڕن (هەر بە شێوەیە نێوی باوکەی دەبرد). ئیدی بەو شێوە پڕ ویقارو ڕێزە دەگەڵ دایکم دا ئاشت بووەوە.
ئانا فیودوروڤنا، دوای وەعزو ئیرشادێکی زۆر، و دوای زنجیرەیەك راوبۆچوون و ئامۆژگاری، وەزعو حاڵی خراپو نالەباری ئێمەی بۆ بەرجەستە کردین، وەزعو حاڵی بێ سەرپەرشتمان، وەزعو حاڵی پڕ نائومێدیو لە چارە نەهاتوومانی هێناینە بەرچاو، ئەوسا خوڵکی کردین خۆی گوتەنی بچینە لای ئەوو لە ماڵی ئەودا بمێنینەوە. دایکە سوپاسی کرد، بەڵام تا ماوەیەکی زۆر هەر دوو دڵ بوو، نەیدەتوانی بڕیار بدات، بەڵام هیچ چارەیەکی تر نەبوو، و ئەمە تاقە چارە بوو، سەرەنجام گوتی بە مەمنونیەوە پێشنیازەکەی ئانا فیودوروڤنا قەبووڵ دەکەین. هێشتاش ئەو بەیانیەم لە بیرە کە لە کەناری پوترسبۆرگەوە بۆ گەڕەكو دوڕگەی ڤاسیلیوڤسکی گواستمانەوە، بەیانیەکی پایزی هەتاوی زۆر سارد بوو.
دایکم دەگریا،و من هەستم بە خەمباریەکی ترسناك دەکرد، هەستم دەکرد دڵم خەریکە شەق دەبات... بەڕاستی ڕۆژگارێکی خەمناكو ترسناك بوو.

((٢))

لە هەوەڵەوە، کە هێشتا منو دایکم دەگەڵ ئەم ماڵە تازەیەماندا رانەهاتبووین، هەردووکمان ژیانمان لەلای ئاناڤیودوروڤنا، بە ئەزموونێکی غەریبو هەندێ ناخۆشو خەمناك دەبینی. ئانافیودوروڤنا، لە خانووەکەدا کە هی خۆی بوو لە ریزی شەشەمدا دەژیا. خانووەکە بریتی بوو لە پێنج ژوور، ئانافیودوروڤناو، ساشای دۆتمامی من لە سێ ژووریاندا بوون. ساشا کچۆڵەیەکی هەتیوی بێ داكو باب بوو، وئانافیودووروڤنا هێنابویە لای خۆیو بە خێو دەکرد. ئێمەش لە ژووری چوارەمدا دەژیاین، ژوورەکەی دی کە بە تەنیشت ژوورەکەی ئێمەوە بوو، بە کرێ بوو، ئانافیودوروڤنا بە کرێ دابووی بە خوێندکارێکی (قوتابی زانکۆ) هەژار بە نێوی پاکرۆفسکی. ئانافیودوروڤنا خۆش دەژیا، وەزعو حاڵی لەوە باشتر بوو کە ئێمە وێنامان دەکرد، بەڵام سەرچاوەی دارایی ئانافیودوروڤنا خۆیا نەبوو وەکو هەر هەموو ئەو کارانەی تری کە هەمیشە مژولو سەرقاڵیان بوو، بەردەوام لە هاتوچۆدا بوو، رۆژی چەندین جار بە گالیسکە یان بە پیادە لە ماڵ وەدەردەکەوت. بەڵام چیدەکردو خەریکی چی بوو، هەرگیز نەمزانیو سەرم لێی دەرنەکرد. ئاشنایانی زۆرو هەمەجۆری هەبوو. خەڵکانێکی زۆر دەهاتنە دیدەنی، مەگەر هەر خوا بزانێ چ کەسانێك بوون، وهەمیشە بۆ کار دەهاتنو تەنیا یەك دوو دەقیقە گیر دەبوون.
هەر کاتێ زەنگی دەرگای حەوشە لێی دابا دایکە دەیبردمە ژوورەکەمانەوە. ئانافیدوروڤنا هەمیشە لەم کارەی دایکە پەستو توڕە دەبوو، وهەمیشە دەیگوت ئێمە زۆر مەغرورین، لە وەزعو حاڵی خۆمان مەغروورترین، و ئەگەر شتێکیشمان هەبووایە پێوە بنازین هەر نەیسە، ئیدی بە سەعاتان لەم جۆرە قسانەی دەکردو زاری لێك نەدەنا. ئەو کاتانە لەم گلەییو تۆمەتی مەغروور بوونە حاڵی نەدەبووم، بەڵام ئەمڕۆ تێی دەگەم، یان بەلای کەمەوە دەتوانم مەزەندەی ئەوە لێ

بدەم کە بۆچی دایکم بەر لەوەی رازی بیّ بچینە لای ئانافیدوروڤنا نەیدەتوانی بڕیار بدات و ئەوەندە دوو دڵ بوو. ئانافیدوروڤنا ژنێکی خراپ بوو، هەمیشە ئازاری دەداین. تا ئێستاش من لەو نهێنییە تێنەگەیشتم کە بۆچی خوڵکی کردین کە بڕۆین لای ئەو بژین. لە هەوەڵەوە تا رادەیەك لەگەڵماندا باش بوو، لیّ پاشان کە زانی بیّ دەرەتان و داماوین و هیچ شوێنیّ شك نابەین کە بڕۆین، هەنگیّ سیمای راستەقینەی خۆی ئاشکرا کرد. پاشان لەگەڵ مندا زۆر نەرم و میهرەبان بوو، بەڵام میهرەبانیەکی سواوی ریا ئامێز بوو. لە هەوەڵەوە منیش وەکو دایکم ئازارو عەزابێکی زۆرم کێشا. ئانافیدوروڤنا هەمیشە تانەی لێدەداین، برینداری دەکردین، لە هەموو بۆنەیەکدا منەتی ئەوەی بەسەرا دەکردین کە چاکەی لەگەڵماندا کردووە، بەزەیی پێماندا هاتووەتەوە. کە بە غەریبەو بێگانانی دەناساندین دەیگوت کە ئێمە خزمانی هەژارو بیّ داڵدەی ئەوین: بێوەژنێکی داماوو کچۆڵەیەکی هەتیو کە لە رووی بەزەیی ئینسانی و لە رای مەسیح دا لە ماڵەکەیدا پەنای داون. لەسەر خوانی نان خواردن پارووەکانی دەژماردین، ئەگەر نانیشمان نەخواردبا، هەر لە تەشەری خۆی نەدەکەوت: دەیگوت لە هەنبەر ئەو خوڵکەدا کە دەمانکات، لووت و پووت دەکەین و خواردنەکەی ئەومان بە دڵ نیەو بە شایستەی خۆمانی نازانین و ناشوکری دەکەین، دەیگوت: "ناتوانیّ جگە لەوەی هەیەتی شتێکی ترمان دەرخوارد بدات، بە خۆیشی خۆزی خوازە خواردنی باشتر بخوات". هەمیشە رەخنەی لە بابە دەگرت، دەیگوت خۆی لە خەڵکی تر بە زیاتر زانیوە، ویستویەتی لە خەڵکی باشتر بێت، بۆیە خوا لە باڵی داوە، ژن و منداڵەکەی بیّ هیچ دەرامەتێك ماونەتەوە، خۆ ئەگەر بەخت یاریان نەباو ئەم ژنە، ئەم خزمە چاکە کارو میهرەبان و دڵاوا مەسیحی روحە فریامان نەکەوتبا، تا ئێستا لە سوچی شەقامێکا لە برسا مردبوون... جا چ قسەیەکی نەدەکرد! قسەکانی چەند بە ئازار بوون ئەوەندەش قێزەون بوون. دایکە هەمیشەی خوا دەگریا، تەندروستی رۆژ بە رۆژ خراپتر دەبوو. دیار بوو کە بەرەو توانەوەو فەوتان دەچوو، سەرباری ئەمەش هەردووکمان لە بەیانیەوە تا ئێواریّ کارمان دەکرد، لە دەرێی ماڵەوە تاقیبی تەقەڵ و درومانمان دەکرد،خەیاتانمان رادەسپارد درومانمان بدەنیّ ، ئەمە هەرگیز بە دڵی ئانافیدوروڤنا نەبوو، هەمیشە دەیگوت خۆ ماڵەکەی پیشانگای جل و بەرگ نیە. بەڵام خۆ دەبوایە شتێکمان هەبوایە لەبەری بکەین، دەبوایە پارەو پولێکمان بۆ رۆژانی رەش، بۆ تەنگانەیەکی لەناکاو پاشەکەوت بکردایە، خۆ دەبوایە پارەیەکی خۆمان هەبێت، ئیدی بە گوێرەی توانا پاشەکەوتمان دەکرد، بەو ئومێدەی رۆژیّ لە رۆژان بتوانین لێرە بار بکەین و لە شوێنێکی تردا بگیرسێینەوە. بەڵام دایکە بەم کارە زیاتر کەسیرە دەبوو، رۆژ بە رۆژ لاوازتر دەبوو: نەخۆشیەکەی وەکو خۆرە دەیخواردو خێراتر بەرەو گۆڕی دەبرد. هەموو ئەمانەم دەبینی، هەستم پێدەکرد، پێیانەوە دەتلامەوەو ئازارم دەچەشت! هەر هەموو ئەمانە بە بەرچاوما رەت دەبوون! روویان دەدا! رۆژان تێدەپەڕین، هەموو رۆژەکان کۆپی یەکتر بوون. لە گۆشەگیرییەکی تەواودا دەژیاین، دەتگوت لە شار دابڕاوین، بەشێك لە شار نین. ئانافیدوروڤنا کە هەستی کرد دەسەڵاتداری تەواوەو کەس هەڤرکی نیە، هەندیّ هێور بووەوە. کەس زاتی نەدەکرد لە رووی دا بوەستیّ. راڕەوێك ژوورەکەی ئێمەی لە ژوورەکانی ئەو جیا دەکردەوە، وەکو پێشتر گوتم

پوکروفسکی لە ژوورەکەی تەنیشت ئێمە دەژیا. پوکروفسکی دەرسی فەرەنسیو ئەڵمانیو مێژوو و جوگرافیای بە ساشا دەوتەوە، ئانافیدوروڤنا گوتەنی "هەموو زانستەکان"ی پێ دەگوتەوە،و لە بری ئەوە کرێیان لێ نەدەسەندو خواردنیان بە خۆڕایی دەدایە. ساشا هەر چەندە لاسارو بزێو بوو، بەڵام کیژۆڵەیەکی زۆر زرینگ بوو... ئەو کاتانە سیانزە ساڵان بوو. رۆژێك ئانافیدوروڤنا بە دایکەی گوتبوو وا چاکە منیش لای پوکروفسکی بخوێنم، چونکە ئەوەی لە قوتابخانەی شەوانەرۆژی خوێند بووم، کەم بوو. دایکەش بە خۆشیەوە قەبوڵی کردبوو، یەك ساڵی خشت دەگەڵ ساشادا لای پوکروفسکی دەرسم خوێند. پوکروفسکی گەنجێکی زۆر هەژار بوو. کەسێکی نەخۆشو لەش بە بار بوو، بۆیە نەیدەتوانی بە بەردەوامیو رێكو پێکی لەسەر خوێندن بەردەوام بێ، کە پێمان دەگوت "خوێندکار" هەر لەبەر ئەوە بوو دەممان لەسەرئەو ناوە راهاتبوو، ژیانێکی هەژارانەی گۆشەگیرانەی کڕوکپ دەژیا، قەت دەنگێك لە ژوورەکەیەوە نەدەهات. رواڵەتێکی هەندێ سەیرو غەریبی هەبوو، زۆر خوارو خێچ رێی دەکرد، ساردو سڕ سلاوی دەکرد، زۆریش شەرمن بوو، هێندە سەیر قسەی دەکرد کە من لە سەرەتادا گەر سەیرم کردبا نەمدەتوانی جڵەوی پێکەنینی خۆ بگرم. ساشا، هەمیشە سەری دەکردە سەریو پێی رادەبوارد، بەتایبەتی ئەو کاتانەی کە دەرسی دەوتەوە. لەگەڵ ئەمەشا یەجگار هەستیار بوو، خراپ هەڵدەچوو، زوو زویر دەبوو، توڕە دەبوو، لەسەر بچووکترین شت توڕە دەبوو، وجڵەوی خۆی لە دەست دەداو هاواری بەسەرماندا دەکردو لە لای کەسوکارەکەمان شکاتی لێدەکردین، دەرسەکەی بە نیوەچڵی بەجێدەهێشتو دەخزیە ژوورەکەی خۆیەوە. بەڵام ئەگەر کەیفی قنج بوایە، دادەنیشتو رۆژ تا ئێواریێ سەری بەسەر کتێباندا شۆڕ دەکردەوەو خەریکی خوێندنەوە دەبوو. کتێبێکی زۆری هەبوون، جا کتێبی گرانبەهاو دەگمەنو نایاب. لە چەند شوێنێکی تریشدا بە پارە دەرسی دەگوتەوە، هەرکە کرێکەی وەردەگرت، خێرا دەچووە دەریێو کتێبانی دەکڕی، بە تێپەڕ بوونی رۆژ لە نزیکترەوەو باشترو زیاترم ناسی، تا بڵێی میهرەبانو بەڕێز بوو، لە عەمراتما کەسی لەو باشترم نەبینی بوو. دایکم زۆری رێز دەگرت، سەرەنجام هەڵبەتە لە دوای دایکم — بوو بە باشترین دۆستو هاوڕێم. هەوەڵجار، هەرچەندە بوو بووم بە کیژێکی گەورەو تەواو، گویێ بە گوێی ساشا هەر بۆ کەیف توڕەم دەکرد. هەندێجار، منو ساشای دۆتمامم، بە سەعاتان پێکەوە دادەنیشتینو بیرمان دەخستە کار تا رێگەیەك بدۆزینەوە کە بە پۆکروفسکی رابوێرینو دەهریو توڕەی بکەین. کاتێ کە توڕە دەبوو بەڕاستی پێکەنیناوی دەبوو، و ئەمەمان زۆر بەلاوە خۆش بوو. (ئێستا کە بیرم دەکەوێتەوە بە ڕاستی شەرمەزار دەبم). جارێکیان لەسەر بابەتێك هێندەمان سەر کردە سەری چاوانی تەژی رۆندك بوون، خەریك بوو بگری، بە ئاشکرا گوێمان لێبوو لە بن لێوانەوە دەیگوت "منداڵانی لاسار". کە گوێم لەو قسەیەی بوو تەریق بوومەوە، هەستم بە شەرمەزاری کرد، دڵم گوشراو بەزەییم پێدا هاتەوە. بیرم دێت کە دەمو چاوم سوور هەڵگەڕا، بە چاوانی پڕ فرمێسکەوە لێی پاڕامەوە کە زویر نەبێتو سوعبەتو لاساریە قۆڕەکانمان بە هەند نەگرێ، بەڵام ئەو کتێبەکەی داخستو دەرسەکەی بە نیوەچڵی بەجێهێشتو خۆی بە ژوورەکەیدا کرد. بە درێژایی ئەو رۆژە بەدەم عەزابی پەشیمانییەوە تلامەوە. کە بیرم

لەوە دەکردەوە ئێمەی منالْ، بە رەفتاری زبری خۆمان ئەومان گەیاند بووە رادەی گریان، زۆرم بەلاوە گران بوو. یانی چاوەڕوانی ئەو فرمێسکانە بووین... بە تەما بووین ئەو فرمێسکانە بدینین... ئەوەمان دەویست، ئاخریەکەی توانی بوومان تورەی بکەین، جڵەوی سەبری لە دەست دەربێنین، یانی ناچارمان کردبوو، ئەم پیاوە هەژارە کلۆڵەمان ناچار کرد کە رۆژگاری رەشی خۆی بیر بکەوێتەوە. بە درێژایی شەو لە داخ و خەفەت و نیگەرانی و پەشیمانیدا خەوم لێنەکەوت. دەڵێن عەزابی ویژدان و پەشیمانی سوکنایی بە روح، و دڵ و دەروون دەبەخشێت.. وانیە، بە پێچەوانەوە، نازانم چۆن... سەرباری ئەم نیگەرانیەم هەستم دەکرد غروورم برینداز کرا بوو. لەبەرم گران بوو بە چاوی منداڵێك تەماشام بکات، من ئەو کاتانە پانزە ساڵان بووم، لەو رۆژە بە دواوە بە خەیالْ خۆم ئەشکەنجە دەدا، هەزاران جۆرە نەخشەم دەکێشا تا نۆڕینی پوکروفسکی سەبارەت بە خۆم بگۆڕم. بەڵام تازە گیرۆدەی شەرم و شورەییەکی بە درێژا بوو بووم: بەو وەزع و حاڵەمەوە هیچ کارێکم لە دەست نەدەهات و تەنیا خۆم بە دنیای خەون و خەیاڵان دەسپارد (و هەر خوا دەزانیٚ چ خەیاڵاتێکم لێدەدا!) بەڵام چیتر شان بە شانی ساشا گاڵتەم پێنەدەکرد. پوکروفسکی-ش ئیتر لە دەستمان قەڵس نەدەبوو، لیٚ ئەمە ئەو غروورەی منی رازی نەدەکرد. جا ئێستا پێویستە چەند وشەیەك سەبارەت بە غەریبترین و عەجیبترین و کلۆڵترین کەسێك کە لە ژیانما دیتوومە بڵێم. من ئێستا باسی ئەو دەکەم، واتە رێك لەم کاتەدا کە ئەم بیرەوەریانە دەنووسم باسی ئەو دەکەم. چونکە تا ئێستا بە هیچ جۆریٚ گوێم پیٚ نەدا بوو، و سەرنجی رانەکێشا بووم- بەڵام ئێستا و لە پڕا، هەموو شتێکی پەیوەست بە پوکروفسکی، سەرنجم رادەکێشێت. هەندێجار سەرو سەکوتی پیرەمێردێکی وردیلەی کورتە باڵای، پۆڕ سپی، شڕپۆشی، سەروپۆتەڵاك تۆزاوی، بیٚ نموودی، دەست و پیٚ سپی لە ماڵەکەماندا پەیدا دەبوو- بە کورتیەکەی پیاوێکی گەلەك غەریب بوو. هەر کەسێك دیبای یەکسەر دەیزانی شەرم لە شتێك دەکات، وا دەهاتە بەرچاو بارێکی قورس بەسەر ویژدانیەوە بێت، بۆیە خۆی گرموڵە دەکرد تا کەس نەی بینیٚ، ئەداو ئەتواری ئەوەندە سەیرو سەمەرە بوو کە هەر کەسێك دیبای گومانی ئەوەی لێدەکرد کە ئەقڵی پارسەنگی دەویٚ. ئەم پیرەمێردە هەندێجار دەگەییە ماڵەکەی ئێمە، لە ڕاڕەوەکەداو لەبەر دەرگا شوشەییەکە دەوێستا و، زاتی نەدەکرد وەژوور بکەویٚ. ئەگەر دیبای یەکێك لە ئێمە -ساشا یان من، یان یەکێك لە خزمەتکارەکان کە زانیبای دەگەڵی میهرەبانە، بەوێدا رەت دەبین- یەکسەر دەستێکی دەجولاندو بۆلای خۆیی گاز دەکردین، و بە دەست دەکەوتە ئاماژە کردنی جۆراوجۆر، تەنیا کاتیٚ کە سەرێکت بۆ لەقاندباو خولْکت کردبا وەژوور بکەویٚ -کە نیشانەیەکی قەراردادی بوو کە میوان و بێگانە لە مالْ نیەو بۆی هەیە وەژوور بکەویٚ- تەنیا ئەو کاتە، کابرای پیرەمێرد بە ئەسپایی دەرگای دەکردەوە، و بزەی خۆشی دەکەوتە سەر لێوان، ولە خۆشیدا دەستەکانی لێك دەسوون و یەکڕاست لەسەر نووکی پیٚ بەرەو ژوورەکەی پوکروفسکی دەچوو. ئەم پیاوە باوکی پوکروفسکی بوو. پاشان تول و تەفسیلی سەربوری ئەم پیرەمێرە بەلەنگازەم زانی. سەر زەمانیٚ لە شوێنێکا کارمەندی دەوڵەت بووە، چونکە گەوج و بیٚ تواناو، بیٚ شەخسیەت بووە ئیدی تا کۆتایی لەسەر بچووکترین وەزیفەی

دایەرەکەی ماوەتەوە. لە پاش مەرگی ژنەکەی (دایکی ئەم خوێندکاری حازریە، پوکروفسکی) کەوتووەتە بیری ئەوەی ژنی دووەم بێنێ، وکیژە بازرگانێکی بچووکی خواستبوو، ژنە تازەکەی ماڵەکەی ژێرو ژوور کردبوو، هەمووانی لە زەواق نابوو و ژیانی لێ حەرام کردبوون، هەموو شتێکی خستووە ژێر رکێفی خۆی. هەنگێ ئەم خوێندکارەی لەمەڕ خۆمان، پوکروفسکی، منداڵێکی دەساڵان بووە، باوەژنەکەی زۆری بوغزاندووە. لێ چارەنووس رووی خۆشی بە پۆکروفسکی نیشان داوە، بیکوڤ گەورە موڵکدار کە جاران بابی پوکرۆفسکی ناسی بوو ، گرتبوویە ژێر باڵی خۆی، خاوەنداری کردبوو، چاودێریو خاوەنداری ئەم منداڵە لە ئەستۆ دەگرێتو دەیخاتە قوتابخانەیەکی شەوانەرۆژی (شەوانەرۆژی بەو قوتابخانانە دەگوترێ کە قوتابی هەم تیایدا دەخوێنێو هەم لەوێ دەحەوێتەوەو دەخەوێ، وەرگێر). بیکۆف ئەم منداڵەی داڵدەدا، چونکە داکی رەحمەتیشی دەناسی. دایکی بەر لە شووکردن، لە ساوپەنای ئانا فیدوروڤنادا بووە، و هەر ئەویش پوکروفسکیی کارمەندی بۆ دۆزی بووەوەو بەشووی دابوو، ئاغای بیکۆف، دۆستو ئاشنای گیانی بە گیانی ئانافیدوروڤنا، هەر بە پیاوەتیو لە رووی دڵاوایییەوە پێنج هەزار رۆبڵی وەکو جیازی بووکێ دابوو، کەس نازانێت ئەم پارەیە کێوە چووە، من ئەم سەربهوردەم لە ئانافیدوروڤناوە زانیوە.. پوکروفسکی خوێندکار هەرگیز حەزی نەدەکرد باسی ماڵباتەکەی خۆی بکات. دەڵێن دایکی یەجگار خشیكو جوان بووە، و پێم سەیرە کە ئافرەتێکی وا قایل بووە شوو بە کەسێکی وا بودەڵە بکات... ئەم ژنە لە هەڕەتی لاویدا، چوار ساڵ دوای شووکردنەکەی مردووە، ئیدی پوکروفسکی قوتابخانەی شەوانە رۆژی تەواو کردووەو چووەتە ئامادەییو پاشان چووەتە زانستگە. بەڵام ئاغای بیکوف کە بە بەردەوامی هاتوچۆی پوترسبۆرگی کردووە، دەستبەرداری نەبووە. پوکرۆفسکی لەبەر نەخۆشی نەی توانیوە لەسەر خوێندنەکەی لە زانستگە بەردەوام بێ. هەنگێ ئاغای بیکۆف بە ئانافیدوروڤنای ناساندووەو بە جددی رایسپاردووە کە ئاگای لێی بێ، ئیدی بە مجۆرە، پوکروفسکی لاو وەکو یەکێك لە خزمان لەم ماڵەدا داڵدەدرا، خواردنو خەوتنی خۆڕایی بوو، بەو مەرجەی لە بری ئەمە هەر دەرسێکی پێویست بە ساشا بڵێتەوە، پوکروفسکی پیریش بە دەستی ژنەکەیەوە حاڵی بێ حاڵ بوو، ئەقڵی لە دەست دابوو، پەنای وەبەر خراپترین کار برد بوو، زۆربەی کات مەست بوو، ژنەکەی لێی دەدا، دەری دەکرد، ناچاری دەکرد لە موبەقەکەدا بنوێت، وای کۆنترۆڵ کردبوو کە نەك هەر بە لێدانی توند مەمنون بوو بەڵکو بێ گلەییو گازاندە بە هەموو جۆرە عەزابێك رازی بوو. ئەوی راستی بێ زۆر پیر نەبوو، بەڵام ئەو خووە خراپەی، ئەو ئالودەبوونەی بەو دەردی پیریەی بردبوو. تاقە نیشانەی هەستو سۆزی مرۆڤانی لەم پیاوەدا ئەو خۆشەویستییە بێ سنوورە بوو کە دەرهەق بە کوڕەکەی هەی بوو. خەڵکی دەیانگوت پوکروفسکی لاو بەموو لە دایکی لای نەداوە، سێوێکنو کراون بە دوو لەتەوە. تۆ بڵێی یادو بیرەوەری ژنی یەکەمی، کە زۆری دەگەڵ میهرەبانو باش بوو، وای لەم پیرەمێرە زورهانو فەرتوسە کردبێ، ئەوەندە خۆشەویستی کوڕەکەی لە دڵدابێ؟ پیرەمێر، سەری زمانو بنی زمانی کوڕەکەی بوو، باسی هیچ شتێکی نەدەکرد، کوڕەکەی نەبێ، هەموو هەفتەیەك بێ بواردن دووجار دەهاتە دیدەنی. زاتی نەدەکرد لە

دووجار زیاتر بێت، چونکە پوکروفسکی لاو تاقەتی ئەم دیدارانەی بابی نەبوو. گەورەترین و خراپترین خەتاو عەیبی ئەم لاوە، ئەمە بوو کە حورمەتی بابی نەدەگرت. هەڵبەتە دەبێ ئەمەش بڵێم کە کابرای پیرەمێر هەندێجار بە هیچ جۆرێ تەحەمول نەدەکرا. بۆ نموونە لاپرەسەنیەکی زۆری دەکرد، یان بە قسەو پرسیاری سواووپواوی وڕێنەئاسا، کوڕەکەی لەکارو خوێندنەوە دەکرد، یان هەندێجار بە مەستی و سەرخۆشی دەهات بۆ لای. کوڕەکەی هەوڵیدا بەرەبەرە عادەت و خووە خراپەکانی پێ تەرك بکات، بۆ نموونە ئەو هەموو چەنەبازییە بێ مانایەی، ئەو هەموو فوزوڵیەت و لاپرەسەنیەی، سەرەنجام پیرەمێرد گەییە قۆناغێك کە لە هەموو شتێکدا گوێڕاڵی کوڕەکەی دەکرد، وەکو ئەوەی کوڕەکەی خیفزان بێ، ئیدی بە بێ ئیزنی کوڕەکەی زاتی نەدەکرد زار هەڵێنێ.

پیرەمێری بەلەنگاز لە باس و ستایشی "تپنکا"ی کوڕی (کوڕەکەی بە وناوە نێو دەبرد) تێر نەدەبوو. هەر کاتێ کە دەهاتە دیدەنی، نیگەران و شەرمن دەهاتە بەرچاو، رەنگە لەبەر ئەوە بوو بێ کە دڵنیا نەبووە لەوەی کوڕەکەی بە گەرمی پێشوازی بکات. ماوەیەك ئەم پێ و ئەو پێی دەکرد کە وەژووربکەوێ یان نا، ئەگەر بە رێکەوت من لەوێ بوایەم، نزیکەی چارەکە سەعاتێك، بیست دەقیقەیەك بەگیری دێنام و لە کوڕەکەی دەپرسی: چ دەکا؟ تەندروستی چۆنە؟ باری دەروونی چۆنە؟ ئایا بە تەمای کارێکی جدیە؟ حاڵی حازر چ دەکات؟ سەرقاڵی خوێندنەوەی جدیە یان نا، ئایا دەنووسێت یان نقومی رامان و بیرکردنەوەیە؟ کاتێ کە بە تەواوەتی دڵنیام دەکرد، هەنگێ پیرەمێر بڕیاری دەداو وەژووردەکەوت و زۆر بە ئەسپایی و بێ کەمترین سەداو بە پارێزەوە دەرگای ژوورەکەی دەکردەوە، سەری دەبردە ژوورەوە، کە بیدیبا کوڕەکەی توڕە نیەو ئاماژەی دەکاتێ وەژووربکەوێ، هەنگێ بە هێمنی وەژووردەکەوت، پاڵتۆکەی دادەکەند، شەپقەکەی دادەکەند –شەپقەکەی هەمیشە چرچ و لۆچ و لە چەندین لاوە کون بوو وقەراخەکانی سوا بوو–و هەردووکیانی بێ هیچ خشپەیەك بە عەلاگەکەوە هەڵدەواسی، هەنگێ بە پارێزێکی زۆرەوە لە گۆشەیەکدا، لەسەر کورسییەك دادەنیشت و چاوی دەبڕییە کوڕەکەی و تەمەشای بچووکترین جم و جۆڵی دەکرد تا بزانێ پتنکای ئازیزی لە چ حاڵەتێکی دەرونیدایە، ئەگەر بە ئاستەم بێتاقەت بوایە، پیرەمێر هەستی پێدەکرد، یەکسەر لەسەر کورسیەکەی هەڵدەستاو دەیگوت: "پتنکا، لە دەرەوە بووم و پیایەسەکی زۆرم کرد، خەریك بووم بە ئێرەدا رەت دەبووم، گوتم با لادەم و پشوویەك بدەم." ئەوسا کرۆکپ پاڵتۆو کڵاوەکەی هەڵدەگرت، بە ئەسپایی دەرگاکەی دەکردەوەو بۆ ئەوەی خەم و پەژارەی دڵی لە کوڕەکەی وەشێرێت، بزەیەکی دەستکردی بۆ دەکردو بە بێدەنگی دەڕۆیی. بەڵام ئەگەر کوڕە رووی خۆشی بە بابی نیشاندابا، پیرەمێر لە خۆشیا لە پێستی خۆی نەدەهێوری. ئەم شادی و خۆشیە لە چاوەکانیا پرشنگی دەدا، لە هەڵس وکەوتیا، لە سیمایدا رەنگی دەدایەوە. ئەگەر کوڕەکەی قسەیەکی پێ گوتبا، پیرەمێر لەسەر کورسیەکەی ئاخێزێکی بۆ دەکردو بە دەنگێکی ئارام و گوێڕایەڵانە وەڵامی دەدایەوە، بە دەنگێکی پڕ لە رێزو حورمەت، و هەمیشە هەوڵی دەدا وەڵامەکەی یەجگار پڕ نەزاکەت بێ و قسەکانی هەڵبژاردەبن، کە بەڕاستی زۆر پێکەنیناوی دەهاتە بەرچاو. ئەم پیاوە

زۆر بیێ دەمو پل بوو، نەیدەزانی قسان بکات، ئیدی وشەی لێ دەچوونە قاتیو دەکەوتە مینگەمینگو دەپەشۆکاو لە ئەنجامدا بە جۆرێ تۆرە دەبوو کە نەیدەزانی دەستی لە کوێ دابنێ، چی لە خۆی بکات، و بۆ ماوەیەکی زۆر لە ژێر لێوانەوە ورتە ورتێکی نامەفهومی دەکرد، وەکو بیەوێ ئەو وەڵامەی داویەتیوە راست بکاتەوە. ئەگەر بە پێچەوانەوە توانیبای وەڵامێکی لەبار بداتەوە، پیرەمێر خۆی قیت دەکردەوە، ئیلەکەکەی، بۆینباخەکەی، و پاڵتەوەکەی رێک دەخستەوەو جۆرە متمانەیەکی بە خۆی پەیدا دەکردو هەستی بە کەرامەتی خۆی دەکرد. جار جارێ هێندەی جورئەت پەیدا دەکرد کە بە ئەسپاییو بە هێمنی لەسەر کورسیەکەی هەڵدەستا، لە دۆڵابی کتێبەکان نزیك دەبووەوەو هەر وا بە رێکەوتەکی کتێبێکی دەردێنا،و هەر لە جێوە خواو راسان پەرەگرافێکی هەڵدەبژاردو بە دەنگی بەرز دەستی بە خوێندنەوەی دەکرد. ئەم کارانەی بە رووالەتێکی هێدیو هێمن ئەنجام دەدا، وەك بڵێی بۆی هەیەو رێی پێدراوە هەموو کاتێك تەسەروف بە کتێبەکانی کوڕەکەیەوە بکات، وەك بڵێی رەفتاری میهرەبانانەی کوڕەکەی دەگەڵیا، ئاساییەو مایەی سەرسامی نیە. بەڵام جارێکیان بە رێکەوت دیتم کە پوکروفسکی تکای لێکرد دەست لە کتێبەکانی نەدات، ئەو پیرەمێرە بەلەنگازە چتۆ شپرزە بوو وپەشۆکا. سەری لێ شێوا، تورە بوو، شڵەژاو کتێبەکەی سەروخوار خستەوە جێگەی خۆی، ویستی چاکی بکاتەوە، وەری گێڕا، ئەمجارەیان بەرووپشت داینا: پشتی کتێبەکەی کردە دیوارەکە، بزەیەکی کرد، سوور هەڵگەڕا، نەیدەزانی چۆن ئەم تاوانە گەورەیەی راست بکاتەوە.

پوکروفسکی بە نەرمونیانیو ئامۆژگاریەکانی توانی خووە بەدەکان بە باوکی تەرك بکات، ئەگەر سێ جاری دوا بە دوای یەك بە هوشیاری دیتبای، ومەست نەبوایە، جاری سێیەم کە پیرەمێرد هەتبایە دیدەنی، لە کاتی رۆییشتنیا دراوێکی بیست و پێنج کۆبیکی یان نیو رۆبڵی دەخستە دەستیەوە. هەندێجار، جووتە پیلاوێك، بۆینباخێك، یا ئیلەکێکی بۆ دەکڕی. بریا پیرەمێرت دەبینی چۆن بە جلکە تازەکانیەوە وەکو تاوس خۆی دەنواند. هەندێجار دەهاتە ژوورەکەی ئێمەش، هەندێجار کێكو پسکیت یان سێوی بۆ منو ساشا دێنا، و بە درێژایی وەختەکە هەر باسی پتنکای ئازیزی دەکرد. داوای لێدەکردین بە جدی دەرس بخوێنین، گوێڕایەڵی قسەکانی بین، سوودی لێوەربگرین، ودەیگوت پتنکا کوڕێکی باشە، نموونەیە، ئەمە جگە لەوەی کە رۆشنبیرو خوێنەوارێکی چاکە. بەدەم ئەم قسانەوە، بە چاوی چەپ، و بە شێوەیەکی کۆمیکی سەیرەوە چاوێکی لێدادەگرتین، ئێمەش خۆمان پێ نەدەگیراو لەبەرەدەم خویدا لە قاقای پێکەنینمان دەدا، دایکم زۆری خۆشدەویست. لێ پیرەمێر زۆری رق لە ئانافیدوروڤنا بوو، هەر چەندە لە رووی خۆیا ملکەچ و بێدەنگ و گوێڕایەڵ، خۆی دەکرد بە مشکی تۆپیو، دەبوو بە ماستی مە یوو.

زۆری نەبرد کە وازم لە دەرس خوێندنی لای پوکروفسکی هێنا، ئەو بە چاوی منداڵێکەوە، بە چاوی کچۆڵەیەکی لاساری بزێو، تەماشای دەکردم، منو ساشای لە تای یەك تەرازوو دادەنا، ئەوەم زۆر لەبەر گران بوو، چونکە بەلای خۆمەوە هەموو هەوڵو تەقەلایەکم ئەوە بوو کە شوێنەواری رەفتاری رابردوومی لە دڵدا بسڕمەوە، کەچی بەمەی نەدەزانی. ئیدی رۆژ بە رۆژ پتر

لەمە توڕە دەبووم، وام لێهات جگە لە کاتی دەرسەکان، تاقە قسەیەکم لەگەڵیا نەدەکرد، زاتم نەبوو بیدوێنم، کە بمدیبا دەموچاوم سوور هەڵدەگەڕا، شپرزە دەبووم، دەپەشۆکام، هەنگێ دەچوومە ژوورەکەمو لە سوچێکا کزکۆڵەم دەکردو لە داخا دەگریام.

نەمدەزانی هەموو ئەمە بە کوێ دەگەیی و چۆن دەکەوتەوە، ئەگەر هەلومەرجێکی سەیر نەهاتبایە پێشێ و لە یەکتری نزیکی نەکردبایینەوە. شەوێك، دایکم لەجەم ئانافیدوروڤنا بوو، بە پێدزەکە خۆم بە ژوورەکەی پوکروفسکی دا کرد. دەمزانی کە لە ماڵ نیە، نازانم بۆچی هات بەسەرما کە سەرێکی ژوورەکەی بدەم، هەرچەندە ساڵێك زیاتر بوو کە دراوسێی دیوار بە دیوار بووین، بەڵام هەرگیزو بۆ ساتەوەختێکیش نەچووبوومە ژوورەکەی. کەچی ئەمجارە دڵم بە جۆرێ لێی دەدا، دەمگوت هەر ئێستا سینەم شەق دەکات و دێتە دەرێ. بە کونجکاوی و فزوڵیەتێکی فرەوە روانیمە دەوروبەرم. کەلوپەل و شمەکی نێو ژوورەکەی پوکروفسکی کۆن و شڕ بوو، هەمووی درا بوو بە یەکا، پاك و خاوێن نەبوو، هەر سیپاڵێکی لە سوچێکا کەوتبوو. پێنج دۆڵابی گەورەی کتێبی هەبوو کە بە دیوارەکەوەی داکوتی بوون. سەری مێزو کورسیەکانی پڕ بوون لە کاغەز! سەیری هەر لایەکت کردبا هەر کتێب وکاغەز بوو! لە پڕ فکرۆکەیەکی سەیرم بەسەردا هات و لە هەمان کاتدا هەستێکی خەم ئامێزی توڕەهات سەراپای داگرتم: وام بە خەیاڵدا هات کە بە دۆستایەتی من رازی نابێت و دڵی پڕ لە خۆشەویستی من، گرینگییەکی ئەوتۆی بۆ ئەو نیە. ئەو کەسێکی خوێنەوارو رۆشنیر بوو، من کیژێکی گەوج بووم و هیچم نەدەزانی و تەنانەت تاقە کتێبێکم نەخوێندبووەوە.. هەنگێ نیگایەکی پڕ لە بەغیلی و تاسەم برییە رەفە دووردرێژە پڕ لە کتێبەکان. کۆمەڵە هەستێکی جیاواز، خەمینی، نا ئومێدی، وجۆرە توڕەییەکم تێ وڕوکا بوو. لە پڕ خۆزیایەکم کەوتە دڵ کە هەموو کتێبەکانی بخوێنمەوە، دوا بە یەکیان بخوێنمەوەو ئەم کارە بە زووترین کات بکەم، ویەکسەریش بڕیاری خۆم دا، رەنگە لەو کاتەدا بەو خەیاڵە بوو بووم کە ئەگەر هەموو ئەو شتانەی ئەو دەیزانین، بزانم، زیاترم بایەخ بداتێ و بە شایستەی خۆشەویستی خۆیم بزانێ، بۆیە خێرا خۆم گەیاندە یەکەمین رەفە، بەپەلەو بێ بیرکردنەوە یەکەمین کتێبم کە کەوتە بەرچاو دەرهێنا، کتێبێکی تۆزاوی بوو، سوور هەڵگەڕام، بە ترس و لەرزەوە کتێبە دزیاریەکەم بۆ ژوورەکەی خۆم برد لێبڕام هەر ئەو شەوە، دوای ئەوەی دایکم دەنوێ، لەبەر چرا چکۆلەکەمان بیخوێنمەوە.

بەڵام کاتێ بە پەلە خۆم گەیاندەوە ژوورەکەمان، تووشی نائومێدیەکی فرە بووم، کە بەلەز پیرەکتێبم کردەوە، سەیرم کرد بریتییە لە کۆنە کتێبێکی نیمچە رزیوی مۆریانە خواردوو، و بە زمانی لاتینییە. ئیدی یەکسەر گەڕاندمەوە، رێك لەو دەمەدا کە خەریك بووم کتێبەکە بخەمەوە جێگەی خۆی، لە ڕاڕەوەکەوە دەنگێکم بەر گوێ کەوت، وپاشان ترپەی پێی کەسێك هات کە نزیك دەبووەوە، بە پەلە کەوتمە خۆ کە کتێبەکە بخەمەوە بەینی کتێبەکانی دی و لە شوێنەکەی خۆی دای بنەمەوە، بەڵام شوێنی کتێبی بەلەنگاز، کە لە ریزی کتێبەکانی تردا، بەر لەوەی دەری بێنم خۆی لە خۆیدا تەنگ بوو، ئێستا لە ئەنجامی گوشاری کتێبەکانی تردا پڕ بوو بووەوەو کتێبەکانی تر شوێنەکەیان گرتبوو وجێی نەدەبووەوە. نەمدەتوانی بە تۆبزی بیخەمەوە شوێنی

یەکەمی، بۆیە بە هەموو هێزو توانامەوە کتێبەکانی ترم پاڵدا تا جێی بکەمەوە. ئەو بزمارە ژەنگنەی کە دۆڵابەکەی بە دیوارەکەوە داکوتی بوو، وەکو بێژی چاوەنۆڕی پاڵێك بێ، یەکسەر قرتا. پیرە دۆڵاب بەلادا هات، وهەموو کتێبەکان بەخش‌و هۆر، بە نێو ژوورەکەدا پەرت‌و بڵاوبوونەوە. لەم کاتەدا دەرگا کرایەوەو پوکروفسکی وەژوورکەوت.

پێویستە ئەوەش بڵێم کە تەحەمولی نەدەکرد کەس دەست لە شتەکانی بدات. جا واوەیلا بە حاڵی کەسێك زاتی کردبا پەنجەیەك بە کتێبەکانیەوە بدات! جا بەم حیساب‌و پێوانەیە بیهێننە بەرچاوی خۆ کە وەختێ ئەو هەموو کتێبەم —بچووك‌و گەورە، ئەستوورو تەنك— بینی بەو شێوەیە لە دۆڵابەکەوە داڕژان‌و بە ژێر مێزو کورسی‌و ناو ژوورەکەدا پەرش‌و بڵاو بوونەوە، چ ترسێکم لێ نیشت، ویستم هەڵبێم. بەڵام تازە درەنگ بوو بوو. لە دڵی خۆدا گوتم: "تەواو، هەموو شتێك تەواو! قوڕم بۆ خۆ گرتەوە، ماڵوێران بووم! گەوجیەتی‌و لاساریم کردووە بە گاڵتەی مناڵان، ئیژی منداڵێکی دە ساڵانم، بەڕاستی کچۆڵەیەکی گەوجم! گەوجێکی گەورە!".

پوکروفسکی زۆر توڕە بوو، هاواریکرد: "هەر لەمەم کەم بوو، ئەمەت دەویست! شەرم لە خۆت ناکەی ئەم رەفتارانە دەکەی؟. کەی ئاقڵ دەبی؟" بە پەلە کەوتە کۆکردنەوەی کتێبەکان، منیش دانەویمەوە کە یارمەتی بدەم. بەڵام جارێکی دی هاواری کرد: "پێویست ناکات، پێویست ناکات! هەق نیە پێ بخەیتە شوێنێك کە رێت پێ نەدرابێ".

بەڵام کە هەڵوێستی ملکەچانەی منی بینی، تۆزێك هێور بووەوە، بە تۆن‌و سەدایەکی مامۆستایانەی ئامۆژگاری ئامێزەوە گوتی: "باشە بە تەمای کەی ئاقڵ بی، یانی ئەمە ئیشە تۆ دەیکەی؟ کەی دەگۆڕێی؟ خۆ تۆ منداڵ نیت، تۆ ئێستا کچە چکۆلەکەی جاران نیت، تەمەنت پانزە ساڵە!".

وەك ئەوەی بیەوێ دڵنیا بێت کە من ئیتر منداڵ نیم. نیگایەکی کردم‌و دەموچاوی سوور هەڵگەڕا. هەوەڵجار لێی حاڵی نەبووم، لەبەردەمیا وەستا بووم‌و هایم‌و حەیران سەیرم دەکرد. هەستا، بە شەرمێکەوە لێم هاتە پێشێ، زۆر شپرزەو پەشۆکاو بوو، لەبن لێوانەوە کەوتە قسان، دیار بوو لە شتێك پەشیمانەو دەیویست عوزرخواییم بۆ بێنێتەوە، پێدەچوو لەوە پەشیمان بێ کە تازە بۆی دەرکەوتبوو کە من کیژێکی گەورەو تەواوم. ئیدی یەکسەر تێگەییشتم. بە خۆیشم نەمزانی لەو ساتەدا چیم بەسەر هات، شڵەژام. کۆنترۆڵی خۆم لە دەست دا، دەمووچاوم سوور هەڵگەڕا، لە پوکرۆفسکی زیاتر سوور هەڵگەڕام، دەستم بە دەموو چاومەوە گرت‌و بەغار لە ژوورەکە وەدەرکەوتم.

نەمدەزانی چ بکەم، لە شەرما خۆم لە کوێ قایم بکەم. هەموو شتەکان بە لایەك‌و ئەوەی لە ژوورەکەیدا غافڵگیری کردبووم بەلایەك! ماوەی سێ دانە رۆژی خشت نەمدەتوانی تەمەشای بکەم. هەر کاتێ دیبام، بە جۆرێ سوور هەڵدەگەڕام لەوە بوو بکەومە گریان، بیروخەیاڵاتی گەوجانەوپێکەنین ئامێز بەرۆکی مێشکی بەر نەدەدام. یەکێك لەو بیرو خەیاڵە سەیرانە ئەمە بوو کە بچم بۆ لای‌و رێك‌و رەوان دان بە هەموو شتێکدا بنەم، وهەموو شتێکی بۆ باس بکەم، قەناعەتی پێ بکەم کە وەکو کچۆڵەیەکی گەوج رەفتارم نەکردووە، بەڵکو نیازم پاك بووە. ئیدی

نیمچە بڕیارێکم دا کە ئەم کارە بکەم، بەڵام شوکر بۆ خوا، خۆمو بەختم زاتم نەکردو لە دوا ساتدا ژێوان بوومەوە. تۆ بیر بکەوە ئەگەر ئەم کارەم بکردایە چەند گەوج و کەودەن دەهاتمە بەرچاو!...
ئێستاش کە ئەو ساتانەم وەبیردێنەوە هەست بە شەرمو شوڕەییەکی گەورە دەکەم.
دوای ئەوە بە چەند رۆژێك دایکم زۆر خراپ نەخۆش کەوت. دوو رۆژ لە جێدا کەوت، و شەوی سێیەم تایەکی گەرمی لێهات و کەوتە بزرکاندن و وڕێنە.شەوی پێشوو تا بەیانی بە دیارییەوە بوومو چاوم لێك نەنا، چاودێریم دەکرد، ئاوم دەدایەو دەرمانەکانمان لە کاتی خۆیدا دەدایە، بەڵام شەوی دووەم لە پەلوپۆ کەوتبووم. هەندێ جار خەو بەسەرما زاڵ دەبوو، بەرچاوم تاریك دەبوو. سەرم گێژ دەبوو، خەریك بوو لە ماندوویەتیدا دەکەوتم. هەموو جارێك ئاهو ناڵەی کزی دایکم بێداری دەکردمەوە، رێك بەر لەوەی خەو بمباتەوە، رادەپەڕیم، چاوم هەڵدێناو هەر دوای ساتێك هەمدیس خاو دەبوومەوەو دەکەوتمە وەنەوز. نازانمو بیرم نایەت، بۆ چەند ساتێك چاوم چووە خەو یان نا. بەڵام دەزانم لەو چەند ساتە خێرایەدا، لەو چەند ساتەی زۆرانبازی نێوان خەوو بێداریەدا خەوێکی سامناکم بینی، خەوێکی دێو ئاسا باڵی بەسەر مێشكو زەینی شەکەتمدا کێشا. بەترسێکی زۆرەوە چاوم هەڵێنا. ژوورەکە نقومی تاریکی تاریکی بوو. ئاگری چراکە لە گیانەڵڵادا بوو، خەریك بوو دەکوژایەوە، لە پڕ هەموو ژوورەکە غەرقی روناکی بوو، و دوای تۆزێك بە تەواوەتی کوژایەوە. نازانم بۆچی، بەڵام ترسێکی گەورەم لێنیشت. ئەو خەونە ترسناکە خەیاڵی پەرێشان کردم، لە ترسا دڵم دەگوشرا... لەسەر کورسیەکەم راپەڕیم، هاوارم کرد، ترسێکی نادیار دەستی نابووە بینمو خەریك بوو دەخنکام. رێك لەم دەمەدا دەرگا کرایەوەو پوکروفسکی وەژوورکەوت.
هەر ئەوەم وەبیردێتەوە کاتێ وەهۆش هاتمەوە، بازووی گرتبووم. لەسەر کورسیەکی دانیشاندم، پەرداخێ ئاوێ دامێو پرسیار بارانی کردم. نازانم چ وەڵامێکیم دەدایەوە. بەڵام دەزانم دەستی گرتبوومودەیگوت: "تۆش نەخۆشیت، تۆش زۆر نەخۆشیت، تات هەیە خەریکە خۆت دەفەوتێنی، دەبێ ئاگاداری خۆت بی، ئاگات لە تەندروستیت بێت، مێشکی خۆت هێور بکەوە راکشێ، بخەوە، من دوو سەعاتی دی بێدارت دەکەمەوە. هەوڵ بدە کەمێك ئیسراحەت بکەی... راکشێ، پێت دەڵێم راکشێ!" گەنم گردی هەر وتیو وتی، ونەیهێشت هیچ ئیعترازێك بگرم. ماندوویەتی زەیفی لێ سەند بووم، لە ماندوویەتیدا چاوم هەڵنەدەهاتو، لەسەر قەنەفەکە نیمچە پەڵکەوتنێك، پاڵکەوتم، بە تەما بووم تەنیا بۆ نیو سەعاتێك بخەوم، کەچی تا بەیانی خەوتم. پوکروفسکی تا ئەو کاتەی دەبوایە دەرمان بە دایکم بدەم، هەڵی نەستاندم.
ئەو رۆژە پشوویەکم دا، بۆ شەوەکەی، کە خۆم ئامادە دەکرد بە دیار دایکمەوە دانیشمو لێبڕابووم کە ئەمجارەیان بە هیچ جۆرێ نەخەوم، رێك لەم کاتەدا لە دەرگای ژوورەکەمان درا، سەعات یازدە بوو، دەرگام کردەوە، پوکروفسکی بوو. گوتی: "ئەگەر ئاوا بە تەنێو بێکار دانیشیت، تاقەتت دەچێت. ئەم کتێبەم بۆ هێناوی تا بیخوێنیتەوە و بێ تاقەت نەبیو کاتەکەت لێ بەسەر بچێت.. کتێبەکەم لێوەرگرت، لە یادم نیە ناونیشانەکەی چی بوو، پێم وایە هەر نەشمکردەوە، هەرچەندە تا بەیانیش نەخەوتم. حاڵەتێکی دەروونی سەیر خەوی زڕاند بووم،

نەمدەتوانی لە یەك شوێندا بەند ببم. زۆرجار لەسەر كورسیەكەم هەڵدەستامو بە نێو ژوورەكەدا پیاسەم دەكرد. جۆرە شادیەكی قوول لە سەراپام نیشتبوو. ئەم ئاوردانەوەو هەڵوێستەی پوكروفسكی-م یەجگار لەلا خۆش بوو. هەستم بە شانازی دەكرد كە بەو شێوەیە لە خەمی مندایەو ئەو ئەزیەتەی لە پێناوی مندا كێشاوە. بە درێژایی شەوەكە هەر بیرم كردووەتەوەو زندە خەونانم هەڵبەستووە. پوكروفسكی ئەو شەوە ئیتر نەهاتەوە، دەمزانی كە نایەتەوە، بیرم لە سبەی شەو دەكردەوە كە دەشێت چی رووبدات... شەوی دوایی، كاتێ كە هەموو خەڵكی خانووەكە خەوتبوون، پوكروفسكی دەركەی ژوورەكەی خۆی كردەوە، هەر لەبەر دەرگاكەوە كەوتە قسە كردن لەگەڵما، ئێستا هیچ قسەیەكم لەو قسانە لە بیر نەماوە. ئەوەندەم بیر ماوە كە زۆر شپرزە بووم، شەرمم دەكرد، لە خۆم بێزار بوومو خودا خودام بوو قسەكانمان زوو تەواو بێت، هەرچەندە لە كانگای دڵەوە تامەزرۆی ئەوە بوومو لە بەیانی زووەوە خەوم بەو گفتوگۆیەوە دەبینی و لە دڵی خۆدا پرسیارو وەڵامی پێشوەختەم بۆ ئامادە دەكرد... دۆستایەتی ئێمە لەو شەوەوە دەستی پێكرد. ئیدی بە درێژایی ماوەی نەخۆشیەكەی دایكم، هەموو شەوێ چەند سەعاتێكمان پێكەوە رادەبوارد. بەرە بەرە بەسەر شەرمنیەكەی خۆم دا زاڵ بووم، هەرچەندە دوای هەر گفتوگۆیەك دەگەڵ پوكروفسكی دا، جۆرە ناڕەزاییەكی دەروونیم لا دروست دەبوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا بە شادیەكی پەنامەكیانەو خۆ ویستانەوە دەمبینی كە لەبەر خاتری من كتێبە بێنازەكانی فەرامۆش كردووە. رۆژێك، بە رێكەوتو بەدەم سوعبەتەوە گفتوگۆیەكەمان هاتە سەر داڕوخانی دۆڵابەكەو داڕژانو پەرتبوونی كتێبەكانی ناوی. ساتێكی غەریب بوو، بە راشكاویو راستگۆییەكی لە رادەبەدەر واداریان كردم، هەموو حەقیقەتەكانی پێ بڵێم...و ئیعترافی تەواوی بۆ بكەم: ئیعترافم بۆ كرد كە دەمویست بخوێنمەوە، خۆم رۆشنبیر بكەم... و زۆرم لەبەر گران بوو كە بە منداڵم بزانن، و وەكو كچۆڵەیەكی منداڵ مامەڵەم لە تەكدا بكرێت... جارێكی دی دەیڵێمەوە كە لە بارێكی دەروونی سەیردا بووم، دڵم نەرم بوو بوو، فرمێسك زابووە چاوانم -هیچ شتێكم لێی نەشاردەوە، هەموو شتێك، هەموو شتێكم بۆ گێڕایەوە. بۆم گێڕایەوە كە حەزم لێیەتی، خۆشم دەوێ، پڕ بە دڵ حەز دەكەم لەگەڵ ئەودا بژیم، و باری سەر شانی سووك بكەم، هانی بدەم، پشتیوانی لێبكەم. نیگایەكی غەریبی كردم، هەم شەرمنانە بوو، هەم پڕ لە حەیرمانو حیرەت، و زمانی چووە كلیلەو تاقە قسەیەكی نەكرد. لە پڕ هەستم بە پەژارەیەكی قووڵو خەمێكی گەورە كرد. هەستم دەكرد لێم تێناگات، و لەوەیە لە دڵی خۆیدا گاڵتەم پێ بكات، لەپڕ وەكو منداڵ لە هۆڕژنی گریانم دا، فرمێسكم وەكو بارانی بوهار دابارین، و نەمتوانی جڵەوی خۆم بگرم،... پوكروفسكی هەردوو دەستی گرتمو ماچ بارانی كردن، باوەشی پێدا كردمو بە سینگی خۆیەوەی نووساندم. بە قسەی خۆشو زمامی شیرین كەوتە دڵدانەوەم، ئەویش زۆر هەڵچوو بوو. لە بیرم نیە چی پێ گوتم، هەر ئەوەندەم لە بیرە كە هەم دەگریام هەم پێدەكەنیم، دەموچاوم سوور هەڵگەڕا،و لە خۆشیا نەمدەتوانی تاقە قسەیەك بكەم. وێڕای ئەم هەموو سۆزو گودازەی خۆم، سەیرم كرد پوكروفسكی هێشتا هەر هەندێك سەرسامەو شەرم دەكات. وا دەهاتە بەرچاو كە ناتوانێ سەر لەم هەموو جۆشو خرۆشو سۆزو گودازە كوتو

پڕەی من دەربکات، سەر لەم ئەشقە ئاگرینەی من سەبارەت بە خۆی دەربکات، پێدەچوو لە سەرەتاوە حەپەسا بێ، بەڵام پاشان حەپەسانو دوو دڵیەکەی رەوایەوە، بە هەمان سادەییو راشکاوی بە هەمان میهرەبانیو خۆشەویستی وەڵامی دامەوە، وەکو ئەوەی دۆستی دڵسۆزی من بێ، وەکو ئەوەی برای هەقم بێ. دڵم کرایەوە، هەستم بە خۆشیو شادییەکی گەورە کرد! هەستو نەستی خۆم لێ نەشاردەوە، هیچم لێی نەشاردەوە، جڵەوی خۆم بۆ بەردا، ئەویش ئەمەی بە چاوی خۆی دەبینی، رۆژ لە دوای رۆژ پتر دڵبەندم دەبوو.

ئەوی راستی بێ، نازانم لەو شەو ژوانانەدا، لەو سەعاتە شیرینو عەزاب ئامێزانەدا کە پێکەوە، لەبەر روناکی لەرزۆکی مۆمی بەردەم پەیکەرەکەدا، بە دیار دایکە بەلەنگازو نەخۆشەکەمەوە دەمان بردە سەر باسی چیمان بۆ یەکتر دەکرد... جا هیچ ما باسی نەکەین؟ هەر شتێکمان بە خەیاڵدا بهاتبایە باسمان دەکرد، هەر شتێکمان بە دڵدا بهاتبایە دەرمان دەبڕی، و زاری خۆمان گومرگ نەدەکرد– تا رادەیەکی زۆر شاد بووین... زەمانێکی خەمناکو خۆش بوو، لە هەمان کاتدا هەم شادو هەم خەمناك بوو! ئێستاش کە ئەوکا تانەم بیر دەکەونەوە هەست هەم بە شادیو هەم بە خەم دەکەم. بیرەوەری، چ شیرینو چ تاڵ، هەمیشە سەرچاوەی عەزابن، بەلای کەمەوە بۆ من وایە، بەڵام تەنانەت ئەم عەزابەش شیرینو خۆشە. کاتێ کە دڵی بنیادەم پڕە، نەخۆشە، لە رەنجو عەزابدایە، وخەمبارە، ئەو کاتانە بیرەوەری دەی بوژێنێتەوە، تەڕو تازەی دەکاتەوە، وەکو ئەو دڵۆپە خوناوانەی کە شەوێ پاش رۆژێکی گەرم دەکەوێتە سەر ئەو گوڵانەی کە هەتاوی توندی دوا نیوەڕۆ ژاکاندویەتی،دەیان بوژێنێتەوەو پاراویان دەکات.

دایکم بەرە بەرە چاك بووەوە، بەڵام هێشتاش شەوانە بە دیاریەوەو دادەنیشتم. پوکروفسکی زۆرجار کتێبی بۆ دێنام، هەوەڵجار هەر بۆ ئەوەم دەخوێندەوە تا خەو نەمباتەوە، بەڵام دواتر زۆر بە تاسەو تامەزرۆییەوە دەمخوێندنەوە. لە پڕ دنیایەك شتم بۆ ئاشکرا بوو کە پێشتر نەمدەزانین یان ئاشنایان نەبووم. خویندنەوە دنیایەك هزرو هەستی تازەی لە ناخما تەقاندەوە کە لە هەموو لایەکەوە لە دڵو زەینم دەوڕوکان. جا تا تاسەی کۆنترۆڵکردنی ئەم هزرە تازانەم زیاتر دەبوو، ناخم پتر دەهاڕۆژاو ئەو هەستو هزرانەم لەلا جوانترو شیرینتر دەبوو، و روحی ژێرو ژوورو دەوڵەمەندتر دەکردم، لە ناکاوداو لە چاو تروکانێکا دڵیان پڕ دەکردمو دەستبەرداری هەموو شتێکی تر دەبووم. ئاشوبێکی سەیرو غەریب لە بوونم دەوڕوکا. بەڵام ئەم هێرشە روحیو دەرونیانە، نەیاندەتوانی بە تەواوەتی بەڵانسم تێك بدەن. زیاتر وەکو خەون وا بوون، و هەر ئەمەش فریام کەوت.

کە دایکم چاك بووەوە، ئیدی شەوژوانو گفتوگۆیە دوورو درێژو دوو قۆڵیەکانمان بڕا. هێشتاش ناو بە ناو هەندێ قسەی بێ سەروبەرو سواوو بێ ناوەڕۆکمان دەکردز بەڵام من حەزم دەکرد بایەخی تایبەتیان بدەمیو مانای پەنامەکیان بۆ بدۆزمەوەو لەزەتم لەم کارە وەردەگرت. ژیانم پڕو مەنگ بوو، خۆشحاڵو ئاسوودە بووم، شادیو لەزەتێکی ئارام لە روحمەوە سەری دەکرد. چەند هەفتەیەك بەم شێوەیە بوری...

ڕۆژێك پوكروفسكی پیر هاتە دیدەنیمان. ماوەیەكی زۆر قسەی خۆشی بۆ كردین، لە جاران زیاتر خۆشحاڵو بە كەیف و سوێرە قسە بوو، ژیانی لێ هەڵدەقوڵا، بێوچان پێدەكەنی، بە شێوازی تایبەتی خۆی شۆخی وسوعبەتی دەكرد. ئەنجام رازی ئەم كەیفخۆشیەی بۆ ئاشكرا كردین و گوتی دوای یەك هەفتەی خشت، جەژنی لە دایك بوونی پتنكایەو بەو بۆنەیەوە دێتە دیدەنی كوڕەكەی، و ئیلەكێكی نوێ لەبەر دەكات و ژنەكەشی قەولی داوەتێ جووتێ پێڵاوی تازەی بۆ بكڕێت. بە كورتیەكەی، پیرەمێرد لە كەیفان لەپێستی خۆی نەدەهێوری، شادی لێدەچۆڕا، هەر شتێكی بە هزروخەیاڵدا بهاتبوایە بێ گومرگ دەری دەپەڕاند.

جەژنی لە دایك بوونی! بیرۆكەی جەژنی لە دایكبوونی ئەو، ئارامی لەبەر بڕی بووم، بوو بوو بە خەیالاتی شەو وڕۆژم. لێبڕام هەر چۆنێ بووە، بە پێشكەش كردنی دیاریەك دۆستایەتیەكەم دەگەڵ پوكروفسكیدا تازە بكەمەوە. بەڵام چ دیاریەك؟ ئەنجام بڕیارم دا كتێبی بۆ بەرم. دەمزانی حەزی لە دوا چاپی كۆ بەرهەمەكانی پوشكینە، لێبڕام بۆی بكڕم. سی رۆبڵێكم هەبوو، لە كاری تەقەڵو درومانان پاشەكەوتم كردبوو. بۆیەم پاشەكەوتتكردبوو كە دەستە جلكێكی بۆ خۆم پێ بكڕم. زوو بە زوو ئاشپەزە پیرەكەمان، ماترینام نارد كە سوراخی نرخی كۆ بەرهەمەكانی پوشكینم بۆ بكات. ئەفسوس! نرخی هەر یازدە بەرگەكەی، بە جزو بەندەكەیەوە، بەلای كەمەوە دیكردە شەست رۆبڵ. ئەم پارەیە لە كوێ بێنم؟ زۆرم بیر كردەوە، بەڵام هیچ چارەیەكم نەدۆزییەوە. نەمدەویست داوا لە دایكم بكەم. هەڵبەتە ئەگەر داوام لێكردبا كۆمەكی دەكردم، بەڵام لەو حاڵەدا هەموو خەڵكی خانووەكە بە چیرۆكی ئەم دیاریەی ئێمەیان دەزانی، وهەنگێ دیارییەكە دەكەوتە بری ئەو دەرسانەی كە بۆ ماوەی ساڵێكی خشت پێ دابووم. حەزم دەكرد بە خۆم، و بێ ئەوەی كەس پێی بزانێ، دیاریەكی پێشكەش بكەم. سەبارەت بەو وەخت و ماندووبوونەی بە منەوە كێشا بووی دەمویست هەتا هەتایە هەر مەمنوون و منەتباری بم، و هیچ شتێكی لەبری ئەوە نەدەمێ تەنیا دۆستایەتی و خۆشەویستیم نەبێ. ئەنجام رێگەیەكم دۆزیەوە كە لەم ئاستەنگە دەربچم.

دەمزانی لای هەندێ لەو دوكاندارانەی كە لە ژێر قەنتەرەی گوستینی دا كتێبی كۆنیان دەفروشت، هەندێجار دەشێت بە كەمێك مامەڵە كردن و سەودا، بەنیوە قیمەت كتێبان بكڕی، كتێبی دەستی دووەم، كەبە ئاستەم بەكار هاتبوون و هەر تازە بوون. بۆیە لێبڕام لە نزیكترین دەرفەتا بڕۆم بۆ ئەوێندەرو سەرێكی كتێبفرۆشیەكانی دەستی دووەم بدەم. هەر بۆ سبەینێ دەرفەتم بۆ رەخسا، هەم ئانافیدوروڤناو هەم خۆمان پێویستمان بە كڕینی هەندێ شت بوو. دایكم هەندێ ماندوو بوو وتاقەتی نەبوو بچێ بۆ بازاڕو بیانكڕێت، ئانافیدوروڤناش لە خۆش شانسی مندا تەمبەڵی گرتبووی، بۆیە بازاڕ كردنەكە بە ملی مندا هات و، منیش دەگەڵ ماتریننادا لە ماڵ وەدەركەوتم.

بەختم یار بوو، و زۆر زوو دەورەیەكی تەواوی كۆ بەرهەمەكانی پۆشكینم دۆزییەوە كە جزو بەندێكی زۆر باش كرابوو. كەوتمە مامەڵە دەگەڵ یارۆی فرۆشیاردا، هەوەڵجار داوای نرخێكی یەجگار زۆری كرد، زیاتر لە نرخی كتێبی تازە. پاشان دوای مامەڵەو چەنەیەكی زۆر، دوای

ماندووبوونێکی فره،دوای ئەوەی چەندین جار وام نواند کە نامەوێ‌و دەڕۆم، توانیم نرخەکەی بە یارۆی فرۆشیار دابگرم‌و ئەنجام هاتە سەر دە رۆبڵی زیو. کە سەوداو مامەڵەو چەنە چەنەکەم لا خۆش بوو!.... ماترینای بەلەنگاز سەری لەوە دەرنەدەکرد بۆ چی ئەم گەرمە مامەڵەیە دەکەم‌و بۆچی هاتووە بە سەرما ئەم هەموو کتێبە بکڕم. بەڵام ئەفسوس! هەموو داراییەکەی من تەنیا سی رۆبڵی کاغەزی بوو، و یارۆی فرۆشیارش ئامادە نەبوو لەدوا نرخی خۆی بێتە خوارتر. ئیدی زۆری لێ پاڕامەوە، زۆرم سوێند وئایەتان بە گژاکرد، وئەنجام کەوتمە رێ کە بڕۆم. کەمێك دڵی نەرم بوو، بەڵام تەنیا دوو رۆبڵ‌و نیو هاتە خوارێ، و سوێندی خوارد کە چونکە ئافرەتێکی باشم بۆیە بەو نرخەم دەداتێ، دەنا بەم نرخە بە هیچکەسێکی تری نادات. ئێستا تەنیا دوو رۆبڵ‌و نیوم کەم بوو! خەریك بوو لە داخا دەست بە گریان بکەم. بەڵام لە پڕێکا شانسێکی چاوەڕوان نەکراو فریام کەوت.

چەند شەقاوێك لەولای ئێمەوە، پوکروفسکی پیرم بە دیار مێزی کتێبفرۆشێکی ترەوە بینی، چوار پێنج کتێبفرۆش دەوریان دابوو و بە سەوداو مامەڵە گێژو کاسیان کردبوو، و یارییان بە ئەقڵە سووکەکەی دەکرد، هەر یەکەیان بە جۆرێ ستایشی کاڵای خۆی بۆ دەکرد. مەگەر هەر خوا زانیبای چ کتێبێکیان بۆ هەڵدەداو ئەویش دەیویست چ کتێبێك بکڕێت! پیرەمێری بەلەنگاز لە ناوەندیاندا حایر مابوو ونەیدەزانی وەڵامی کیهەیان بداتەوەو باوەڕ بە کێیان بکات‌و نەیدەزانی چی لەو هەموو کتێبە بکات کە پێیان نیشاندەدا. چووم بۆ لای‌و لێم پرسی چ دەکات لێرە. بە دیتنی من گەشایەوە، زۆر خۆشحاڵ بوو!.. زۆری خۆشدەویستم، رەنگە بە قەد پتنکای کوڕی خۆشی ویستبم. وەڵامی دامەوە: "گەرەکمە کتێبان بکڕم ڤرڤارا ئالکسیوڤنا. خەریکە چەند کتێبێك بۆ پتنکای کوڕم دەکڕم. چونکە جەژنی لە دایکبوونەکەی نزیك بووەتەوە، و بە خۆت دەزانی زۆری حەز لە کتێبە، کتێب دەپەرستێ، بۆیە هاتووم کتێبی بۆ بکڕم..".

پیرەمێر، خۆی لە خۆیدا بە شێوازێکی پێکەنیناوی قسانی دەکرد، ئێستاش کە تەواو شپرزە بوو بوو، هێندەی دی پێکەنیناوی تر دەینواند. نرخی هەر کتێبێکی دەپرسی لە یەك، یا دوو، یا سێ رۆبڵی زیو کەمتر نەبوو، وای لێهاتبوو نەیدەوێرا نرخی کتێبە گەورەکان بپرسێت، تەنیا نیگایەکی عەزرەتباری دەکردن، بە قامکان پەڕەکانی هەڵدەدانەوە، و بە دەستیەوە دەگرتن‌و ئەمدیوو ئەو دیوێکی دەکردن‌و لە جێی خۆیان دای دەنانەوە. لە بن لێوانەوە دەیگوت: "نا، نا، زۆر گرانە، بەڵکو شتێکی دی بدۆزمەوە."و هەنگێ لە نێو نامیلکەو کتێبانی مۆسیقادا، لە نێو بەیازو ساڵنامەکاندا دەگەڕا، ئەم بابەتە کتێبانە کە بەبار هەڵدرابوونەوە هەموویان هەرزان بوون.

پێم گوت: – یانی دەتەوێ ئەم شتانە بکڕی؟ ئەمانە گەندەن، بە کەڵك نایەن."

وەڵامی دایەوە:

– نا، نا، لەمانە ناکڕم. بنواڕە ئەوێندەر، کتێبی چکۆلەی جوانی لێیە! بزانە چەند جوانن!"

ئەم قسانەی هێندە زەبوونانەو هێواش‌و خەمبارانە لە زار هاتنە دەرێ، لە دڵی خۆدا گوتم هەر ئێستا لە داخا دەکەوێتە گریان، چونکە ئەو کتێبە جوانانە هەموویان فرە گران بوون. تەنانەت فرمێسکیکیشم بینی کە بە گۆنا سیسەڵەو چرچەڵەکانیا هات‌و بەسەر کەپوە سوورەکەیدا داڕژا.

لێم پرسی چەندی پارە پێیە. بەلەنگازە پارچە رۆژنامەیەکی چرچو لۆچی لە بەرکی دەرهێنا کە پارەکانی تێوە پێچا بوو، وگوتی: "تەمەشا، ئەمە هەموو پارەکەمە. یەك نیو رۆبلی، بیستو پێنج کۆپیکییەك، و بایی بیستو پێنج کۆپیکییەکش دراوی وردەی مسی".
بە پەلە بەرەو لای ئەو فرۆشیارەم راکێشا کە مامەڵەی بەرهەمەکانی پوشکینم لەگەڵ کردبوو. پێم گوت: "ئەم یازدە کتێبە هەر هەمووی بایی سیو دوو رۆبڵو نیوی کاغەزییە، من سی رۆبڵم پێیە، ئەگەر تۆ دوو رۆبڵو نیوەکەی بدەی، دەیکڕینو بە ناوی هەردووکمانەوە پێشکەش بە پتنکای دەکەین". پیرەمێردی بەلەنگاز خەریك بوو لە خۆشیا شێت بێ، هەموو پارەکەی هەڵڕشتە سەر مێزی کابرا، وئەویش کتێبخانە هاوبەشەکەمانی دایە. پیرەمێری میرەبان هەندێ لە کتێبەکانی تەپاندنە گیرفانەکانیەوە، هەندێکی تریانی نانە بن هەنگڵیو ئەوانی تری بە دەستەوە گرتن، و بەرەو ماڵی بردنەوەو بەڵێنی دامێ کە سبەینێ هەر هەموویان بە دزیەوە لەگەڵ خۆیدا بینێ.
پاش نیوەڕۆی سبەینێ هات بۆ دیدەنی کوڕەکەی. وەکو عادەتی هەمیشەیی نزیکەی سەعاتێك لەلای مایەوە، وپاشان وەکو هەمووجارێك هاتە دیدەنی ئێمەو بەسەرو پۆتەڵاکێکی پێکەنیناوی رازو مەتەڵ ئامێزەوە لە تەنیشت منەوە دانیشت. هەوەڵجار بەدەم بزەوە کەوتە هەڵگلۆفینی دەستەکانی، زۆر بەختیارو شاد بوو بەوەی کە نهێنییەکی پێیە، ئەوجا گوتی هەموو کتێبەکانی بە دزیەوە، بێ ئەوەی بێڵێ کەسێك پێی بزانێ، هێناوە بۆ ماڵی ئێمەو داونی بە ماترێناو، ماتریناش لە سوچێکی موبەقەکەدا شاردونیەوە. پاش ئەوە باسەکەمان هاتە سەر ئەو جەژنی لە دایك بوونەی کە چاوەنۆڕی بووین، پیرەمێرد ماوەیەك باسی ئەوەی کرد کە چۆن دیاریەکەمان پێشکەش بکەین، تا زیاتر بە تانی ئەو بابەتەدا دەچوو، زیاترم بۆ روون دەبووەوە کە شتێکی لە دڵدایە، ناتوانێ، زات ناکات، و ناوێرێ بیدرکێنێ. منیش بە بێدەنگی چاوەڕوانم دەکرد. ئەو شادیە پەنهانە، ئەو ئارامیو ئاسودەییەی کە من بە ئاسانی لە ئەداو ئەتواریا دەمبینی، لە سەرو سیمایدا دەمخوێندەوە، لە تروکانی چاوی چەپیا بۆم دەردەکەوت، بەرە بەرە ئاوا بوو. سات بە سات بێ ئۆقرەترو بێ تاقەت تر دەبوو، ئەنجام نەیتوانی لەوەی پتر خۆی بگرێت.
بە شەرمەوەو بە دەنگێکی نزم گوتی:

- گوێ بگرە ڤرڤارا ئالکسیوڤنا... دەزانی چیە ڤرڤارا ئالکسیوڤنا؟...

پیرەمێردەی بەلەنگاز تەواو پەریشانو شپرزە بوو بوو:

- تەمەشاکە: "کە جەژنی لە دایکبوونەکەی هات، تۆ دە دانەی لە کتێبەکان بدەیە، مەبەستم ئەمەیە بە نێوی خۆتەوە پێشکەشی بکە، هەنگێ منیش بەرگی یازدەیەمی دەدەمێ. بە جیا، بە ناوی خۆمەوە پێشکەشی دەکەم. یانی بەو شێوەیە تۆ دیاریی خۆتی دەدەیتێ،و منیش دیاریی خۆمی دەدەمێ".

لەم کاتەدا پیرەمێرد تەواو شەپۆکاو زمانی چووە کلیلەو بێدەنگ بوو. نیگایەکی خێرام کردێ، بە شەرمو شەرمەزارییو تاسەوە چاوەڕوانی قرێری من بوو.
پێم گوت:

- باشە بۆچی ژێوان بوویتەوە کە بە هاوبەشی دیاریەکەمانی پێشکەش بکەین، زاکار پتروڤیتچ؟.
- چونکە، ڤرڤارا ئالکسیوڤنا... چونکە.. مەبەستم ئەمەیە... من.. چونکە..

خۆلاسە، پیرەمێر تەواو شڵەژا، دەموچاوی سوور هەڵگەڕا، زمانی کەوتە تەتەڵە، نەیتوانی رستەکەی تەواو بکات یا هیچ قسەیەکی تر بکات.

ئەنجام کەوتە روونکردنەوەی مەبەستەکەی:

- دەزانی چۆن؟ دەزانی ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، من هەندێجار لاساری دەکەم... یانی حەز دەکەم ئەوە بزانی کە من هەمیشە سەرسەختی دەکەم،... رێگەی نادروست دەگرم... هەمیشە زێدەرۆیی دەکەم... شتێك دەکەم کە پێویست نیە بیکەم.. لە مەبەستم تێ گەیشتی؟... هەندێ رۆژ دنیا زۆر سارد دەبێت، منیش خەمێکی زۆر دام دەگرێت.. یانی خەمێکی کوتوپڕ بەرۆکم دەگرێت، هەر ئەوەندەم خۆشە شتێکی ناخۆشم بێتە پێشێ، ئیدی خۆم پێ کۆنترۆڵ ناکرێ.. لە رێ دەردەچم.. و هەندێجار یەك دوو پێکی زیادە دەخۆمەوە. پتنکا پێی ناخۆش دەبێ، ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، تورە دەبێت، قسەی سووكو زبرم پێ دەڵێت، لۆمەم دەکات، هاوارم بەسەردا دەکات، ئامۆژگاریم دەکات کە دەبێ چۆن رەفتار بکەم... بۆیە دەمەوێ بەم دیاریە ئەوەی بۆ بسەلمێنم کە خۆم چاك کردووە، و رێگای دروستم گرتووەتە بەر. دەمەوێ ئەوەی پێشان بدەم کە هەندێ پارەم پاشەکەوت کردووە تا کتێبێکی بۆ بکرم، دەمەوێ بۆی بسەلمێنم کە ماوەیەکی زۆرە خەریکی پاشەکەوتم ئەوجا ئەم پارەیەم کۆ کردووەتەوەو ئەم کتێبەم پێ کڕیوە، چونکە من جگە لەو پارەیەی کە ناو بە ناو پتنکا وێمدەدات. هیچی ترم نیە، بە خۆیشی ئەمە دەزانێ، ئیدی بۆی دەردەکەوێ چی بەو پارەیە دەکەم کە ئەو دەمداتێ، تێدەگات کە ئەم کارەم لەبەر خاتری ئەو کردووە.

زۆرم بە زەیی بە پیرەمێرا هاتەوە. ساتێك لە فکران راچووم. هێشتا هەر بە نیگەرانی سەیری دەکردم.

گوتم:

- گوێ بگرە زاکار پتروفیتچ، تۆ هەر یازدە بەرگەکەی بدەیە.
- هەر هەمووی! هەموو کتێبەکان؟ هەموو کتێبەکانی بدەمێ؟
- بەڵێ، هەر هەمووی.
- یانی من بیدەمێ؟
- بەڵێ، تۆ بیدەیە.
- یانی دیاریی من بێ؟ بە ناوی خۆمەوە؟
- بەڵێ، دیاریی تۆ بێت، بە ناوی خۆتەوە.

پێم وابوو زۆر بە روونی مەبەستی خۆم پێ گوت، بەڵام پیرەمێر تا ماوەیەکی زۆر لە مەبەستم حاڵی نەبوو، دوای کەمێك بیرکردنەوەو سەرسامی گوتی:

– بەڵێ، ئەمە زۆر باشە، بەراستی باشە... ئەدی تۆ ڤرڤارا ئالکسیوڤنا.... لەم حاڵەدا چی دەکەی؟

– هیچ، هیچی نادەمی؟

پیرەمێرد، لەپڕ بە دەنگێکی ترس ئامێزەوە هاواری کرد:

– چی؟ تۆ هیچ دیاریەك بە پتنکا نادەی؟ حەز ناکەی هیچی بدەیتێ؟

پیرەمێرد یەجگار سەرسامو ناڕەحەت بوو، هەستم کرد ئامادەیە پێشنیازەکەی خۆی رەت بکاتەوە، تا منیش بتوانم دیاریەك پێشکەش بە کوڕەکەی بکەم. کە دڵێکی میرەبانی هەبوو! ئیدی دڵنیام کرد کە منیش خۆشحاڵ دەبم شتێك پێشکەش بە پتنکا بکەم، بەڵام نامەوێ ئەو، کە بابی پتنکایە، لە پێشکەشکردنی ئەم دیاریە بێبەش بکەم. گوتم: "ئەگەر کوڕەکەت بەم دیاریە خۆشحاڵ ببێت، و تۆ دڵخۆش ببیت، هەنگێ منیش شادو خۆشحاڵ دەبم چونکە ئەوسا لە ناخی دڵەوە هەستدەکەم کە منیش دیاریەکم پێشکەش کردووە". پیرەمێر بەم قسانەی من تەواو ئاسوودە بوو، ئارامی گرت. دوو دانە سەعاتی دیکەش لە جەم ئێمە مایەوە. بەڵام لەم ماوەیەدا جێی بە خۆ نەدەگرت، هەڵدەستا دەجولا، ئێرەو ئەوێی دەکرد، لە یەکبینە قسەی دەکرد، یاری منداڵانەی دەگەڵ ساشادا دەکرد، بە دزیەوە منی ماچ دەکرد، نوقورچی لە باسکم دەگرت، لەپشتەوە زمانی لە ئانافیدوروڤنا دەردێناو گاڵتەی پێدەکرد. ئیدی لە ئەنجامدا ئانافیدوروڤنا پولێکی پێوەناو دەری کرد. بە کورتی پیرەمێر یەجگار خۆشحاڵ بوو، لەوە ناچوو بە عەمراتی ئەوەندە خۆشحاڵ بووبێ.

رۆژی جەژنی لە دایکبوونی پوکروفسکی، پیرەمێر رێك لە سەعات یازدەی تەواودا، یەکڕێ لە کڵێساوە هاتبوو، پاڵتۆیەکی جوان پینەکراوی لەبەر بوو، هەروەها وەکو بەڵێنی دابوو ئیلەکێکی تازەی لەبەر دابوو، وجووتێ پێڵاوی نوێی لە پێدا بوو، کۆمەڵێك کتێبی وەبن هەردوو هەنگڵی دابوو. ئێمە هەموومان لەو دەمەدا لە لای ئاناڤیدوروڤنا بووین، لە ژووری میوان رۆنیشتبووین و قاوەمان دەخواردەوە (یەك شەممە بوو). وا بزانم پیرەمێر بە باسی پۆشکین کە کەڵە شاعێرێکی نایابە دەستی بە قسان کرد. بەڵام لە پڕ سەرەداوی قسانی لە دەست بەر بوو وشپرزە بوو و بابەتەکەی گۆڕی‌و هاتە سەر باسی ئەوەی کە چەند پێویستە هەمووان رەفتارو ئاکاری باشمان هەبێت‌و ئەوەی رەفتاری باش نەبێ‌و رێگەی دروست نەگرێ چ بەڵایەکی بەسەر دێت، و مەبەستی ئەوە بوو ئەگەر کەسێك رەفتاری دروست نەبێت، دەبێ بزانین رێگەی گومڕایی گرتووەو خووی خراپ بنیادەم بەرەو هەڵدێر دەبات، و تەنانەت چەند نموونەیەکی کارەساتاوی پەند ئامێز زیادەڕۆیی بادەنۆشیشی گێڕایەوەو بەوە کۆتایی بە قسەکانی هێنا کە ماوەیەکە رەفتاری خۆی چاك کردووەو رەفتاری ئێستای نموونەییە. تەنانەت باسی ئەوەشی کرد کە پێشتریش پەی بە دروستی ئامۆژگارییەکانی کوڕەکەی کردبوو،وەدەمێکە ئەمەی بۆ دەرکەوتووەو قسەکانی وەکو گوارە لە گوێ کردووەو ئێستا بە کردەوە، نەك بە قسە، بادەنۆشی تەرك کردووە، بەڵگەش ئەمەیە کە ماوەیەکی زۆر پارەی پاشەکەوت کردووە، ئەمجا توانیویەتی ئەم کتێبانە بە دیاری بۆ کوڕەکەی بکڕێت.

کە گوێم لە قسەکانی پیرەمێرد دەبوو، زۆر بە زەحمەت جڵەوی پێکەنین و گریانی خۆم پێ دەگیرا. زۆر چاك دەیزانی لە کاتی پێویستدا چۆن درۆ بکات! کتێبەکانیان بۆ ژوورەکەی پوکروفسکی بردو لەسەر رەفەیەکیان دانان، پوکروفسکی یەکسەر ئەم مەتەڵەی هەڵهێنا. پیرەمێردیان دەعوەت کرد کە نیوەرۆژە لەگەڵ ئێمەدا بخوات. هەموومان ئەو رۆژە یەجگار شادو بە کەیف بووین، دوای فراڤین،دەستمان بە کۆنکان کرد، ساشاو من لاساری و بزێویەکی زۆرمان کرد. پوکروفسکی دەگەڵ مندا، بە لوتف و میهرەبان بوو، وچەند جارێك هەوڵی دا دەرفەت بێنێ و بە تەنیا قسان دەگەڵ مندا بکات، بەڵام من ئەو دەرفەتەم بۆ نەرەخساند. ئەو رۆژە خۆشترین رۆژی سەرانسەری هەر چوارده ساڵەکەی تەمەنم بوو. ئێستا دەگەمە سەر بیرەوەریە تاڵ و خەمینەکان. ئیدی لیرەوە چیرۆکی رۆژە رەشەکانم دەست پێدەکات. رەنگە هەر لەبەر ئەمەش بێ کە قەڵەمەکەم خاو دەبێتەوە، جەنە دەبەستێ، لە تۆ وایە نایەوێ لەوەی پتر بنووسم. هەڵبەتە هەر ئەوەش واداری کردم بەو هەموو سۆزوگودازەوە، بەو هەموو تاسەبارییەوە ئەو هەموو وردەکاریە بێهودەیەی ژیانی بێ بایەخم لەو رۆژانەدا کە تیا شاد بووم، یاد بکەمەوەو بە قەڵەمو وشەی بسپێرم. ئەو رۆژە خۆشانە زۆر کورت بوون، دوای ئەوە نۆرەی رۆژگاری خەم و پەژارەهات، رۆژگاری رەش و شووم، مەگەر هەر خوا بیزانێ کە ئەم خەم و پەژارەیە بە کوێ دەگات و کەی تەواو دەبێت نەگبەتی و رۆژ رەشی من بە نەخۆشکەوتن و مردنی پوکروفسکی دەستی پێکرد.دوو مانگێك پاش ئەو دوا واریقاتانەی گێرامەوە نەخۆش کەوت ولە جێدا کەوت.

لەو یەك دوو مانگەی دواییدا هەوڵ و تەقەلایەکی زۆری دا، زۆری خۆ ماندوو کرد کە ژیانێك بۆ خۆی دابین بکات، چونکە وەزع و حاڵی خراپ و ناجێگیر بوو، پێشنیازی ئەوەیان بۆ کرد کە لە شوێنێکدا ببێ بە مامۆستا، بەڵام لەم کارە بێزار بوو. لەبەر نەخۆشی و نالەباری تەندروستیشی نەیدەتوانی لەسەر هیچ کارێکی دەوڵەتی دابمەزرێ، خۆ ئەگەر داشمەزرایە، دەبوایە ماوەیەکی زۆر چاوەڕوانی کردبا تا یەکەم قیستی مووچەکەی وەربگرێت. بە کورتی پوکروفسکی رووی دەکردە هەر لایەك جوابیان دەکرد، بەرە بەرە ورەی بەرداو مجێزی تێك چوو، رۆژ بە رۆژ باری تەندروستی خراپتر دەبوو، بەڵام ئەو گوێی بە سەلامەتی و تەندروستی خۆی نەدەدا. پایز هات. هەموو رۆژێ بە پاڵتۆ تەنکەکەیەوە وەدەردەکەوت تا بە دوای کارا بگەڕێ، بەڵکو لە شوێنێکدا کارێك بدۆزێتەوەو تۆزێ وەزعی باش ببێ، دیارە ئەم گەڕانە بێهوودەیە زۆری ئازار دەدا. پێڵاوەکانی پڕ دەبوون لە ئاو. لەبەر باران تەڕ دەبوو، وبەو تەڕییە بۆ ماڵ دەگەڕایەوە، تا رۆژێك ناچار لە جێگەدا کەوت، ئەو کەوتنەی کەوت ئیدی هەڵنەستایەوە... لە ناوەڕاستی پایزدا، بەر لە کۆتایی ئۆکتۆبەر گیانی سپارد.

دەتوانم بڵێم بە درێژایی ماوەی نەخۆشیەکەی، ژوورەکەیم چۆڵ نەکرد، چاودێری و پەرستاریم دەکرد، زۆرشەو تا بەیانی بە دیاریەوە نەدەخەوتم. زۆر جار وڕێنەی دەکرد، مەگەر هەر خوا زانیبای باسی چیدەکرد. باسی ئەو کارەی دەکرد کە بە دوویا دەگەڕا، باسی کتێبەکانی، باسی من، باسی باوکی... بەمەدا هەندێ شتم دەربارەی نهێنییەکانی ژیانی بۆ دەرکەوت کە تا ئەو کاتە نەك هەر لێیان بێ ئاگا بووم، بەڵکو مەزندەشم بۆیان نەدەچوو. لە سەرەتای نەخۆشیەکەیدا،

هـەموو خـەڵکی ماڵەکـە زۆر بـە غـەریبی تەمەشـای منیـان دەکـرد، ئانـا فیـدوروڤنا کـە تەمەشـای دەکردم سەری ناڕەزایی با دەدا، بەڵام من چاوم دانەدەخست، ڕێك چاوم دەبڕیە دووڕ چاوی هـەر کەسێك سەیری کردبام، بۆیە چیتر کەس لەسەر ئەوەی پەرۆشی پوکروفسکی بوومو پەرستاریم دەکرد لووتو پووتی لێنە دەکردم. بە تایبەتی دایکم.

هەندێجار پوکروفسکی دەیناسیمەوە، بـەڵام زۆر بـە کـەمی دەیناسیمەوە. زۆربـەی کـات بێهـۆش بوو. هەندێ شەو بە خەیاڵ گفتوگۆیەکی دوورو درێژی دەگەڵ کەسێکدا دەکرد. قسـەکانی ڕوون نـەبوون، دەنگـی کـە دەتگـوت لـە بنـەبانی ئەشـکەوتەوە دێ، کـە لـە ژوورەچـکۆلەکەدا دەنگـی دەدایەوە، دەتگوت دەنگدانەوەی نێو گۆڕە. لەو ساتانەدا هەستم بە ترس دەکرد. بەتایبـەتی لـە دوا شـەودا وەکـو شـێتی لێهـاتبوو، دووچاری ئـازارێکی بـێ ڕەزا بـوو بـوو، ئـاهو ناڵەکـەی روحـی ئازار دەدام. هەموو ئەوانەی لە ماڵەکەدا بوون ترسیان لێ نیشتبوو. تەنانەت ئانافیـدوروڤناش لـە خوا دەپاڕایەوە رەحمی پێدا بکات و بەزووترین کات بۆ خۆیی بەرێتەوە. دکتۆرێکیان بانگ کـرد. دکتۆرەکە گوتی نەخۆشەکە تا بەیانی دەمرێت.

پوکروفسکی پـیر، هـەموو شـەوەکەی لـە ڕارەوەکـەدا ولەبـەر دەرگـای ژووری کوڕەکـەی بەسـەربرد، هەر لەوێدا ڕایەخێکیان بۆ ڕاخست. هەرسا نا ساتێ خۆی بـە ژووری کوڕەکەیـدا دەکـرد. دیمـەنی کوڕەکەی بەو حاڵەوە بەڕاستی سامناك بوو. بە جۆرێ لـە ژێـر بـاری خـەمو پـەژارەدا داغـان بـوو بوو، لە تۆ وایـە بـەنج بـووەو هـەموو هەسـتو هۆشـی لـە دەسـت داوە. سـەری لـە ترسـا دەلـەرزی. ئازای بەدەنی دەلەرزی و لێوی دەجولاو لـە بەرخۆیـەوە شـتی دەگـوت ودەگوتـەوە.. لـە دڵـی خـۆدا گوتم ڕەنگە لە داخانا شێت ببێ.

نزیکـی بەرەبـەیان، پێرەمێـر کـە خـەم و عـەزاب گیانەسـەری کـرد بـوو لەسـەر هـەمان کۆنـە ڕایـەخ خەوی لێکەوت، خەوێك لەتۆ وایە مردووە. لە نێوان سەعات حەوتو هەشتی بەیانیـدا، ئـاوزینگ و گیانەڵلای کوڕەکەی دەستی پێکرد، بـابیم بێـدارکردەوە. پوکروفسـکی لەوسـاتەدا بـە تـەواوەتی وەهۆش هاتبووەوە، خوا حافیزی لە هەموومان کـرد. شـتێکی زۆر سـەیربوو! نەمـدەتوانی بگـریم، بەڵام روحم ئەنجن ئەنجن دەبوو.

بەڵام دواساتەکانی تەمەنی بۆ من گەورەترین عەزابو ئەشکەنجە بوون. پوکروفسکی بە زمـانی لـە گۆچـوی پـەیتا پـەیتا شـتێکی لـەمن داوا دەکـرد، منـیش هەرچـیم دەکـردو دەکۆشـا لێـی حـاڵی نەدەبووم. نەمدەزانی چی گەرەکە. خەریك بوو لە داخو کەسەردا دڵم شـەقی دەبرد. پوکروفسـکی یەك دانە سەعاتی تەواو بـەدەم گیانـەڵلاوە، بـێ قـەراری کـرد، بێهـودە بـەدووی شـتێکدا دەگـەڕا، و دەیویست بە دەستە ساردوسڕەکانیو بەئاماژە ئـەو شـتە لـە مـن بگەیـەنێ، بـەڵام بێهـودە. ئـەوجا بـەدەنگێکی خەفـەی نامـەفهوم کۆمـەڵێك وشـەی نـا روونـی وت کـە هەمـدیس نـەمتوانی بزانم چـی دەوێ وگەرەکیە چی بـە مـن بڵێـت. هـەموو ئەوانـەم، کـە لـە ماڵـەوە بـوون، هێنانـە دیـاری، ئـاوم بـۆ ڕاگرت بەڵکو بیخواتەوە، تاقە کاردانەوەی ئەوە بوو کە بە خەمێکی قووڵەوە سەری بادەدا.

ئـەنجام لـە مەبەسـتی حـاڵی بـووم. داوای لێکـدەکردم پـەردەی پەنجەرەکـە لا بـدەم و تاکـەکانی بکەمـەوە، پێدەچـوو بیـەوێ دوا نیگـای تیشـکی رۆژ بکـات، نیگـای ئـەم جیهانـەی خـوا بکـات،

تەمەشای خۆر بکات. پەردەکەم لادایە لاوە، بەڵام تیشکی هەتاو زۆر کزو رەنگ زەردو خەمین بوو، وەك ژیانی روو لە ژاکان و هەڵوەرینی ئەم پیاوە بەلەنگازە روو لە مردنە. دنیا هەتاو نەبوو، هەور بەری ئاسمانی گرتبوو. تەم و مژ هەموو لایەکی تەنی بوو، چ ئاسمانێکی بە باران و تەڵخ و تاریك و خەمین بوو! چۆڕاوگەی باران بە چوارچێوەی پەنجەرەکەدا دەهاتە خوارێ و ئاوێکی پیس و سارد بە شووشەکەیدا دادەچۆڕا. هەموو شتێك تەڵخ و تاریك و مایەی بێزاری بوو. روناکی کزی خۆر بە حاڵ دەهاتە ژوورەوەو نەیدەتوانی لەرزۆکی چرا چکۆلەکەی بەردەم پەیکەرەکەی مەسیح وەشێرێ. پوکروفسکی، بەدەم ئاویلکەدانەوە، نیگایەکی پڕ خەمی منی کردو سەرێکی لەقاندو دوای چرکەیەك گیانی سپارد.

ئانافیدوروڤنا ئەرکی رێورەسمی جەنازەی لە ئەستۆی خۆی گرت. سادەترین و هەرزانترین تابووتی کڕی و گالیسکەیەکی بچوکی بەکرێ گرت. ئانافیدوروڤنا بۆ ئەوەی قەرەبووی ئەو مەسرەفانەی خۆی بکاتەوە، دەستی بەسەر هەموو کتێب و شتەکانی دیکەی مردووەکەدا گرت. پیرەمێرد، لەگەڵیا بەشەڕ هات، کردی بە قەرقەشەو دەنگە دەنگ، چەندی توانی کتێبانی لێ سەندەوە، و هەمووی تەپاندنە گیرفانەکانیەوە، تەنانەت ژمارەیەکیشی لێ خستنە ناو کڵاوەکەیەوە، سێ دانە رۆژی تەواو لێی نەبووەوە، دەهات و دەڕۆیی و کتێبی دەبردو تەنانەت ئەو رۆژەش کە دەبوا بۆ کڵێسا بڕوات دڵی نەدەهات کتێبەکان بەجێ بێڵێ. بە درێژایی ئەو رۆژانە کزو مات و بێهۆش و حەواس بوو، گێل و حۆل و خەمین و غەریب بە دەوری تابووتەکەدا دەسووڕایەوە، جاری چەپکە گوڵی سەر تابووتەکەی رێك دەخستەوە، جارێ مۆمەکانی دادەگیرساند یان شوێنەکانی دەگۆڕین و جارێ دەیکوژاندنەوە. خویا بوو کە نیگەران و بێ حەواسو پەرتەوازە بیرە. دایکم و ئانافیدوروڤنا هیچیان لە رێورەسمی نوێژی مردووا، لە کڵێسا ئامادە نەبوون، دایکم لەبەر ئەوەی نەخۆش بوو، بەڵام ئانافیدوروڤنا، هەرچەندە خۆی ئامادە کرد بوو کە بێت، بەڵام لە دوا ساتدا دەگەڵ پیرە مێرا بوو بە شەڕی، بۆیە نەهات. تەنیا من و پیرە مێرد لە رێوڕەسمی نوێژی مردووا ئامادە بووین. لە گەرمەی رێوڕەسمەکەدا جۆرە خەم و ترسێك سەراپای داگرتم، دەتگوت پێشبینی قەوماوێکی ناخۆش دەکەم، لە کڵێساکەدا بەتۆبزی خۆم بەسەر پێوە گرتبوو. ئەنجام سەری تابووتەکەیان نایەوە، بزماریان لێدا،وخستیانە پشتی عەرەبانەیەکەوەو عەرەبانچیەکە بەلەز کەوتە رێ. هەر تا کۆتایی شەقامەکە بەگەڵ گالیسەکەکە کەوتم، چونکە گالیسکەچیەکە لە ئەسپەکەیەوە ژەندو هەڵیکردە چوار ناڵە، پیرەمێر، بە دەنگی بەرز دەگریاو بە دووی گالیسکەکەدا غاری دەدا، گوڕی راکردنەکەی دەیکردە کارێك کە گریانەکەی پچڕ پچڕ بێ. شەبقەکەی لەسەری کەوتبوو، و بۆ وەی لە گالیسکەکە دوا نەکەوێ، نەگەڕابووەوە هەڵی بگرێتەوە. باران سەرو پۆتەڵاکی تەڕ دەکرد، وکزە بایەکی سارد بە دەموچاویا دەچزاو قوڕوسیانی سەر شەقامەکەی بە دەموچاویا دەپژاند. بەڵام پیرەمێر هەستی بە هیچ نەدەکرد، بە دەم گریانەوە لەم دیوی گالیسکەکەوە بۆ ئەو دیوی غاری دەدا. چمك و داوێنی پاڵتۆ شڕە تاڵکێشەکەی وەکو دوو باڵی باڵندە بە دەم بایەکەوە سەمایان دەکرد، هەر کتێب بوو لە گیرفانەکانیەوە دەردەپەڕی دەکەوتە سەر زەوی، بەڵام کتێبێکی ئەستووری، توند

بە هەردووك دەستان گرتبوو، هەر لە خنكاویێك دەچوو پەلاماری بەلەمی رزگار بوون بدات، ڕێبوارانی سەر ڕێگاکە کلاوەکانیان لەسەر دادەگرت و نیشانەی چەلیپایان دەکێشا. ژمارەیەکی دی دەوەستان و بە سەرسامی دەیانڕوانیە پیرەمێری بەلەنگاز، هەر سا ناساتیٰ کتێبێك لە بەرکی پیرەمیر بەر دەبووەوەو دەکەوتە قوڕو چڵپاوی سەر جادەکە. خەڵکەکە رایاندەگرت و لە کەوتنی کتێبەکان ئاگاداریان دەکردەوە، پیرەمێر هەڵی دەگرتنەوەو دیسان بە غار دوای تابووتەکە دەکەوتەوە. لە گۆشەیەکی شەقامەکەوە پیرەژنێکی هەژار ی سواڵکەر ئاسا، پیٰ بە پێی ئەو بە غاردان دووی تابوتەکە کەوت. تەنیا ئەم دوو کەسەی بە دواوە بوو. ئەنجام گالیسکەکە پێچی کردەوەو لە چاوم ون بوو. من بۆ ماڵ گەڕامەوە، هەرکە گەییشتمەوە بە دڵێکی یەجگار خەمینەوە باوەشم بە دایکمدا کرد، تا هێزم تیا بوو بە خۆمەوە قرساند، ماچ بارانم کرد، و بارانی گریانم دای کرد، هێندە بەترس و لەرزەوە دەمگوشی بە خۆمەوە، وەك ئەوەی بمەویٰ دوا ئازیزو دۆستی ئەم دنیایەم توند لە ئامێز بگرم و نەیەڵم مەرگ ئەویشم لیٰ بفڕێنیٰ. بەڵام مەرگ لە ئێستاوە بەسەر سەری دایکە بەلەنگازەکەمدا دەسووڕایەوە.

**

٦/١١

سەبارەت بە پیاسەو گەڕانەکەی دوێنێمان لە دوورگەکاندا، زۆر منەتباری تۆم ماکار ئالکسیوڤیچ!، نازانم چۆن و بە چ زمانێك سوپاست بکەم؟ ئاو وهەوای دورگەکان چەند دڵگیرو خۆش بوو، چەند سروشتێکی سەوزو جوان بوو! لە مێژ بوو سەوزەزارانم نەبینی بوو.بە درێژایی ماوەی نەخۆشییەکەم هەر بیرم لە مردن دەکردەوەو پێم وابوو مەرگم مسۆگەرە. جا بە خۆت بیری لیٰ بکەوە کە دوێنیٰ، لەو گەشتەدا چ هەستێکم لەلا پەیدا بوو! لێم مەگرە کە دوێنیٰ ئەوەندە خەمگین بووم، ئەلهەقی زۆر زۆر خۆشحاڵ بووم. هەستم بە ئاسودەییەکی زۆر دەکرد. بەڵام نازانم بۆچی هەمیشە لەم ساتە خۆشانەی ژیانمدا هەست بە جۆرە خەمینییەك دەکەم، هەمیشە گریان دەمگریٰ و دەکەومە گریان، گویٰ مەدەیە کە تۆزێك گریام. بەخۆشم نازانم بۆچی هەندێجار دەگریم. بەتەبیعەت زۆر هەستیارم، زوو هەڵدەچم، کول وکۆڤانێکی سەیر ئاوێتەی هەستەکانمە. ڕەنگە کزوماتی کەش و هەواکە، وساماڵی ئاسمان و بۆڵێڵی و زەردە پەڕی ئێواریٰ، وئارامی ئاسۆ، هەر هەموو پێکەوە دەوریان لەمەدا هەبوبیٰ... نازانم... بەڵام دوێنیٰ لە وەزع و حاڵێکا بووم کە هەموو شتێك لەبەر چاوم خەمناك بوو، دڵم بە ڕادەیەك پڕبوو، ئەگەر نەگریابام، شەقی دەبرد. بەڵام بۆچی ئەم شتانە بۆ تۆ بنووسم؟ ئەم شتە ناخۆشانە، ئەم شتانە چەند ناخۆش و پڕ ئازارن، گێرانەوەشیان ناخۆشترو بە ئازارترە. بەڵام ڕەنگە تۆ لە من بگەی، لە هەمان کاتدا هەم شادو هەم خەمبار بووم! بەڵیٰ، بەڕاستی تۆ بنیادەمێکی باش و میهرەبانی ماکار ئالکسیوڤنا! دوێنیٰ هەمیشە دەتڕوانیە چاوانی من تا هەستەکانم لە چاوانما بخوێنیتەوە،و بە شەوق و شادی من

دەگەشایتەوە. هەر برە درەختێکی بچووکمان دیبا، بە هەر ڕێیەکدا نشێو بووینایەوە، لای هەر گۆماوێك وەستا باین، تۆ دەکەوتیە پێشەوەو نیگای چاوانی منت دەکرد، وەك ئەوەی بە موڵكو زەویو زاری خۆتام بگێڕیو جوانی ئەو موڵکانەم پێ نیشان بدەیتو خەمی دڵمیان پێ بڕەوینییەوە،و وادارم بکەی دڵبەندیان ببم. هەر هەموو ئەمە ئەوە دەسەلمێنێ کە تۆ دڵو دەرونێکی باشت هەیە ماکار ئالکسیوڤیچ. لەبەر ئەوە زۆرم خۆش دەوێی. جارێ خوداحافیز. ئەمڕۆش نەخۆشم. دوێنێ پێیەکانم تەڕ بوون وسەرمام بووە. فیدوراش نەخۆشە، هەردووکمان نەخۆشین.

لە بیرم مەکە، زوو زوو سەرم بدە.

دڵسۆزت

ف. د

**

ئازیزەکەم فرڤارا ئالکسیوڤنا ٦/١٢

فریشتەکەم، من لە دڵی خۆدا بە تەمای ئەوە بووم، گەشتە دوو قۆڵیەکەی ئەو ڕۆژەمان بە دوڕگەکانا بە چامەیەکی دوورو درێژ وەسف بکەی، کەچی سەیر دەکەم تەنیا یەك لاپەڕەی بچووکت بە پەخشان نووسیوە. بۆیە ئەمە دەڵێم چونکە ئەوەی نووسیوتە بەڕاستی کەمە، بەڵام شتێکی یەجگار جوان، یەجگار نایابت نووسیوە! نامەکەت هەموو شتێکی لەخۆ گرتووە، هەموو شتێکی تیایە: وەسفی سروشتت کردووە، دیمەنی جۆراوجۆری گوندت وێنە گرتووە، و گوزارشتت لە شەریفترین هەستو سۆز کردووە، چما هیچ شتێك ماوە ئەم نامە کورتە لە خۆی نەگرتبێ؟ بەڕاستی هەموو شتێکت زۆر بە جوانی وەسف کردووە. من ئەو بەهرەیەم نیە. چەند لاپەڕان بە خەتە خوارو خێچەکەم ڕەش بکەمەوە، هەر هیچ دەرناچێت، خۆم تاقیکردووەتەوە، تواناو بەهرەی وەسفکردنی هیچ شتێکم نیە.

دۆستە ئازیزەکەم، لە نامەکەتا دەڵێی، من بنیادەمێکی دڵو دەروون پاکم، کەسێکی شیر پاکم، دڵڕەشیم لە زاتو مەزەبا نیە، ناتوانم ئازار بە عەبدەل بەشەر بگەیەنمو ڕەحمەتو جوانی خوا وەکو چۆن لە تەبیعەتدا بەرجەستەیە، بەو ئاوایە دەبینم، و تا حەز بکەی لە هەموو جۆرە ستایشێکت هەڵکێشام. بەڵێ، هەموو ئەمانە ڕاستن ئازیزەکەم، هەر هەمووی ڕاستی ڕاستە، بە ڕاستی من بە هەمان شێوەم کە تۆ دەڵێی، بە خۆیشم ئەمە دەزانم، بەڵام کاتێ ئەو بابەتە شتانەی

کە تۆ دەینووسیت، دەخوێنمەوە، بەدەست خۆم نیە دڵم ناسك دەبێتەوە، پاشان بیرەوەری و هزری خەمناك بەسەرما دادەبارێت. گوێ بگرە قشتیلەکەم، حەز دەکەم شتێکت بۆ بگێڕمەوە. وەختێ کە لە کاری دەوڵەتی دامەزرام، تەمەنم لە هەڤدە ساڵ پتر نەبوو، یانی نزیکەی سی دانە ساڵە لە خزمەتدام، یانی دەتوانم دوای ماوەیەکی دی ئاهەنگی سییەمین ساڵیادی دامەزرانم لەم کارە بگێڕم. خوا دەزانێ لەو ماوەیەدا چەندم جلکی رەسمی دڕیوە! ئیدی گەورە بووم، چوومەتە تەمەنەوە، فێری جدیەت و هەوڵ و کۆشش بووم، ئاقڵ بووم، و فێری خەڵك ناسین بووم. ژیاوم، دەتوانم بڵێم بەڕاستی لەم دنیایەدا ژیاوم، دنیام دیتووە، تەنانەت سەردەمانێ دەیانویست کاندیدم بکەن و ناوم بدەن بە بەرپرسان تا نیشانەو میداڵم بدەنێ. لەگینە باوەڕم پێ نەکەی، بەڵام دڵنیابە کە درۆت دەگەڵ ناکەم، ئەدی بۆ نەبوو؟ خەڵکانی بەد نە یانهێشت، ریسەکەیان کردەوە بە خوری، من لێتی ناشارمەوە دۆستە میهرەبانەکەم، کە پیاوێکی داخراوم، نەخوێنەوارم، بێگومان بێ ئەقڵم، بەڵام دڵی منیش وەکو دڵی هەر کەسێکی ترە. دەزانی یەکێك لەو خەڵکە بە دا نە چی دەرهەق بە من کرد؟ شەرمم دێ بیگێڕمەوە —هەڵبەتە دەپرسیت بۆچی ئەو کارەی کرد؟ بۆیە ئەو کارەی کرد چونکە من کەسێکی سادەو ساکارو بێ وەی و هێدی و هێمن و میرەبان بووم! ئیدی ئەمەی پێ قووت نەدەچوو، دەبوایە باجی ئەمە بدەم. ئیدی کەوتە جنێو پێدانم. هەوەڵجار پێی گوتم: "تۆ وا،و وای ماکار ئالکسیوڤیچ" پاشان گوتی: "لەوەی پتر چاوەڕێی چ شتێکی دی لە ماکار ئالکسیوفیچ دەکرێ!" لە دواییدا گوتی: "ئیدی ئەوە ماکار ئالکسیوفیچەو بە شەرت! هەزارو یەك ئۆینی لە ژێر سەردایە!" دەبینی ئازیزەکەم، دەبینی چی دەگەڵ کردم؟ هەمیشەو هەموو خەتاو کەم و کوڕیەك بە ملی ماکار ئالکسیوفیچ دا دەهێنرا. ئیدی ناوی ماکار ئالکسیوفیچ لە سەرانسەری دایەرەدا بوو بە وێردی سەر زاران. هەر بەوەندەش وازیان نەهێنا کە کردیانم بە بنێشتە خۆشەی ژێر دانان، هەر بەوەندەوە نەوەستان کە ناویان کردم بە هاوتای جوێن، گیریان بە پێڵاوەکانمەوە، بە جلکە رەسمیەکەمەوە، بەسەرو چاومەوە، بە قژمەوە، بە سیمامەوە بەست، هیچ یەکێك لە مانەیان بە دڵ نەبوو، ودەبوایە هەمووی بە دڵی ئەوان بگۆڕم. ئەم گەڕو بەزمە، ئەم بەڵایە هەموو رۆژێکی خوا، هەر حەوت رۆژی هەفتەکە دووبارە دەبووەوە. ئەنجام راهاتم، چونکە من دەتوانم خۆم دەگەڵ هەموو شتێکدا رابێنم، چونکە من کەسێکی لا شەرم، کەسێکی سادەو خاکیم، بەڵام بۆچی ئەو بەزمەیان پێدەکردم، بۆچی گەڕیان پێدەکردم؟ زیانم بۆ کەس هەبوو؟ پلەو پایەی کەسم داگرتبوو؟ راپۆرتم لە کەس دابوو؟ پاداشتی بە نەهەقم وەرگرتبوو؟ زیادەکرێی خۆڕاییم داوا کرد بوو؟ بوختانم بۆ کەس کرد بوو؟ ئەوپەڕی بێ ویژدانیە گەر گومانی وا لە من بکرێت.یانی لە کەسێکی وەکو من دەوەشێتەوە شتی وابکەم؟ تۆ بە خۆت حوکم بدە ئازیزەکەم. ئایا ئەو جۆرە کارانە لە من دەوەشێتەوە؟ ئەدی بۆچی ئەم هەموو هێرشە ناڕەوایەم دەکەنە سەر؟.. کەچی تۆ من بە بنیادەمێکی شایستەو پیاوێکی بەرێز دەزانی، تۆ سەد قاتی هەموو ئەو خەڵکانە باشتری قشتیلەکەم. جا با لە خۆ بپرسین کە باشترین ئەرك و سوخەتی بنیادەمان چیە؟ دوێنێ یفستافی ئیڤانوڤیچ لە گفتوگۆیەکی تایبەتی دا پێی گوتم گەورەترین سوخەت و ئەرکی بنیادەمان ئەوەیە بزانێت چۆن یەك دنیا پارە کۆبکاتەوە. بە سوعبەتەوە ئەوەی

گـوت (دەزانم بـە سـوعبەتەوە ئـەوەی گـوت) بـەڵام ئـەو پەنـدەی پێویسـتە لـە قسـەکەی ئـەوەوە هەڵێنجریٚ، ئەمەیە کە مرۆڤ لەسەرێتی فێری ئەوە ببیٚ نـەبێت بـە بـار بەسـەر خـەڵکی تـرەوە، ومـن یەکێکم لەوانەی کە بار نیم بەسەر هیچکەسێکەوە! ئەو پاروە نانەی کـە دەیخـۆم بـە رەنجـی شـانی خۆم پەیدای دەکـەم. راسـتە کـە پـاروە نـانێکی رووتـە، زۆرجـار نـانی وشـکەو هیچـی تـر، بـەڵام بـە ئارەقەی نێـو چـەوان و رەنجـی شـانی خـۆم پەیـدای دەکـەم، و بـیٚ منـەت و بـە حـەڵاڵی و سـەربەرزی دەیخـۆم. ئیـدی لـەوەی پـتر چـیان لـە بابایـەکی وەکـو مـن دەویٚ؟ مـن دەزانم نڤیسـککاری (نوسخەبرداری) شولێکی شایستە نیە، بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا، من شانازی بە کارەکەمـەوە دەکـەم، نـانی خـۆم بـە ئارەقـەی نێـو چـەوان پەیـدا دەکـەم، ئایـا نڤیسـککاری خەتایـە، گوناحـە؟ گاڵتـەم پێدەکەن، قاقا پێدەکـەنن. "بابایـەکی روونوسـکارە... کـاتبێکی مشـك ئاسـایە تـەنیا ئـەوە دەزانـیٚ قەواڵـەو سـەنەدان روونـووس بکاتـەوە..." باشـە ئـەم کـارە هـیچ شـەرمێکی تیایـە، کـارێکی بـیٚ ئابڕووانەیە؟ دەست خەتم زۆر روونە، خەتم خۆشە، خـەڵکی خـوا خوایانـە بیبیـنن،سـەرۆکیش زۆر لێی رازیە، گرینگترین قەواڵەو دیکۆمێنتی خـۆی دەداتـە مـن کـە بـۆی روونـووس بکـەم. راسـتە مـن شێوازی ئەدەبیم نیە، لەو رووەوە سفری سفرم، نەفرەتی خوا لە شێواز بیٚ، هەر لەبەر ئەمەشـە لـە کارەکەمـدا هـیچ پلـەو پایەیـەکم پەیـدا نـەکردووە، هـەر بۆیـە ئێسـتاش بـەم سـادەیی، و بـیٚ هـیچ رازانەوەو جوانکارییەك نامە بۆ تۆ دەنووسم، هیچ وشەبازیەك ناکەم، شتەکە چۆن بە دڵمـدا دیٚو هەستی پیٚ دەکەم، بەو ئاوایە دەری دەبڕم... هـەموو ئەمانـە دەزانم. باشـە ئەگـەر هـەموو کەسـێك نووسەر بوایەو بۆ خۆی شتی خۆی نووسیبایە، هەنگیٚ کیٚ کاری روونووسی و کاتبی دەکرد؟ مـن ئـەو پرسـیارە لـە تـۆ دەکـەمو تکایـە وەڵامـم بدەوەو پـێم بڵـیٚ مـن لەسـەر هـەقم یـان نـا؟ مـن دەزانم ئەمڕۆکە پێویستیان پێمە، نـاتوانن دەسـتبەردارم بـبن، ئیـدی بـۆچی دەبـیٚ خـەڵکی بـەبیٚ هـۆ سـەر بکەنە سەر بنیادەمێکی ئابڕومەندو بە قسەی توڕەهات و پوچ قەڵسی بکەن؟ زۆر چاکە، مـادامێکی لێکچوونێك لە نێوان من و مشکدا دەبینن با هەر بە مشکم بزانن! بـەڵام ئـەم مشـکە پێویسـتە، ئـەم مشکە سوودی خۆی هەیە،و ئەم مشکە پاداشت و کریٚ وەردەگرێت، کەواتە مشکێکی باشە... من مشـکێکی لـەو جـۆرەم!.. جـا دۆسـتە ئازیزەکـەم لـەوەی پـتر باسـی ئـەم بابەتـە ناکـەم.. ببـورە بـە دەستی خۆم نەبوو هەندیٚ درێژدادڕیم کرد. بە هەرحاڵ بە تەما نەبووم ئەمەت بۆ بنووسـم، ئیـدی تۆزێك گـەرم بـووم! بـە هـەرحاڵ خۆشـە پیـاو نـاو بـە نـاو خـۆی بەسـەر بکاتـەوە. بـە دوعـا دۆسـتە ئازیزەکـەم، کـۆترە باریکەکـەم، تەسـەلابەخش وفێنکـی دڵەکـەم، بێگومـان سـەرت دەدەم، قـەولت دەدەمیٚ کە سەرت دەدەم نوری چاوانم... جا تا دێم دڵتـەنگ مەبـە. کتێبێکـت بـۆ دێـنم، جـاریٚ بـە دوعا ڤارینکا.

دۆستی میهرەبان و دڵسۆزت

ماکار دیڤوشکین

**

به پەله ئەم نامەیەت بۆ دەنووسم، چونکه کاری خەڵکیم له لایە، دەبیَ زوو تەواوی بکەمو بیدەمەوە دەستی خاوەنی. گویَ بگریە بزانه چیت پیَ دەڵێم: دەرفەتی سەودایەکی باش هەڵکەوتووە. فیدورا دەڵێت ناسیاوێکی دەسته جلکێکی ڕەسیمی کارمەندانی دەوڵەتی هەیەو دەیەویَ بیفرۆشێت، وهەر نفتو نوێیە، لەگەڵ بێجامەیەكو ئێلەکێكو شەپقەیەکدا،وهەر هەمووی به پارەیەکی هەرزان هەڕاج کردووە. باشه بۆچی تۆ نایکڕیت؟ خۆ ئێستا وەزعت خراپ نیە، و تۆزە پارەیەکیشت پاشەکەوت کردووە، به خۆت پێت گوتم. ئیدی ڕەزیلی مەکە، ڕەزیلی بەسە، هەموو ئەم جلکانه بۆ تۆ پێویستن. تەمەشایەکی خۆت بکە، تەمەشایەکی جلەکانت بکە، شڕو شەڕڕێو بوون. یەکپارچە پینەن، شەرم ناکەی؟ هیچ جلێکی تازەت لەبەردا نیە. من دەزانم پاڵتۆی ڕەسمی تازەت نیە، هەرچەندە خۆت دەڵێی هەتە، خودا دەزانیَ چیت لێکردوووە، پاڵتۆ تازەکەت بۆ کویَ بردووە، له کوێت فرۆشتووە! وەرە مەردی چاك بەو به قسەم بکە، ئەم جلکانه بکڕە. لەبەر خاتری من بیکڕە، ئەگەر منت خۆش دەویَ، هیچ لێی مەوەستەو بیکڕە.

چەند کراسێکت بەدیاری بۆ ناردووم، بەڵام تۆ بۆچی بەو شێوەیە ماڵی خۆت وێران دەکەی ماکار ئالکسیوڤیچ، تۆ خۆت نابووت دەکەی، بێگومان ئەو کراسانه پارەیەکی زۆریان تێچووە، بۆچی ئەو هەموو پارەیه له پێناوی مندا خەرج دەکەی؟ بەڕاستی پیاوێکی دەستبڵاوی، چەند حەزت له دەستبڵاوی بێهودەیە! من پێویستم بەم کراسانه نەبوو، هەر هەموویان زیادن، من زۆر چاك دەزانم که تۆ خۆشتدەوێم، دڵنیای دڵنیام، زەڕەیەك گومانم لەوە نیە، بۆیه پێویست ناکات به دیاریو سەوقاتی ئەمەم بیر بخەیتەوە. بەڕاستی قەبوڵ کردنی ئەو دیاریانەم لەبەر گرانە، چونکه دەزانم چەند لەسەر تۆ دەکەویَ. یەك جار پێت دەڵێم واز لەم کاره بێنه، تێم دەگەی؟ تکات لێدەکەم، لێت دەپاڕێیمەوە واز لەم کاره بێنه. ماکار ئالکسیوڤیچ، داوات لیَ کردووم پاشماوەی یاداشتەکانمت بۆ بنێرم، حەز دەکەی ئەم یاداشتانه تەواو بکەم. من خۆیشم نازانم چۆن توانی بووم ئەوەندەی که بۆم ناردبووی بنووسم! بەڵام ئێستا به خۆما ڕاناپەڕمووم بگەڕێمەوەو باسی رابردووی خۆم بکەم، تەنانەت حەز ناکەم بیریش لەم رابردووە بکەمەوە، دەمەویَ فەرامۆشی بکەم، من لەو رابردوو وبیرەوەریانە، له هەر هەموویان دەترسم، خۆ باسی دایکه کلۆڵەکەم، که کیژە بیَ نەواکەی له نێو ئەم ئەهریمەنانەدا بەجێهێشت، بۆ من له هەر شتێکی دیکه به ئازارترە. که بیر لەو شتانه بکەمەوە دڵم خوێن دەدەڵێنیَ. هەر هەموو ئەم بیرەوەریانه هێشتا له یادگەی مندا زندوون، ونه پەرژاوم هەر بیریان لیَ بکەمەوە چ جای که بمەویَ ڕێکیان بخەمو بیان نووسمەوە، هەموو ئەم ڕووداوانه تەنیا یەك ساڵیان بەسەرا تێپەڕیوە، به خۆیشت هەموویان دەزانیت.

با باسی ئانافیدوروڤنات بۆ بکەم، بەوەم تاوانبار دەکات کە سپڵەو پێ نەزانم، هەرگیز ئەو تۆمەتەی قەبوڵ نیە کە شەریکە تاوانی بیکۆف بووە. داوام لێدەکات بچمەوە لەگەڵ ئەو و لە ماڵەکەی ئەودا بژیم. دەڵێت من بە پیتاکو سەدەقە دەژیم، دەڵێت من کەوتوومەتە سەر هەڵدێرێکی هەزار بە هەزار، و ڕێگەی گومڕاییم گرتووەتە بەر. بەڵێن دەدات ئەگەر بگەڕێمەوە جەم ئەو، بە خۆی قسان دەگەڵ ئاغای بیکۆف دەکاتو هەموو کاروبارەکان ڕاست دەکاتەوەو ناچاری دەکات قەرەبووی هەموو هەڵەکانی دەرهەق بە من، بکات. دەڵێت ئاغای بیکۆف ئامادەیە جیازیەکم بداتێ. با بۆ خۆی بلێ، حەز دەکەم وەڵامی نەدەمەوە! من لێرە خۆشحاڵم، لەگەڵ تۆ، لەگەڵ فیدورای میهرەباندا خۆشحاڵم. کە دڵسۆزیەکەی دەرهەق بە من، دایەنە پیرەکەم وەیاد دێنێتەوە. هەرچەندە تۆ لە خزمە دوورەکانی منی، بەڵام تۆ بە زەبری ناوو ئابڕوت دەمپارێزیت. بەلام ئەوانە، من مەعدەنەکەیان دەناسم، دەزانم لە چ قوماشێکن، هەوڵ دەدەم، ئەگەر بتوانم لە هزرو بیرەوەری خۆمیان بسڕمەوە. لەوەی پتر چیان لە من گەرەکە؟ کەمیان پێکردم؟ فیدورا دەڵێت هەر هەموو ئەمانە قسەی رووتنو لە ئەنجامدا بێزاردەبنو وازم لێدێنن. لە خوام گەرەکە قسەکەی فیدورا ڕاست دەربچێ.

ف. د.

**

کۆترەکەم، ژیکەلەکەم! ٦/٢١

دەمەوێ نامەت بۆ بنووسم، بەڵام نازانم لە کوێوە دەست پێبکەم. یانی سەیر نیە کە ئێستا ئێمە ئەوەندە لە یەکترەوە نزیکین، بەمجۆرە دەژین؟! بۆیە ئەمە دەڵێم چونکە هیچ کاتێ، بە عەمرانم ئەوەندە شادو دڵخۆش نەبووم. لە تۆ وایە خودا ماڵو منداڵو خانەوادەیەکی پێ بە خشیوم! ئازیزەکەم، ڕۆڵەکەم، کچۆڵە جوانەکەم، ئەو قسانە چیە دەربارەی ئەو چوار کراسەی کە بۆم ناردبوویت دەیکەیت؟ تۆ پێویستت پێیانە، من ئەمەم لە فیدورا دەرهێناوە. من ئەو کاتانە شادم کە بتوانم دڵی تۆ خۆش بکەم، ئارەزووەکانی تۆ بێنمە دی، جا لەم خۆشیە بێ بەشم مەکە، خەمبارم مەکە، عاجزم مەکە، هیچ خوتە و بۆڵەیەك مەکە، لە عەمرانم ئەم خۆشیەم بەخۆوە نەبینیوە، ئێستا هەست بە ژیان دەکەم. هەستدەکەم دوو چەنانە دەژیم، چونکە تۆ لە نزیکی منا ئاکنجیت، وئەمە زۆرم شادو دڵخۆش دەکات، ئێستا منیش ناسیاوو ئاشنایانم هەیە، هاتوچۆم هەیە، ئەمڕۆ یەکێك لە کرێ نشینانی ماڵەکە، (راتازاییف) دەعوەتی چا خواردنەوەی کردم، راتازاییف هەمان ئەو فەرمانبەرەیە کە شەو کۆڕی ئەدەبی ساز دەکات. ئەمشەو کۆڕێکی ئەدەبی ساز دەکات، بڕیارە کۆوەبینو باسی کارێن ئەدەبی بکەین. جا ئێمە ئێستا ئاوا رادەبوێرین! جارێ بە دوعا، من ئەمانەم بێ هیچ مەبەستێکی تایبەتی بۆ نووسیویت، تەنیا بۆ ئەوەم

نووسیوون کە بزانیت چەند وەزعو حاڵم باشە. تەندروستیم باشە. ئازیزەکەم بە تیریزات گوتبوو کە پێویستت بە تۆزێك ئاوریشمە بۆ گوڵدۆزیەکانت، بۆتی دەکڕم قشتیلەکەم، ئاوریشمت بۆ دەکڕم. بەشانازیەوە سبەینێ ئەم ئاواتەت دێنمە دی، ئەم داوایەت جێبەجێ دەکەم، من دەزانم ئەو شتانە لە کوێ دەفرۆشن. جارێ خودا ئاگادارت بێ.

دۆستی دڵسۆزت

ماکار دیوفشکین

**

خانمی ئازیز، فرفارا ئالکسیوڤنا ٦/٢٢

پێویستە ئاگادارت بکەمەوە خانمی هەرە ئازیز کە بەڵایەکی گەورە لە ماڵەکەماندا روویداوە، بەڕاستی قەوماوێکی خەمناکە! ئەم بەیانیە، دەوروبەری سەعات پێنج کوڕە چکۆلەکەی خات گورشکۆف قەزاو بەڵای تۆی برد، نازانم بە چ نەخۆشیەك مرد، تیفۆ بوو یان نەخۆشیەکی دی، چوومە ماڵی گورشکۆف، کە خەڵکێکی کلۆڵو داماون، مەگەر خوا بە خۆی بزانێ بە چ هەژاریەك دەژین، چەند نەبوون، هەر هەموویان لە یەك ژوورا دەژین، هەر بۆ پاداشتنی ئابڕوو بە پەردەیەکی سادە کردویانە بە دوو بەشەوە. پێشوەختە تابووتێکی چکۆلەیان پەیدا کردبوو- تابووتێکی زۆر سادە بەڵام جوان: بە حازری کڕیبوویان، کوڕەکەیان دە ساڵان بوو، زۆریان دڵ پێ خۆش بوو، هیوایەکی زۆریان پێی هەبوو. بەڕاستی پیاو بەدیتنیان خەمبار دەبێت ڤارینکا گیان! دایکەکە ناگری، بەڵام هەر کەسێك بیدینێ هەست دەکات چەند خەمگینە، چەند داماوە. رەنگە بە مردنی ئەم کوڕیژگەیە نانخۆرێکیان لێ کەم بوو بێتەوە، بەڵام دوو منداڵی دیکەشیان هەیە، منداڵێکی بەر مەمکەو کچۆڵەیەکی شەش ساڵان یان کەمێ گەورەتر. چ لەوە ناخۆشترە منداڵێك ببینی، منداڵی خۆت، پارچەیەك لە جەرگت، بەدەم ئازارەوە بتلێتەوەو نەتوانی هیچی بۆ بکەی. بابەکەی لەسەر کورسیەکی شەقو شڕ دانیشتبوو، جلێکی شڕو شەپڕێوو چڵکنی لەبەردا بوو، لە جێی خۆی نەدەبزووت، بەڵام خوڕ خوڕ رونك بە روومەتیا دەهاتە خوارێ. ئیدی لەوەیە لە داخ و کەسەردا بووبێ، یان لەوەیە تەنیا خووی پێوە گرتبوو بێ- چاوەکانی کزو پروش دایمە هەویان کردبوو. چ پیاوێکی بە حەیاو حورمەتو غەریبە! کە قسەی دەگەڵدا دەکەی سوڕ هەڵدەگەڕێ، دەپەشۆکێ و دەمی دەکەوێتە تەتەڵەو نازانێ چ بڵێ. کچە چکۆڵەکەیان ماتو خەمبار بە دیار تابووتەکەوە دانەوی بووەوەو حایرو سەرگەردانو بەستەزمان لە فکران ڕاچوو بوو! ڤارینکای ئازیزم، دەزانی کە منداڵان دەبینم لە فکران ڕاچوون، دڵم دەگوشرێ؟ دیمەنێکی یەجگار خەمناکە! بووکەڵەیەکی لە پەڕۆ کۆن چێکراو لە بەردەمیا کەوتبوو، بەڵام کچۆڵەکە

گەمەی پێنە دەکرد، مات و بێ جوڵە لەو گۆڕە وەستابوو، ویەکێك لە قامکە چکۆڵەکانی لە زاری ڕاکرد بوو. خاوەن ماڵەکە نوقوڵێکی دایە، نوقوڵەکەی وەرگرت بەڵام نەیخوارد. دیمەنێکی خەمناکە ڤارینکا گیان، وا نیە؟

ماکار دیوفشکین

**

ماکار ئالکسیوڤیتچی ئازیزم ٦/٢٥

کتێبەکەت بۆ دەنێرمەوە، کتێبێکی یەجگار بێ کەڵك بوو، شایستەی ئەوە نیە پەڕەکانیشی هەڵبدەیتەوە. بنیادەم شەرم دەکات هەر بە دەستەوەی بگرێ. ئەم گەنجە بە نرخەت لە کوێ پەیدا کردووە؟ بەبێ سوعبەت ئایا بەڕاستی حەزت لەم جۆرە کتێبانەیە ماکار ئالکسیوڤنا؟ ماوەیەك لەمەپێش قەولیان داومەتێ کتێبێکم بۆ خوێندنەوە بۆ بێنن. ئەگەر حەز بکەی بە ئامەنەت دەتدەمێ. بەڵام جارێ خودا حافیز. بە ڕاستی ماوەم نیە لەوەی پترت بۆ بنووسم.

ف. د.

**

ڤارنیکای ئازیزم: ٦/ ٢٦

ڕاستت دەوێ من ئەم کتێبە توڕەهاتەم نەخوێندبووەوە، قشتیلەکەم. تەنیا چاوێکم بە چەند دێڕێکیا خشاندو خۆش هاتە بەرچاوم، تەنیا بۆ پێکەنین و سەرگەرمی نوسراوە، بۆ ئەوەی خەڵکی بخاتە پێکەنین. لە دڵی خۆدا گوتم: ڕەنگە ڤارنیکاش حەزی لێبکات بۆیە کڕیم و بۆم ناردیت.

بەڵام قەیدی نیە، راتازاییف بەڵێنی داومەتێ کتێبانی ئەدەبی جدیم بە ئامەنەت بداتێ، هەنگێ تۆش کتێبی باشت دەبن ژێکەلەکەم. راتازاییف شارەزای ئەدەبە، زۆر بەڵەدە، بە خۆیشی ئەهلی قەڵەمە، دەنووسێت. نووسەرە. قەڵەمێکی زۆر چالاکی هەیە، جا چ شێوازێکی جوانی هەیە، دەریایەکە لە شێواز، بەسەر هەر وشەیەکدا زاڵە، بۆ هەر وشەیەك شێوازێکی هەیە، شتێکە ئەقڵ قەبوڵی ناکات. هەر ڕستەیەکی سادەی بدەیتێ، تەنانەت ڕستەی بازاڕی و سواویش، لەو بابەتە ڕستەو وشانەی کە من بۆ نموونە هەندێجار بە فالدونی و تیریزیان دەڵێم، دەتوانێ شێوازێکی

یەجگار جوانی بە بەردا بکات. منیش دەچمە شەوکۆڕە ئەدەبیەکانی، ئێمە قلیان دەکێشین و ئەویش شتمان بۆ دەخوێنێتەوە، هەندێجار پێنج دانە سەعات لەسەر خوێندنەوە بەردەوام دەبێت و ئێمە گوێ دەگرین. ئەدەبیات نیە، ئاهەنگی پەیڤانە! یەجگار بەلەزەت، فرەخۆش، جوان ئەمما جوان! وەکو گوڵان، رێك میناکی گوڵستانە، دەتوانی لە هەر لاپەڕەیەکیا چەپکە گوڵێك بچنی! بە خۆیشی تا بڵێی پیاوێکی ناسك و میهرەبان و خۆشەویست و سەنگینە. من لە بەردەم ئەودا چیم، ها؟ هیچ. ئەو پیاوێکی بە ناڤو دەنگە، من چیم؟ من لە چاو ئەودا هیچ نیم، هەر هیچ نیم، کەچی لەگەڵ کەسێکی وەکو منیش دا هەر خۆشرەفتارو میهرەبانە. من هەندێ شتی بۆ دەنووسمەوە. بەڵام ڤارینکا وا خەیاڵ نەکەی بۆیەم دەگەڵ میهرەبانە چونکە ئەو شتانەی بۆ دەنووسمەوە. هەرگیز باوەڕ بەو جۆرە دەمگۆو بانگەشانە مەکە ڤارینکا گیان. باوەڕ بەو دەمگۆ غەرەزئامێزانە مەکە! نا، نا، من ئەم کارە بە ویستی خۆم دەکەم، کەس زۆری لێنەکردووم، بۆیە ئەم کارە دەکەم تا دڵی خۆش بکەم، ئەویش بۆیە دەگەڵم میهرەبانە تا دڵم خۆش بکات. دڵنیابە لەمە. پیاوێکی باشە، زۆر میهرەبانە، و نووسەرێکی بێ هاوتایە.

ئەدەبیات شتێکی سەیرە ڤارینکا گیان، شتێکی یەجگار سەیرو جوانە، من پێرێ لە جەم ئەم پیاوانە ئەمەم کەشف کرد. ئەدەبیات شتێکی قووڵە! دڵی بنیادەم بەهێز دەکات، ورەی بەرز دەکاتەوە، ئەقڵی دەوڵەمەند دەکات، سیقاڵی دەکاتەوە، زۆر شتی فێر دەکات. هەر نامیلکەیەکی ئەمانە پڕە لە شتی سەیرو جوان و ناوازە. چەند جوان و بەرز داڕێژراون! ئەدەبیات تابلۆیە، یانی تابلۆو ئاوێنەیە، دەربڕینی هەست و سۆزە، رەخنەیەکی ناسکی ناسکە، وانەی پەندو ئامۆژگاریە، راستکەرەوەی رەوشت و ئاکارە، بەڵگەنامەیە. هەر هەموو ئەم شتانە لەوانەوە، لە نێو ئەواندا فێربووم. جا ڕاست و ڕەوان پێت دەڵێم ڤارینکا گیان، کە وەختێ لە نێو ئەوانا دادەنیشم و گوێ دەگرم (کە وەکو ئەوانیش قلیانێك دەکێشم) و دەبینم باسی بابەتی جۆراو جۆر دەکەن، لە پڕ هەست بە نیگەرانی، بە شپرزەییەکی زۆر دەکەم، هەست بە شەرم و شورەییەکی فرە دەکەم. خەڵکی وەکو من و تۆ لەو جۆرە کۆڕو نێوەندەدا تەنیا ئەوەمان لە دەست دێ قوڕو قەپ بێدەنگ بین. لەو جۆرە کۆڕانەدا هەست دەکەم کەسێکی کەودەنم، شەرم لە خۆ دەکەم، بە درێژایی شەو مێشکم دەخەمە کار تا بەڵکو منیش وشەیەك، نیو وشە بدۆزمەوەو لە باس و خواسەکاندا بەشداریەك بکەم، بەڵام وشەم لێ دەچنە قاتی و بەدەستەو نایەن!

تەنانەت ئەو کارەشم لە دەست نایەت! ئیدی لەو ساتانەدا دڵم بە خۆ دەسووتێ ڤارینکا گیان، دڵم بە خۆ دەسووتێ چونکە من لە ئاستی ئەواندا نیم، وەك دەڵێن بە کەلەش گەورەو بە ئەقڵ بچووکم. بۆ نموونە کاتی دەست بە تاڵیم بەچی بەسەر دەبەم؟ دەخەوم، کە بێ ئەقڵم، لە کاتێکا دەتوانم لە جیاتی ئەو هەموو خەوە زیادەیە، خۆم بە شتێکی باشەوە مژول بکەم، بۆ نموونە دەتوانم دانیشم و شتێك بنووسم. ئەمە هەم بۆ خۆم خۆشەو هەم بۆ خەڵکی تریش خۆشە. خۆزیا دەتزانی ئەو نووسەرانە بێ چاوێنی بن، لە بری نووسینەکانیان چەند وەردەگرن، بە نووسین چیان دەستدەکەوێ! حەڵالیان بێ یاخوا! بۆ نموونە تەمەشای ئەم راتازایفە بکە! چ پارەو پولێکی زۆری دەستدەکەوێ! نووسینی یەك لاپەڕەی چاپی چەندی وەخت دەوێ؟ دەتوانێ

ڕۆژی پێنج دانە لاپەڕان بنووسێت، بۆی گێڕامەوە کە لە بری هەر لاپەڕەیەك سێ سەد ڕۆبڵ وەردەگرێت. کە حیکایەتێکی کۆمیدی یان ڕووداوێکی سەیر دادەڕێژێتەوە پێنج سەد ڕۆبڵی لە بری وەردەگرێت.. بگرە هەندێجار هەزار ڕۆبڵیش وەردەگرێ، بەڵام ئەم حاڵەتە زۆر کەمە... تۆ لەمبارەیەوە چ دەڵێی ڤرڤارا ئالکسیوڤنا؟ ئەمە هەموو شتێك نیە... تەسەور بکە، دەفتەرێکی چکۆلەی هەیە کە شیعرەکانی تیا نووسیوەتەوە، هەڵبەتە چامە درێژەکانیشی تیا نیە، داوای حەوت هەزار ڕۆبڵی لێدەکات! جا بزانە! ئەمە پارەیە نە گاڵتە، یەك تەلاری گەورەی پێ دێ، دەڵێت ئامادەن پێنج هەزار ڕۆبڵی بدەنێ، بەڵام نایدات. ویستم قەناعەتی پێ بکەمو بێتە ڕەدایە، پێم گوت: " برا پێنج هەزار ڕۆبڵەکە لەو کڵاوچیانە وەربگرە، وەریگرە، پێیان رابوێرە، پێنج هەزار ڕۆبڵ پارەیە نە گاڵتە! کەچی گوتی: نا، حەوت هەزارم دەوێ، ئاقیبەت ئەو کڵاوچیانە حەوت هەزارەکە هەر دەدەن". ئەلهەقی پیاوێکی زرینگە.

قشتیلەکەم مادامێکی هاتوومەتە سەر باسی ئەو، کتێبێکی هەیە بە ناونیشانی "ڤیانی ئیتالیایی" بۆچی پەرەگرافێکت لەو کتێبە بۆ نەنووسمەوە؟ پەرەگرافەکە بەمجۆرەیە، بیخوێنەوەو پاشان خۆت حوکم بدە:

"…. فلادیمیر دەلەرزی، سۆزو کەڵکەڵەو خولیاکانی ناخی شێتانە خرۆشابوو، خوێنی هاتبووە جۆش…

هاواری کرد: "کۆنتیس، کۆنتیس! تۆ ڕادەی ئەم سۆزو گودازە ترسناکە نازانی، تۆ ڕادەی سەوداسەری شێتانەی من نازانی، نا، نا، خەونەکانم درۆم دەگەڵ ناکەن، من ئاشقی تۆم، دڵبەندی تۆم، من شێتانە، کێویانە،هۆڤیانە، سەوداسەرانە عاشقی تۆم! خوێنی دەمارەکانی مێردەکەت ناتوانێ پشکۆی ئەم ئەشقە شێتانەو پڕ خرۆشەی من دابمرکێنێتەوە! کۆسپو وردە لەمپەران ناتوانن بەری ئەو شەپۆلە خرۆشاوانە بگرن کە دڵیان هێناومەتە لەرزەو لە گەڕانەوە نایەن، هەروەها ناتوانن ئەو ئاگرە دۆزەخیەی کە بەر بووەتە دڵمو دەروونی شەکەتو تینووم، دابمرکێننەوە. ئاخ زینایدا، ئاخ زینایدا!..

کۆنتیس، سەری خستە سەر شانیو لە بن لێوانەوە گوتی:

"فلادیمیر!

سمیلسیکی بەوپەڕی جۆشو خرۆشو شادیەوە هاواری کرد:

"زینایدا!"

لە کانگای دڵەوە هەناسەیەکی هەڵکێشا، ئاگرێك بەر بووە میحرابی ئەشق، و سینەی ئەم قوربانیە بێ نەوایانەی هێنایە لەرزە.

کۆنتیس کە بە دەم لەزەتی ئەشقەوە، سینەی بەرزو نزم دەبووەوە، چاوانی پرشنگیان دەدا،و گۆناکانی سوور هەڵدەگەڕان، لە بن لێوانەوە گوتی:

– فلادیمیر!…

زەماوەندێکی تازە و سامناك گەیی بووە لوتکەی خۆی.

دوای نیو سەعاتێك، كۆنتی پیر، خۆی بە ژووری نووستنی هاوسەرەكەیدا كرد. بە نەوازشەوە دەستێكی بە گۆنای كۆنتیس دا هێناو گوتی: "زۆر چاكە مامزەكەم، چۆنە ئێستا لەبەر خاتری میوانە ئازیزەكەمان سەماوەری لێ دەم بدەی؟"

ها قشتیلەكەم ئێستا چ دەڵێی، رات چیە؟ راستە كەمێك گۆساخی تێدایە.. ئەمە شتێك نیە بشاردرێتەوە، بەڵام قسەیەكی جوانە، بە شێوازێكی شیرین نووسراوە! ئیدی شتی جوان، جوانەو نكۆڵی لێ ناكرێت. ئەگەر رێگەم بدەی پەرەگرافێكی بچووكی دیكەشت لە چیرۆكی (ئیرماك‌و زولەیخا)وە بۆ دەنووسمەوە.

پوختەی چیرۆكەكە ئەمەیە كە (ئیرماك)ی قۆزاق، ئەو پیاوە هۆڤییە ترسناكە وەختێ سیبریای گرت، ئاشقی زولەیخا بوو، زولەیخا كیژی (كوچوم)ی تزاری سیبریایە كە ئیرماك بە دیلی گرتوویەتی. ئەم رووداوە هی سەردەمی ئیڤانی سامناكە، كە خۆت باشتری دەزانی. ئەمە دەقی گفتوگۆی نێوان ئیرماك‌و زولەیخایە:

"باشە زولەیخا تۆ منت خۆ دەوێ؟ پێم بڵێ كە خۆشت دەوێم...

زولەیخا لە بن لێوانەوە گوتی: "خۆشم دەوێی ئیرماك.

"سوپاس‌و ستایش بۆ تۆ ئەی ئاسمان! من بەختەوەرو شادم!.. هەموو شتێكت پێ بەخشیم، هەموو خەون‌و ئاواتەكانی دڵەی لاسارمت هێنایە دی، لە هەرزەكاریمەوە تا ئێستا هەر خەون‌و ئاواتێكم هەبووە، هێناتەدی. كەواتە ئەی ئەستێرەی بەخت، هەر تۆ بووی منت بۆ ئێرە بكێش كرد، كەواتە لەبەر ئەمە بوو منت بۆ ئەم شوێنە دوورە، بۆ ئەودیوی سنووران بكێش كرد. كارێكی وەها دەكەم هەموو خەڵكی دڵبەندی زولەیخای ئازیزم بن، و هیچ پیاوێك، هیچ یەكێك لەو ئەهریمەنانە زات نەكەن‌و نەوێرن لۆمەم بكەن، تۆمەتبارم بكەن! ئاه بریا دەیانتوانی رازی ئازارەكانی روحی ناسكی هەڵێنن، و ئەو شیعرە نایابەیان دەبینی كە لە هەر فرمێسكێكی زولەیخای مندا پەنهانە! ئاه... لێمگەرێ با بە ماچ ئەم فرمێسكەت بسرم، لێمگەرێ با ئەم فرمێسكە موبارەكەت بنۆشم، ئەم فرمێسكە خواییەت... ئەی كچی ئاسمان..

زولەیخا گوتی:

"- ئیرماك خەڵكی شەڕانین، خەڵكی زاڵمن، دوامان دەكەون تا ئازارمان بدەن، ئەم كارەی ئێمە قەبوڵ ناكەن، مەحكوممان دەكەن، ئیرماكی ئازیزم! ئاخر كچێكی بێنەوا كە لە زاگەی خۆیدا، لە نێو بەرو بەستەڵەكی سیبریادا پەروەردەو گەورە بووبێ‌و كە جگە لە ژێر خێوەتەكەی بابی هەرگیز لە شوێنێكی دیدا نەژیابێ، دەتوانێ لەم جیهانە ساردو سڕو بێ گیان‌و خۆپەرستەی ئێوەدا چ بكات؟ خەڵكی لە من حاڵی نابن ئەی خۆشەویستی من، ئەی شۆڕە سوارەكەی خەون‌و خەیاڵی من! ئەی ئەشق‌و ئەڤینی من!

چاوانی ئیرماك بە شێوەیەكی ترسناك ئەبڵەق بوون، هاواری كرد: "هەنگێ شمشێرەكەی قوزاق لە كێلان دەردێت و بەسەر سەریانەوە دەگڤێنێ..

جا تۆ بهێنە بەر چاوی خۆت ڤارینكا گیان، وەختێ ئیرماك بەكوشتنی زولەیخا بزانێ چەند نیگەران دەبێ‌و چۆن دەهاڕوژێ! پیرەمێری نابینا، كوچوم، لە ژێر پەردەی تاریكی شەودا، لە

غیابی ئێرماك دا، به دزییەوە خۆی بە سەراپەردەکەیدا دەکات و گۆشاوگۆش کیژەکەی خۆی سەر دەبڕێت، تا بەمە جەزرەبەیەکی گورچوبڕ لە ئێرماك بدات، کە بینایی چاوان و تەخت و تاجەکەی لێ داگیر کردبوو.

ئێرماك، لە حاڵێکا بە دەم تووڕەبوونێکی شێتانەوە، خەنجەرە پۆڵاینەکەی لە هەسانی جادوویی دەدا هاواری کرد: "دەنگی لە هەساندانی پۆڵا چەند خۆشە! حەزم لە خوێنە، حەزم لە خوێنە! دەبێ هەر هەموویان بکوژم، دەبێ سەریان لە لاشە جیا بکەمەوە، دەبێ تاقوبڕیان بکەم،دەبێ پارچە پارچەیان بکەم!".

ئێرماك، دوای هەموو ئەم کارانە کە دەبینێ بەبێ زولەیخای مەحبوبەی هەڵناکات، خۆی دەخاتە رووباری ئێرتیش و دەخنکێ و چیرۆکەکە بەوە کۆتایی دێت.

جا ئێستا ئەم پەرەگرافە کورتەش بخوێنەوە. ئەمە نموونەیەکە لە شێوازی وەسفی کۆمیکی کە تەنیا بەو مەبەستە نووسراوە خەڵکی بێنێتە پێکەنین: "ئێوەی ئیڤان پروکوفیوڤیچ ژلتوپوزوف (ترسنۆك) دەناسن؟ مەبەستم هەمان ئیڤان پروکوفیوڤیچە کە لاقی پروکوفی ئیڤانوفیوڤیچی گەست. ئیڤان پروکوفیوڤیچ بنیادەمێکی توندە تەبیعەتە، زوو تووڕە دەبێت، بەڵام کۆمەڵێك بەهرەو سوخەتی چاکی دەگمەنیشی هەیە، لەلایەکی ترەوە پروکوڤ ئیڤانوفیوڤیچ ئاشقی خواردنی ترپوکە ڕەشەو هەنگوینە. ئەمە ئەو کاتانە کە هێشتا دڵبەندی پلاگیا ئانتۆنوڤنا بوو...

بەڵام ڕەنگە ئێوە پلاگیا ئانتونوڤنا نەناسن! هەمان ئەو ژنەیە کە هەمیشە تەنورەکەی بەرو پشت لەبەر دەکات...."

بەڕاستی پێکەنیناویە ڤارینکا گیان، تەنزێکی جوانە، کە ئەم پەرەگرافەی بۆ دەخوێندینەوە، لەبەر پێکەنین خۆمان پێنەدەگیرا، راستە گەنجێکی هەندێ بێ ئەقڵە، خوا هیدایەتی بدا!..

ڤارینکا گیان من دان بەوەدا دەنێم کە هەر چەندی ئەم چیرۆکە کەمێك مەکروفە، وهەندێك مەکشوفە، هەوەسکارانەیە، بەڵام بێ وەیەو هیچ نیشانەیەکی لیبرالیزم و بێ سەروبەری تێدا نیە. یانی هیچ نیازو نیەتێکی خراپی تێدا نیە. ئەوەش بزانە ڤارینکا گیان کە راتازاییف پیاوێکی خاکی و بێ فیزو هەوایە، هەر بۆیەش نووسەرێکی زۆر رەسەن و چاکە، وەکو نووسەرانی دی نیە.

دەزانی هەندێجار بیرۆکەیەکی سەیرم بە مێشکدا دێت: باشە چ دەبێ ئەگەر منیش، بەڵێ منیش، دەست بە نووسینی شتێك بکەم؟ یانی چی دەبێ؟ بۆ نموونە وای دابنێ رۆژێك، کوتوپڕ کتێبێك بەم سەرناوە کەوتە کتێبخانەکانەوە: "هۆزانەکانی ماکار دیوڤشکین"، هەنگێ تۆ چ دەڵێی فریشتە چکۆڵەکەم؟ رات چی دەبێ؟ چۆن بیری لێدەکەیەوە؟ ئەگەر بۆچوونی منت دەوێ فریشتەکەم، ئەوی راستی بی، هەر کە کتێبەکەم بڵاو بوایەتەوە، ئیدی رووم نەدەهات پێ بە بولواری نیفسکی دا بنەم و خۆم نیشانی خەڵکی بدەم. چونکە هەموو کەسێك ئاماژەیان دەکردمێ: "تەمەشا، ئا ئەوە شاعیرو نووسەر دیوفشکینە، بەڵێ خۆیەتی." ئەگەر ئەمە روویدابا، چیم لە پێڵاوەکانم بکردایە؟ جا قشتیلەکەم دەبێ ئەوەت عەرز بکەم کە پێڵاوەکانم هەمیشە یەکپارچە پینەن. زۆربەی کات بنەکانیان هەلتەقیوەو دەمیان کردووەتەوەو زۆر ناشیرین و مەکروفن. باشە وەختێ خەڵکی بدینن نووسەرەکەیان، دیوفشکین، جووتێ پێڵاوی شڕی

پینەپیناوی لە پێدایە چ دەڵێن؟ خۆ ئەگەر کونتێسێك یان دۆتمیرێ یان هەر خانمێکی دیکە بەمە بزانێ، هەنگێ چ دەڵێ؟ لەوەیە ئەم کۆنتێسە ئەم پینانە هەر نەبینێ، چونکە ئەوەندەی من بزانم کۆنتێسان گوێ بە پێڵاوی خەڵکی نادەن، بە تایبەتی پێڵاوی فەرمانبەرانی چکۆلەی دەوڵەت (چونکە چی زۆرە پێڵاو زۆرە، دنیا پڕە لە پێڵاوی هەمە جۆر)، بەڵام بێگومان خەڵکانی دی بۆی دەگێڕنەوە کە پێڵاوەکانم پینە پیناوین. هەر دۆستەکانی خۆم خیانەتم لێ دەکەن، لەسەرووی هەموویانەوە راتازاییف.. راتازاییف لە پێش هەموو کەسێکەوە لێم دەکات بە قاو... زۆرجار هاتوچۆی کۆنتیس دەکاتو بۆ هەموو میوانداریەکانی ئەو دەعوەتو بانگهێشت دەکرێت.. و دەڵێت هەر کاتێ بیەوێ دەتوانێ وەکو یەکێك لە خانەوادەکەیان سەری بدات. دەڵێت کۆنتێس بەڕاستی ناسکە ژنە، شارەزای ئەدەبە، و ژنێکی ژنانەی تەواو عەیارە، ئەم راتازاییفەش نموونەیەکی یەجگار سەیرە!.

ئیدی باسی ئەم بابەتە بەسە: هەر هەموو ئەم شتانەت بۆ سوعبەت و سەرگەرمی بۆ دەنووسم فریشتە چکۆلەکەم... بۆیە ئەمانەت بۆ دەنووسم تا تۆزێك سەرگەرم ومژولت بکەم. خودا حافیز کۆترەکەم! ئەگەر ئەمجارە نامەکەم تۆزێك درێژە، هی ئەوەیە کە ئەمڕۆ مجێزم خۆشە. هەموومان پێکەوە لە ژوورەکەی راتازاییف شێومان خواردو جۆرە شەرابێك دەستاو دەستی دەکرد کە رەنگە تۆ بە عەمراتت تامت نەکردبێ (دەزانی ئەمانە چەند سوعبەتچیو ئەهلی کەیفو حەنەکن، فریشتەکەم!..) باشە بۆچی ئەمانە بۆ تۆ بگێڕمەوە؟ ئومێدەوارم خراپ لێم حاڵی نەبی ڤارینکا، من هەموو ئەمانەت بۆ خۆشی بۆ دەنووسم. خەمت نەبێ کتێبانت بۆ دەنێرم، دڵنیابە بۆتی دەنێرم. ئێمە لێرە کتێبێکمان لەلایە بە ناونیشانی (پول دوکوك) کەدەستاو دەست دەکات، بەڵام من ئەم رۆمانەت بۆ نانێرم ئازیزەکەم، نا، نا بە کەڵکی تۆ نایەت، شایستەی ئەوە نیە تۆ بیخوێنیتەوە.دەڵێن هەموو رەخنەگرانی پوترسبۆرگی بێزارو تورە کردووە، هەموویان لێی ناڕازین. دەگەڵ ئەم نامەیەدا پاکەتێ شیرینیت بۆ دەنێرم، پاکەتێکی نیو کیلۆیی، ئەمەم بە تایبەتی بۆ کڕیویت، بیخۆ، نۆشی گیانی بکە ئازیزەکەم. هەرجارێ دانەیەکت لێ نایە زارت یادی من بکەوە. بە یادی منەوە بیخۆ. بەڵام ئاگات لێ بێ مژمژەکانت نەجووی، بیان مژە، دەنا دانت دێشن. رەنگە زیاتر حەز لە شەربەتی میوە بکەی؟ بۆم بنووسە کە زیاتر حەزت لە کام جۆریانە.ئیدی جارێ خودا حافیز، مەسیح دەست بە باڵتەوە بگرێ کۆترەکەم.

دۆستی هەمیشە دڵسۆزت

ماکار دیوڤشکین

**

فیدورا دەڵێت ئەگەر من بمەوێ خەڵکانێك هەن کە بە جدی لە خەمی منداڵن و دەتوانن کارێکی وەکو مامۆستایەتی، مامۆستای ماڵان-م بۆ پەیدا بکەن. تۆ چ دەڵێی دۆستی ئازیزم؟ بە بۆچوونی تۆ ئەم کارە بکەم یان نا؟ هەڵبەتە ئەگەر ئەم کارە بکەم چیتر نابم بە بار بەسەر شانی تۆوە، ولەوەش دەچێت کارێکی باش بێ و کرێکەشی کەم نەبێت. بەڵام لەلایەکیشەوە کەمێك دەترسم بچم لەگەڵ خەڵکانێکی بێگانەدا دابنیشم. ئەمانە ماڵباتێکی شارستانین. ئەگەر بکەونە پرس وجۆو لە وەزع و حاڵم بپرسن، چیان وەڵام بدەمەوە؟ ئەمە جگە لەوەی کە من کەسێکی زۆر شەرمن و دوورە پەرێزم، حەز دەکەم هەتا هەتایە لەو مەرزو بۆیەدا بمێنم کە ماوەیەکی زۆری تیا ژیاوم. مرۆڤ لە زاگەو ژینگەی خۆیدا، چەند ناخۆشی و دەردە سەریشی تیا دیتبێ، هەست بە جۆرە ئاسوودەییەك دەکات. ئەمە جگە لەوەی ئەو ماڵە لە لادێیەکی دوورە دەستا دەژین، و هەر خوا دەزانێ چ کارێکم پێ دەسپێرن و چ کارێکیان لێم دەوێ! لەوەیە تەنیا ئەرکی سەرپەرشتی و خزمەتکاری منداڵانم پێ بسپێرن. لەوەش ناچێ جێی متمانە بن، لە ماوەی دوو ساڵدا سێ جار مامۆستای منداڵەکانیان گۆڕیوە، جا نازانم ئامۆژگاری تۆ چیە ماکار ئالکسیوڤیچ؟ تکایە بۆچوونی خۆتم پێ بڵێ، ئەم کارە بکەم یان نا؟.. ئەوە بۆچی قەت سەرێکم نادەی؟ مەگەر بە رێکەوت جارێك دەرگام لێ بکەیەوە. جگە لە یەك شەممۆانی کڵێسا، مەگەر بە رێکەوت یەکدی بدینین! بەڕاستی کەسێکی دوورە پەرێزو گۆشەگیری! کوت و مت وەکو منی، باشە من خزمەت نیم؟ تۆ منەت خۆش ناوێ، ماکار ئالکسیوڤیچ، زۆر جار کە بە تەنێ دەبم، خەمێکی گەورە دام دەگرێ. هەندێجار بە تایبەتی کاتی بولێڵی ئێواری، کاتی زەردەپەڕو خۆرنشین، هەست دەکەم لەم جیهانەدا تەنیای تەنیام. فیدورا بۆ کڕینی هەندێك شت چووەتە دەرێ، منیش بە تەنیا دانیشتووم و پەت بۆ خەون و خەیاڵان شل دەکەم: دەکەومە یادی رۆژانی رابردوو، رۆژانی شادی و رۆژانی پڕ خەم و جەخار، هەموو شتێك لەبەر چاوم زندوو دەبێتەوە، لە تۆ وایە بیرەوەریەکان لە نێو تەم و مژێکەوە سەرەتاتکێم دەگەڵ دەکەن، بە خەیاڵ سیما ئاشناکان دەبینم (هەندێجار وا دەزانم بەڕاستی دەیان بینم)، بە تایبەتی سیمای دایکم، لە هەموو سیماکانی دی پتری دەبینم... خەونێکی یەجگار زۆر دەبینم! هەست دەکەم تەندروستیم باش نیە، یەجگار لاوازو بێ هێز بووم. بۆ نموونە ئەم بەیانیە کە لە خەو ڕابووم هەستم بە ئازارێکی سەیر کرد، زۆر خراپ دەکۆکم. ئەم کۆکەیە لە هەموو شتێك خراپترە! هەستدەکەم، بگرە دەزانم کە بەو زووانە دەمرم، کێ خۆی دەکات بە خاوەنی جەنازەکەم، کێ بەرەو گۆڕستان بەڕێم دەکات و بە خاکم دەسپێرێ؟ کێ بۆم دەگری؟ خۆ لەوەشە لە شوێنێکی بێگانەدا، لە غوربەتا، لە سوچی ماڵێکی بێگانە، لە نێو خەڵکانێکی بێگانەدا بمرم... ئاه خودایا! ئەم ژیانە چەند پڕ جەخاروخامناکە! ماکار ئالکسیوڤیچ! بۆچی ئەم هەموو شیرینی و نوقڵەم بۆ دەنێری دۆستی ئازیزم، تاکەی نوقڵ بارانم دەکەی؟ ئاخر ئەم هەموو پارەیە لە کوێ دێنی. دۆستی ئازیزم، ئاگات لە پارەکانت بێ، پاشەکەوت بکە، توبی توخودا دەست بە پارەوە بگرە، بە خۆڕایی بە فیڕۆی مەدە!

مافورۆکەیەکم چنیوە، تازە لێ بوومەتەوە، فیدورا خەریکە دەیفرۆشێت: بایی پەنجا رۆبڵی کاغەزییە. ئەمە نرخێکی زۆر باشە، باوەڕم نەدەکرد کەس ئەو نرخەی بداتێ. سێ رۆبڵی زیو

دەدەم بە فیدۆرا،و بە باقیەکەشی دەستێك جلك، دەستێك جلكی سادە، بەڵام گەرم کە لە سەرمام بپارێزیٚ، بۆ خۆم دەدروم. ئیلەکێکیش بۆ تۆ دەدروم، قوماشێکی باش هەڵدەبژێرم‌و بە دەستی خۆم بۆتی دەدروم.

فیدورا کتێبی (حیکایەتەکانی ئیڤان بیلکین)ی بۆ هێناوم، وا بۆتی دەنێرم گەر حەزت لیٚ بوو بیخوێنەوە. بەڵام تکایە ئاگات لە کتێبەکە بیٚ، خەت بە ژێر دێڕەکانیا مەکێشە، و زۆریش لای خۆت دوای مەخە، چونکە هی خۆم نیە.ئەم کتێبە لە نووسینی پوشکینە. دوو ساڵ لەمەپێش ئەم حیکاتەتانەم لەگەڵ دایکما خوێندووەتەوە، کە ئێستا بۆ جاری دووەم خوێندمەوە زۆر خەمبار بووم. ئەگەر کتێبی ترت لەلا هەیە بۆمی بنێرە، بەڵام تکایە لەو کتێبانە نا کە لە راتازاییفت وەرگرتوون، ئەوانەم بۆ مەنێرە، چوکە لەوەیە کتێبەکانی خۆیت بە ئەمانەت بداتیٚ، ئەگەر تا ئێستا کتێبێکی بلاٚوکردبێتەوە. نازانم چۆن زەوق لەو نووسینە توڕەهاتانەی ئەو وەردەگری ماکار ئالکسیوڤیچ؟ بەڕاستی نووسینەکانی سواوو پواوو بازاڕی‌و توڕەهاتن.. جاریٚ خودا حافیز! بەڕاستی زۆرم چەنەبازی کرد، ئاسمان‌و ڕێسمانم لێك دروون. کە خەمباربم حەزم لێیە ئەرزو ئاسمان لێك بدرووم... ئەمە جۆرە دەواو دەرمانێکە، یەکسەر هەست دەکەم حاڵم باشتر دەبێت، بەتایبەتی ئەگەر توانیبم ئەو شتانە هەڵڕێژم کە لەسەر دڵم بوون بە گریٚ. بە دوعا دۆست‌و هاوڕێم، خودا حافیز.

دڵسۆزت

ف. د.

**

فرڤارا ئالکسیوڤنای ئازیزم ٦/٢٨

بەڕاستی بە خۆڕایی خۆت ئەزیەت دەدەی، کە دەستبەرداری ئەمە دەبیت؟ شەرم لە خۆت ناکەی؟ بەسە فریشتە چکۆلەکەم، کەنگیٚ ئاقڵ دەبیت؟ چۆن ڕێگە بەم بیرانە دەدەی بەرۆکی مێشکت بگرن؟ تۆ نەخۆش نیت روحەکەم، هەرگیز نەخۆش نیت، لە گوێزی ساغ ساغتری، بە پێچەوانەوە تۆ وەکو گوڵان دەگەشێیتەوە، شکۆفە دەکەی، راستە تۆزیٚ بیٚ رەنگی، بەڵام وێڕای ئەوەش وەکو گوڵان دەپشکویت. ئیدی ئەم خەون‌و خەیاڵانەت لە چیە؟ واز لەو توڕەهاتانە بێنە کۆترەکەم، چیتر بیری لیٚ مەکەوە، ئیدی ئەم قسانە بەسە! چاو لە من بکە ئازیزەکەم، بزانە قەت ڕیٚ بەو خەیاڵاتانە دەدەم؟ من ناڵێم تۆ خۆت بیڵیٚ ئازیزەکەم. من ئاگاداری خۆمم هێدی و هێمن دەژیم، باش دەخەوم، تەندروستیم زۆر باشە، زۆر بە کەیف‌و بە دەماخم، هەر کەسیٚ دەمبینیٚ دڵی

دەکرێتەوە. بەسە ئازیزەکەم، بەسە، شەرم لە خۆت بکە. ئەم خەیاڵاتە لە بیر بکە. من دەتناسم، دەمارت دەناسم، دەزانم چیت بە مێشکا تێدەپەڕێ کچۆڵەکەم: لەگەڵ بچووکترین شتا، لەگەڵ کەمترین ئاریشەدا ئیدی خەون و خەیاڵ دەتباتەوە، و خێرا خەم سەرو دڵت دەگرێ. تۆبی توخودا دەست لەم کارە هەڵگرە، لەبەر خاتری من... دەست لەم کارە هەڵگرە.. سەبارەت بە کارکردن لە ماڵی بێگانان، هەرگیز. نا، نا، مەحاڵە! ئەم بیرە هیچە چیە داویە لە کەللەت؟ نەخاسمە لە شوێنێکی دوورە دەست، لە گوندێك؟ دوور لێرە! نا، کچەکەم، نا، من رازی نابم، بە هەموو توانامەوە دژی ئەم نەخشەیە دەوەستم. ئامادەم کۆنە پاڵتۆیەکەم بفرۆشم و بە تۆی کراسێك بسوڕێمەوەو نەیەڵم تۆ ئاتاجی هیچ شتێك ببی. نا ڤارینکا، نا، من تۆ دەناسم. ئەمە بیرێکی پوچە، گەوجێتیە! بیرێکی شێتانەیە! بێگومان ئەمە تەگبیری فیدورایە، کە ژنێکی گەوجە، بێگومان ئەو کەرە ئەم بیرانەی خستووەتە مێشکتەوە. تۆ هێشتا فیدورات نەناسیوە، دەیناسیت گیانەکەم؟ باوەڕ بەیەك قسەی مەکە... ژنە دێهاتیەکی گەوجە، گەوج و شڕندەیە، چی بە دەما بێ دەیلێ، دیقی مەرگی بە مێردەکەی کردو هەواڵەی گۆڕی کرد. ناشێت باسی خراپی و ناهەمواری ژیانی ئێستامانی بۆ کردبیت و دڵی تەنگ کردبیت؟ نا، نا، کۆترەکەم، قشتیلەکەم، مەحاڵە! ئاخر ئەگەر تۆ بڕۆی من چی بکەم، چیم بەسەر دێت، چ شتێکم بۆ دەمێنێتەوە لەم ژیانەدا بیکەم؟ نا ڤارینکا گیان، نا، نە گیانەکەم، ئەم بیرە لە کەللەت دەربکە. تۆ کە دەگەڵ ئێمەدای لە چیت کەمە؟ چ کەموکوڕیەکت هەیە؟ بوونی تۆ سەرچاوەی شادی ئێمەیە، سەرچاوەیەکی لە بن نەهاتوو، ئێمە زۆرمان خۆش دەوێی، تۆش بەبێ ئێمە هەڵناکەی: کەواتە هێدی و ئارام لە شوێنی خۆت بژی، خەیاتی خۆت بکە یان بخوێنەوە، خۆ ئەگەر حەز دەکەی واز لە خەیاتیەکەش بێنە، خەیاتی بکەی یان نا فەرق ناکات... بەڵام لەگەڵ ئێمەدا وەمێنە، لەگەڵ ئێمەدا بژی. باشە هەر بیر لەوە بکەوە ژیان لێرە بەبێ تۆ چۆن دەبێ.! ئاخر ئێمە بۆ کوێ بڕۆین، بۆ کام لا سەر هەڵبگرین؟ بە تەمام چەند کتێبێکت بۆ بێنم، و پاشان دوای ماوەیەك پێکەوە دەچینە گەشت و گەڕان. بەڵام ڤارینکا گیان، بەسە بەس، واز لەو پڕۆژە و نەخشانە بێنە، تۆزێ هۆش و ئەقڵ بێنەوە بەر خۆت و ئەم بیرۆکە تۆڕەهاتانە توڕ بدە! بە زووترین کات دێمە دیدەنیت. بەڵام رێم بدە با رێك وراست پێت بڵێم ئەوەی دەربارەی راتازاییف دەیڵێی دروست نیە! من دەزانم کە پیاوێکی رۆشنبیر نیم، خوێندنم تەواو نەکردووە، کەچە سیواتێکم هەیە یان نیە. بە هەر حاڵ نامەوێ باسی خۆم بکەم، باسی راتازاییف دەکەم، بمبوورە من لەسەرمە بەرگری لێبکەم، تۆ کەیفی خۆتە، ئەو پیاوە دۆستی منە، بۆیە داکۆکی لێ دەکەم، دەبێ تای ئەو بگرم. نووسەرێکی زۆر زۆر باشە. من دەگەڵ بۆچوونەکانی تۆدا نیم، ناتوانم دەگەڵ ئەو داوەریەی تۆدا بم. شێوازێکی جوان، گوڵ ئاسا، ناسك، پڕ وێنە، و تەژی مانای هەیە. بەڕاستی نووسەرێکی گەورەیە! ڤارینکا گیان رەنگە بەبێ تاقەتی نووسینەکانیت خوێندبێتەوە، یان لە کاتی خوێندنەوەیاندا حەواست پەرت و بڵاوبووبێ، بە دڵ نەت خوێندبنەوە، یان مجێزت تەواو نەبووە، یان لەوەیە لەو دەمەدا لە فیدورا پەست بووبی، یان لەو کاتەدا رووداوێکی ناگەوارا مژولی کردبی، هەقە جارێکی دی، بە جددی بیانخوێنیتەوە، کاتێ کە شادو بە دەماخی، مجێزت خۆشە، دڵت خۆشە، بۆ نموونە کاتێ کە

شیرینیەکت لە دەمدایە، مژمژەیەکت بە دەمەوەیە، لە ساتێکی وادا ئەو پەرەگرافانە دووبارە بخوێنیتەوە. من نکوڵی لەوە ناکەم کە (کەسیش ناتوانێ نکوڵی بکات) کە نووسەرانی لەو باشتر هەن، نووسەرانی زۆر لەو باشتر هەن. بەڵام ئەوان بەپێی پایەو شۆرەتی خۆیانو راتازاییف-ش بەپێی خۆی، ئەوان زۆر باش دەنووسن، وراتازاییف-ش باش دەنووسێت. راتازاییف لەوان جیایە، ریبازی تایبەتی خۆی هەیە، بە شێوازی خۆی دەنووسێت.هەرچیەك دەنووسێت باشی دەنووسێت. جارێ خودا حافیز ڤارینکا گیان، ناتوانم لەوەی پتر لەسەری بڕۆم، دەبێ پەلە بکەم، کارم هەن. بەڵام تکات لێدەکەم ڤارینکا گیان، لێت دەپاڕێمەوە باڵندە جوانەکەم، ئاگات لە خۆت بێ، خەفەت مەخۆ، سینگت فراوان بێ، دڵی خۆت بدەوە خودا پشتو پەنات بێ.

هاوڕێی دڵسۆزو ئەمەکدارت

ماکار دیوڤشکین.

پەراوێز: سوپاس بۆ ئەو کتێبەی بۆت ناردووم عازیزەکەم، مادامێکی تۆ حەزت لێیە پوشکین-ش دەخوێنمەوە. بەڵێنت دەدەمێ کە ئەمشەو دێمە دیدەنیت.

**

ماکار ئالکسیوڤیچ-ی ئازیزم. ١/٧

نا، هاوڕێم، نا، من ناتوانم بەم شێوەیە لەگەڵ ئێوەدا بژیم، باربم بەسەر ئێوەوە، من بیری خۆم کردووەتەوە. گەییومەتە ئەو قەناعەتەی دەستبەرداربوونی ئەم کارە باشە هەڵەیەکی گەورەیە. خۆ ئەم کارە هەر هیچ نەبێ نانی رۆژانەم دابیندەکات. هەموو هەوڵێکی خۆم دەخەمە کار کە شایستەی میهرەبانیو خۆشەویستی ئەو خەڵکە بێگانەیە بم، بگرە ئەگەر پێویستی کرد هەوڵدەدەم تەبیعەتی خۆیشم بگۆڕم. راستە زۆر زەحمەتو ئەستەمە مرۆڤ لە نێو بێگانانددا بژیو چاوی لە رەحمەتو میهرو مەحەبەتی ئەوان بێت، و ناچار هەستی راستەقینەی خۆ سنووردار بکات یان بشارێتەوە، بەڵام خودا خۆی کۆمەکم دەکات. خۆ نابێ وناکرێ هەتا هەتایە هەر سەرباروگۆشەگیرو دوورە پەرێزبم، من پێشتریش ئەم ئەزموونەم دیتووە. لە بیرمە کاتێ کە منداڵ بووم. ودەچوومە قوتابخانەی شەوانەرۆژی، کە یەك شەمموان بۆ ماڵ دەهاتمەوە، بە درێژایی رۆژەە، لە دەوروبەری ماڵەوە، هەر خەریکی جرتو فرتو هەڵبەزو دابەز بووم. هەندێجار دایکم سەرزەنشتی دەکردم، بەڵام من گوێم نە دەدایە: دڵم پڕ لە شادمانی بوو و رۆحم لە خۆشیو کەیفان پرشنگی دەداو دەدرەوشایەوە، لە کەیف وخۆشیان لە پێستی خۆم نەدەهێوریم. کە ئێوارە دادەهات، خەمێکی قورس‌وکوشندە سەرو دڵی دەگرتم، چونکە دەبوایە لە سەعات نۆدا بۆ

قوتابخانە شەوانە ڕۆژیەکەم بگەڕێمەوە، لە قوتابخانەدا هەموو شتێك سارد، نامۆو، وشك‌و ناخۆش بوو، و بەڕێوەبەری قوتابخانەکە ڕۆژانی دوو شەمموان پەست و بێ تاقەت بوو، ڕەفتاری دەگەڵمدا توندو وشك بوو، لە داخا دڵم دەهاتە ژان، چاوم پڕدەبوون لە فرمێسك، خێرا خۆم بە پەنایەکدا دەکردو بە تەنیاو بە کڕی دەکەوتمە ڕوندك هەڵڕشتن، فرمێسکەکانم لەوانی دی دەشاردەوە تا وا نەزانن لەبەر تەمەڵی دەگریم. ئەلهەقی گریانەکەم هیچ پەیوەندیەکی بەدەرس‌و دەورەوە نەبوو.. ئیدی پاشان دەگەڵ قوتابخانەدا ڕاهاتم، بە ڕادەیەك ڕاهاتم، دوایی کە وەختی ئەوە هات ئەو قوتابخانەیە بەجێ بێڵم‌و خودا حافیزی لە هەڤاڵەکانم بکەم دەستم بە گریان کرد.

زۆر هەڵەیە لەوەی پتر باربم بەسەر ئێوە، هەردووکتانەوە. ئەمەم زۆر لەبەر گرانە، بۆیە بە بێ پەردە ئەمەت پێ دەڵێم، چونکە بەوە ڕاهاتووم کە هیچت لێنەشارمەوە. بۆچی لات وایە من فیدورا نابینم کە لەگەڵ گەردی بەیانیدا ڕادەبێ‌و تا حەوت نیوەشەو جلشۆری دەکات؟ هەر چەندە ئێسکە پیرەکانی پێویستیان بە ئیسراحەت وپشووە، چما پێت وایە من تۆ نابینم چۆن لەبەر خاتری من ماڵی خۆت وێران دەکەی، ودوا کۆپیکی بەرکت بۆ من خەرج دەکەی؟ دەرامەتی کەسێکی وەکو تۆ ئەمەی تیا نابێ دۆستی ئازیزا.. تۆ لە نامەکەتدا بۆت نووسیووم ئامادەی دوا شتی خۆت بفرۆشیت تا من نەکەومە ئاستەنگ‌و ئاتاجی هیچ شتێك نەبم. باوەڕ بە قسەکانت دەکەم، دەزانم چەند دڵاواو میهرەبانی، دەزانم هەموو پیاوەتیەکت لە دەست دێ: بەڵام ئەمانە قسەن‌و بێ بیر کردنەوە دەیانکەی. تۆ ئێستا بڕۆکەیەك پارەت هەیە کە چاوەڕوانی نەبووی، ئەویش ئەو تۆزە پاداشتەیە کە پێیان داوی، ئەدی دوای ئەوە چ دەکەی؟ بە خۆت دەزانی کە من هەمیشە نەخۆشم، ناتوانم وەکو تۆ کاربکەم، کە خۆزگە بمتوانیبا کاربکەم. ئەمە جگە لەوەی کە هەموو کاتێ کار دەست ناکەوێ. ئیدی وەکو دەبینی ئەوە وەزع‌و حاڵەکەیە، گەرەکتە چی بکەم؟ لێرە دەبم بە چی؟ یانی دەتەوێ دەستەو ئەژنۆ لێی دانیشم، ومات‌و خەمبار تەماشای ئێوەی ئازیز بکەم کە کار دەکەن؟ ئایا من بەم حاڵەمەوە دەتوانم زەرەیەك پیاوەتی‌و خۆشەویستی ئێوە بدەمەوە؟ باشە بۆچی دەبێ وا تەسەور بکەی کە تۆ بەبێ من هەڵناکەی هاوڕێم؟ ئاخر من چ خێرێکم بۆ تۆ هەبووە؟ چ چاکەیەکم لەگەڵ کردوویت؟ ڕاستە من لە کانگەی دڵەوە پابەندی تۆم، ڕاستە زۆر زۆرم خۆش دەوێی، بەڵام چارەنووسی من، خەمین‌وشوومە! من تەنیا دەتوانم خۆشم بوێی، هیچی ترم لە دەست نایەت، و ناتوانم چاکەو پیاوەتی تۆ بدەمەوە. هەوڵ مەدە ژێوانم بکەیەوە، باش بیر لە قسەکانم بکەوەو دوا بۆچوونی خۆتم پێ بڵێ، چاوەڕوانی وەڵامی تۆم..

دڵسۆزت

ف. د.

**

٧/١

شێتییه ڤارینکا، شێتییه، هەر هەموو ئەمە شێتیەکی تەواوە! پیاو هەرکە بۆ ساتێ لێت غافڵ دەبێ، نازانم چ کەڵکەڵەیەکت دەکەوتێتە سەر: ئەمە دروست نیە، وئەوە خراپە!... هتد بەڵام من دەزانم هەر هەموو ئەم قسانە پووچن، ئەمە شێتییە. ئاخر تۆ چیت گەرەکە، چ گلەییەکت لە ئێمە هەیە؟ لێرە لەچیت کەمە ئازیزەکەم؟ ئاخر بڵێ بزانم لە چیت کەمە! تۆ ئێمەت خۆش دەوێ، و ئێمە تۆمان خۆشدەوێ، یانی هەموومان بە یەکتر رازین و خۆشحاڵین: لەوەی زیاتر چیت گەرەکە؟ ئاخر دەتەوێ لەو غەریبایەتیە، لە نێو ئەو بێگانانەدا چ بکەی؟ من دڵنیام کە تۆ نازانی بێگانە یانی چی! وەرە لە من بپرسە. من بێگانە دەناسم ئازیزەکەم، دەماری دەناسم، من ئەوەم بەسەر هاتووە کە نانی بێگانە بخۆم.. بێگانە نامەردن، نا پیاون ئازیزەکەم، لەوە خوێڕیترن دڵە چکۆلەکەی تۆ تەحەمولیان بکات، بە خوتەو بۆڵە، بە سەرزەنشت و گازاندە، بە نیگای حەقارەت ئامێز زوخاوە سکت دەکەن. تۆ لێرە، لای ئێمە ئاسوودەو دڵرەحەتی، لە هێلانەیەکی چکۆلەدای دوور لە هەر ئاسیوو وەیەك. ئەگەر بڕۆی وەکو ئەوەیە لاقێك یان دەستێکمان لە دەست دابێ، ئەگەر بڕۆی وەکو ئەوەیە ژیانمان لەگەڵ خۆتا بەری. ئاخر ئێمە بەبێ تۆ چ بکەین، چۆن هەڵبکەین؟ منی پیرەمێردی کلۆڵ بێ تۆ چ بکەم؟ تۆ پێت وایە هیچ پێویستییەکمان بە تۆ نیە؟ ئەم قسەیە چیە، تۆ بە کەڵکی ئێمە نایەی؟ نا، ڤارینکا گیان نا، تۆ بە خۆت حەکەم بەو بزانە چۆن تۆ بە کەڵکی ئێمە نایەی؟ چۆن دەتوانین دەسبەرداری تۆ بین؟ تۆ بڕبڕەی پشتی منی ڤارینکا گیان، دەزانی بوونی تۆ چ خۆشحاڵیەکە بۆ من!... بۆ نموونە لەم ساتە وەختەدا کە بیر لە تۆ دەکەمەوە، دڵم یەجگار خۆش دەبێ. هەندێجار کاتێ نامەت بۆ دەنووسم و هەمو هەست و نەستی خۆمی تیا دەردەبڕم، و وەڵامێکی تێرو تەسەل و شایستەم لە تۆوە پێدەگاتەوە، ئەمە کەمە؟ یان هەندێجار جلکت بۆ دەکڕم، شەپقەیەکت بۆ دەنێرم، هەندێجار تۆ داوای شتێك دەکەی و من بۆتی دەکڕم یان ئەنجامی دەدەم... ئیدی چۆن دەڵێی کە تۆ بە کەڵکی من نایەی، هیچ سوودێکت بۆ من نیە؟ ئاخر من بەم سەری پیرییە بە تاقی تەنیا چیم پێدەکرێ، بە کەڵکی چی دێم، چیم بەسەر دێت؟ رەنگە تا ئێستا بیرت لەمە نەکردبێتەوە ڤارینکا گیان! دەبێ بیرێك لەمەش بکەیتەوە، پێویستە لە خۆت بپرسیت: "لە دوای من چی بەسەر ئەم پیرەمێردە دێت؟" من هۆگری تۆ بووم ئازیزەکەم. ئەگەر تۆ نەبی چ بەڵایەکم بەسەر دێت؟ دەچم خۆم دەخەمە روباری نیڤاوەو هەموو شتێك کۆتایی دێت و دەبڕێتەوە، بەڵێ، ڤارینکا بە جدی ئەو کارە دەکەم، ئاخر بەبێ تۆ من چی بکەم؟ ئاخ ڤارینکا، ڤارینکا حەیاتەکەم، روحەکەم، عەزیزەکەم، وا دیارە دەتەوێ بەو زووانە گالیسکەیەکی مردووان بەرەو گۆڕستانی (فولکوفو)م بەرێت، و تەنیا پیرەژنێکی نەگبەتی گەدای شڕو شپڕێو دوای جەنازەکەم بکەوێ،و چەند پیاوێك چەند دەمە خاکەنازێك گڵم بەسەردا بکەن و لێی بدەن بڕۆن و جەنازەکەم بە تەنێ لەوێندەر بمێنێ... ئەمە تاوانە، کارێکی دزێوە، ئەمەی تۆ دەیڵێی و دەیکەی تاوانە، کارێکی نابەجێیە ڤارینکای دڵەکەم... خودا شایەدە کارێکی ناپەسندە، تاوانە!... وا کتێبەکەت بۆ دەنێرمەوە کچۆڵەکەم، ڤارینکای حەیاتەکەم،

ئەگەر بۆچوونی منت لە بارەی ئەم حیکایەتانەوە گەرەکە کچۆڵەکەم، ئەوا دڵنیات دەکەم لە عەمراتم کتێبی وا جوانم نەخوێندووەتەوە، لە هەموو تەمەنما کتێبی وا سەیرم نەخوێندووەتەوە، بۆیە لە خۆم دەپرسم، چۆن تاکو نهو بەم گێلییەتیە ژیاوم، کە پیاوێکی کەللە پووك بووم!.. خوا ئەقڵ بە ئەولادم بدات!... چ کارێکم کردووە؟ لە کام کێوەوە هاتووم؟ مەبەستم ئەمەیە کە هیچ شتێك نازانم حەیاتەکەم،هەر هیچ شتێك نازانم، بەبێ پەردە پێت دەڵێم ڤارینکا گیان: بەڕاستی کەسێکی نەخوێندەوارو بێ سەوادم. تا ئێستا هەندێ شتی زۆر کەمم خوێندووەتەوە، ئەوەندە کەمە لە نرخی نەبوودایە، وەکو ئەوەیە هیچم نەخوێندبێتەوە. ئەمانەم خوێندووەتەوە: (ئاکارو وێنەی پیاوێك)، کتێبێکی چاکە، قووڵە، (کوڕیژگەی زەنگ ژەن)و (قورینگەکانی ئیبیکۆس) ئەوەندەم خوێندووەتەوەو تەواو، ئاو بێنەو دەست بشۆ، لە ژیانما هیچ شتێکی ترم نەخوێندووەتەوە، ئێستا لە خوێندنەوەی (بەڕێوەبەری وێستگە)ی ناو ئەو کتێبە بوومەوە کە تۆ بۆت نارد بووم، جا ڤارینکا گیان پێویستە دان بەو حەقیقەتا بنەم کە : سەیرە پیاو عەمرێك لەم جیهانەدا بەسەر بەرێ‌و نەزانێ کتێبێك لە بن دەستیا هەیە کە هەموو ژیانی بەوپەڕی سادەیی، بە هەمان سادەیی‌و ئاسانی گۆرانیەك بگێڕێتەوە! پیاو کە دەست بە خوێندنەوەی ئەم جۆرە چیرۆکە دەکات بەرە بەرە زۆر شتی بیر دەکەوێتەوە، زۆر شتی لە یادگەدا زندوو دەبێتەوە، و ئەوەی تا ئێستا بەلایەوە ئاڵۆزو نا مەفهووم بووە، بۆی روون دەبێتەوە، تێی دەگات، لێی حاڵی دەبێت. هەڵبەتە هۆیەکی دیکەش هەیە کە ئەم کتێبەی تۆی ئەوەندە لەلا شیرین کردووم: هەندێك کتێبیان هەن هەرچەندە بە نرخن، گەورەن، بەڵام بۆ پیاوی وەکو من قورسن، هەرچەند هەوڵ بدات لێیان تێناگات، سەریان لێدەرناکات، چونکە زۆر قووڵن... بۆ نموونە تەمەشای من بکە، من کەسێکی زەین کوێرم، هەر بە تەبیعەت زەین کوێرم... لەبەر ئەوە ناتوانم کتێبی گەورەو قورس وەخوێنم... بەڵام سەبارەت بەم کتێبەی کە تۆ بۆت ناردبووم، کە دەمخوێندەوە، دەتگوت بە خۆم نووسی بووم. رێك وەکو ئەوە وابوو ئەزبەرم کردبێ، لە تۆ وایە نووسەرەکەی باسی دڵی من دەکات. هەرچی لە دڵی مندایە بە وردی، ولە هەموو رویەکەوەو وەکو خۆی بۆ خەڵکی باس دەکات: بەڵێ ئەم کتێبە، کتێبێکی ئاوهایە، تا حەز بکەی سادەیە.. لەوەیە منیش بمتوانیبایە شتی واهی بنووسم، باشە بۆچی منیش شتێکی وا نەنووسم؟ منیش هەمان ئەو هەستانەم هەیە، دەقاو دەق هەمان ئەو هەستانەی کە لەم کتێبەدا وەسف کراون، و هەندێجار رێك خۆم لە هەمان پێگەو هەڵوێستی سامسون ڤیرین-ی کڵۆل دا دەبینمەوە... زۆربەمان وەکو سامسون ڤیرینین.. خەڵکانێکی میهرەبان‌و کڵۆڵ! ئەلهەقی کاکی دانەر لێهاتووانەو زیرەکانە ئەم کتێبەی نووسیوە! ئازیزەکەم کاتێ ئەو دیمەنەم دەخوێندەوە کە ئەم کڵۆڵە داماوە بەدبەختە، لە داخ‌و خەفەتدا، هێندەی دەخواردەوە تا ئاگای لە خۆی نەدەماو، بە درێژایی رۆژ خۆی بە ژێر پۆستینەکەیدا دەکردو بەسەر خەمە تاڵەکانیا کڕ دەکەوت، خەریك بوو فرمێسك لە چاوانم دابارێ.. داماوە هەوڵدەدا بە گریان‌و بە خواردنەوە، بە شێوەیەك کاتی خەم لە خۆی دوور بخاتەوە، بەسەری قۆڵی چاکەتە چڵکنەکەی، فرمێسکەکانی دەسڕێت‌و هەمیشە لە بیری بەرخۆلە گوم بووەکەیدا، لە بیری دونیاشای کیژیدایە! ئیدی ئەمە خودی ژیانە! جارێکی دی بیخوێنەوە، خودی ژیانە،

کتێبێکی زندووه، کوتومت، خودی ژیانه.. من به چاوی خۆم ئەو شتانەم دیتووه، دەوروبەرمان پڕە لە هەمان خەڵکان‌و هەمان شتان. هیچ دوور مەڕۆ، تەمەشای تیریزا بکە، یەکێکە لەو نموونانە. یان ئەم کارمەندە داماوەی کە لە هەمان خانووی ئێمە کرێ نشینە.. ئەویش بۆ خۆی سامسون ڤیرینکە بە ناوێکی ترەوە: گۆرشکۆف، ئەمە چارەنووسی هاوبەشی هەموو خەڵکییە ئازیزەکەم، ئەم بەڵایە لەگینە بەسەر هەموومان بێ، لەوەیە بەسەر منا بێت... تەنانەت لەوەیە بەسەر کۆنتێکی لوتبەرزی ئاکنجی بولواری نیڤسکی یان کەناری رووباری نیڤاش دا بێت، دوور نیە دووچاری هەمان چارەنووس ببێ، بەلام رەنگە بە جۆرێکی دی دەربکەوێ، چونکە ئەو خەڵکانەش بە شێوازی خۆیان دەژین، بەلام لەگینە ئەو جۆرە خەڵکەش هەمان شتی لێ بقەومێ، هەمان بەڵای بەسەر بێت.. لەوەیە هەمان بەڵا بەسەر منیشدا بێت. بەڵێ ئاوایە ئازیزەکەم، کەچی تۆ گەرەکتە بڕۆیت‌و ئێمە بەجێ بێڵی، هەست ناکەی ڤارینیکا گیان، لەوەیە تووشی گوناه ببم؟ تۆ خەریکە من‌و خۆتیش بەرەو نابووتی، بەرەو فەوتان دەبەی، ئاه ئازیزەکەم توبی توخودا ئەم بیرە یاخیگەریانە لە مێشکی خۆت دەربکەو بە خوت‌و خۆڕایی ئازارم مەدە. تۆ پێم نالێی باڵندە چکۆلەکەم، تۆیەك کە هێشتا پەڕو باڵت دەرنەکردووە، چۆن چۆنی چاودێری خۆت دەکەی؟ چۆن خۆت لە گومڕایی دەپارێزی؟ چۆن لە هەنبەر شەڕی شەڕەنگێزان داکۆکی لە خۆت دەکەی؟ واز بێنە ڤارینکا گیان، ئاقڵ بە ئاقڵ، چیتر گوێ لەو ئامۆژگاریە بێ مانایانە مەگرە، کە گوێتی پێ دەئاخنن، گوێ بەو قسە تورەهاتانە مەدە کە لە پاشملەی ئێمە بۆتی دەکەن. جارێکی دی کتێبەکەت بخوێنەوە، ئەمجارە بە وردیەکی زیاتر بیخوێنەوە، زۆر شتی لێوە فێر دەبیت،و خەمی دڵت دەرەوێنێتەوە.. باسی (بەڕێوەبەری وێستگە)م بۆ راتازاییف کرد. گوتی ئەوانە ئەدەبیاتی کۆنن، رۆژگاریان بەسەر چووە، نهو باوی ئەو کتێبانەیە کە پڕن لە وێنەو وەسف‌و رونکردنەوەی جۆراو جۆر. پیاو راست بڵێ بە باشی لە مەبەستی حاڵی نەبووم،و نەمزانی باسی چ شتێك دەکات. لە ئەنجامدا گوتی پوشکین نووسەرێکی باش بووەو سەنگ‌و ناوبانگێکی فرەی بە روسیای پیرۆز بەخشیوە،و هەندێ شتی گشتی دیکەشی دەربارە گوت. بەڵێ ڤارینکا گیان، کتێبێکی یەجگار باشە، زۆرباشە، جارێکی دیکە بیخوێنەوە، بەلام بە وردی بیخوێنەوە. بە گوێی من بکە، بە گوێم بکەو دڵی پیرەمێری بەلەنگازو داماو خۆش بکە. خوا دڵت خۆش بکات،و پاداشتی بەخێرت بداتەوە ئازیزەکەم، بێگومان خودا جەزای بەخێرت دەداتەوە.

دۆستی دڵسۆزت

ماکار دیوفشکین

**

ڕیزدار ماکار ئالکسیوڤیچ- ی ئازیز ٧/٦

ئەمڕۆ فیدورا پانزە ڕۆبڵی زیوی بۆ هێنام. ئەم بەلەنگازە چەند خۆشحاڵ بوو کە سێ ڕۆبڵم لەو پارەیە دایە! بەپەلە ئەم نامەیەت بۆ دەنووسم. خەریکم ئێلەگێکت بۆ دەدروم، قوماشێکی زۆر چاکە، زەردێکی گوڵ وردە. کتێبێکت بۆ دەنێرم پڕە لە چیرۆکی هەمە جۆر. هەندێکم لەم چیرۆکانە خوێندووەتەوە، چیرۆکێکی تیایە بە ناونیشانی (پاڵتۆ)، حەزدەکەم ئەو چیرۆکە بخوێنیتەوە. دەبینم سووری لەسەر ئەوەی کە پێکەوە بچین بۆ شانۆ، چوونە شانۆ پارەیەکی زۆری ناوێ؟ مەگەر بلیتی کورسی ڕاڕەوەکان بکڕین.. لە مێژە نەچوومەتە شانۆ. تەنانەت لە بیرم نەماوە دواچوونم کەی بوو. تاقە شتێ کە نیگەران و دوودڵم دەکات ئەمەیە کە نەبا زۆر گران بوەستێ: تەنیا خەمی ئەوەمە. فیدورا هەر سەر با دەدات و دەڵێت کە تۆ خەرجیت لە دەرامەتت زیاترە، هەڵبەتە ئەمە ڕاستە، شتێکە من بە چاوی خۆم دەیبینم، بۆ نموونە ئەو هەموو مەسرەفەی کە بۆ منی دەکەی!.. هاوڕێم ئاگادار بە ئەمە کێشەو سەریەشەت بۆ دروست نەکات. فیدورا بە ئاماژە و کینایە پێی گوتووم کە دەنگۆیەك هەیە گوایە تۆو خانمی خاوەن ماڵەکە لەسەر دواکەوتنی کرێی ژوورەکەت قەرقەشەتان بووە. من زۆر نیگەرانی تۆم. جارێ خودا حافیز، کارێکی بە پەلەم هەیە دەبێ فریای بکەوم: دەمەوێ نەواری کڵاوەکەم بگۆڕم.

پەراوێز: دەزانی وام بەبیرا هاتووە کە ئەگەر بڕۆین بۆ شانۆ، کڵاوە چکۆلەکەم لەسەر بکەم و شاڵە ڕەشەکەم بدەم بە شانما.چۆنە بەلاتەوە، پێت وایە لێم جوان بێ؟

**

خانمی ئازیز فرفارا ئالکسیوفنا ٧/٧

... دەگەڕێمەوە سەر باسەکەی دوێنێم، باسی ڕابردووی خۆم. بەڵێ ئازیزەکەم، منیش ئەو زەمانە، شێتایەتی خۆم کردووە. هەر لە خۆوە شێت و شەیدای ئەو خانمە ئەکتەرە بوو بووم. ئەمەیان هەر نەیسە، ئەوەی کە زۆر سەیر بوو من هەرگیز ئەوم نەبینی بوو، و تەنیا تاقە جارێك چوو بوومە شانۆ، وکەچی شێت و شەیدای ئەو ژنە بوو بووم و نێڵەنێڵ لە ئاگری ئەشقیدا دەسووتام. لەو ڕۆژگارەدا پێنج لاوی خوێن گەرم و پڕ جۆش دراوسێی دیوار بە دیوارم بوون. تێکەڵاویم لەگەڵدا پەیداکردن، لە ڕاستیدا نەمدەتوانی هاتو چۆیان نەکەم، وێڕای ئەوەش بەپێی توانا هەوڵم دەدا، بەڕێزو حورمەتەوە تۆزێك خۆمیان لێ دوور بگرم، هەڵبەتە بۆ ئەوەی لەوان دوا نەکەوم، لە هەموو شتێکدا چاوم لێدەکردن و بە گەڵیان دەکەوتم. دایمەی خوا باسی ئەم خانمە

ئەکتـەرەیان بـۆ دەکـردم! هـەر شـەوێك کـە دەرگـای شـانۆ دەکرایـەوە هـەر هـەموویان، بـیٚ ئـەوەی پارەی نانو ئاویان هەبیٚ، دەچوون بۆ شانۆ، بلیتی پارەویـان دەکڕی، و لـە بالکۆنـدا دادەنیشتنو دەکەوتنە چەپڵە لێدانو فیكو هوڕ بۆ ئەم خانمـە ئەکتـەرە، وەکـو ئـەوەی دەسـتیان لێوەشابیٚ، و بەردەوام بە ناوی ئەم ئەکتەرەوە هوڕایان دەکێشا! کە دەشگەڕانەوە بۆ ماڵ، ئیدی خەو نەبوو، بە درێژایی شەو هەر باس باسی ئەم ئەکتەرە بوو، هەر کەسەو بە جۆریٚ نـاوی دەبرد، هـەموویان بـە ئەشقی خۆیان دەزانی، ئیدی منیشیان خستە سەر کەڵکەڵە، من لەو رۆژگارەدا لـە هـەرەتی لاویـدا بـوومو بـە خۆیشـم نـازانم چـۆن ئێوارەیـەك بەگـەڵیان کـەوتووم، کاتێـك بـەخۆم زانـی لـە بـالکۆنی چوارەمداو دەگەڵ ئەواندا لـە شـانۆم. تـەنیا سوچێکی بچووکی پەردەکـەم لێـوە دیـار بـوو، بـەلاٚم گوێم لە هەموو شتێك دەبوو. ئەم ئەکتەرە چکۆلەیە ئەلهـەقی دەنگێکـی خۆشـی هـەبوو، دەنگێکـی ناسـكو خـۆش لـە تـۆ وایـە کـەناری یـەو دەخوێنـیٚ! هـەر هـەموومان مینـاکی شـێتان چـەپڵەمان دەکوتاو بەدەنگی بەرز هورامان دەکێشا. تەنانەت تووشی کێشەش بووینو یـەکێکیان لـە هۆڵەکـە وەدەرنایین. من کە گەیشتمەوە ماڵیٚ وەکو سەرخۆش وابووم! تـەنیا تاقـە رۆبڵێکـی زیـوم لـە بـەرکا مـابوو، هێشـتا دەدانـە رۆژیشـم بـۆ وەرگرتنـی مووچـە مـابوو. دەزانـی بـەم حاڵەشـەوە چـیم کـرد حەیاتەکەم؟ سارەزی، بەر لەوەی بۆ دایەرە بڕۆم، خۆم بە موغازەیەکی عەترفرۆشیدا کـرد، و دارو نەداری خۆم دا بە شووشەیەك عەترو سابونێکی بۆنخۆش. ئێستاشی دەگەڵ بیٚ نازانم بۆچی ئەو کـارەم کـرد. ئـەو رۆژە تەنانـەت فراڤینشـم نـەخوارد، بـەردەوام بـە ژێـر پەنجـەرەی ماڵەکـەی ئـەودا دەهاتمو دەچووم. ماڵی لـە بولـواری نیفسـکی بوو،ئاپارتمانێك بوو لـە قـاتی چـوارەم. بـە پەلـە بـۆ ماڵەکەی خۆم چوومەوە، ئیسراحەتێکی یـەك دوو سـەعاتیم کـردو دووبـارە بـۆ بولـواری نفیسـکی گەڕامەوە، کەوتمەوە پیاسە بە ژێر پەنجەرەی ماڵەکەی ئەودا. تـا یـەك مـانگ و نیـوی خشـت ئەمـە کـارو کـردەوەی هـەموو رۆژێکـم بـوو. کـون بـە کـون دوای خـانم ئەکتـەر دەکـەوتم، دەگـەڕام کـام گالیسکە شیكو جوان بوایە، کام عەرەبانچییە بـە مەزەنـدەی مـن خێراتـر بوایـە بـە کـرێم دەگـرتو دوای خانم ئەکتەر بکەوە، بە بەر پەنجەرەی ماڵەکەیـدا تێپـەڕە بـەڵکو سـەرنجی بـۆ خـۆم ڕاکێشـمو دڵی بە دەست بێنم، خۆمم خستە سەر ساجی عەلی، تا بینە قاقام لە قەرزا نوقوم بوو،وئەنجام لەم کارە ماندوو بوومو دڵـم تـۆرا! تەمەشـا ڤارینکـا گیـان چـۆن ئەکتـەرێکی شـانۆ دەتـوانیٚ پیـاوێکی سەلارو سەنگین بخاتە هەلەکە سەما. بەلاٚم من ئەوساکە هەرزەکار بووم. هەرزەکارێکی چکۆلە!..

م. ل.

**

خانمی زۆر ئازیز ڤرڤارا ئالکسیوڤنا. ٧/٨

بەپەلە ئەو کتێبەت بۆ دەنێرمەوە کە شەش مانگ بە ئەمانەت بۆت ناردبووم. هەروەها بەپەلە بۆچوون و باوەڕی خۆمت سەبارەت بەو کتێبە بۆ دەنووسم. هەق نیە ئازیزەکەم، هەق نیە تۆ من بخەیە ئەم گێژاوەوە. ڕێم بدە باپێت بڵێم کە خودای بەرزو باڵا، هەر خۆی چارەنووسی هەموو کەسێك لەم دنیایەدا دیاری دەکات. هەر ئەوە کە فلان دەکات بە جەنەڕاڵ و فیسار بە فەرمانبەرو کارمەندێکی چکۆلەی گومناوی دەوڵەتی. ئەمە ویستی خودایە. ویستی خودایە کە فلان فەرماندار بێ و فیسار فەرمان و دەستوری ئەو لە عاردی نەدات و بەڕادەیەك گوێڕایەڵ و فەرمانبەر بێ تەنانەت نەوێرێ لە بن لێوانیشەوە گلەیی و گازاندەیەك بکات. هەموو شتێك بە گوێرەی تواناو بەهرەو لیاقەتی بە شەران قەڵەمی لێدراوە، هەر کەسە تواناو لیاقەتی شتێکی هەیە، کەسێك توانای لە شتێك دا هەیە، وکەسێکی دی توانای لە شتێکی تردا هەیە، بەڵام ئەم تواناو بەهرانە خودادادین.

من ئێستا نزیکەی سی دانە ساڵە لە خزمەتی فەرمیدام. بە باشترین شێوە کاری خۆم ئەنجامداوە، کەس ناتوانێ لەم ڕووەوە گلەیم لێبکات، و ڕەفتارو هەڵسوکەوتم سەنگین بووە، هیچ ڕەفتارێکی خراپم نەبووە. نە ئالودەی بادە بووم و نە خۆم لە هەڕاو هەنگامەی سیاسەت هەڵقورتاندووە. من دەزانم کە وەکو هاووڵاتیەك، کەم وکوڕی خۆم هەیە، بەڵام هەندێ سوخەت و خەسڵەتی باشیشم هەیە. بەرپرسانم ڕێزم دەگرن، تەنانەت خودی حەزرەتی سەرۆکیش لە کاروکردەوەی من ڕازییە، ئەگەرچی تانهوو هیچ لوتفێکی تایبەتی دەرهەق بە من نەکردووە، بەڵام دەزانم،لە کاری من ڕازیە، من سەرم لەم کارەدا سپی کردووە، وتا ئێستا هەڵەیەکی گەورەی ئەوتۆم نەکردووە مایەی گلەیی و گازاندە بێ، ڕاستە هەندێ وردە هەڵەم لێ سادر بوون، بەڵام کەس هەیە وردە هەڵەی نەبێ؟ بەندەی بێ عەیب نیە، هەموو کەس وردە هەڵەی هەیە، تەنانەت تۆش ئازیزەکەم! بەڵام هیچ کاتێك گوناح یان هەڵەیەکی گەورەم لێ سادر نەبووە، وەکو سەرپێچی لە ڕژێم، یان شێواندنی سیستەمی گشتی. نا، هەرگیز کاری وام لێ نەوەشاوەتەوەو کەس نەبووە ڕۆژێ لە ڕۆژان بتوانی شتی وام بداتە پاڵ... تەنانەت لەزگ بوو میدالێکیش وەربگرم. جا من ئەم قسانە بۆچی بۆ تۆ بکەم، بەچی دەچێ؟ دەبوایە تۆ بە خۆت وەکو ویژدان، وەکو واقیع ئەوەت بزانیبایە، وخودا خۆی ئەمەی لە چارە نووسیووم، ئەگەر تۆ بتەوێ ڕۆژێ لە ڕۆژان لە بارەی منەوە بنووسیت، دەبێ هەموو ڕووداوەکان بزانی. نا، من چاوەڕوانی ئەوەم لە تۆ نەدەکرد، قشتیلەکەم، نا، ڤارینکا گیان! من چاوەڕوانی ئەوەم نەدەکرد، بە تایبەتی لە تۆ.

چ فەرتەنەو ئاژاوەیەکە! یانی پیاو بۆی نیە لە سوچێکا، ئیدی ئەو سوچە هەر چیەك و هەر چۆنێك بێ، کرو کپ و بێ سەروسەدا بژی، یانی پیاو ناتوانێ وەکو دەڵێن "بێ لێڵ کردنی ئاوی دراوسێکەی" بۆ خۆی بژی و کاری بە کاری کەسەوە نەبێ، وخەڵکی ئازاری نەدەن و خۆ لە کاروباری هەڵنەقورتێنن و سەر بە کونج و لانەکەیدا نەکەن و جاسووسی بە سەرەوە نەکەن و بزانن لە خەڵوەتگەو کونجەکەیدا چ دەگوزەرێ؟ بزانن ئاخۆ ئێلەکی تازەی هەیە یان نا، ئایا جلکی تەواوی لەبەرە یان نا، چەکمەی هەیە یان نا، وقەیتانی چەکمەکانی چۆنە،چی دەخوات، چی دەخواتەوە، چ دەقێك کۆپی دەکاتەوەو دەنووسێتەوە.. ئاخر خەڵکی هەقیان چیە ئازیزەکەم، کە

من لەو شوێنانەدا شۆستەکان نا هەموارن‌و سەلبەند نەکراون، لەسەر نووکی پێیان دەڕۆم تا بنی پێڵاوەکەم نەسووێت؟ بۆچی دەبێ نووسەرێك بنووسێت فلانە کەس تەنانەت پارەی تاقە چایەکی نیە بیخواتەوە؟ یانی چا ئەوەندە شتێکی زەروریە پیاو بیخواتەوە؟ مەگەر من چاو دەبڕمە دەمی خەڵکی تا بزانم چی دەخۆن؟ تا ئێستا ئەم بێ حورمەتیەم بە هیچ کەسێك کردووە؟ نا، ڤارینکا گیان، شەرمە ئازاری خەڵکانێك بدەین کە هیچ خراپەیەکیان بۆ نەبووین، گوێ بگرە ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، با نموونەیەکی ترت بۆ بێنمەوە: من کار دەکەم، رەنج دەدەم، بە دڵ‌و گیان کار دەکەم، سەرانم لێم رازین، رێزم دەگرن (بمانەوێ‌و نەمانەوێ رێزم دەگرن، گومان لەمەدا نیە)، کەچی لەولاوە یەکێك قوت دەبێتەوەو لە پیاو دەبێ بە مووی لووت‌و بە خوت‌و خۆڕایی، ناوم دەزڕێنێ‌و دەمکات بە نوکتەی سەرزاران. راستە منیش هەندێجار پاڵتۆیەکی نوێ بەرادان دەدەم یان جووتێ پێڵاوی تازە دەکڕم‌و هێندەم کەیف پێیان دێ، کە لە خۆشیاندا تا بەیانی ناخەوم، و لە کەیفاندا لەپێستی خۆم ناهێورم، بە راستی شتێکی خۆشە پیاو جووتێ پێڵاوی تازەی لە پێدا بێ. بەڕاستی بەلەزەتە. لێتی ناشارمەوە، من هەستم بەمە کردووە، ئەمە دروست وەسف کراوە! بەڵام پێم سەیرە چۆن فیدورا فیودوروڤیچ–ی بەرپرسمان رێی داوە ئەم جۆرە کتێبە بڵاوببێتەوە، ئەمە غەفڵەتە، چونکە ئەم کتێبە لێدانە لەویش. راستە کە فیودور فیودوروڤیچ، فەرمانبەرێکی پایە بەرزە، بەڵام هێشتا گەنجە، هەندێجار حەز دەکات هاوارمان بەسەردا بکات. یانی بۆچی نابێ هاوار بکات؟ بۆچی نابێ لە کاتی پێویستدا هاوارمان بەسەردا بکات‌و سەرزەنشتمان بکات؟ هەر بۆ راگرتنی هەیبەتی دایەرەکەو چاوترساندنی کارمەندەکان ئەم کارە بکات، هەقی خۆیەتی ئەمە بکات. دەبێ خەڵکەکە تەمبێ بکات، سەرزەنشتیان بکات، چونکە – هەر بەینی خۆمان بێ. ئێمەی کارمەندان ئەگەر چاومان لێ سوور نەکرێتەوە،ئەگەر ترسمان نەبێ هیچ کارێك ناکەین. هەر کەسەو خەمی خۆیەتی، جگە لە پێشکەوتنی خۆی بیر لە هیچ شتێکی دی ناکاتەوە. دەیەوێ لێرەو لەوێ ئاماژەی بکرێتێ، ستایشی بکرێ، بەڵام کە نۆرەش دێتە سەر کار، تا دەتوانێ خۆی دەدزێتەوە. جا چونکە کارمەندان پلەو پایەی جیاوازیان هەیە، هەندێکیان لە هەندێکیان گەورەترن، بۆیە هیچ سەیر نیە هەر پلەو پایەیەك بە زمانی تایبەتی سەرزەنیشت بکرێ، تەبیعەت‌و سروشتی کاروبارەکان وا دەخوازێ! ئەگینا دنیا دەشێوێ، ئاداری بەسەر پاداریەوە نامێنێ گیانەکەم. ژیانی کۆمەڵایەتی وەستاوەتە سەر ئەو مەرزو چوارچێوانەی ئێمە بۆ یەکتری دادەنەین، ئەگەر وا نەبێ دنیای دەشێوێ‌و ئاداری بەسەر پاداریەوە نامێنێ. زەبت‌و رەبت‌و زاکونی لە هیچ شوێنێ نامێنێ. بۆیە پێم سەیرە کە چۆن فیودور فیودوروڤیچ رێگە دەدا ئەم نامیلەکە تەوس ئامێزە، ئەم نامیلکە حەیا بەرەیە بەو ئاسانیە بڵاو ببێتەوە!.
نازانم چی ئەم نووسەرەی هانداوە کە ئەم شتانە بنووسێت؟ ئاخر ئەمە بە کەڵکی چی دێ؟ پێت وایە کەسێك کە ئەم چیرۆکە وەخوێنێ، پاڵتۆیەکی تازەم بۆ دەنێرێ؟ یان جووتێ پێڵاوی تازەم بۆ دەکڕێت؟ نەخێر ڤارینکا گیان، ئەو کەسە تەنیا چیرۆکەکە دەخوێنێتەوەو پاشان خوا خوایەتی پاشماوەکەی بڵاو ببێتەوە. پیاو هەوڵدەدات تا دەتوانێ خۆی دوورە پەرێز بگرێ، خۆی بچووك بکاتەوە، ئەوپەڕی هەوڵبدات نەبێتە مایەی سەرنجی هیچکەسێك، لە هیچ

شوێنێکەوە خۆی نیشانی کەس نەدات، تا بە خوتوخۆڕایی نەبێ بە بنێشتە خۆشەی ژێر دانی خەڵکی، خەڵکی وای لێهاتووە خۆ لە هەموو کاروبارێکی ژیانی تایبەتیو گشتی بەشەر هەڵدەقورتێنن، کاتێ بەخۆ دەزانی هەموو وردو درشتێکی ژیانت، بێ هیچ شەرمو شوڕەییەك، دوور لە هەر نەزاکەتو ئەدەبێك، بە ناوی ئەدەبیاتەوە خراوەتە ئەو گۆڕەو کەوتووەتە سەر زاری خەڵکی و بووی بە مایەی پێکەنینو تەوسو توانجی خەڵکی! دەتکەن بە پێکەنینۆك! پیاو ناوێرێ لە هیچ کونێکەوە خۆی نیشان بدات، چونکە هەموو شتێکی هێندە بەوردی خراوەتە کتێبەوە کە خەڵکی هەر لە ڕێوەو لە ریکردنیا دەی ناسنەوە. خۆ بەلای کەمەوە یارۆی نووسەر دەبوایە لە کۆتایی چیرۆکەکەیدا هەندێ دەست سووك بکات. نووسەر دەیتوانی بۆ نموونە کاتێ کە قارەمانی چیرۆکەکە لەلایەن هاوڕێکانیەوە کاغەز باران دەکرێ، ئەوەشی بگوتبایە، کە ئەم پیاوە مرۆڤێکی سەلارو ئابڕومەندە، هاووڵاتیەکی باشە، شایستەی ئەوە نیە کە لەلایەن هاوکارەکانیەوە بەو جۆرە رەفتاری دەگەڵ بکرێ. دەبوایە بیگوتایە گوێڕایەڵو فەرمانبەرداری سەرانی خۆی بووە (نووسەر دەیتوانی لێرەدا نموونەیەکی باش بێنێتەوە). و بە عەمراتی کەسی ئازار نەداوە، باوەڕی بە خودا هەبووەو کە مردووشە (مادامێکی نووسەر هەر سوور بووە لەسەر ئەوەی بیمرێنێ). هەموو خەڵکی بۆی بە داخ بوونو بۆی گریاون، هەڵبەتە باشتر وابوو ئەم کلۆڵە نەمرێنێ، بەڵکو کارێکی کردبا کە پاڵتۆکەی بدۆزێتەوە، یان فیدۆر فیدۆرۆڤیچ بانگی کردبا.. نا... ئەوە چ دەڵێم؟ مەبەستم ئەوەیە ئەو ئەفسەرە (جەنەراڵ) دوای ئەوەی پەی بە گوێڕایەڵیو خزمەتگوزاری ئەو دەبرد بانگی کردبا بۆ دایەرەکەیو پلەو پایەی دابایەو مووچەکەی بۆ زیاد کردبا. هەنگێ هەموو شتێك بە باشی دەبڕایەوەو پیاو خراپ بە سزای خۆی دەگەییو پیاوی باش پاداشتی خۆی وەردەگرت، هاوەڵەکانیشی خەجاڵەت دەبوونو تەریق دەبوونەوە. ئەگەر من ئەم چیرۆکەم نووسیبوایە، بەو جۆرەم دەنووسی. ئاخر ئەم چیرۆکە بە کەڵکی چی دێت، چ سوودێکی هەیە؟ چ جوانیەکی ناوازەی تیایە؟ تەنیا واریقاتێکی سواوی پواوی نەگبەتیو بەدبەختی ژیانی ڕۆژانەی گێڕاوەتەوە! نازانم ئازیزەکەم چۆن بە بیرتا هاتووە ئەم کتێبە بۆ من بنێری؟ ئەمە بە غەرزەوە نووسراوە ڤارینکا گیان، چیرۆکێکی ناواقیعیە، چونکە کارمەندی لەو جۆرە نیەو نابێت. نا، نا... لێبڕاوم سکاڵای لەسەر قەید بکەم ڤارینکا، سکاڵای لەسەر قەید دەکەم.

خزمەتکاری دڵسۆزت

ماکار دیوفشکین

**

کارو نامەکانی ئەم دواییەت نیگەرانو پەشێویان کردووم. باش بوو لەو دواییەدا فیدورا هەموو شتێکی بۆ گێڕامەوە. هەموو شتێکم لەوەوە زانی. بۆچی بەم رادەیە خۆت نقومی نا ئومێدی کردووەو خۆت بە گێژاو سپاردووە، پێم نالێی ماکار ئالکسیوڤیچ؟ بەڵگەو بیانوەکانت قەناعەتیان پێ نەکردووم، نە هەقم بوو کە ئەوساکە سوور بووم لەسەر ئەوەی ئەو کارە باشەی کە بۆیان پێشنیاز کردبووم، قەبوڵ بکەم؟ پێت وا نیە هەق بە من بوو؟ بەڕاستی دوا رەفتارت نیگەرانی کردووم. کە دڵنیات دەکردم ئەوەی بۆ منی خەرج دەکەیت لەو پاشەکەوتانەیە کە بۆ تەنگانەت هەڵگرتوون، هەستم دەکرد چەند قەرزارباری تۆم... بەڵام ئێستا بۆم دەرکەوتووە کە هیچ پاشەکەوتێکت نەکردووەو نەبووە. کە لەلاوە بە وەزعی نالەباری دارایی منت زانیوە بەزەییت پێدا هاتومەتەوەو بڕیارت داوە مووچەی چەند مانگێکت پێشوەختەو وەکو سلفە وەربگریتو لەو پارەیە یارمەتی من بدەیت.و تەنانەت کاتێ کە نەخۆش بووم، جلو بەرگی خۆتت بۆ فرۆشتووم. کە ئێستا ئەم راستیانەم بۆ دەرکەوتووە، زۆرم لەبەر گرانە، ئەوەندەم لە لا ناخۆشە نازانم چۆنی لێك بدەمەوە، نازانم چی بڵێم. ئاخ، ماکار ئالکسیوڤیچ! تۆ دەبوایە لە چوارچێوەی ئەو چاکانەی کە لە سەرەتاوە دەرهەق بە منت کردبوون دەرنەچیت، ئەو چاکانەی کە زادەی سۆزو مەحەبەتی خزمایەتی بوون،و پارەکانت بەو شتە نا پێویستانەی دوایی، لە ڕای مندا بەفیڕۆ نەدابا. ماکار ئالکسیوڤنا تۆ خیانەتت بە دۆستایەتیمان کردووە، چونکە راستیت لێ شاردومەتەوە. جا ئێستا کە دەبینم دوا پارەو پولتان بۆ من داوە بە جلو بەرگی جوان، شیرینیو گەڕانو پیاسە،وبلیتی شانۆو دیارییو کتێبان، هەست بە پەشیمانییەکی زۆرو عەزابی ویژدان دەکەم (چونکە من هەموو ئەو شتانەم لە تۆ قەبوڵ کردووە، بێ ئەوەی وەزعو حاڵی تۆ ڕەچاو بکەم). هەموو ئەو کارانەی کە تۆ بۆ شادیو دڵخوشی منت کردوون، ئێستا لێم بووە بە عەزابو جۆرە پەشیمانیەکی بێهودەی لە دڵو دەروونم دروستکردووە. دەمێکە خەمینو نائومێد دەتبینم، هەرچەندە لە دڵی خۆدا دەترسام ڕووداوێکی ناخۆشت بەسەر بێت، بەڵام هەرگیز، بەخەویش چاوەڕێی ئەمە نەبووم. ئەمە چیە؟ چۆن دەشێت بەو ڕادەیە خۆت بە نائومێدی بسپێریت ماکار ئالکسیوڤیچ؟ ئاخر ئێستا خەڵکی، دۆستو ئاشنا چی دەڵێن؟ سەبارەت بە تۆ چ دەڵێن؟ تۆیەك کە منو هەموو خەڵکی لەبەر میهرەبانیو بێ فیزیو بەردەباریت ڕێزمان دەگرتیت، چۆن دەبێ خۆت بخەیتە گێژاوو کێشەیەکەوە کە کەس تا ئێستا شتی وای لێ نەدیوی. دەزانی کە لە فیدورام زانی گوایە بە مەستی لە شەقاما هەڵیانگرتوویتەوەو پۆلیس بۆ ماڵەوەی بردویتەوە چیم بەسەر هات! باوەڕ بکە ئەقڵم وەستا، بە جارێ حەپەسام. لە جێی خۆم وشك بووم! هەرچەندە پێشوەختە چاوەڕوانی ڕووداوێکی نا ئاسایی بووم، چونکە چوار ڕۆژ بوو نەچوو بوویت بۆ دەوامو غایب بوو بووی. باشە ماکار ئالکسیوڤنا هیچ بیرت لەوە کردووەتەوە ئەگەر بەر پرسەکانت بەهۆی راستەقینەی ئەم دەوام نەکردنەت بزانن چ دەڵێن؟ تۆ بە خۆت دەڵێی هەموو خەڵکی گاڵتەت پێدەکەن، پێت پێدەکەنن؟ بەخۆت دەڵێی هەمووان بە دۆستایەتی ئێمەیان

زانیـوەو دەرودراوسـێکانتان تەشـەرت لێـدەدەن و سـەبارەت بـە مـن قسـەی بـە تـەوس و تـوێکڵان دەکەن. تکایە ماکار ئالکسیوڤیچ گوێ بەو قسانە مەدە، بۆ خاتری خوا جڵەوی خۆت بگرە. من نیگـەران و ناڕەحـەتی ئـەو بـەرخوردەتم کـە دەگـەڵ ئـەو ئەفسـەرانەدا بووتـە، شـتێکی لا بـەلام دەربارەی ئـەو بـەرخوردو رەفتـارە بیسـتووە. تکایـە پـێم بڵـێ ئـەم بـەرخوردە لەسـەر چـی بـوو؟ لـە نامەکەتدا نووسیوتە ترساوی بەڕاشکاوی قسە دەگەڵ مندا بکەی، لەوە ترساوی ئەگەر ڕێك و راست قسە دەگەڵ مندا بکەی دۆستایەتیەکەمان بشێوێ و تێك بچێت. و لە کاتی نەخۆشیەکەی مندا، زۆر نائومێد بوویت، چونکە نەتزانیوە چۆن وەهانای منـەوە بێیت و یارمـەتی مـن بـدەیت، و ئیـدی هەرچیت هـەبووە فرۆشـتووتە تـا بتـوانی یارمـەتی مـن بـدەیت و بـۆ نەخۆشـخانەم ببـەن، و ئەوەندەی توانیوتە قەرزوقۆڵەت کـردووە، و هـەموو رۆژێـك دەگـەڵ خـاوەن خانووەکەتـدا دەمبۆڵـەو قەرقەشـەت بـووە. بـەلاّم تـۆ بـەو کـارەت، کـە راسـتیت لـە مـن شـاردووەتەوە، زۆر خراپـت کـردووە، هەڵـەت کـردووە. بـە هـەرحاڵ مـن ئێسـتا هـەموو شـتێك دەزانم، تـۆ نـە تویسـتووە مـن بـە شـتەکان بزانم و هەست بکەم کە من مایـەی ئـەم وەزعو حاڵـە نالـەبارو نـا هـەنجارەی تـۆ بـووم، بـەلاّم ئێسـتا ئەم رەفتارەی تۆ زیاتر خەمباری کردووم و پتر عەزابم دەدات. هـەموو ئەمانـە پەریشـان و نیگـەرانم دەکـەن ماکـار ئالکسـیوڤیچ، ئـاه هاوڕێکـەم! کلـۆڵی پەتایـە، نەخۆشـیەکی گیرۆیـە، بۆیـە دەبـێ کلۆلان و هەژاران لێکدی دوور بکەونەوە، پارێز لە یەکتر بکەن، تا کلۆڵیەکەیان بۆ یەکتر نەچێت. من کوێرەوەری و کلۆڵیەکم بەسەر تۆ هێناوە کە بە عەمراتت لە ژیانی هەژارانەو گۆشەگیری خۆتا نەت دیتبوو. هەر هەموو ئەمانە عەزابم دەدەن و خەریکە لە داخ و خەفەتا دەمرم.

تکایـە رێك و ڕاست بـۆم بنووسـە کـە چیت بەسـەر هـاتووەو چـۆن ئـەو رەفتـارەت کـردووە. ئەگـەر دەکرێت دڵنیـا و ئاسوودەم بکـە. هەڵبەتـە مـن لـە خۆپەرسـیتەوە داوای ئاسـوودەیی لـە تـۆ ناکـەم، بەڵکو لە رووی دۆستایەتیەوە، لە رووی دڵسۆزی و خەمخۆریـەوە، لـە رووی خۆشەویسـتی تـۆوە ئەم داوایە دەکەم،کە هیچ شتێك نـاتوانێ لـە لاپـەڕەی دڵمیـا بسـڕێتەوە. چاوەڕوانی وەلاّمـی تـۆم. ماکار ئالکسیوڤیچ تۆ هێشتا من باش ناناسیت.

هاورێی دڵسۆزو راستەقینەت

ڤرڤارا دوبروسیلوڤا .

**

زۆرباشــە، ئێســتا کــە هــەموو شــتێك تــەواو بــووەو شــتەکان بەرەبــەرە ڕەوتــی جــارانی خــۆ وەردەگرنـەوە، منـیش ئەمـە بـە تـۆ دەڵـێم حەیاتەکـەم: تـۆ خـەمی ئەوەتـە کـە خـەڵکی چ گومـانێکم لێدەکەنو چم دەربارە دەڵێن، بۆیە بەپەلەو بەڕاشکاوی پێت دەڵێم ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، مـن قـەدرو حورمەتی خۆمم لە هەموو شتێکی دیکەی ئەم دنیایە، بەلاوە گرنیگترە. جا سـەرباری هـەموو ئـەو بەدبەختیەی بەسەرم هاتو ئەو گێژەنگو گێژاوەی تێی کەوتووم، حەز دەکەم ئاگادارت بکـەم کـە هیچ یەکێك لە بەرپرسەکانم هیچیان دەربارەی ئـەم واریقاتـە نـەزانیوەو ئەگـەری ئـەوەش لـە ئارادا نیە ڕۆژێ لە ڕۆژان پێی بزانن، بۆیە وەکو جاری جاران بەرێزو حورمەتەوە ڕەفتارم دەگەڵ دەکەن. من تەنیا لە یەك شت دەترسم: لە دوو زمانی، لـە بوختـانو ئیفتیرا. راسـتە خـاوەن خانووەکـەمان شەڕی پێ دەفرۆشتم، قرەقری دەکرد، بەڵام لەوەتای بـە کۆمـەکی ئـەو دە ڕۆبڵـەی تـۆ بـۆت ناردم، هەندێ لە قەرزەکانیم داوەتەوە، ئەویش هێوربووەتەوەو مەگەر لە بن لێوانەوە خوتەخوتێك بکات. دەربارەی خەڵکەکەی تـر، هـیچ گلەییـەکم لـە دەسـتیان نیـە، ئاکـارو ڕەفتاریـان لەگەڵمـدا باشـە. تـا داوای قـەرزیان لێ نەکـەی، هـەقیان بەسـەرتەوە نیـە. لـە کۆتـایی دا حەزدەکـەم ئـەوە بزانـی کـە ئـەو ڕێـزو حورمەتـەی تـۆ لـە منـی دەنـەی، بـەنرخترین شـتی ئـەم دنیایەیـەو بـۆ ئـەم وەزعو حاڵـە پەریشانەی ئێستای من مایـەی تەسـەلایە. شـوکو بـۆ خـوا ئـەو هـەورو هەڵایـە ڕەوییـەوە، یەکـەمین جەزرەبـەی ئـەم کارەسـاتە لـە چـاو خۆیـا بـە سـەلامەتی تێپـەڕی. و بـەوەت لێـك نەدایـەوە کـە مـن دۆسـتو هاوڕێیـەکی درۆزنو خۆپەرسـت بمو تـەنیا لەبـەر ئـەوە حـەزم کـردووە لـە نزیکـی مـن وەمێنــیو بــۆ هــیچ شــوێنێکی دی نــەڕۆی چــونکە توانــای دووری تــۆم نــەبووەو تــۆم وەکــو فریشتەیەکی چکۆلەی خۆم خۆش دەوێ. من ئێستا بەوپەڕی جدیەت گەڕاومەتەوە سـەر کـارو بـە باشترین شێوە هەموو ئەرکێکی ڕۆژانەی خۆم ئەنجام دەدەم. تەنانەت (ئوستاف ئیڤانوڤیچ)ش کە دوێنــی بــەلایا ڕەتبــووم تاقــە وشــەیەکی لــە دەم دەرنــەهات. لێتــی ناشــارمەوە ئازیزەکــەم، کــە قـەرزەکانو شڕوشـەڕێوی جلـەکانم زۆرم ئـازار دەدەن، بێتاقـەتم دەکـەن، بـەڵام ئەمـەش هـیچ نیـە، تکات لێدەکەم ئازیزەکەم خەفەت بەمە مەخۆ. ڤارینکا نیو ڕۆبڵی دیکەت بۆ ناردوم، بەڕاسـتی ئـەم پەنجا کوپیکە وەکو خەنجەرێکە بە دڵمدا کرابێ. تۆ تەمەشا، شتەکان چۆن ئـاوەژوو بووەتـەوە! ئێسـتا مـن کۆمـەکی تـۆ ناکـەم، کـە پیرەمێرێکـی گـەوجو کـەودەنم... بـەڵکو تـۆ، تـۆی هـەتیوی بەلەنگازی بێنەوا، بەهانای منەوە دێی و یارمـەتیم دەدەی! دەبێ مـەمنونی فیـدورا بـین کـە توانـی هەندێ پارە پەیدا بکات.من بەش بە حاڵی خۆم ئێستا هیچ ئومێدێکم لـەو بارەیـەوە نیـە، هـیچ شـتێك شـك نابـەم، هـەر کاتێك دەرگای ئومێد کرایـەوە، هـەنگێ نامـەت بـۆ دەنووسـمو لـە هـەموو شتێکت ئاگادار دەکەم. بەڵام دادوبێداد لە دەست بەد زمانیو بوختان، هیچ نامکوژێ دوو زمـانی نـەبێت. خـودا حـافیز فریشـتە چـکۆلەکەم. دەسـتە جوانـەکانت مـاچ دەکـەم، هیـوادارم زوو چـاك بیتـەوە. لـەوەی پـترت بـۆ نانووسـم، چـونکە پەلەمـە، دەبـێ بـڕۆم بـۆ سـەر کارەکـەم، دەمـەوێ بـە کردەوە هەڵەو کەمو کوڕیەکانم پڕ بکەمەوە، بەڵکو لە دایەرە غایب بوونەکـەم لـە بیر بکـەن. ئێـوارە

که هاتمەوە بە دوورو درێژی باسی هەموو ئەو واریقاتانە،وبەرخوردمت دەگەڵ ئەفسەرەکاندا، بۆ دەنووسم.

لەگەڵ ئەو پەڕی ڕێزو خۆشەویستی هاورێتدا
ماکار دیوفشکین.

**

٧/٢٨

ئاخ ڤارینکا. ڤارینکا، ئەمجارەیان تۆ گوناحکاری! تاوان، تاوانی تۆیە! بە نامەکەت گێژو کاست کردووم‌و بەلانست تێکداوم.. ئێستا، ئێستا کە بەکاوەخۆ خۆ بە قولایی دلمدا دەکەم‌و گۆشە پەنهانەکانی دلم دەپشکنم. دەزانم کە من لەسەر هەق بووم، بە تەواوەتی هەق بەمن بووە. باسی مەستی یەکەم ناکەم (واز لەوە بێنە، بەسە، بەسە جارێکی دی مەچۆوە سەری حەیاتەکەم!) بەڵکو باسی خۆشەویستیم بۆ تۆ دەکەم، خۆشەویستیم بۆ تۆ کارێکی شێتانە نەبووە، هەرگیز شێتانە نەبووە. تۆ هەموو شتێك لەمبارەیەوە نازانی فریشتەکەم. ئەگەر بتزانیبا بۆچی ئەم رووداوە روویدا، بۆچی من هیچ چارێکم نەبوو جگە لە دلبەندی تۆ، رەنگە ئەو قسانەت نەکردبایە. هەموو ئەو قسە مەنتیقی‌و ئامۆژگارییە ئەقلانیانەی بۆ منی دەکەی، قسەی ئەقڵی تۆن، دڵنیام قسەی دڵت شتێکی ترە.
حەیاتەکەم من بە خۆیشم بە تەواوەتی نازانم‌و بە باشی نایەتەوە بیرم ئەو شتەی بەینی من‌و ئەفسەرەکان چۆن رووی دا. بەلام دەبێ دان بەوەدا بنێم فریشتە چکۆلەکەم، کە من لەو کاتەدا، یەجگار پەرێشان بووم، حالم حالٚ نەبوو. بە خۆت دەزانی من بە درێژایی مانگی پێشوو بە حالٚ بە پێوە بەند بووم، لە ئانوساتا بوو بکەوم، هەرەس بێنم. وەزعێکی یەجگار نالەبارم هەبوو. هەموو شتێکم دەتەپاندە دلمەوەو نە تۆم دەبینی‌و نە هیچ کەسێك لە هاومالەکانم دەبینی، هەولم دەدا کەس نەمبینێ، بەلام خاوەن مالەکە هەر شاتەشاتی بوو. ئەگەر ئەم شاتەشات‌و بۆلەبۆلەی لە کاتێکی تردا بووایە هەر گوێم نەدەدایە. با هەر بۆخۆی ڕێسابای، هاواری کردبا. بەلام ئەو یەکەم حەیای منی برد، خەجالەتی کردم،و دووەم نازانم چۆن بە هاورێیەتی‌و دۆستایەتی من‌و تۆی زانی بوو، پڕاو پڕی مالەکەو لە بەردەمی هەموو هاومالەکاندا هاواری دەکردو ئەم دۆستایەتیەی ئێمەی لە قاو دەداو شتی وا ناشرینی دەگوت لە تاوا هەر بەنج بووم‌و هەردوو گوێی خۆم گرت تا گوێم لە قسە قۆڕەکانی نەبێ. لێ مەخابن خەلکەکەی دی نەك هەر گوێیان دانەخست بەلکو تا توانیان کردیانەوەو گوێیان هەلخست... وام لێهات گیانەکەم نەمدەزانی لە کوێ خۆم وەشێرم... جا فریشتە چکۆلەکەم، هەر هەموو ئەم نەگبەتیە جۆراو جۆرە ترسناکانە بەسەرمدا کەلەکە بوو بوون‌و بە جارێ لە پەلوپۆیان خستبووم. ئەوجا کوت‌وپڕ شتێکی سەیرم لە فیدورا بیست: گوایە کەسێکی خوێڕی هاتووەتە بەردەرگاو بەپێشنیازە بێ شەرمانەکانی

سوکایەتی بە تۆ کردووە، و تانەو تەشەری لێداویو دڵی یەشاندووی، مەگەر هەر من سوێی ئەو تانەو تەشەرانە بزانم، چونکە بە خۆم بە سەرم هاتووە. لەو دەمەدا، گیانەکەم، ڕێك لەو دەمەدا، پەستو پەریشان کۆنترۆڵی خۆم لە دەست داو جڵەوم لە دەست بەربوو، ڤارینکا گیان تۆڕە بوونێکی شێتانە سەراپای داگرتمو بەلەز لە ماڵ وەدەرکەوتم. دەمویست بڕۆمو یەخەی ئەو پیاوە خۆێڕیو بودەڵەیە، ئەو بێ ئابڕووە بگرم، نەمدەزانی گەرەکمە چی بکەم، ئەوەندە دەزانم لێبڕابووم نەیەڵم کەس سووکایەتی بە تۆ بکات. فریشتە چکۆلەکەم مەگەر خوا بزانێ چەند خەمبار بووم! لە چ وەزعێکی نالەباردا بووم! باران بە خوڕزم دەباری، قوڕوچڵپاو دەگەییە چۆکان، ڕۆژێکی یەجگار گرژو مۆنو خەمین بوو. خەریك بوو لە نیازو بڕیارەکەم ژێوان ببمەوەو بۆ ماڵ بگەڕێمەوە، ئیدی گیانەکەم ئەوەی کە نەدەبوو ببێ بوو. تووشی ئیمیل بووم، مەبەستم (ئیمیلین ئیلیچ)ە کە کارمەندی دایەرەکەی خۆمە، نە، جاران کارمەندی ئەوێ بوو، چونکە ئێستا کارمەند نیە، لە دایەرە دەریانکرد. نازانم ئێستا چی دەکات، دیارە لێرەو لەوێ بە دوای ناندا وێڵە. بە هەر حاڵ تووشی ئەو بوومو لەگەڵیا کەوتمە ڕێ. پاشان ئەوەی رووی دا رووی دا...
بەڵام ڤارینکا گیان باوەڕ ناکەم تۆ بە خوێندنەوەو بیستنی ئەو نەگبەتیانەی بەسەر دۆستەکەتدا هاتوون، بەو کارەساتەی لێی قەوماوە، بەو عەزابو ڕەنجەی کێشاویەتی خۆشحاڵ ببی. ئێوارەی ڕۆژی سێیەم ئیمیلین دنەی دام: چووم بۆ لای ئەو ئەفسەرەی بێ وێڵی دەرهەق بە تۆ کردبوو، ئەدرەسەکەیم لە دەرگاوانی ئاپارتمانەکەی خۆمان وەرگرت. ئەوی ڕاستی بێ گیانەکەم، من لە مێژ بوو تاقیبی ئەم مێردەکەم(بۆرە پیاو) دەکرد، دەمناسی، ماوەیەك لە هەمان ئاپارتمانی ئێمە ژووری بەکرێ گرتبوو.. بە هەرحاڵ ئێستا دەزانم کە زۆر خەتام کرد، چونکە لەو کاتەدا کە لە چوونی منیان ئاگادار کردبوو، من ئاگام لە خۆ نەبوو، ئاسایی نەبووم. جا ڤارینکا گیان پێویست ناکا درۆت دەگەڵ بکەم، هیچ لەبیرم نیە چی رووی دا، تەنیا ئەوەندەم لەبیر ماوە کە ماڵەکەی جمەی دەهات، پڕ بوو لە ئەفسەر، یا لەوەیە چاوانی من یەکی بە دوو بینی بێ... مەگەر هەر خوا ئەمە بزانێ... و بیرم نایەت چیم گوت. بەشەرەفم تەنیا ئەوەندەم لەبیرە زۆرم ڕێسا، زۆرم قسەی ناشیرینو بێ تام کرد، جنێوم دا. هەنگێ ئەوانیش یەخەیان گرتمو لە قاڵدرمەکانەوە هەڵیاندامە خوارێ... نا، هەڵیان نەدامە خوارێ، تەنیا دەڵەکیان دام. ئیدی بە خۆت پاشماوەکەی دەزانیت، دەزانیت چۆن گەییشتمەوە ماڵێ. ئەمە هەموو ڕووداوەکە بوو. هەڵبەتە من بەم کارە خۆم سووك کرد، کەرامەتی خۆم لە دەست دا، هەیبەتی خۆم بەفیڕۆ دا. بەڵام هیچ کەسێك بەمەی نەزانیوە. کەواتە وەکو ئەوەیە هیچ شتێك ڕووی نەدابێ. تۆش پێت وا نیە ڤارینکا؟ بە هەرحاڵ ئەوەی من سوور دەیزانم ئەمەیە پار لەدایەرەکەی خۆمان ئوکسنتی ئوسیپوڤیچ هێرشێکی لەو بابەتەی کردەسەر شەرەفو حەیسێتی شەخسی پێوتەر پتروڤیچ، بەڵام لە پەناوە ئەم کارەی کرد، کەس پێی نەزانی، بردیە ژووری پاسەوانەکە، و من لە درزی دەرگاکەوە سەیرم دەکردن. ئیدی ئەوەی کرد کە پێویستە لەو حاڵەتانەدا بکرێ، بەڵام بەشێوەیەکی مەردانە، چونکە جگە لە من کەسی تر نەی بینی. جا با بشی بینم؟ من هەقم چیە؟ دەکەمە چی؟ مەبەستم ئەمەیە کە واریقاتەکەم بۆ کەس نەگێڕایەوە. ئیدی لەوە بە دواوە پیوتەر پتروڤیچ و ئوکسنتی ئوسیپوڤیچ تانەوتەشەریان

لێكدی نەدا. بەخۆت دەزانی، پیوتەر پتروڤیچ پیاوێكە زۆر بە خۆی دەنازێ، ناووناوبانگی خۆی خۆش گەرەكە، بۆیە هیچی بۆ كەس نەگێڕایەوە، تا ئێستاش سڵاووچاك وخۆشیان لە بەیندا هەیەو لە بەر چاوی خەڵكی تەوقە دەكەن. ڤارینكا گیان من لێتی ناشارمەوە، ناتوانم نكوڵی لەوە بكەم كە زۆریان سووكایەتی پێكردم، زۆر شكامەوە، لەوەش خراتر ئەوەیە كە لە بەر چاوی خۆیشما شكامەوە، لەبەر چاوی خۆیشم كەوتم، هیچ ئیحتوبارێكم نەما. دیارە لە ئەزەڵەوە ئەمە بەختی من بووە، بێگومان ئەمە قەدەروچارەنووسی منە، كەس نیە لەم دنیایەدا بتوانێ لە چارەنووس هەڵێت، بەخۆت ئەمە دەزانیت. ئیدی ڤارینكا گیان ئەمە بوو ئەو نەگبەتیو بەڵایانەی بەسەرم هاتن.. كە دەكرێ نەی خوێنیتەوە، تازە كە هەموو شتێك بڕایەوە، خوێندنەوەی بۆ چیە؟ ڤارینكا گیان، هەستدەكەم حاڵم زۆر باش نیە، ماندوو بێتاقەتم، خۆشیو شادیەكەی جارانم لە دڵدا نەماوە. بۆیە لە كۆتایی دا هەمان ڕێزو حورمەتو خۆشەویستی جارانی خۆمت بۆ دووپات دەكەمەوە، وهەر خزمەتكارە گوێڕایەڵو دڵسۆزەكەی جارانم.

خزمە تكاری گوێڕایەڵت
ماكار دیوڤشكین

**

هێژا ماكار ئالكسیوڤیچ-ی ئازیز: *٧/٢٩*

هەردوو نامەكەتم خوێندەوە، زۆرم پێ سەیر بوو! گوێ بگرە هاوڕێی ئازیزم، یان ئەوەتا شتێكم لێ دەشاریتەوەو تەنیا بە شێكی ئەو ڕووداوە ناخۆشەی بەسەرت هاتووە دەگێڕیتەوە، یان هێشتا هەر نیگەرانو پەرێشانی ماكار ئالكسیوڤیچ... نامەكانت ئەوە نیشان دەدەن.. توبی توخودا ئەمڕۆكە سەرێكم لێ بدە، گوێ بگرە، وەرەو شێو لەگەڵ ئێمەدا بخۆ، زۆرمان پێ خۆش دەبێ. من نازانم وەزعت چۆنە، ئایا دەگەڵ خاوەن خانووەكەدا پێكهاتووی یان نا، تۆ هیچم لەمبارەیەوە بۆ نانووسیت، دەڵێی بە ئانقەست شتێك دەشاریتەوە.جارێ بە دوعا هاوڕێم، تكات لێدەكەم كە ئەمڕۆ بێی بۆ لامان، هەر دەبێ بێی. باشترین شت ئەوەیە كە هەموو ڕۆژێك بێیتو شێو دەگەڵ ئێمەدا بخۆی. فیدورا كابانێكی زۆر چاكە، ئاشپەزە نە گاڵتە. خودا حافیز.

دڵسۆزت
ڤرڤارا دوبروسیلوڤا

**

خەنی لە خۆت دایکەلێ، کە خودا فرسەتی بۆ رەخساندوویت بە چاکە چاکە بدەیەوە،و سوپاسگوزاری‌و منەتباری خۆتم بۆ بسەلمێنی. من ئەمە دەزانم ڤارینکا گیان، دەزانم چەند دڵ میهرەبانی، دڵی فریشتەت هەیە، ئەمەم بۆ ڕیا نیە، بۆ ئەوەم نیە چاکەم بدەیەوە. بەڵام وەکو جاری پێشوو ئەوەم بیرمەخەوە، ئەوەم بە چاوا مەدەوە کە بەسەری پیری پارەکانم بە فیڕۆ دەدەم، رەفتاری شتێتانە دەکەم. ئەگەر سووری لەسەر ئەوەی هەڵەم کردووە، خەتام کردووە، بەڵێ هەڵەم کرد، هەڵەم کردووە... ئەو کارەی من هەڵەیە... بەڵام دۆستە چکۆلەکەم، دایکەلێ.. زۆرم لەبەر گرانە ئەو شتانە لەزاری تۆوە بژنەوم. نابێ لەم قسەیەی من توڕە بی، لێم مەگرە دایکەلێ، دڵم ئەنجن ئەنجە، یەکپارچە دەردو ئازارە. خەڵکی هەژار بە تەبیعەت هەڵچوون، ئەمە جاری یەکەم نیە کە هەست بەمە دەکەم. هەژار کەسێکی هەمیشە توندو بەدگومانە، گۆشەنیگایەکی تایبەتی بۆ جیهان هەیە، بە دزیەوە دەڕوانێتە هەر رێبوارێك، بە نیگایەکی نیگەران‌و گوماناوی دەڕوانێتە دەوروبەر، گوێ بۆ هەر وشەیەك هەڵدەخات: ئاخۆ باسی ئەو دەکەن؟ گاڵتە بە رێکردنە خوارو خێچ‌و پێکەنیناویەکەی دەکەن؟ ئایا دەیانەوێ هەستەکانی بخوێننەوە؟ لە هەموو لایەکەوە، لە راست‌و لە چەپەوە بەر نیگای دەدەن، تا بیچم‌و سەرو سەکوتی هەڵسەنگێنن، چونکە دەزانن، کە خەڵکی هەژار لە پەڵاسە کۆنێکیش بێ نرخترە،و هەرگیز چاوەڕوانی ئەوە نیە لەلایەن خەڵکییەوە رێزی بگیرێ، ئیدی ئەم نووسەر یان ئەو قەڵەم بەدەست هەرچیەك دەڵێ‌و دەنووسێت، بۆ خۆی دەڵێت‌و دەنووسێت! سەری دای لە بەرد! ئاخ لە دەست ئەو نووسەرە چەنە بازانە! ئاخ لە دەست ئەوانەی هەر خەریکی کاغەز رەشکردنەوەن! چەند لە رێزکردن‌و رازانەوەی دەستەواژەو رستەدا وەستابن، مرۆڤی هەژار لە هەوەڵەوە چۆن بووە هەروا دەبێت، وناگۆڕێت. بۆچی ئەم مرۆڤە هەژارە وەکو خۆی دەمێنێ‌و ناگۆڕێ؟ چونکە بە بۆچوونی ئەو خەڵکانە، مرۆڤی هەژار دەبێ لە سڵق رووت تر بێ، هەموو شتێکی بە بەرچاوەوە بێ، هیچ نهێنی‌و شتێکی شاراوەی نەبێت، و هیچ شان‌و شەوکەت‌و کەرامەتێکی نەبێت.. ئەوەی لێ حەرام‌و قەدەغەیە! تۆ تەمەشای ئەم نموونەیە: ئیمیلین ماوەیەك لەمە پێش بۆی گێڕامەوە کە خەڵکانێك هەرەوەزی پیتاکیان بۆ کردووە، هەموو ئەوانەی کە پیتاکیان پێداوە هەقی خۆیان بووە تەحقیقێکی نیمچە فەرمی بکەن‌و کەسایەتی ئەو بناسن، نهێنییەکانی ژیانی بزانن، کە گوایە چاکەی دەگەڵ بکەن‌و بە چەند پولێك یارمەتی بدەن، بەڵام ئەوەی راستی بێ، ئەو پولەیان لە رووی خێرخوازی‌و چاکەکارییەوە نەداوە، ئەمە نرخی دیتنی کابرایەکی هەژار بووە. کابرا نمایشی هەژاری بۆ کردوون، تەنانەت چاکەو خێرخوازیش لەم رۆژگارەدا بەشێوەیەکی سەیرو نا ئاسایی ئەنجام دەدرێ دایکەلێ.. بەڵام رەنگە هەمیشەو لە هەموو رۆژگارەکانا ئەمە وا بووبێ، کێ دەزانێ! جا ئەمە بۆ دوو شت دەگەڕێتەوە، یان ئەوانە نازانن چۆن چاکە بکەن، یان وەستاو کۆنەکارن لەو مەیدانەدا، نازانم

ئەمیانە یان ئەویان. رەنگە تۆ ئەمە نەزانی، بەڵام ئێستا بیزانە! من لە هەموو شتێکدا گێل‌و نەزانم، بەڵام لەم مەیدانەدا پسپۆڕم. رەنگە لێم بپرسیت بۆچی خەڵکی هەژار ئەمە دەزانن؟ بەو شێوەیە بیر دەکەنەوە؟ ئەمە هەمووی ئەزموونە ئازیزەکەم ئەزموون، چونکە هەموو شتێك تاقی دەکەنەوە. بۆ نموونە دەزانیٚ ئەو نەجیمزادەیەی کە بەلایا تیٚ دەپەڕیٚ‌و دەچیٚ بۆ خوارنگەیەك، لە دڵی خۆیدا دەڵێت: "دەبیٚ ئەم کارمەندە شڕۆڵەیە، ئەم رووتەیە ئەمڕۆ چی بخوات. من داوای نەفەرێك برژاو دەکەم، بەڵام ئەو رەنگە ساواری بیٚ رۆن بخوات". بەڵام ئەو هەقی چیە کە من دەمەویٚ چی بخۆم؟ ئیدی ڤارینکا گیان، دایکەلیٚ، خەڵکانێکی لەو جۆرە هەن، هەموو کاتی خۆیان بەو جۆرە بیرکردنەوانە بەسەر دەبەن. ئیدی ئەو خەڵکانە، ئەو نووسەرە بیٚ شەرم‌و لاسارانە، کە بە شەقامەکاندا دەگەڕێن‌و دەڕۆن، هەموو خەمێکیان ئەوەیە بزانن کە ئاخۆ فلان کەس وەختیٚ رێدەکات پێی تەخت لەسەر عاردی دادەنیٚ، یان لەسەر نووکی پیٚ دەڕوات، حەز دەکەن بزانن کە پێڵاوەکانی فلان کارمەندی بچووکی فلان دایەرە، دڕاوە، نووکی پێی لیٚ هاتووەتە دەرەوە یان نا. ئایا قۆڵی چاکەتەکەی دڕاوە، ئانیشکی لیٚ هاتووەتە دەرەوە؟ هەموو ئەم سەرنجانە لە هزری خۆدا تۆمار دەکەن‌و پاشان دەچنەوە ماڵیٚ‌و چیرۆکێك لەمبارەیەوە دادەڕێژن‌و ئەم شتە تورەهات‌و قێزەونانە چاپ‌و بڵاودەکەنەوە! بەوان چی کە قۆڵی چاکەتەکەم دڕاوە؟ بمبورە ڤارینکا گیان، ئەگەر رێگەم بدەی پیٚ لەبەرەی خۆ درێژتر دەکەم‌و دەڵێم پیاوی هەژار لەم رووەوە هەمان شەرم‌و حەیای لایە، کە تۆ وەکو کیژێك لەلاتەو هەستی پێدەکەی. مەبەستم ئەمەیە کە – تکایە بمبورە کە ئەم نموونە قورسەم هێنایەوە– بێگومان تۆ حەز ناکەی ولەبەر چاوی خەڵکی جلەکانت داناکەنی. جا خەڵکی هەژاریش بە هەمان شێوە، حەز ناکات کەس خۆی لە کاروباری هەڵقورتێنیٚ‌و بزانیٚ چۆن دەژی. بۆیە نەدەبوو ڤارینکا گیان جاری پێشوو سووکایەتی بە من بکریٚ‌و لایەنی ناحەزانی من بگیریٚ کە پەلاماری غروورو شەرەفی من، کە پیاوێکی ئابڕوومەندم، بدریٚ.

ئەمڕۆکە لە دایەرە دانیشتبووم، زۆر پەست‌و دڵتەنگ بووم، هەستم دەکرد زۆر بچووکم، میناکی ژیژیك چووبوومە قاوغەکەی خۆم، یا وەکو چۆلەکەیەکی پەڕوپۆ کراو هەڵکوڕما بووم. شەرم لە بنی پێمەوە تا تەوقی سەرم تێم ئالا بوو، لە گیانی خۆم بێزار بووم ڤارینکا گیان. ئاخر چۆن پیاو شەرم ناکات‌و ناپەشۆکیٚ کە ببینیٚ ئانیشکی لە قۆڵی دڕاوی چاکەتەکەیەوە هاتووەتە دەریٚ‌و دوگمەو قۆپچەی چاکەتەکەی بە ئاستەم بە داوێکەوە بەندەو تەکەتەکیەتی؟ ئەمڕۆ هەموو شتێکم هەر پەشێوو پەرێشان بوو، سەرمێزەکەم قەرەباڵغ‌و پەشێو بوو، دەتگوت بە ئانقەست وای لێکراوە، پیاو لەو حاڵەتانەدا دەپەشۆکیٚ‌و ورە بە دەدا. ئیدی چ بکەم؟.. ئەوجا ستیڤان کارلوفیچ بەخۆی کەوتە قسان دەربارەی کارەکەم، هەر گوتی‌و گوتیەوە، تا لە ئەنجامدا بەسەرسامی هاوارێکی کرد: "ئاه، ماکار ئالکسیوڤیچ، پیرەمێردی بەلەنگاز!..." ئیدی پاشماوەی قسەکەی قووت دایەوە، تەواوی نەکرد، بەڵام من یەکسەر تیٚ گەییشتم، بە جۆریٚ تەریق بوومەوە کە سەرە کەچەڵەکەشم سوور هەڵگەڕا، ئەگەرچی پێدەچوو ئەم هاواری سەرسامیە هیچ نەبیٚ‌و شتێکی رەوتەنی بیٚ، بەڵام بە هەرحاڵ نیگەرانی کردم. خستمیە گێژاوی بیرکردنەوەیەکی بیٚ بنەوە. تۆ

بڵێی لە دایەرەدا بە واریقاتەکەیان زانی بیّ؟ خودایا دەغیل، ئەگەر پیّ بزانن چی بکەم؟ لێتی ناشارمەوە گومانم لە یەکێکە، ئەم خوانەناس و ئەشقیاو ملهوڕانە سۆزو بەزەییان لە دڵدا نیە!، خەبەرم لێدەدەن، ئاشکرام دەکەن، هەموو نهێنییەکانی ژیانم بە پولێك دەفرۆشن.. هیچ شتێك لای ئەوان ڕێزو حورمەت و بایەخی نیە.

ئێستا دەزانم کیّ لێی کردووم بە قاو. بەڵیّ، کاری راتازاییفە. بەڵیّ، کارمەندێکی دایەرەی ئێمە دەناسێت، دیارە بەدەم قسانەوەو بە شێوەیەکی رەوتەنی شتەکەی بۆ گێڕاوەتەوەو پێم وایە ئەویش لە خۆیەوە هەندیّ شتی تری پێوەناوەو لق وپۆپی زیادەی لێناوە. یان ئەویش لە دایەرەکەی خۆی گێڕاویەتیەوەو ئیدی دەنگۆکە لە وێندەرەوە پەڕیوەتەوە بۆ دایەرەکەی خۆمان و بڵاوبووەتەوە.. هەر هەموو خەڵکی خانووەکەمان بە وردو درشتی ئەو چیرۆکەیان زانیوە، و پەنجە بۆ پەنجەرەکەی تۆ رادەکێشن، دوێنیّ کە هاتبووم شێو دەگەڵ ئێوەدا بکەم، هەموو سەریان لە پەنجەرەکانیانەوە هێنابووە دەریّ، خاوەن خانووەکە گوتبووی شەیتانێك دەوروخونی منداڵێکی بێگەرد دەدات، پاشان جنێوێکی ناشیرینی بە تۆ دابوو. بەڵام هەر هەموو ئەمانە لە چاو نیازی نامەردانەی راتازاییف دا هیچ نییە، کە بە تەمایە من و تۆ بخاتە ناو چیرۆك و ئەدەبیاتەوەو تەوسنامەیەکی باشمان دەربارە بهۆنێتەوە، بە خۆی ئەمەی بە من گوتووە، و هەندیّ لە هاوماڵە شەریفەکانیشم پێیان گوتووم. کە ئەمەم بیست چاوم پەڕینە تەوقی سەرم، مێشکم تێکچوو، نازانم چی بڵێم و چی بکەم. پێویست ناکات ئەو لە خۆ بشارینەوە کە ئێمە بە هەڵەو گوناحەکانمان خوامان توڕە کردووە ئەی فریشتە چکۆڵەکەم! پێشنیازت کردبوو کتێبێکم بۆ بنێری، تا خۆمی پێوە سەرگەرم بکەمو بێتاقەت نەبم. پیف لەم کتێبە! دوای کتێب بڕێتەوە! کتێبم ناویّ، لە کتێبان بێزار بووم! هیچی هیچ نیە، هیچ نرخ و بایەخێکیان نیە.. بریتین لە کۆمەڵە چیرۆکێکی نامـاقول، کۆمـەڵێك ئەفسانەی نـاواقیعی! رۆمـان کۆمەڵە قسـەیەکی قـۆڕو توڕەهاتە، کـە نووسـەرەکان لـەبیّ کاریـدا نووسـیویانەو مەگـەر هـەر خـەڵکی بیّ ئیش و کـار بیانخوێنێتەوە! باوەڕ بە قسەکانم بکە ڤارینکا گیان، ئەم قسانەم لە ئەزموونەوەیە! ئەزموونێکی دووروودرێژ! ئەگەر هاتوو باسی شەکسپیریشیان بۆ کردی باوەڕ مەکە! — وا دیارە لە ئەدەبیات دا کەسێك بەو ناوەوە هەیە— دڵنیابە کە شەکسپیریش هیچ نەبووە، ئەویش لە توڕەهات توڕەهاتتری نووسیوە! هەر هەموو ئەو درۆو دەلەسانە لە کتێباندا کۆکراوەتەوە، بۆ گاڵتە کردن و تەوس کردن بەمو بەو، بە خەڵکی.

دڵسۆزت

ماکار دیوڤشکین

**

ڕێزدار ماکار ئالکسیوڤیچ-ی ئازیز: ٨/٢

نیگەرانی هیچ شتێك مەبە، بە پشتیوانی خودا هەموو شتێك دێتەوە تایمی خۆی. فیدورا دنیایەك کاری بۆ هەردووکمان، بۆ خۆمو خۆی گرتووە، زۆر چالاکانە دەستمان بەکار کردووە. لەوەیە بتوانین هەموو کێشەو کۆسپەکان تەخت بکەین، فیدورا پێی وایە کە ئانافیودورڤنا سووسەیەکی ئەم وەزعو حاڵە نالەبارەی ئەم دواییەی ئێمەی کردبێ. بەڵام من ئێستا ئەمەم بەلاوە گرینگ نیە. هەستدەکەم ئەمڕۆکە دڵم خۆشە. گوایە بە تەمای پارە قەرز بکەی! کاری وا نەکەی ئامان! چونکە قەرز دانەوەی دەوێ، هەنگێ تووشی گێچەڵو سەریەشە دەبی. باشتر وایە لە جیاتی ئەوە زیاتر لە ئێمە نزیکە ببیتەوە، زوو زوو سەرمان بدەی. گوێ بە قسەو قسەلۆکی خاوەن خانووەکە مەدە. دەربارەی ناحەزانو بەدخواکانی دیکەت، من دڵنیام کە خۆت بە گومانی نابەجێ سپاردووە، وبە خوتو خۆڕایی خۆت ئازار دەدەی ماکار ئالکسیوڤیچ! ئاگاداری خۆت بە! جاری پێشووش پێم گوتیت کە قسەکانت نیگەرانیو پەریشانیەکی زۆریان پێوە دیارە، جارێ خودا حافیز، ئەمڕۆ چاوەڕوانتم. دەبێ هەر بێی.

دڵسۆزت

ف. د

**

فریشتە ژیکەلەکەم فرفارا ئالکسیوفنا ٨/٣

زۆرم پەلەیە، چاوەکەم، روناکی ژیانم، پێت رابگەیەنم کە هەندێ هیواو ئومێدی تازەم لەلا پەیدا بووە. بۆت نووسیوم فریشتە چکۆلەکەم، کە نابێ قەرز بکەم. بەڵام کۆترەکەم من ئێستا ناتوانم بەبێ قەرز هەڵبکەم، ژیانم بەڕێوە بەرم، من حاڵم زۆر باش نیە، حاڵم خراپە، خۆ ئەگەر خودا نەخواستە لە پڕێکا تۆ شتێکی خراپت بەسەر هات، کە دوور نیە، هەنگێ من چی بکەم؟ مەبەستم ئەوەیە کە تۆ کەسێکی بی جورمو لەڕو لاوازی، بۆیە بۆم نووسیوی دەبێ قەرز بکەمو هیچ چارێکی دیکەم نیەو دەبێ بەردەوام بم لەسەر هەوڵی قەرز کردن.

ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، من لە دایەرەدا، رێك لە مێزەکەی تەنیشت ئیمیلین ئیڤانوڤیچ دا دادەنیشم، ئەمە ئەو ئیمیلینە نیە کە تۆ دەیناسیت، ئەمە یەکێکی دییە، وەکو من کارمەندە، ئەوو من کۆنترین دوو کارمەندی هەموو دایەرەکەین. ئێمە کۆڵەکەی دایەرەکەین. پیاوێکی باشە، کەم دووە، دوورەپەرێزو گۆشەگیرە. بەڵام کارامەو ئەهلی کارو کاسبیە، دەستو خەتێکی ئینگلیزی

زۆر جوانی هەیە! پیاو هەق بڵێ دەستو خەتی ئەم پیاوە لە رووی جوانیەوە هاوتای دەستو خەتی منە. تاکو ئێستا پەیوەندیەکی ئەوتۆمان لە نێواندا نەبووە، لە سڵاوو خودا حافیزی تێ نەپەڕیوە،. ئەگەر هەندێجار پێویستم بە قەڵەمتەراش ببێ دەچمە جەم ئەو: "بێ زەحمەت قەڵەمتەراشەکەتم بدەیە ئیمیلین ئیڤانوڤیتچ".. بە کورتیەکەی پەیوەندیمان، لە چوار چێوەی دایەرەدا، پەیوەندی کارەو هیچی تر. ئەمڕۆکە، لای بەیانی کوتوپڕ لێی پرسیم: "ماکار ئالکسیوفیتچ چیتە، ئەم رۆژانە بیرو حەواست پەرتە؟" زانیم کە نیازی خراپ نیە، بۆیە پێم گوت: "وەللا ئیمیلین ئیڤانوڤیتچ، حاڵ لەمە حیکایەت لەوەیە." هەڵبەتە هەموو شتێکم بۆ نەگێڕایەوە. من هیچ کاتێك هەموو شتێك ناگێڕمەوە، چونکە دەترسمو زات ناکەم. تەنیا هەندێ شتی لاوەکیم بۆ گێڕایەوەو پێم گوت بێ پارەمو... هتد، گوتی: "کە حاڵت وایە قەرز بکە، بچۆ بۆ لای پیوتەر پتروفیچ، کابرایەکە قەرز بە قازانج دەدا. من بە خۆم قەرزم لێکردووە، قازانجەکەشی زۆر نیە، پێت دەدرێتەوە". ڤارینکا گیان کە گوێم لەو قسانە بوو دڵم داخورپا. لە دڵی خۆدا گوتم، بەڵکو رەحمی خوا بکەوێتە دڵی ئەم پیاو چاکەکارە، دڵی ئەم پیوتەر پتروفیتچ-ـە نەرم ببێتو قەرزێکیش بە من بدات. ئیدی کەوتمە حیسابی ئەوەی کە چۆن دەتوانم قەرزی خاوەن خانووەکە بدەمەوە، کۆمەکێکی تۆ بکەم، وچۆن دەتوانم کەمێك خۆم پۆشتەو پەرداخ بکەمەوە. بەڕاستی جلکەکانی ئێستام رووی ناو مەجلیسیان نیە. و لە دایەرەدا زۆر بە خۆما دەشکێمەوە، ئەمە جگە لە پێکەنینو تەشەری خەڵکانی بەدخوا کە خوا خوای بیانوویەکیانە تا بە خەڵکی پێ بکەننو رابوێرن. ئەمانە هەر نەیسە، دەتوانم گوێیان نەدەمێ. بەڵام لەوەیە حەزرەتی بەرپرس، سەرۆك، هەندێجار بەلامانا تێپەڕێ، کە ئەمە لەگینە، جا خوا نەخواستە ئەمە رووی داو حەزرەت بەم جلوبەرگەوە بمدینێ، قوڕی کوێ بەسەری خۆدا بکەم، چونکە حەزرەت پاکو خاوێنیو جلوبەرگو قیافەی رێكو پێکی لە هەموو شتێ بەلاوە گرینگترە. رەنگە هیچ نەڵێت، بەڵام من لە شەرما دەبم بە قەترەیەك ئاو، ئیدی ئەمە وەزعو حاڵی منە. بۆیە زاتم وەبەرخۆ ناو شەرمو شورەییم خستە گیرفانە دڕاوەکەمەوەو لێبڕام بڕۆم پیوتەر پتروڤیتچ ببینم، لە هەمان کاتدا هەم بە ئومێد بووم، هەم نیگەران، بەڵام ڤارینکا گیان ئاواتەکەم نەهاتە دی! ریسەکەم بووەوە بە خوری! لەو کاتەدا مژول بوو، دەگەڵ فیدوسی ئیڤانوڤیچ دا قسەی دەکرد. لەلایەکەوە لێی چوومە پێشەوە، قۆڵی چاکەتەکەیم راکێشاو گوتم: "پیوتەر پتروڤیچ، پیوتەر پتروڤیچ!" ئاوڕی دایەوەو نیگای کردم، منیش کەوتمە باسی ئەوەی کە زۆرم پێویست بە بڕی سی رۆبڵە. هەوەڵجار لە مەبەستم حاڵی نەبوو، جارێکی ترو لە نووکەوە شتەکەم بۆ گێڕایەوە، تەنیا خەندەیەکی کردو هیچی تری نەگوت. داواکاریەکەم لێی دووبارە کردەوە، هەنگێ گوتی: "هیچ بارمتەیەکت هەیە؟" ئەوسا گەڕایەوە سەر کاغەزەکانی بەردەستی و هەر نووسیو نووسی، بێ ئەوەی تاقە نیگایەکی من بکات. پەشۆکام، زمانم چووە کلیلە، پاشان گوتم: "نەخێر جەنابی پیوتەر پتروڤیچ، هیچ بارمتەیەکم نیە." بۆم روون کردەوە هەر کاتێ مووچەکەمم وەرگرت، یەکسەر قەرزەکەی دەدەمەوەو، بۆ یەك سات دوای ناخەمو ئەوە بە ئەرکی پیرۆز دەزانم. لەو ساتەدا کەسێك بانگی کرد، رۆیی بۆ لای. چاوەڕێم کرد، کە هاتەوە کەوتە دادانی قەڵەمەکەی، دیار بوو حەواسی لای

من نیه. دیسان هه‌ڵمدایه‌و گوتم: "پیوته‌ر پتروفیچ، هیچ چاریك نیه؟ هیچ ته‌گبیریك ناکرێ؟" هیچی نه‌گوت، وای ده‌نواند که گوێی له من نیه. ماوه‌یه‌کی دیکه‌ش به دیاریه‌وه وه‌ستام. بڕیارم دا، دوا هه‌وڵی خۆم بده‌م، جارێکی دی چمکی قۆڵی چاکه‌ته‌که‌یم راکێشا، مینگه مینگێکی کرد که هیچی لێ حاڵی نه‌بووم. دادانی قه‌ڵه‌مه‌که‌ی ته‌واو کردو که‌وته‌وه نووسین، منیش به‌جێم هێشت و وه‌ده‌رکه‌وتم. ده‌بینی دایکه‌لێ! ره‌نگه ئه‌مانه خه‌ڵکی به‌ڕێز و شایسته بن، به‌ڵام یه‌جگار خۆپه‌سندو قۆره‌ده‌ماخن، به‌ڵام ئێمه هه‌قمان چیه؟ بۆچی بیری خۆمان به‌وانه‌وه مژول بکه‌ین، ڤارینکا گیان؟ ئێمه له چاو ئه‌واندا خه‌ڵکی بچووکین. هه‌ر له‌به‌ر ئه‌مه‌ش ئه‌م هه‌موو شته‌م بۆ نووسیوی. که شته‌که‌م بۆ ئیمیلین ئیڤانوفیچ گێڕایه‌وه سه‌ری باداو پێکه‌نی. به‌ڵام له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا تۆزقاڵه هیوایه‌کی پێ به‌خشیم. ئه‌م ئیمیلین ئیڤانوڤیچه پیاویکی باشه، پیاوێکی پیاوانه‌یه. به‌ڵێنی داومه‌تێ که‌سێکی ترم پێ بناسێنێ. ئه‌م پیاوه‌ی تر ڤارینکا، له گه‌ڕه‌کی فیبورگ داده‌نیشێت و ئه‌ویش قه‌رز به سووت و قازانج ده‌دات. کارمه‌ندێکی بچووکی پله چوارده‌یه. ئیمیلین ئیڤانوفیچ ده‌ڵێت ئه‌و پیاوه قه‌رزم ده‌داتێ. سبه‌ینێ ده‌چم بۆ لای، تۆ چ ده‌ڵێی فریشته چکۆله‌که‌م؟ هه‌قی خۆم نیه؟ خۆ ئه‌گه‌ر قه‌رز نه‌که‌م سه‌ریشه‌و کێشه‌یه‌کی زۆرم بۆ دروست ده‌بێت. خاوه‌ن خانووه‌که لێم بێزار بووه‌و ده‌رم ده‌کات، چیتر شێوو فراڤینم ناداتێ. باسی پێڵاوه‌کانم هه‌ر مه‌که دایکه‌لێ! چاکه‌ته‌که‌م دوگمه‌ی پێوه نه‌ماوه... پێویستم به هه‌موو شتێکه! ئاخر ئه‌گه‌ر یه‌کێك له به‌رپرسه‌کان به‌و شڕی‌و شپرێویه بمدێنێ چی ده‌ڵێ؟ بێگومان تووشی کێشه ده‌بم ڤارینکا، ئه‌وه بۆ خۆی کاره‌ساتێکه له‌و گۆڕه، به‌ڕاستی کاره‌ساته.

ماکار دیوفشکین

**

ماکار ئالکسیوڤیتچ-ی ئازیز ٨/٤

بیکه به خاتری خوا، تا زووه پاره‌یه‌ك قه‌رز بکه. هه‌رگیز به ته‌مای ئه‌وه نه‌بووم له‌م بارودۆخه ناله‌باره‌دا داوای یارمه‌تی‌و کۆمه‌ك له تۆ بکه‌م. به‌ڵام تۆ نازانی گیرۆده‌ی چ وه‌زع‌و حاڵێك بووم! مه‌حاڵه بتوانین چیتر له‌م ماڵه وه‌مێنین، شتێکی زۆر خراپم بۆ پێشهاتووه، ته‌سه‌ور ناکه‌ی حاڵی حازر چه‌ند په‌ریشان‌و نیگه‌ران‌و په‌شێوم! ته‌سه‌ور بکه هاوڕێم، ئه‌م به‌یانیه کابرایه‌کی بێگانه، نه‌ناس، پیاوێکی به ته‌مه‌ن، بگره پیر، کۆمه‌ڵێك میداڵ‌و نیشانانی به به‌رۆکه‌وه بوو، هاته دیده‌نیمان، هاتنه‌که‌یم یه‌جگار به‌لاوه سه‌یر بوو، نه‌مده‌زانی ده‌بێ ئه‌م کابرایه چ کارێکی به ئێمه هه‌بێ. فیدورا، له‌و کاته‌دا بۆ شت کڕین چوو بووه ده‌رێ، ئیدی کابرا گه‌نم گه‌ردی به ده‌مرێژی پرسیاران دایگرتمه‌وه: چۆنم، چۆن ده‌ژیم، چ کارێك ده‌که‌م، ئه‌مجا بێ ئه‌وه‌ی چاوه‌ڕوانی وه‌ڵامی

مـن بـیٚ، پێـی گـوتم مـامی ئـەو ئەفسـەرەیە، وزۆر لـەو رەفتـارەی بێـزارە کـە بەرانبـەر بـە مـن کردوویەتی و لەلای دەرودراوسێکان ناوی زڕاندووم، پاشان گوتی برازایەکەی کەسێکی هـەرزەو ئەقڵ منالآنەو لە خۆبایيە، ئەوجا گوتی حەز دەکات بمخاتە ژێر باڵی خۆی و ئامۆژگاری کردم کە گویٚ بـە قسـەکانی ئـەو خوێریـە هەرزەیـە نـەدەم، وگـوتی وەکـو باوکێـك دڵـی بـۆ مـن دەسـووتیٚ و هەستێکی باوکانەی بەرانبەر بە من هەیەو ئامادەیە لە هەموو شتێکدا یارمەتیم بدات. دەموچاوم سـوور هەڵگـەڕاو تیـا مـابووم کـە چ وەڵامێکـی بدەمـەوە، کـاتێکم زانـی بـە تـۆبزی دەسـتی گـرتم، دەستی بە گۆناکانمدا هێناو گوتی کە کیژێکی جوانم، و ئەو دوو چاڵەی سەر روومەتەکانم چەند لیٚ دێن (مەگەر هەر خوا بزانیٚ چی تری گوت!) لـە ئەنجامـدا ویسـتی ماچم بکات، بـەو بیانووەی کـە پیرەمێرێکـی بـیٚ وەیـە (کـە بنیـادەمێکی قێـزەون بـوو!) لـەم سـاتەدا فیـدورا وەژوورکـەوت. بـە هاتنـەوەی فیـدورا کـەمێك پەشـۆکاو ئـەوجا دووپـاتی کـردەوە کـە لەبـەر نەجابـەت و پـاکیم لـە رەفتاردا، رێزی زۆرم دەگرێت و هیواداره متمانەی پیٚ بکەم و لێی نەترسم و دەستی خۆشەویستی ئـەو ڕەت نەکەمـەوە. ئـەوجا فیـدورای بـردە سوچێکەوە وهـەوڵی دا بـە بیـانووی سـەیر سـەیرەوە بڕێك پارەی بداتیٚ. هەڵبەتـە فیـدورا ئـەو پارەیـەی لـیٚ وەرنـەگرت. کـابرا ئـەنجام کـابرا بـەر لـەوەی بڕوات، قسەکانی دووبارە کردەوەو بەڵێنی دا کە جارێکی دیکەش سەر بداتەوەو جووتیٚ گوارەم بـۆ بێنیٚ (پێدەچـوو شـپرزە بـووبیٚ) و ئامۆژگـاری کـردم کـە بـۆ ئاپارتمـانێکی دیکـە بگـوازمـەوە، و ناونیشانی خانوویەکی بۆ هەڵدام دەیگـوت خانوویـەکی زۆر چاکەو دەتـوانیٚ بـە نیمچـە بەلاشـێك بۆم بگریٚ. گوتی بۆیە مـنی خـۆش دەویٚ چـونکە کیـژێکی ئابڕومەنـدی پاکڕەوشـتم، وئامۆژگـاری کردم کە خۆ لە لاوانی هەڵەو هەرزەو بەدئاکار دوور بگرم. لە کۆتاییدا گوتی فیدورڤنا دەناسێت و لەسەر راسپاردەی ئەو هاتووەتە دیدەنیم و بە خۆیشی بـەو زووانـە سـەری دەدات. هـەنگیٚ هـەموو شتێکم بۆ روون بووەوە. زۆر توڕە بووم، وەکو شێت و هـارم لێهات. یەکەمجارم بـوو تووشـی ئـەو حاڵەتە ببم. لە توڕەییدا ئاگـام لـە خـۆم نـەما بـوو. بـە تـوڕەیی بـە روویـا هەڵشـاخیم، بـە تـەواوەتی تەریقم کردەوە. فیدوراش لەو دەمەدا بە هانامەوە هات. ئیدی بە دوو قۆڵی بـە نیمچـە دەرکردنێك لە ماڵەکە وەدەرم نا. ئیدی هەردووکمان قەناعەتمان کرد کە ئەمە ئۆینی فیدوروڤنایە، دەنا ئەو لە کویٚ ئێمە دەناسێت!.

جا ئێستا ماکار ئالکسیوڤیچ، تکات لێدەکـەم فریامـان بکـەوە، یارمـەتیمان بـدە. تـۆبی توخـوا بـەم حاڵـەوە بـە تـەنیا جێمـان مەهێڵـە! شـتێك پـارە، بـا کـەمیش بـیٚ قـەرز بکـە، چـونکە ئێمـە پـارەی گواستنەوەمان نیـە، مەحاڵیشـە چیتر لـەم ئاپارتمانـەدا هەڵبکـەین. فیـدوراش هـەمان بۆچـوونی هەیە. بەلای کەمەوە بیست و پێنج رۆبڵمان پێویستە. من ئەو پارەیـەت دەدەمـەوە، کار دەکـەم و ئەو پارەیە دەردێنم. فیدورا لەم چەند رۆژەدا کاری زیـاتر دەگـریٚ، خـەمی زۆری قـازانج و سـووتی قەرزەکـەت نـەبیٚ، ئێمـە دەتـوانین بیدەینـەوە، هـەموو مـەرجێك قـەبوڵ بکـە. مـن ئـەم پارەیـەت بـۆ دەگێڕمـەوە، تـوبی ئـەو خوایـە فریامـان بکـەوە، پشـتمان تـیٚ مەکـە. زۆرم لەبـەر گرانـە کـە لـەم هەلومەرجەدا، لەم تەنگانەیەدا کە خۆت تێی کەوتووی، زەحمەتت دەدەم. بـەڵام تـۆ تاقـە هیـوامی،

لە تۆ زیاتر کەس شك نابەم. بە دوعا ماکار ئالکسیوڤیچ، بیرێك لە حاڵم بکەوە، فریام بکەوە، خودا سەرکەوتووت بکات‌و پاداشتت بداتەوە!.

ف. د

**

کۆترەکەم، ڤرڤارا ئالکسیوڤنا ٨/٤

ئەم جەزرەبە چاوەڕوان نەکراوانە، بەڕاستی وردو خاشیان کردووم! ئەم نسیبەت‌و بەڵا ترسناکانە دڵ‌و روحیان وێران کردووم! ئەم مێملانە، ئەم هەرزە پیرانەی کە شەرم لە سەری سپی خۆ ناکەن، هەر تۆ خەمبارو دڵتەنگ ناکەن، ئەی فریشتە قشتیلەکەم، بەڵکو منیش بەداخ‌و کەسەرەوە دەکوژن، دیقی مەرگم پێ دەکەن، بە تەواوەتی دەمفەوتێنن. جا ئەو مێملانە بە ئاواتی خۆ دەگەن، دڵنیات دەکەم بە مرازی خۆ دەگەن! تۆ بە خۆت دەزانی من مردنی خۆمم پێ خۆشترە لەوەی کە نەتوانم وەکو پێویست یارمەتی تۆ بدەم! ئەگەر نەتوانم بە هاناتەوە بێم، فریات بکەوم، ئەمە بۆ من هاوتای مردنە ڤارینکا گیان، مردنی تەواوەتی، مردنی راستەقینە. خۆ ئەگەر یارمەتیشت بدەم، هەنگێ، باڵندە چکۆلەکەم، لە شەقەی باڵ دەدەی‌و دەڕۆی بۆ دوور، وەکو باڵندەیەك کە بایەقوش‌و سیسارکە کەچەڵان گەمارۆیان دابێ‌و بە نیازی خواردنی بن، دەفڕی‌و هێلانە چکۆلەکەت بەجێدێڵی. ئەمەم زۆر لەلا ئەستەمە دایکەلێ، ئاخ ڤارینکا، تۆش بێ رەحمی، ئەم بێ رەحمیەت لەپای چی؟ ئەمە چ ئەقڵێکە بۆ تۆ؟ چەوساندوویانیتەوە، سووکایەتیان پێکردووی، سەربارەی ئەوەش، باڵندە چکۆلەکەم، خەفەت دەخۆی‌و گلەیی لە خۆت دەکەی کە گوایە، زەحمەتی من دەدەی. پاشان بەڵێن دەدەی کە ئەوەندە کار بکەی تا قەرزەکان بدەیتەوە، دیارە ئەم بڕیارە، بەو جەستە بێ جورم‌و لاوازەتەوە، بەو لەش بەباریەتەوە، هەر بۆ ئەوەی قەرزەکان لە کاتی خۆیدا بدەیتەوە، وەکو ئەوەیە بە کردەوە خۆت بکوژی. ڤارینکا گیان تۆ هیچ بیرت لەو قسانەی خۆت کردووەتەوە؟ بۆچی دەبێ خۆت بە دیار تەقەڵ‌و درومانەوە پیر بکەی، خۆت ماندوو بکەی، روحی خۆت بەو شتانەوە عەزاب بدەی، و چاوە جوانەکانت ماندوو بکەیت، و هێندەی دی خۆت نەخۆش بخەی؟ ڤارینکا گیان، تەمەشا کۆترەکەم، راستە من بە کەڵکی هیچ نایەم، بەڵام بە هەرحاڵ، هەوڵ دەدەم شتێکت بۆ بکەم! هەموو ئەم کۆسپ‌و کێشانە تەخت دەکەم، دوای دەوام کارێکی دی دەگرم، کتێب بۆ نووسەران دەنووسمەوە، بە خۆم دەچمە لایان، ناچاریان دەکەم کارم بدەنێ، ئەوانیش پێویستیان بە خەڵکانی دەستوخەت خۆشە کە بەرهەمەکانیان بۆ بنووسێتەوە. بەڵام نایەڵم تۆ خۆت بکوژی، هەرگیز رازی نابم ئەم پرۆژەیەت جێبەجێ بکەی، ئەگەر مردووم ئەو پارەیە قەرز دەکەم فریشتە چکۆلەکەم. بۆت نووسیووم کە

گویٚ بە زۆری سووتەکە نەدەمو قەرزەکە بکەم. نا، من گویٚ بە زۆری سووتەکە نادەم قشتیلەکەم، ئێستا لە هیچ ناترسم، باکم لە هیچ نیە، داوای چل دانە رۆبڵی ئەسکەناس دەکەم، ئەمە پارەیەکی زۆر نیە ڤارینکا گیان، وا نیە؟ تۆ چ دەڵێی؟ پێت وایە بەو ئاسانیە چل رۆبڵم بە قەرز بدەنیٚ؟ بڵێی هەر وا زوو بە زوو متمانەم پێبکەن؟ ئاخۆ دەتوانم، مەبەستم ئەوەیە تۆ پێت وایە دەتوانم بەم قەدو قەلافاتو جلو بەرگەوە متمانەیان بە دەست بێنم؟ ئایا ئەوەی بەم شێوەو دیمەنەوە بمدێنیٚ، خۆشی پێما دێت؟ بەڕاستی کە ئەو پرسیارە لە خۆ دەکەم، جۆرە ترسێکم لێدەنیشێت، پیاو راست بڵیٚ هەست بە جۆرە ترسێکی نەخۆشانە دەکەم! جا لەم چل رۆبڵە بیست و پێنج دانەی بۆ تۆ دادەنەم ڤارینکا گیان، ئەوجا دوو ڕۆبڵی زیویشی لێدەدەم بە خاوەن خانووەکە. باقیەکەشی بۆ خۆم، بۆ پێویستییەکانی خۆم خەرج دەکەم. هەڵبەتە هەقە، وبگرە زەروریشە زیاتر بە خاوەن خانووەکە بدەم، بەلاٚم تۆ خۆت حیساب بکە، دایکەڵێ، حیسابی هەموو پێویستییەکانی من بکە، ئەوجا دەزانی مەحەڵە بتوانم لە دوو رۆبڵی زیو، پتری بدەمیٚ. هەر ماقولیش نیە ئەمە بکەم، باشتر وایە باسی نەکەین. جووتیٚ پێلاٚو بە رۆبڵێکی زیو دەکڕم، هەر ناکریٚ من سبەینیٚ بەم پێلاٚوە شڕانەوە بۆ دایەرە بچم، لەوەیە هەر بەرگەش نەگرن. پێویستم بە بۆینباخێکیشە، یەك ساڵی ڕەبەقە ئەم بۆینباخەم لە ملە، کۆنی کۆن بووە، بەلاٚم چونکە تۆ بەڵێنت داومەتیٚ لە بەر کۆشەکەی خۆت نەك بۆینباخێك بەڵکو ئێلەکێکیشم بۆ دروست بکەی، ئیدی پێویست بەوە ناکات بیر لە کڕینی بۆینباخی تازە بکەمەوە. بەم حیسابە دەبم بە خاوەنی جووتیٚ پێلاٚوی نویٚو بۆینباخێکی تازە. ئێستا با بێینە سەر مەسەلەی دوگمەکان ئازیزەکەم، پێم وایە تۆش لەگەڵ مندابی کە بنیادەم ناتوانیٚ جلی بیٚ دوگمە لەبەر بکات. پتر لە نیوەی دوگمەی جلەکانم کەوتوون! کە بیر لەوە دەکەمەوە ئەگەر حەزرەتی سەرۆك بەم جلانەوە بمدینیٚ، دەبیٚ چ بڵیٚ! لەرزم لێدیٚ. هەرچەندە من گوێم لە قسەکانی نابێت، چونکە لەم حاڵەتەدا من دەمرم، بەڵیٚ یەکسەر دەمرم، لە شەرمو شەرمەزاریدا دەمرم! ئاه ڤارینیا گیان! دوای هەموو ئەم مەسرەفانە، سیٚ رۆبڵم بۆ دەمێنێتەوە، ئەم سیٚ رۆبڵەش خەرجی پێویستییەکانی ترم دەکەمو نیو کیلۆ توتنیشی لێدەکڕم، چونکە فریشتە قشتیلەکەم من بەبیٚ جگەرەکێشان هەڵناکەم،و ئەوە نۆ رۆژی تەواوە بۆ تاقە جارێك سەبیلم لە زار نەناوە. خۆ دەمتوانی، بیٚ ئەوەی بە تۆ بڵێم توتن بکڕم، بەلاٚم هەنگیٚ هەستم بە گوناح دەکرد. یانی تۆ بەم کوێرەوەریە بژیتو ئەم هەموو رەنجە بدەیت،وخۆت لە هەموو شتێك مەحروم بکەیتو من بچم زیادە مەسرەف بکەم؟ بۆیە ئەمەم پێگوتیت تا گیرۆدەی عەزابی ویژدان نەبم. جا ڤارینکا گیان با رێكو ڕاست پێت بڵێم کە ئێستا لە وەزعوحاڵێکی زۆر خراپدام، بە عەمراتم وەزعوحاڵی واخراپم بە خۆوە نەدیتووە. خاوەن خانووەکە دەمبوغزێنیٚ، کەس رێزم ناگریٚ. لەو پەڕی دەستکورتی دام، قەرزارم، هەر قەرزو قەرز. وەزعو حاڵم لە دایەرە– هەرچەندە لەوە پێشیش فەرشی سووریان بۆ ڕانەدەخستم– زۆر خراپتر بووە ڤارینکا گیان. نامەویٚ کەس بمدینیٚ، خۆم دوور دەگرم، بەدزییەوە دەچم بۆ دایەرە، لە هەموو کەسێك سڵ دەکەمەوە. تۆ تاقە کەسی کە دەتوانمو دەوێرم ئەم شتانەت بۆ باس بکەم...
باشە ئەگەر ئەم قەرزەیان نەدامیٚ چ بکەم؟ نا.. نا.. باشتر وایە ڤارینکا گیان بیر لەمە نەکەمەوەو

بەم بیرانە ورەی خۆم نەڕوخێنم. بۆیەش ئەم نامەیەت بۆ دەنووسم تا بیر لەمە نەکەیتەوەو بەو جۆرە بیرانە خۆت عەزاب نەدەی. خودایا، خودایا! لەو حاڵەدا چمان بەسەر دێ؟ ئەگەر ئەو قەرزەم نەدەنێ چمان بەسەر دێت؟ راستە تۆ ناتوانی لەو ئاپارتمانە بگوازیتەوە، لە منەوە نزیک دەبیت... بەڵام.. نا.. ئەگەر لە هەوڵەکەمدا ناکام ببم ئیدی ناتوانم تەنانەت بۆ ماڵەکەی خوێشم بگەڕێمەوە. لە شوێنێکدا خۆم دەفەوتێنم، دەمرم. ئاه درێژەم بە نامەکەم دا. دەبێ بچم تەراش بکەم. پیاو تەراش بکات باشترە، بەشەخسیەت تر دەنوێنێ، خودا پشتو پەنامان بێ! نوێژێ دەکەمو دەکەومە ڕێ.

م. دیوڤشکین

**

هێژا. ماکار ئالکسیوڤیچی هەرە ئازیز! ٨/٥

خۆزگە بەو شێوەیە ملت بۆ نائومێدی نەدەدا! بەو جۆرە خۆت ئەزیەت نەدەدا، یانی کوێرەوەریو بەد بەختییەکەی خۆمان بەس نیە، تا ئەم عەزابەش لە خۆت باربکەی؟ سی رۆبڵی زیوت بۆ دەنێرم، لەوە پترم لە تواناادا نیە. شتە هەرە پێویستەکانی خۆتی پێ بکڕە. بەڵکو بتوانی خۆت بگەیەنیتە سبەینێ. تەقریبەن هیچ شتێك بۆ خۆمان نەماوەتەوە، و نازانم سبەینێ چی دەبێت.. بەڕاستی وەزعێکی خەمناکە ماکار ئالکسیوڤیچ! بەڵام تۆ خەم مەخۆ، پێویست بەم هەموو خەمە ناکات: کە قەرزت دەست نەکەوتووە، گرینگ نیەو ئیدی ئەوە وەزعەکەیە، چار چیە. فیدورا دەڵێت ئەمە کارەساتو لێقەومانی تەواو نیە، دەڵێت دەتوانین جارێ تا ماوەیەکی دیکەش لێرە وەمێنین، گواستنەوەش بۆ شوێنێکی دی زۆر دادمان نادات، چونکە ئەگەر بیانەوێ لە هەر شوێنی بین دەماندۆزنەوە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا پێم باشە لێرە بڕۆین. بەهەرحاڵ زۆر خەمبارو دڵتەنگم دەنا زیاترم لە مبارەیەوە بۆ دەنووسیت. بەڕاستی تۆ تەبیعەتێکی سەیرت هەیە ماکار ئالکسیوڤیچ! زیاد لە پێویست خەمی خەڵکی هەڵدەگریت، هەر بۆیەش هەمیشە زۆر پەستو غەمگینی. لە هەموو کەسێك غەمگینتری. من هەر هەموو نامەکانت زۆر بەوردی دەخوێنمەوە، دەبینم لە هەر هەموویاندا ئەوەندەی نیگەرانی منی، ئەوەندەی لە خەمی منداى، ئەوەندە لە خەمی خۆتدا نیت. هەموو خەڵکی دەڵێن کە تۆ پیاوێکی چاکو دڵاواو میهرەبانی، بەڵام بە بۆ چوونی من زیاد لە پێویست میهرەبانی. جا ڕێم بدە با دوو قسەی دۆستانەت بۆ بکەم ماکار ئالکسیوڤیچ. من سوپاسگوزاری تۆم، زۆر سوپاس بۆ هەموو ئەوکارانەی کە بۆ منت کردوون، لەمبارەیەوە یەجگار منەتباری تۆم. تۆ بە خۆت تەمەشا بکەو حوکم بدە: من زۆرم بەلاوە ناخۆشە، دوای ئەو هەموو کارەساتو بەڵایانەی بەسەرت هاتوون، کە من بەبێ ویستی خۆم بوومەتە مایەی ئەوەی بەسەرت بێن، دەبینم هێشتا هەر بۆ من و لە پێناوی مندا دەژی، وەکو

ئەوەی ئەم دنیایە جگە لە منو خۆشیو ناخۆشی من هیچی تری تیا نەبیت. خۆ ئەگەر مرۆڤ ئەوەندە بەخەمی خەڵکی ترەوە بێ، خۆی بکات بە مامەخەمەی هەموو کەسێك، هەرگیز شادیو خۆشی بە خۆیەوە نابینێ. ئەمڕۆ کە لە دوای دەوامەوە هاتی بۆ لای منو وەژوور کەوتی، زۆر ترسام: رەنگ زەرد، شپرزەو نائومێد، شڕو شەپڕێو، دیمەنێکی ترسناکت هەبوو. هەر هەمووشی لەبەر ئەوە بوو کە دەترسایت پێم بڵێی لە هەوڵەکەتدا رێوی بووی، چونکە دەترسیت من خەمبار و نیگەران ببم. بەڵام کاتێ کە دیتت من ئاساییمو نیگەران نیم، یەکسەر سیمات گۆڕاو گەشایتەوە ماکار ئالکسیوڤیچ! ئەوەندە خۆت ئازار مەدە ماکار ئالکسیوفیچ، بەو ئاسانیەش مل بۆ نائومێدی مەدە، تۆزێ هۆشت بێ، تکات لێدەکەم، لێت دەپاڕێمەوە. بەری تەنگانە کورتەو دنیا بە ئومێد خوراوە، خەمت نەبێ هەموو شتێك بەخێرو خۆشی تێدەپەڕێ. ئەگەر هەندێ گەشبین نەبی، ناتوانی بژی، وخەمی خەڵك هەرگیز بەرۆکت بەر نادات. بە دوعا هاوڕێم، جارێکی دی تکات لێ دەکەم ئەوەندە نیگەرانی من مەبە.

ف. د

**

کۆترەکەم، ڤارینکای ئازیز ٨/٥

باشە، زۆر باشە! مادامێکی تۆ ئەمە بە کارەسات نازانی کە من قەرزم دەست نەکەوتووە، ئەمە زۆر باشە. بۆیە لەسەر داوای تۆ دڵم ئاسوودەیەو هیچ خەمم نیە. تەنانەت خۆشحاڵم بەوەی کە ئیدی لێم دوور ناکەویتەوە، لەمن پیرەمێردی بێنەوا دوور ناکەویتەوە، لەم ماڵەی ئێستاتدا دەمێنییەوە. پیاو راست بڵێ کە هەموو ئەو قسە جوانانەم خوێندنەوە کە لە نامەکەتدا دەربارەی من نووسیبووتن،وسەیرم کرد چەند بە باشی لە هەستو سۆزو دڵسۆزی من دەرهەق بە خۆت حاڵی بووی، لە کەیف وخۆشیان لە پێستی خۆم نەدەهێوریم. بۆیە ئەمە دەڵێم چونکە خۆی لەخۆیدا بەڵگەیە کە تۆ چەند دڵسۆزی منی، چەند بە تەنگی دڵی منەوەی. زۆر چاکە، هەستو سۆزو دڵودڵسۆزی بەجێی خۆی، تۆ دایکەلێ، داوام لێدەکەی بە ورەبم، ئەوەندە دڵناسك نەبم. بەڵێ فریشتە قشتیلەکەم، خۆم زۆر چاك دەزانم کە دڵناسکی شتێکی باش نیە، بەڵام تۆ خۆت داوەر بە دایکەلێ، من سبەینێ بۆ دایەرە چی لە پێ بکەم، بەکام پێڵاوەوە بڕۆم!؟ کێشەکە لێرەدایە ڤارینکا. ئاخر ئەمە شتێکە پیاو دەکوژێت، بە جارێ وێرانم دەکات، لەگەڵ ئەوەشدا من خەمی خۆمم نیە، خەفەت بۆ خۆم ناخۆم. من زۆر گوێ نادەمێ، دەتوانم بەو پەڕی سەرماو سەهۆڵبەندان، بەبێ پاڵتۆ وەدەربکەومو بێ پێڵاو هەڵبکەم، راستە زۆر زەحمەتە، ناخۆشە، بەڵام

لەگەڵیا ڕادێم‌و هەر بەخەیاڵیشمدا نایەت. من کەسێکی ساکارو سادەم، مرۆڤێکی بچووکم. بەڵام خەڵکی چ دەڵێن؟ ناحەزانی من، ئەو هەموو زمانە درێژو ژەهردارانە، کە من لە دەرەوە بەبێ پاڵتۆ بدینن چ دەڵێن؟ خۆ هەر چیەك بێ، بنیادەم لەبەر خەڵکی پاڵتۆ لەبەر دەکات، پێڵاو لە پێ دەکات. پیاو لەبەر لۆمەی خەڵکی ئەو شتانە دەکات. واتە من، ئازیزەکەم، دایکەڵێ، روحەکەم، لەبەر لۆمەی خەڵکی، بۆ پاراستنی ئابڕوو ناوی خۆم پێویستم بە جووتێ پێڵاوە. باوەڕ بکە ڤارینکا بەم پێڵاوە شڕانەوە حەیاو ئابڕوم دەچێت. باوەڕم پێ بکە ئازیزەکەم، من کابرایەکی پیری بە ئەزموونم، دنیاو خەڵکی‌و ژیانم دیوە، تاقیم کردووەتەوە. باوەڕ بە قسەکانی من بکە، نەك بەوانەی لە خۆڕا کاغەزان ڕەش دەکەنەوەو دەکەونە نوکتەبازی‌و پێیان دەگوترێ نووسەرو ئەدیب.

ڤارینکا گیان، بۆم نەگێڕایتەوە کە دوێنێ چیم بەسەر هات. بە راستی زۆرم ئازار چەشت، ئەو بەیانیە بە ئەندازەی یەك دانە ساڵی خشت عەزابم چەشت،و خەفەتم خوارد، هەر مەپرسە چ بەڵایەکم بەسەر هات، لە گێڕانەوە نایەت. ئەمە حاڵ‌و حیکایەتەکەیە: سپێدە زوو لە خەو ڕابووم، تا ئەو لە ماڵەوە بگرم‌و پاشان بێ ئەوەی دوابکەوم، فریای دەوامی دایەرەش بکەوم. بارانێك بوو ئەمما باران. ڕێگەو شەقامان یەکپارچە قوڕو چڵپاو بوو! پیرە پاڵتۆم لەبەر هەڵکێشاو کەوتمە ڕێگەو بە شەقامەکاندا خۆم بکێش دەکردو لەبەر خۆوە دەمگوت‌و دەمگوتەوە:

"خودایا، لە گوناحم خۆش بە،ونائومێدم مەکە!" کە بە بەر کڵێسای "ن"دا رەت دەبووم، ئیشارەتێکی سەڵیبم کێشا، لە خوا پاڕامەوەو تۆبەیەکی بەهەقم کرد، لە دڵی خۆدا بیرم لەوە کردەوە کە نابێت مامەڵە دەگەڵ خودا بکەم، من شایستەی ئەوە نیم خودا بدوێنم. لە دنیای خۆمدا بووم، سەیری هیچ شتێکم نەدەکرد، ملی ڕێگەم گرتبووو بێ ئاگا بووم لەوەی بۆ کوێ دەڕۆم. شەقامەکان چۆڵ‌وکپ بوون، ئەو تاك‌و تەرایانەی بە جادەو شەقامەکانەوە بوون، هەموو مات‌ومەنگ‌ومڕۆل، چووبوونە قاوغی خۆیانەوە. هیچش سەیر نەبوو، چونکە کێ لەم کاتەداو لەم تۆفاو بارانەدا بۆ پیاسەو گەڕان دێتە دەرێ؟ تووشی دەستەیەك کرێکاری شڕپۆشی پیس‌و چەپەڵ هاتم، بەدەم ڕێکردنەوە، بەر شانیان دام، ترسم لێ نیشت، دڵم داخورپا، کە خەڵکێکی زبرو ناقۆڵا بوون! ئەوی راستی بێ نەترەم بەردا، بەڕادەیەك ترسم لێ نیشت، نەمدەویست هەر بیریش لە قەرزکردن بکەمەوە. خەریك بووم لە پردی (ڤاسکرۆسنسکی) دەپەڕیمەوە کە بنی تاکێك لە پێڵاوەکانم بەربوو، خەریك بوو بە تەواوەتی لە پێڵاوەکە دەبووەوە، ئیدی نازانم چۆن باقی ڕێگاکەم بڕی! ڕێك لەم کاتەدا (ئێرمولایف)م بینی، کە کارمەندێکی بچووکی دایەرەی ئێمەیە. بەرەو من دەهات. لەبەردەممدا وەستا، پشتی راست کردەوە، نیگا پەریشان‌و شپرزەکانی تێبڕیم، وەك ئەوەبوو داوای تۆزێك پارەم لێ بکات‌و بچێ ڤۆدگاکەی پێ بخواتەوە. لە دڵی خۆدا گوتم: "ها، هاوڕێ، ڤۆدگا؟ ئاخر لێرە لە کوێ ڤۆدگات دەست دەکەوێ؟" یەجگار ماندوو بووم. وەستام، ساتە پشوویەکم دا،وکەوتمەوە ڕێ. لە شتێك دەگەڕام مێشکی خۆمی پێوە مڕۆل بکەم، تا کەمێك هێور ببمەوەو بێمەوە سەرخۆ. بەڵام بیرم بە هیچ کوێ ڕانەگەیی. مەحاڵ بوو بیرم لەسەر شتێك بگیرسێتەوە. بەڕادەیەك لە قوڕو چڵپاودا هەڵکشا بووم کە شەرمم لەخۆم دەکرد. ئەنجام لە

دووره‌وه کوخێکی دارینی زه‌ردم به‌دی کرد، که هه‌شتی و بالکۆنێکی له پێشه‌وه بوو. له دڵی خۆدا گوتم: "خۆیه‌تی، هه‌مان ئه‌و ماڵه یه که ئیمیلین ئیڤانوڤیچ بۆی وه‌سف کردووم، ماڵه‌که‌ی مارکۆفه." (ئه‌م مارکۆفه، ئه‌و پیاوه‌یه که پاره به سوو ده‌دات ڤارینکا گیان). له‌و ساته‌دا که‌مێك گێژوکاس بووم، هه‌موو شتێکم بیر چووه‌وه. هه‌رچه‌نده ده‌مزانی ئه‌مه ماڵه‌که‌ی مارکۆفه، به‌ڵام بۆ ئه‌وه‌ی به ته‌واوه‌تی دڵنیابم له ده‌رگاوانه‌که نزیك بوومه‌وه‌و پرسیم: "سه‌رکار ئه‌مه ماڵی مارکۆفه؟" به‌ڵام ده‌رگاوانه‌که کابرایه‌کی بیٚ ئه‌ده‌ب بوو. زۆر به ره‌قی و زبری وه‌ڵامی دامه‌وه، ده‌تگوت قسه به پاره‌یه، ده‌تگوت له یه‌کێك توڕه‌یه، له بن لێوانه‌وه گوتی: "ماڵی کێیه؟ ماڵی مارکۆفه". ئه‌م ده‌رگاوانانه چه‌ند سه‌یرن، چه‌ند توڕه‌و تڕۆو بیٚ هه‌ستن. جا من هه‌قم به ده‌رگاوانه‌وه چیه؟ هه‌رچه‌نده هه‌قم به ده‌رگاوانه‌وه نه‌بوو، به‌ڵام زۆری په‌ست کردم. پیاو له هه‌ر وه‌زع‌و حاڵێکی ده‌روونیدا بیٚ، شتێکی له‌و بابه‌ته‌ی دێته ریٚ، وهه‌میشه هه‌ر وابووه. سیٚ دانه جار به به‌ر ماڵه‌که‌دا سوڕامه‌وه، جار له جار پتر نه‌ترەم به‌رده‌دا، له دڵی خۆدا گوتم: "نا، نه‌خێر، قه‌رزم ناداتیٚ، یه‌که‌م من بابایه‌کی بێگانه‌م‌و نامناسێت، دووه‌م سه‌روسیمامی ناچێته دڵه‌وه". ئه‌نجام ڤیروسیام کردو گوتم: چ ده‌بیٚ بابیٚ، من هه‌وڵی خۆم ده‌ده‌م، کرده په‌شیمان نه‌ك نه‌کرده په‌شیمان. هه‌وڵێکه‌وده‌یده‌م، خۆ نامکوژیٚ، سیروان لێشت نه‌ده‌م هه‌ر ده‌مبه‌ی". ئه‌نجام لێبڕام به ئه‌سپایی ده‌رگاکه بکه‌مه‌وه. هه‌رکه درزم خسته پیره ده‌رگا، به‌ڵایه‌کی ترم لیٚ نازڵ بوو: سه‌گێکی چکۆله‌ی دڕ، حه‌یوانێکی گه‌وجی که‌وده‌ن، لیٚ توڕه بوو، وپێما هه‌ڵشاخی، تاهێز له گه‌روویدا بوو ده‌وه‌ڕی، خه‌ریك بوو زنجیره‌که‌ی پارچه پارچه بکات، بۆ تاقه ساتێك له حه‌په نه‌ده‌که‌وت!.. که سه‌گێکی پیس بوو!.. جا ئه‌م ورده رووداوانه، زۆر جار پیاو ده‌هری ده‌که‌ن، به جۆریٚ قه‌ڵس‌و په‌ستی ده‌که‌ن، که له گیانی خۆی بێزاربێت‌و به جاریٚ وره‌ی بڕوخیٚ و نه‌تره به‌ربدات! بۆیه وه‌کو نیوه گیانێك خۆم وه‌ژوورا کرد، لێره‌شا به‌ڵایه‌کی دی یه‌خانگیرم بوو. ئاستانه‌ی ده‌روازه‌که هێنده تاریك بوو، هیچ شوێنێکم نه‌ده‌بینی، له‌به‌ر ده‌رگای ژووره‌که‌دا، نوچێکم داو که‌وتم به سه‌ر ژنه دێهاتیه‌کدا، به‌ڵیٚ ژنه دێهاتیه‌ك که سه‌تڵه شیرێکی به ده‌سته‌وه بوو وله ده‌فرانی ده‌کرد. سه‌تڵه‌که‌ی له ده‌ست که‌وتوو شیره‌که رژا. ژنه‌ی گه‌وج که‌ته هات‌و هاوار: "ئه‌وه تۆ کوێری کابرا، نابیٚ چاوت له‌به‌ر پێی خۆت بیٚ. چده‌که‌ی لێره مه‌یموون؟"وده‌مڕێژێکی تری جنێوی سه‌ر به کۆڵکه‌ی به‌سه‌را کرد، هه‌نگیٚ له هۆڕژنی گریانی داو هه‌ر نه‌یده‌بڕییه‌وه. بۆیه ئه‌مه‌ت بۆ ده‌گێڕمه‌وه ڤارینکا گیان، چونکه دایمه له‌و جۆره شوێنانه‌دا، ئه‌و جۆره واریقاته‌م دێنه پێش. هه‌رده‌ڵێی له چاره‌م نووسراوه که ئه‌م جۆره رێکه‌وته‌م بێته ریٚ. پیره‌ژنێکی قژ ماش‌و برنج که گوێی له هاواری بوو، هات به‌لایه‌وه، دیار بوو خاوه‌ن ماڵه، یه‌کسه‌ر خۆم گه‌یاندیٚ‌و پرسیم: "ئاغای مارکۆف لێره‌یه؟" گوتی: "نا." ئه‌وجا له‌بنی پێمه‌وه تا تۆقی سه‌ری به‌رنیگا دام، دوای تۆزێك گوتی: "مارکوفت بۆ چیه؟" مه‌به‌ست‌و مه‌رامه‌که‌ی خۆم پێگوت... گوتم ئیمیلیان ئیڤانوڤیچ ناردوومی... هتد. "کارێکم پێی هه‌یه‌و ده‌مه‌ویٚ قسه‌ی له‌گه‌ڵ بکه‌م". پیره‌ژن کیژه‌که‌ی گازکردو –کچێکی گه‌وره بوو، پێی په‌تی بوو– گوتی: "بڕۆ بابت گاز بکه، له‌لای کرێچیه‌کانی ڤاتی سه‌ره‌وه‌یه".

هەنگیٚ رووی کردە منو گوتی: "فەرموو ژووریٚ". وەژوورکەوتم، ژووریٚکی باش بوو، کۆمەڵیٚك تابلۆ بە دیوارەکانەوە هەڵواسرا بوون کە هەموویان پۆرتریٚتی جەنەراڵان بوون، قەنەفەیەكو میٚزیٚکی خڕ، وچەند گوڵدانیٚك گوڵەخەنەی تیا بوو. کە بە تەنیٚ لە ژووریٚ مامەوە، لە دڵی خۆدا بیرم لەوە کردەوە بۆچی یەکسەر نەڕۆمەوە؟" باوەڕم پیٚ بکە ڤارینکا گیان بە من بوایە پیٚ وەغاریٚوە بنەمو ئەویٚندەر بەجیٚ بیٚڵم! لە دڵی خۆدا گوتم: "واچاکە بڕۆمو سبەی بیٚمەوە. ڕەنگە کەشو هەواش خۆشتر ببیٚ. واچاکە سەبرۆکەیەك بکەم، وادیارە ئەمڕۆ لە من نیە، سەتڵە شیرەکەم ڕشت، وچارەی ئەم جەنەراڵانەش، کە بە دیوارەکەوە هەڵواسراون گرژو مۆنە.. چاکتر وایە سبەینیٚ بیٚمەوە". خەریك بوو بەرەو دەرکە دەچووم کە بڕۆم، پیاویٚکی ئەندام وردیلەی قژ ماشو برنجی، چاوچکۆڵەی گیٚلۆکە، کە ڕۆبیٚکی چڵکنی پڕ پەڵەی چەوری لەبەر بوو، ناو قەدی بەپەتیٚك بەستبوو، خۆی بە ژووراکردو پرسی کە بۆچی هاتووم، پیٚم گوت ئیمیلیان ئیڤانوفیچ ناردوومی بۆ لای، وپیٚویستم بە چل ڕۆبڵەو هاتووم لەو بارەیەوە قسەی دەگەڵ بکەم... بەڵام نەیهیٚشت قسەکەم تەواو بکەم. لە چاویا ئەوەم خویٚندەوە کە هیچ ئومیٚدیٚك نیە. گوتی: "پیٚویست بە هیچ قسەو روونکردنەوەیەك ناکات، پارەم نیە، ئایا هیچ بارمتەیەکم هەیە دای بنەم؟" وەڵامم دایەوە کە هیچ بارمتەیەکم نیە، بەڵام ئیمیلیان ئیڤانوفیچ... خۆلاسە تیٚم گەیاند کە زۆرم پیٚویست بە پارەیە. کە گویٚی لە هەموو قسەکانم گرت، گوتی: "ئیمیلیان چی گوتووە یان نەگوتووە ئەمە گرینگ نیە، مەسەلە ئەوەیە کە پارەم نیە.. مەسەلەکە تەنیا بیٚ پارەییەو هیچی تر..." لە دڵی خۆمدا گوتم: "نەمگوت، مەزندەکەی خۆم دەرچوو، لە هەوەڵەوە دەمزانی کە وا دەبیٚ. پیٚشوەختە دڵم خەبەری دابوو." ئاه ڤارینکا، لەو ساتەدا حەزم دەکرد زەوی شەق ببا و قووتم بدات. هیٚندەم سەرما بوو بوو، لاقەکانم بوو بوون بە تەختە، بڕبڕەی پشتم میٚرولەی دەکرد. تەماشایەکم کرد، دیتم ئەویش تەمەشای من دەکات وەك ئەوەی بڵیٚ: "برادەر چاوەڕوانی چیت؟ بۆ ناڕۆیت؟ بە تەمای هیچ مەبە". ئەگەر لە وەزعو حاڵیٚکی دیدا ئەمەم بەسەر هاتبا، لە تەریقیو شەرمەزاریدا هەر لەویٚ دەمردم. کابرا لەپڕ لیٚی پرسیم: "ئەم پارەیەت بۆ چیە؟" (ئەو پرسیارەشی لیٚ کردم ڤارینکا گیان!) بۆ ئەوەی گیٚلۆکە نەنویٚنم دەمم کردەوە قسان بکەم، بەڵام نەیویست هەر گویٚشم لیٚبگریٚ، دووبارەی کردەوە کە: "نا، نا پارەم نیە. ئەگەر هەمبوایە بەسەر چاو". هەوڵمدا قەناعەتی پیٚبکەم، زۆرم گوت کە ئەمە پارەیەکی زۆر نیە، لە کاتی خۆیدا دەیدەمەوە، بگرە زووتریش دەیدەمەوە، پیٚم گوت سوودەکەشی هەرچەند بیٚ دەیدەم، وسویٚندم بۆ خوارد کە هەر هەمووی بۆ دەگیٚڕمەوە. لەو ساتەدا تۆم بیر کەوتەوە ڤارینکا گیان، کە لە تەنگانەیەکدای، لە چ عەزابیٚکدای، تووشی چ کویٚرەوەریەك بوویت، ئەو نیو ڕۆبڵەم بیرکەوتەوە کە بۆت ناردبووم. بەڵام کابرا گوتی: "نا، نا، پیٚویست بە باسی قازانجو سووت ناکات، ئەگەر بارمتەیەکیشت هەبوایە هەر نەیسە، بەڵام بەبیٚ بارمتە هەر نەو.... بە هەرحاڵ پارەم نیە، بە زاتی خوا پارەم نیە.. دەنا خوا شایەدە حەزم دەکرد قەرزت بدەمیٚ.." ئەم دزە بە خوتوخۆڕایی، بیٚ هیچ شەرمیٚك سویٚندی دەخواردو خوای بە شایەت دەگرت!.

بەڵێ ئازیزەکەم، ئەمە حاڵوحیکایەتەکە بوو، لە بیرم نیە چۆن لەوێ هاتمە دەرێ، چۆن لە شەقامی فیبورگ پەڕیمەوەو خۆم گەیاندە پردی فاسکروسنسکی، یەجگار شەکەتو ماندوو بووم، سەرما گەیی بووە مۆخی ئێسقانەکانم، سەعات دە گەییمە سەر ئیشەکەم، ویستم لە ڕاڕەوەکەدا کەمێك جلەکانم بتەکێنمو قوڕەکەی لێ ببێتەوە، بەڵام سنگیریوف خەفەر ڕێگەی نەدام، گوتی: "سەرکار، فلچەکە خراپ دەبێت، بە خۆت دەزانی فلچەی دەوڵەتە،" دایکەلێ، ئێستا هەر هەموویان بەو شێوەیە ڕەفتارم دەگەڵ دەکەن، بەلای ئەوانەوە من ناکەمە ئەو پارچە پەڕۆیەی کە پێڵاوەکانیانی پێ پاك دەکەنەوە. من ئەم ڕەفتارانە، دەمکوژێت ڤارینکا گیان. من دەسکورتی و بێ پارەیی نامکوژێت، بەڵکو ئەم بێزکاڵی، چپەچپ، ژارخەندانە دەمکوژێ. حەزرەتی سەرۆك مەگەر بە ڕێکەت ناوێکی من بێنێ، ئاە ڤارینکا، ڕۆژە جوانەکان، ڕۆژانی زێڕینی من بەسەر چوون. ئەمڕۆکە دووبارە هەموو نامەکانم خوێندیتەوە. مەگەر خوا بزانێ چەندیان خەمبار کردم ئازیزەکەم.. کە بەشەرێکی نەگبەتم! بە دوعا ئازیزەکەم، خودا پشتو پەنات بێ!.

م. دیوفشکین

پەراوێز: ویستم کێشەکانت بە شێوازێکی گاڵتەئامێز بۆ بگێڕمەوە. بەڵام لەو ساتەدا بوم نەهات. ویستم بە گوێی تۆ بکەم. دێموەدەتبینم ئازیزەکەم، سبەینێ بە مسۆگەری دێم.

**

ڤرڤارا ئالکسیوڤنا! کۆترەکەم، ١١/٨

دایکەلێ! تازە حیسابم ڕۆیی، حیسابی هەردووکمان ڕۆییشتووە، تازە لێ بووینەوە، منیش و تۆش لێبووینەوە، هیچ چارێکیش نیە. ناوم، ناوبانگم، ئابڕوم، کەرامەتم هەمووی ڕۆیی. کۆتاییمە، کۆتایی تۆشە ڤارینکا گیان، هەردووکمان پێکەوە تیا دەچین! هیچ ئومێدێکی ڕزگاربوونیش نیە، من تۆم گەیاندە ئەم ڕۆژە، من ئەم بەڵایەم بەسەر تۆدا هێنا! ڤارینکا گیان ئەمانە ئازارم دەدەن، عەزابی ڕوحم دەدەن، دەمبوغزێنن، دەمکورهێنن، پێم پێدەکەنن، گاڵتەم پێدەکەن.. خاوەن خانووەکە بێ لە ڕوودامان، قسەم پێ دەڵێ، هەر قسەیەکی ناشرینی بەزاردا بێت نایگێڕێتەوە، لەم بەیانییەوە لە یەکبینە هاوارم بەسەردا دەکات، کردوومی بەبنێشە خۆشەی ژێردانی خۆی. ئێوارێ لە ژوورەکەی ڕاتازاییفدا، یەکێك بە دەنگی بەرز، ڕەشنوسی یەکێك لە نامەکانی منی بۆ تۆ، دەخوێندەوە، نازانم چۆن لە گیرفانم کەوتبوو. ڤارینکا گیان مەگەر هەر خوا بزانێ چ بەزمێکیان لەسەر ئەمە ناوەتەوە! چەندیان گاڵتە پێکردووین، چ ناوو ناتۆرەیەکیان لە تۆو لە من ناوە، چۆن قاقا پێدەکەنین، ئەوەی دەیانگوت، نەیان دەگوتەوە، خاینانی بودەڵە! چووم بۆ ژوورەکەیان، یەخەی ڕاتازایفم گرت، تەریقم کردووە، گلەیم لێکرد کە ئەمە خیانەت بە

دۆستایەتیە، ئەمە شەرتی دۆستایەتی نیە. بەڵام راتازایف قەرزارباری کردم، پێی گوتم تۆ خاینی کە ژێراوژێر خەریکی ((فەتحی تازە))ی. گوتی: " تۆ حەقیقەتت لە ئێمە شاردووەتەوە، تۆ کابرایەکی خاپینۆکی!" ئێستا هەموویان بە ((خاپینۆك)) ناوم دەبەن، هەر بەو ناوەبانگم دەکەن! دەزانی فریشتە چکۆلەکەم، دەزانی؟ ئێستا هەموو شتێك دەزانن، هەموو راستیەکانیان لەبەر دەستدایە. هەموو شتێك دەربارەی تۆش دەزانن دۆستی ئازیز، هەموو مەسەلە شەخسەیەکانی تۆ دەزانن، هەر هەموویان دەیزانن! تەنانەت فالدونی خزمەتکاریش لەوێ بوو، و گوێ بە گوێی ئەوان بە ئێمەی رادەبوارد. ئەمڕۆ داوام لێکرد تا دوکانی بەقاڵەکە بچێ و شتێکم بۆ بکڕێت و نەچوو، بیانووی ئەوە بوو کە کاری هەیەو مژولە. کە پێم گوت: ((تۆ لەسەرتە بچیت)). گوتی: ((نەخێر بۆ تۆ لە سەرم نیە، تۆ کرێکەی خانمت نەداوە، کەواتە لەسەرم نیە بە گوێت بکەمو بچم.)) هەر لەمەم کەم بوو کە دێهاتیەکی بێ تەربێت سوکایەتیم پێبکات، بۆیە کە پێم گوت کابرایەکی گەوجی، بێ سێ و دوو وەڵامی دایەوە: "ئەگەر من گەوج بم، تۆ گەوجتری" هەستم کرد مەستە بۆیە ئەو قسە سووکەی بە من گوت، بۆیە گوتم: "دیارە مەستی، دێهاتی!" ئەوەیش وەڵامی دامەوە: "مەستم بۆ خۆم مەستم، خۆ بە پارەی تۆ نەمخواردووەتەوە. تۆ پارەی پێکێکی بچووکیشت نیە. هەرجارەی چەند کوپێکێك لەم ژن و لەو ژن سواڵ دەکەی." لە سەری رۆیی: "ئاخر تۆ پیاوی!" تەمەشا ڤارینکا گیان کار گەییوەتە کوێ؟ شەرم لە مانی خۆم دەکەم ڤارینکا! دەڵێی تاوانبارێکم و هەر بۆ عیبرەت و ناوزڕان بە عامودێکیانەوە بەستووم. بووم بە تەریدەو سەرگەردانێکی بێ پەساپۆرت! بەڕاستی کارەساتێکی ترسناکە! تەواو لێ بوومەوە، بە تەواوەتی لێ بوومەوە،دوا دواییمە! بە یەکجارەکی تیا چووم!

م. د

**

ماکار ئالکسیوڤیچی گرانقەدرو هەرە ئازیز ۸/۱۳

نەگبەتی خۆشە، قۆرتەکانی ناخۆشە، بەڵا هەر دەڵێی دەرباری، یەك لە دوای یەك. وام لێهاتووە خۆیشم نازانم چی بکەم! تۆ چ دەکەی، چیت بەسەر دێت؟ من بەش بە حاڵی خۆم، ناتوانم شتێکی ئەو تۆت بۆ بکەم. وەزعم زۆرباش نیە، ئەمڕۆ دەستی چەپم بە ئوتو سووتاند، ئوتوەکەم خست، کەوت بە دەستمدا، هەم کوتای و هەم سووتاندی. ئێستا ناتوانم کار بکەم. فیدوراش سێ دانە رۆژە نەخۆشە. یەجگار نیگەران و پەرێشانم. سێ دانە کۆپیکی زیوت بۆ دەنێرم، باوەڕبکە هیچمان بە دەستەوە نەماوە، خودا شایەدە زۆرم حەز دەکرد لەم تەنگانەیەدا فریات بکەوم و یارمەتیت بدەم. لە داخی ئەوەی کە هیچ دەسەڵاتێکم نیە گریانم دێ. گریانم بۆ بێ دەسەڵاتی خۆم دێت! خودا حافیز دۆستی بەرێز! ئەگەر ئەمڕۆ سەرمان بدەی، فەرامۆشیەکی گەورە دەبێت بۆ من.

ف.د

**

ماكار ئالكسيوڤيچ!   ٨/١٤

تۆ پـێم نـاڵێی بـۆ وات بەسـەرهاتووە؟ ئـاخر چـی روویـداوە؟ وا دیـارە تـۆ لـە خـواش ناترسـیت؟ بەڕاستی خەریکە شێتم دەکەی، شەرم لە خۆت ناکەی؟ تۆ خەریکە خۆت دەفەوتێنی. بیرێك لە ئابڕوی خۆت، لە سومعەی خۆت ناکەیەوە؟ ئاخر تۆ پیاوێکی ئابڕومەند، سەر بەرز، و نەفس بەرزی. ئاخر ئەگەر خەڵکی بەم کارانەت بزانن، چ دەکەی؟ هەر لە تەریقی و شەرمەزاریدا دیق دەکەی و دەمریت! بەزەییەکت بە پۆری سپیتا بێتەوە، لە خوا ناترسیت؟ فیدورا دەڵێت لەمڕۆ بە دواوە هیچ یارمەتیەکت نادا، و منیش تاقە پولێکت بۆ نانێرم. تەمەشا چیت بە سەری مندا هێناوە، ماکار ئەلکسیوڤیچ! لەوە دەچێت وا بزانی من ئەم کرێتکاریانەی تۆم لا ناخۆش نیە، تا ئێستاش نازانی من بە هۆی تۆوە چ زوخاوێك دەچێژم! وام لێهاتووە زات ناکەم بە قاڵدرمەکانی ماڵەکەدا سەرکەوم و دابەزم، هەموو دەرودراوسێکان مۆڕەم لێدەکەن و قامکم بۆ ڕادەکێشن، و قسەی قۆڕم دوو دەخەن، ڕێك و ڕاست و بێ پەردە دەڵێن کە من ئاشقی ((ئارەقخۆرێکی ئالودە)) بووم. و لە رێم دەرکردووە، پێت وایە ئەم قسانە خۆشن؟ کە بە مەستی و سەرخۆشی بۆ ماڵت دەهێننەوە، وهەموو دەرو دراوسێکان لچت لێ هەڵدەقوڕتێنن و بە تەوسەوە شان هەڵدەتەکێنن و دەڵێن: ((تەمەشا، دیسان بەسەرخۆشی هێنایانەوە!))

بە ڕاستی بەمە شەرمەزار دەبم،لە جیاتی تۆ تەریق دەبمەوە و نازانم چی بڵێم. بەزاتی خوا دەڕۆم و چیتر لێرە نامێنم. دەڕۆم، کارەکەری و جلشۆری ماڵان دەکەم و لێرە نامێنم. بۆم نووسیت، تکام لێکردی کە بێیتە دەیدەنیم، بەڵام نەهاتی، بە گوێت نەکردم. وا دیارە ئاهو حەسرەت و فرمێسکەکانی من بە هیچ نازانی ماکار ئالکسیوڤیچ! پارەی خواردنەوەت لە کوێ پەیدا کرد؟ بۆ خاتری خوا ئاگات لە خۆت بێ! خۆت دەفەوتێنی، لە پێناوی هیچدا خۆت دادەنەی! بەڕاستی شەرمە بۆ تۆ کە دوێ شەو خاوەن ماڵەکە ڕێی نە داوی بچیتە ژوورەوە و ناچار شەوت لە ڕاڕەوەکەدا ڕۆژ کردووەتەوە. من هەموو شتێك دەزانم. تۆ نازانی کە ئەو شتانە دەبیستمەوە چەند هەست بە داماوی دەکەم! چەندم لە دڵ گرانە. ماکار ئەلکسیوڤیچ وەرە سەردانی ئێمە، با تۆزێ سەرو دڵت بکرێتەوە. دادەنیشین و پێکەوە شتێك دەخوێنینەوە، و یادێکی رابردوو دەکەینەوە. فیدوراش باسی حەج و زیارەتەکەی خۆیمان بۆ دەکات. تکات لێدەکەم هاوڕێم، لەبەر خاتری من، خۆت و من بەو جۆرە مەفەوتێنە. چاك بزانە من ژیانم بەبێ تۆ ناوێ، بۆ تۆ دەژیم، ڕەحمێ بە خۆتا بکە، تۆزێ سەبرت هەبێ، ورە بەر مەدە، بەری تەنگانە کورتە. وەکو دەڵێن: هەژاری شەرم نیە. ئیدی ئەم نائومێدیەت لە پای چی؟ ئەمە شتێکی

ڕەوتەنییە، پشت بەخوا بە ئاسانی دەگوزەرێو هەموو شتێك دۆخی خۆی وەردەگرێتەوە. بەڵام دەبێ جارێ سەبر بکەین. وابیست کۆپیکت بۆ دەنێرم، بۆ خۆت کەمێك توتنی پێ بکڕە یا هەر شتێك ئیشتیات لێیە، بەڵام بیکە بە خاتری خودا خواردنەوەی پێ مەکڕە! وەرە دیدەنیمان، لە بیرت نەچێ هەر دەبێ بێیتە دیدەنیمان. ڕەنگە شەرم بکەیتو نەتەوێ بتبینین. ئەمە شەرمکردنێکی نا بەجێیە. ئەوەندەت بەسە تۆبەیەکی جدی بکەی. تەوەکەل بە خوا بکەی، خوا بە خۆی خێرو خۆشیت دێنێتە ڕێگە.

ف. د

**

ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، ژیکەلەکەم ۸/۱۹

من جەجاڵەتم، باڵندە جوانەکەم، ڤرڤارا ئەلکسیوڤنا، یەجگار شەرمەزارم. بەڵام ئاخۆ ئەوەی من کردوومە، زەرەری بۆ کەس بووە؟ چ شتێکی نا ئاسایی تێدایە؟ بۆچی حەرامە پیاو جار جارێ بای باڵێك بداتو خەمی دڵ بە با بداتو خۆی ئاسوودەو شادمان بکات؟ من کە دەخۆمەوە، ئیدی بیر لە پێڵاوەکانم، لە بەربوونی بنی پێڵاوەکەم ناکەمەوە. چونکە بنی پێڵاو شتێکی هیچەو هەتا هەتایەش هەر بە هیچی دەمێنێتەوە. خودی پێلاویش هیچ نیە! زانایانو فەیلەسوفانی یونان پێڵاویان لە پێ نەدەکرد، ئیدی بۆچی ڕووتەیەکی وەکو من ئەوەندە بایەخ بەو شتە هیچیانە بدات، و لەسەر بڕوات؟ بۆچی لەسەر ئەمە ئیرادم لێدەگرن، دەم بوغزێنن؟ ئاه، ڤارینکا گیان، دایکەلێ، لە نامەکەتدا زۆر نیگەرانی ئەمەیت! سەبارەت بە فیدورا، بە زمانی منەوە پێی بڵێ کە ئافرەتێکی توڕەهاتو شەڕانیە، خوا خوای قسەیەکێتی بیکات بە قاو، جگە لەمەش بنیادەمێکی گەوجە، لە گەوجێتیدا بەشی کەسی نەهێشتووەتەوە! سەبارەت بە سەری سپیم، لەمەشدا بە هەڵەچووی ئازیزەکەم، چونکە ئەو پیرە نیم کە تۆ وێنای دەکەی. ئیمیلیان سڵاوت لێدەکات. لە نامەکەتدا نووسیوتە زۆر خەمبار بوویتو گریاوی، بەڵام بزانە کە منیش زۆر خەمبار بوومو منیش گریام، لە کۆتاییدا هیوای بەختەوەری و سەلامەتیت بۆ دەخوازم. سەبارەت بە من، منیش بەختەوەرو سەلامەتم، هەر دۆستەکەی جارانتم، فریشتە چکۆلەکەم.

ماکار دیوفشکین

**

هەست بە تاوان دەکەم، هەست دەکەم دەرهەق بە تۆ گوناحم کردووە، پێم وایە ئەم ئیعترافەی من هیچ سودێکی نیە دایکەلێ، ئیدی تۆ هەرچیەك بڵێی! تەنانەت پێش ئەم رەفتارە کرێتەش هەستم بەمە دەکرد. بەڵام هەنگێ لە کێشماکێشێکی دەروونی دا بووم، ئەقڵ دەیگوت ئەمە هەڵەیە مەیکە، دڵ دەیگوت بیکە. ڤارینکا گیان من بنیادەمێکی بەدو بەدخوا نیم. دڵڕەق نیم، کەسێك بتوانێ دڵە چکۆلەکەی تۆ بڕەنجێنێ، دەبێ بەورێکی خوێنخۆرو دڕندەبێت، بەڵام من دڵی بەرخۆلانم هەیەو، وەکو دەزانیت هیچ مەیلێکی دڕندایەتیو تەماعکاریم نیە. بەم پێیە، فریشتە چکۆلەکەم، من بە تەواوەتی لەم رەفتارە کرێتو دزێوە بەرپرس نیم، نە دڵو نە ئەقڵم بەرپرسو تەخسیرکار نین، ئەگەر لە من بپرسیت ئەدی کێ تەخسیرکارە؟ دەڵێم ئەوەی راستی بێ نازانم، شتەکە ئاڵۆزە، چیرۆکێکی رەشە، ئاڵۆزە ڤارینکا گیان! سی کۆپیکی زیوت بۆ ناردبووم، دوای چەند رۆژێکی دیکە بیست کۆپیکی ترت بۆ ناردم: کە روانیمە ئەو دراوانەی هەتیوێکی هەژار بە خێری خۆی بۆی ناردووم، دڵم گوشرا، دەستە چکۆلەکەت سووتاندووە، بە خۆشت پەکت دەکەوێ، برسی دەبی. کەچی بەو حاڵەشەوە دەگریتو داوام لێدەکەی بچم بۆ خۆم توتنی پێ بکڕم. باشە لەم حاڵەدا دەبێ چبکەم؟ یانی رازی بم وەکو هەر دزێکی رێگر بێ ئەوەی ویژدان عەزابم بدا تۆ رووت بکەمەوە، تۆی هەتیوی بێکەس تالان بکەم؟ بەراستی ئەم بیرە روحی داغانکردم ڤارینکا گیان، ورەی روخاندم، لە هەوەڵەوە، بێ ئەوەی لە دەسەڵاتی خۆمدا بێ، هەستم کرد کە بۆ هیچ باش نیم، بە کەڵکی هیچ نایەم، بایەخی بنی تاکێك لە پێڵاوەکانم نیە، بۆیە سەیرم کرد نەك هەر بە کەڵکی هیچ نایەم بەڵکو پیاوێکی نادروست و بێ شەرەفم. ئیدی وەختێ هیچ رێزێکی خۆم نەگرت، عیزەتی نەفسم لە دەست دا، زانیم یەجگار تورەهاتم، هیچ سەنگێکم نیە، مایەی شەرمەزاریم، بە جارێ داڕوخام! ئەمەش حوکمی قەدەرەو هیچ تەخسیرێکی منی تیا نیە. لە ماڵ وەدەرکەوتم تا پیاسەو تەبدیل هەوایەك بکەم. بەڵام ئەو رۆژە هەموو رێکەوتەکان بەرەو نەگبەتیان دەڵەك دەدام. سروشت پەستو غەمگین بوو، دنیا سارد بوو، باران دەباری، لە رێگا تووشی ئیمیلیان بووم... هەرچیەکی هەبوو بە بارمتە داینابوو، وقەرزێکی پێ وەرگرتبوو، هەر هەمووی خەرج کردبوو. کە تووشی بووم دوو دانە رۆژ بوو، زەوادی لە زار نەنا بوو، بیری لەوە دەکردەوە ئەو شتانەی تری بخاتە بارمتەوە کە بۆ بارمتە نەدەبوون. باشە دەتەوێ لەم حاڵەتەدا چی بکەم ڤارینکا گیان؟ من ناچار لە رووی بەزەییو مرۆڤدۆستییەوە تەسلیم بووم، نەك لەبەر ئارەزوو ومەیلی دڵی خۆم. ئیدی بەو جۆرە تووشی ئەو هەڵەیە بووم دایکەلێ! بە دوو قۆڵی گریاین، باسی تۆمان کرد. مرۆڤێکی باشە، دڵێکی هەیە یەکپارچە زێڕە، یەکێك لە پیاوە بەسۆزو هەستەکانە .من باش لەمە تێدەگەم، چونکە بە خۆشیم هەستیارم، هەر لەبەر ئەمەشە، ئەو هەموو بەڵایەم بەسەر دێت... من دەزانم کە چاکەیەکی زۆرت بە سەرمەوەیە، زۆرت قەرزاربارم کۆترەکەم. لەوساوە کە تۆم ناسیوە، توانیومە بەرە بەرە خۆشم باشتر بناسم، لەوساوە رۆژ بە رۆژ پتر تۆم خۆش ویستووە. بەر لەوەی تۆ بدینم، فریشتە چکۆلەکەم، من

کەسێك بووم تەنیاو گۆشەگیر، کەسێك بووم نەدەژیام، وەکو خەوتوو وابووم، هەر دەتگوت لەم دنیایەدا نیم. هەموو ئەوانە، هەموو بەدخوایانی من، بە کەللەپووتیان دەزانیم، بە بلّح و رەزا قورس و تورەهاتیان دەزانیم، بەراشکاوی گاڵتەیان پێ دەکردم، لێم بێزار بوون، وام لێهاتبوو بە خۆیشم رقم لە خۆم دەبووەوە. دەیانگوت کەسێکی کەودەن و ئەبلەم، خۆیشم باوەرم پێدەکردن، بەلاّم کە تۆ پەیدا بووی تووشی تۆ بووم، سەراپای ژیانی تاریکت رۆشن کردمەوە، دڵ و روحم ئاواو رووناك بووەوە، ئارامی و ئۆخژنێکی وام لە دڵ و دەروون گەرا، کە هەستم کرد کە هیچم لە خەڵکی تر کەمتر نیە، تەنیا تیشکێکی دەرەکی و تۆزێك پرشنگ و کەمێك نموودم گەرەکە، بەڵێ من کەسێکی بەهرەدارو بە توانا نەبووم، بەلاّم لەگەڵ هەموو ئەمەشدا، بەشەر بووم، وەکو هەر کەسێکی دی هزرو هەستی خۆم هەبوو. بەلاّم ئێستا هەستدەکەم چارەنووس تاقیبم دەکات، دەمبوغزێنێ، باوەرم بە خەسڵەتە باشەکانی خۆم نەماوە، دەردو بەلاّ برستیان لێبریوم، نەترەم بەرداوە، وجا ئێستا ڤارینکا گیان کە هەموو شتێکت زانی، و بۆت روون بووەوە کە ئەو کارە چۆنی روویداوە، بە چاوانی پر لە فرمێسکەوە تکات لێدەکەم، چیتر لەو بارەیەوە پرسیارم لێ مەکە، دڵم بە بەریەوە نەماوە، هەست بە خەم و پەژارەیەکی یەجگار قورس دەکەم.
دڵنیابە وەکو جاران لە لام ئازیزو بەرێزی و هەر دۆستە ئەمەکدارەکەی جارانتم.

ماکار دیوفشکین

**

٩/٣

نامەکەی پێشووم تەواو نەکرد ماکار ئالکسیوڤیچ، چونکە یەجگار غەمگین بووم، نەمدەتوانی لەسەر نووسین بەردەوام بم. هەندێ سات حەزدەکەم بە تەنیا بم، بە تاقی تەنیاو بێ ئەوەی کەس بمدینێ خۆم بدەم بە دەم خەم و پەژارەکانمەوە. ئێستا رۆژ بە رۆژ ئەو ساتانە زیاتر بە سۆراخمەوە دێن، هەندێ شتم لە یادگەو خەیاڵدایە کە بۆم لێك نادرێتەوە، نایەتە شرۆڤەکردن، بە جۆرێك رامدەکێشن ناتوانم مقاوەمەیان بکەم. هێندە بەهێزن کە بە سەعاتان هەموو شتێك فەرامۆش دەکەم و ئاگام لە دەورو بەرم دەبرێت، بە تەواوەتی زەمەنی ئێستام لە بیر دەچێتەوە. هەر هەموو هەستێکی ژیانی ئێستام، ئیدی خۆش بێ یان ناخۆش و بە ئازار بێ. رۆژگاری منداڵیم، رۆژگاری زێرینی منداڵیم وەبیر دێنێتەوە. دەمباتەوە رۆژگاری منداڵیم. ئیدی زۆرجار خەون و خەیاڵ دەمباتەوە، بەلاّم هەرکە ئەم خەون و خەیاڵە تەواو دەبێت، دڵم پر دەبێت، هەست بە ماندووبوونێکی بەترەف دەکەم. یەجگار لاوازو بێ تاقەت بووم، رۆژ بە رۆژ کەسیرەتر دەبم، خۆم لە خۆمدا نەبووم ئەم خەون خەیالاّنەشی هاتە سەر.

ئەم بەیانیە، رۆژەکەی خۆشە، دنیا روناك‌و تازەیە، تیشکی زێرینی هەتاو پرشنگ دەدات، یەکێکە لەو بەیانیانەی کە بە دەگمەن لە پایزی ئێرەدا دەبینرێ، بە ڕاستی ئەمە ئۆخژنی خستە دڵ‌و دەرونمەوە، بوژانمیەوە، هەرکە لە جێگە هاتمە دەرێ دڵم خۆش بوو. ئیدی پایز هات! کە لە لادێدا حەزم لەم وەرزەی ساڵ بوو! هەرچەندە ئەوسا منداڵ بووم، بەڵام هەستم بە شادی‌و خۆشیەکی سەیر دەکرد! ئێوارانی پایزم لە بەیانیانەکەی پێ خۆشتر بوو. ئێستاش بیرمە، لە نزیکی ماڵەکەمان، لە بناری گردێك دا، دەریاچەیەك هەبوو. دەریاچەیەکی هێندە جوان بوو، ئێستاش، لەبەر چاومە، دەریاچەیەکی گەورە، ساف‌و زوڵاڵ، رۆشن دەتگوت بلورە! هەر کاتێ بای نەبوایە، بە تایبەتی ئێواران، یەجگار هێدی‌و مەنگ دەبوو، تەنانەت دەنگی خشە خشی گەڵای درەختانی دەوری دەریاچەکەش نەدەهاتە گوێ، ئاوەکەی وەکو ئاوێنە ساف بوو. چا چەند پاك‌و زوڵاڵ، چەند ساردو تەزی! ئاونگ دەکەوتنە سەر پەلکی گیا. تیشکی روناکی لە کوخەکانی کەنار دەریاچەکەوە چاوشارکێیان دەکرد، گاگەل بەرەو ماڵان دەبوونەوە. ئا لەو کاتانەدا بە دزییەوە لە ماڵ وەدەردەکەوتم بەدەم تەمەشای دەریاچەکەوە نوقمی هەزارو یەك بیرو خەون‌و خەیاڵات دەبووم. ڕێك لە قەراخی ئاوەکە، ماسیگران ئاگرێکیان دەکردەوە کە روناکییەکەی دەگەییە دووری دوور، دەگەییە ئەو بەری ئاوەکەو روناکی بڵێسەکەی لە رووی ئاوەکەدا رەنگی دەدایەوە. ئاسمان سارد دەنوێنێ، شینی شینە، لە دەمی ئاسۆدا سووریەکی ئاڵی ئاگرین دەیبڕی کە بەرە بەرە کاڵ دەبووەوە. هەیڤ لە ئاسمان دەردەکەوت، دنیا هێندە کپ بوو، ئەگەر لە پڕ چۆلەکەیەك هەڵفڕیبا، یان چڵە نەیجەیەك بەدەم شنەیەکی سازگارەوە جوڵابا، یان ماسیەك لە ئاوەکەدا هەڵپلابا، بە ئاسانی گوێت لە دەنگی دەبوو. چڕە مژێکی ناسك‌و رۆشن لەسەر ئاوە شینەکەوە هەڵدەستا، وشتە دوورەکان نقومی تاریکی دەبوون، لە تۆ وایە هەموو شتێك لە تەم‌ومژەکەدا نقوم دەبێت. بەڵام شتە نزیکەکان هێندە جوان‌و بەرجەستە دەهاتنە بەرچاو لە تۆ دایە بەقەڵەم داتاشراون: بەلەمێکی چکۆلەی فەرامۆشکراو لە رەخی دەریاچەکە، دوڕگەی کپ‌و بێدەنگ، پەرت‌و بڵاو لێرەو لەوێ، بۆشکەیەکی باش کە لە کەنارەکەدا بەجێیان هێشتبوو، کە ناو بەناو بەدەم شنە بایەکەوە بەرزو نزم دەبووەوەو ئاوەکەی دەشڵەقاند، یان لقە بییەك گەڵا زەردەکانی لە نەیجەی نەیجەزارەکە دەسوو، هەنگێ باڵندەیەکی دەریایی لە پۆل بەجێماو لە پڕ لە شەقەی باڵی دەداو بەرز دەبووەوەو هەندێجار بۆ ناو ئاوەکە دادەکشاو دیسان هەڵدەستایەوەو لە تەم‌ومژەکەدا ون دەبوو. من لە فکران ڕادەچووم، خۆم دەدایە دەم خەیاڵەوەو گوێم هەڵدەخست. هەستم بە خۆشی‌و شادیەکی زۆر دەکرد! هەنگێ من کچۆڵەیەکی چکۆلە بووم.. زۆرم حەز لە وەرزی پاییز دەکرد، درەنگانێکی پاییز کە جووتیاران بەرو بومیان هەڵدەگرت‌و کار لە مەزاریان تەواو دەبوو، وخەڵکی لە کوختەکانیاندا لە دەوری یەکدی کۆ دەبوونەوەو هەموو چاوەڕوانی هاتنی وەرزی زستانیان دەکرد، لەو وەرزەی ساڵدا هەموو شتێك دەگۆڕا، تەبیعەت رەنگی تاریکی دەگرت، هەوری تاریك بەری ئاسمانی گرژو مۆنی دەگرت، گەڵای زەردی خەزان دەرژانە سەر یەك‌و باریکە رێگاکانی لێرەوارەکانیان دادەپۆشی، لێرەوارەکان سەرەتا شین دەچوونەوەو پاشان بەرەو تاریکی دەچوون، بە تایبەتی دەمەو ئێواران،

کە تەمومژێکی شێدار هەموو لایەکی دادەگرت و درەختەکان وەکو تاپۆو شەبەنگی زەبەلاح و دێو ئاسا، لە دیمەنێکی ترسناک داو لە ناو جەرگەی تەمتومانەکەوە سەریان قوت دەکردەوەو دەردەکەوتن. هەندێجار کە بۆ پیاسەو گەڕان لە دەرەوە بام، لە گەڕانەوەدا، پێم قورس دەکرد، لەوانی دی دوا دەکەوتم، بە تەنیا پیاسەم دەکرد، لە پڕ ترسم لێدەنیشت، پیم هەڵدەگرت، وەکو گەڵای بەر با دەلەرزیم، هێندە دەترسام، وام دەزانی لە پڕێکاو لە پەنای قەدی ترسناکی درەختەکانەوە دێوێکی زەبەلاحم لێدەردەکەوێ و پەلامارم دەدات. بە درێژایی ئەم کاتە بایەکە بەگڤ و هۆڕو ناڵەناڵ خۆی بەنێو درەختەکاندا دەکردو هەمهەمەیەکی کڕو کپ دەکەوتە نێو لێڕەوارەکەو پاشان هەمهەمەکە بەرە بەرە سەرانسەری لێڕەوارەکەی دەگرتەوە، و ئاهو ناڵەیەکی خەمناک و ئالۆز لە هەموو لایەکەوە هەڵدەستا. بایەکە خۆی بە لق وپۆپی درەختەکاندا دەداو گەڵا وشکەکانی دەستە دەستە دەوەراندو بە تووڕەیی لە شێوەی گێژەلوکەدا بە ئاسمانیا دەبردن. پۆلی مەلان، شپرزەو ترساو بەدەم جوکە جوک و قاوقیژەوە بەگەڵ گەڵا با بردەڵەکان دەکەوتن و بەری ئاسمانیان دەگرت و وەکو پەڵە هەور ڕەش دەچوونەوە. خودایا لەو کاتانەدا چەند دەترسام! وام هەستدەکرد یەکێك بە گوێمدا دەچپێنێ: "هەڵێ کیژێ، هەڵێ، لێرە مەمێنە، هاکا شتێکی مەترسیدار بقەومێ!" ترس چوار پەلی دەشکاندم، دڵم دەکەوتە لێدان، ئەوسا تا هێزم لە لاقیدا بوو پێم وەغارێوە دەنا. بە هانکە هانك خۆم دەگەیاندە ماڵەوە، ماڵەکە پڕ بوو لە هەراو زەناو خۆشی و شادی، هەر منداڵەو کارێکی لە قەد توانای خۆی پێ دەسپێردرا. یەکێ نۆکی پاك دەکرد، یەکێك سەوزەی پاك دەکرد، یەکێك چڵ وچێوی لە داری تەڕ دەکردەوە و لە سوپای داویشت و بە تریق و تۆق دەسووتا. دایکەش بە شادیەوە سەرپەرشتی کارەکانی دەکردین. ئولیانای دایەنی پیرمانیش باسی رۆژگاری کۆنی بۆ دەکردین، یان نەقڵ و حیکایەتی ترسناکی جادووکاران و گەڕانەوەی روحانی ئەو دنیای بۆ دەکردین. ئیمەی منداڵیش لێو بەخەندە، وەکو ئەوەی هەست بەجۆرە ئاسوودەیی و دڵنیاییەك بکەین، خۆمان دەخزاندە پاڵ یەکدی. دوایی لە پڕ هەموومان کڕوکپ دەبووین، بە نیگەرانیەوە: " وس... ئەو دەنگە چییە؟ دەڵێی یەکێك لە دەرگا دەدا!". بەڵام چ دەنگێك لە گۆڕێ نەبوو، دەنگی خەڕەکەکەی فلوروڤنا بوو، لە دوورەوە دەهاتە گوێ،و کە بەمەمان دەزانی هەر هەموو لە قاقای پێکەنینمان دەدا! زۆر جاریش رێك دەکەوت کە شەو تا بەیانی لە ترسانا یان لەبەر خەونی ناخۆش خەو نەدەچووە چاوانمان. هەندێجاریش لە نیوەشەودا خەبەرمان دەبووەوە و نەدەوێراین لە نێو جێگاکانمان بێینە دەرێ و تا بەیانی لە ترسان هەڵدەلەرزین. کەچی بەیانی وەکو گوڵی بێگەردو تەڕوتازە هەڵدەستاین.لە پەنجەرەکەوە دەمانڕوانیە دەرێ: دەشت ودەرو مەزراکان یەك پارچە بەستبووی، چلورە سەهۆڵی ناسکی پاییزی بە لقی رووتی درەختەکاندا شۆڕ بوو بووەوە، توێژێك شەختەی ناسك وتەنك رووی دەریاچەکەی داپۆشی بوو وبوخارێکی سپی لێ هەڵدەستا، پۆلی کێشکەو مەلان پۆل پۆل بە ئاسماندا، بەدەم خوێندنی شادەوە دەفڕین.تیشکی درەخشانی هەتاو دەیدا لە هەموو شتێك و بەرە بەرە ئەو توێژاڵە شەختە تەنکە شووشە ئاسایەی دەشکاندو دەتواندەوە. هەموو شتێك رۆشن،درەخشان، وجوان و دڵگیر بوو! دیسان ئاگری سۆپایان دەکەوتە تریق و تۆق، هەموو لە

دەوری پیرە سەماوەر دادەنیشتین، وپولکان، سەگە دەمولمبۆز رەشەکەمان، کە شەوی لە دەریّ و لەبەر سەرماکەدا گوزەراند بوو، بەدەم کلکە سووتێیەکی دۆستانەوە لە پەنجەرەکەوە تەمەشای دەکردین،وئێمەش پێی پێدەکەنین، جووتیارێک بە سواری ئەسپ و عەرەبانە، بە بەر پەنجەرەکەماندا بەلەز، بەرەو جەنگەڵ تێدەپەڕی، تا دارو چیلکان کۆ بکاتەوەو بیهێنێتەوە. هەموو هەر شادو بە کەیف وخۆشحاڵ بووین!... تەحا کە سەردەمی منداڵیم خۆش بوو!.. بەرو بووم مشە بوو، خەرمانی گەنم لە کێڵگەکاندا، لەبەر تیشکی هەتاودا دەبریقایەوە. پەحا کە دیمەنی ئەو خەرمانانە جوان و لەزەتبەخش بوو، مرۆڤ هەنگیّ هەست بە ئارامی و ئاسوودەیی و دڵنیایی و شادی دەکات، خودا رزق و رۆزیەکی باشی بە هەر کەسێك داوە. هەموو دەزانن کە ئەم زستانە لە نانیان کەم نابێت، جووتیاری بچووك دەزانیّ کە ژن و ماڵ و منداڵەکەی لە رۆژگاری سەخت و دژواری سەرمای بەترەفدا برسی نابن. بۆیە کیژان تا حەوت نیوە شەوانیان لە کۆڕو شەوکۆڕان بەدەم گۆرانی وسترانی لە پەستاو بیّ بڕانەوەدا بەسەر دەبردو زۆر جاریش لە پەرێز ومەزراکاندا، بە دەم گۆرانیەوە دەکەوتنە هەڵپەڕکیّ و رەقسینی بیّ وچان. هەر بۆیەش رۆژانی یەك شەمموان ولە کلێسادا بە دەم شوکرانەبژێری پەروەردگارو بەخشش و نیعمەتەکانی پەروەردگارەوە چاوان تەژی روندك دەبوون... پەحا کە ئەو سەردەمە زێڕینەی منداڵەیەتیم سەردەمێکی جوان بوو!

ئەمێستا وەکو منداڵان، کەوتوومەتە گریان و لە بیرەوەریەکانمدا نوقوم بووم. هەموو رابردووم وەکو شریت، روون و ئاشکرا لەبەر چاوم زندوو بووەتەوە. کەچی ئێستام تاریك و نوتەك، بیّ جیلوەو رەونەق، تروسکەی تیا بەدی ناکرێت... ئاخۆ کەی ئەمە کۆتایی دێت؟ کەی دەبڕێتەوە؟ دەزانی هەندێجار، جۆرە هەستێکم لەلا پەیدا دەبێت، بەڵکو جۆرە یەقینێکی خەون ئاسام لەلا پەیدا دەبێت کە ئەم پایزە دەمرم. ئەوەی راستی بیّ زۆر زۆر نەخۆشم. زۆر بیر لە مردن دەکەمەوە، بەڵام نامەویّ لێرە بمرم، لەم خاکە رژدەدا بنێژرێم. نازانم، رەنگە جارەکی دیکەو بەو زووانە وەکو بەهاری ئەمساڵ، لە جێگەدا بکەومەوە، هەرچەندە هێشتا بە تەواوەتی چاك نەبوومەتەوە. حاڵی حازر هەست بە بێتاقەتیەکی فرە دەکەم.

فیدورا لە بەیانیەوە بە ئیشێکی تایبەتی خۆی لە ماڵ وەدەرکەوتووە. بە تاقی تەنیا لە ماڵەوەم. وام لێهاتووە ماوەیەکە لە تەنیایی دەترسم. هەست دەکەم کەسێکی دیکە، بیّ ئەوەی بیدینم، لە ژوورەکەدایە، لە نزیکەوە قسەم دەگەڵ دەکات، بە تایبەتی لەو کاتانەدا کە خەیاڵ دەمباتەوەو لە پڕێکا دەگەڕێمەوە ناو واقیع. لەو کاتانەدا خەم و پەژارەیەکی قورس دامدەگرێت، ترس بە سەرمدا زاڵ دەبێت. هەر بۆیەش ئەم نامە دوورو درێژەم بۆ نووسیویت. کاتیّ کە دەنووسم ئەو ترس و دڵەڕاوکێیەم دەڕەوێتەوە. جاریّ خودا حافیز، کۆتایی بەم نامەیەم دێنم، چونکە نە کاغەزم هەیە و نە ئەو وەختەشم هەیە لەسەری بڕۆم. لەو پارەیەی کە لە ئاکامی فرۆشتنی جلەکانم و کڵاوە چکۆلەکەم هاتبووە دەستم، تەنیا یەك رۆبڵی زیوم پیّ ماوە. زۆر چاکت کردووە کە دوو رۆبڵت بە خاوەن خانووەکە داوە، هەر نەبیّ بۆ ماوەیەك بێدەنگ دەبێت. پێویستە تەگبیرێکی خۆت بکەیت و تۆزیّ پاڵتۆکەت چەكوپینە بکەی. خودا حافیز. یەکجار ماندوو و

بێتاقەتم. نازانم بۆچی ئەوەندە بێتاقەت بووم. هەر بجوڵێمەوە ماندوو دەبم. ئەگەر کارێکم دەست بکەوێ چۆنی بکەم؟ ئەم بیرە خەریکە دەمکوژێت، داغانم دەکات.

ف.د

**

ئازیزەکەم ڤارینکا، کۆترەکەم. *٩/٥*

ئەمرۆ، فریشتە چکۆلەکەم، زۆر شتم بینی، یەکەم بە درێژایی رۆژەکە ژانە سەر بەری نەداوم. جا بۆ ئەوەی کەمێك ئاسودەبم و سوکناییەك بە دڵ و دەروونم ببەخشم، چووم بۆ کۆڕنیشی فونتانکا تا پیاسەیەك بکەم. ئێوارەیەکی تاریك وشێدار بوو. هەر لە سەعات پێنجەوە بوو بە شەو. راستە باران نەدەباریێ، بەڵام چرە تەمو مژێکی وەهابوو هەزار خۆزگە بە باران. پەڵە هەوری گەورەی لاکێشەیی بەری ئاسمانی گرتبوو. ئاپۆرایەکی فرە بە کەناری فونتانکا دا دەهاتن ودەچوون. خەمو پەژارەیەکی ترسناك بە سیمای هەر هەموویانەوە دیار بوو، ئەمە هێندەی دی پیاوی پەست و غەمگین دەکرد، جووتیارانی مەست، ژنانی لووت فسی چەنەبازی، چەکمە لە پێی سەر رووت، کرێکاران، عەرەبانچی...و خەڵکانی دیکەی میناکی من کە هەر یەکەیان بە کارێ هاتبوونە دەرێ. کوڕیژگەی خواروو ژوور، شاگردێکی قفڵساز بە جلی کارەوە، بە رواڵەت شپڕێو و نەخۆش، سەروچاو یەکپارچە پەڵەی گریس و چەوری، قفڵێکی بە دەستەوە بوو. ئەوجا سەربازێکی خانەنشینی لە ندەهۆری دێو ئاسا، چاوەڕوانی دەرفەتێك بوو کە گوێزانێك یان موستیلەیەکی برونز بە یەکێك لە رێبوارەکان بفرۆشێت. بەڵێ ئەو جۆرە خەڵکانە. لە کەنارو کۆرنیشەکە بوون. ئەو وەختەی کە من بە نیازی پیاسە لە ماڵ وەدەرکەوتم، وەختێك بوو هەر ئەو جۆرە کەسانە لە ماڵ وەدەردەکەوتن. بە هەرحاڵ فونتانکا کەناڵێك بوو بۆ کەشتیرانی، هێندەی بەلەم تێدایە، پیاو سەری سوڕ دەمێنێ کە چۆن لەو بستە شوێنەدا جێیان بووەتەوە... ژنە دێهاتیان لەسەر پردەکە بەدیار شیرینی وسێوە سیسەڵەکانیانەوە دانیشتبوون و چاویان لە دەستی کڕیار بوو، هەر هەموو ژنەکان پیس وچەپەڵ، سەراپایان تەڕو قوڕاوی بوو. پیاسە کردن بە کۆرنیشی فونتانکادا، نەك هیچ لەزەتی نیە، بەڵکو دڵیش دەگوشێت. شۆستەکە تەڕە، لە هەردوو بەریشەوە خانووبەرەی بەرز، لە دووکەڵا رەش هەڵگەڕاو چووە بە ئاسماندا. تەمومژ سەرو خواری گرتووی. ئێوارەیەکی خەمناکی تاریك و ناخۆشە و دڵ دەگوشێت. کە بەرەو شەقامی گوروخوفیا پێچم کردەوە، دنیا تەواو تاریك بوو بوو، کەوتنە داگیرساندنی فانۆسەکان. دەمێ بوو رێم نەکەوتبووە شەقامی گوروخوفیا. کە شەقامێکی قەرەباڵغ وجەنجاڵ و پڕ هەراو زەنایە! یەکپارچە موغازە وکۆگاو فرۆشگاو کۆشك وتەلاری جوان وبەرزە! هەموو شتێك دەدرەوشێتەوە: قوماش وکوتاڵ، گوڵی پشت جامخانەکان. شەپقەی چکۆلەی ئۆیەدار. پیاو وا

دەزانیٚ ئەم شتانەیان تەنیا بۆ جوانی داناوە. بەلاٚم وانیە، چونکە خەڵکانێك هەن کە هەموو ئەو شتانە دەکڕن و پێشکەشی ژنەکانیانی دەکەن. بەڕاستی شەقامێکی بە مەسرەف وکیسە تەکێنە. پڕە لە شیرینی خانەو دوکانی ئیشی هەویر، کە زیاتر هی ئەلمانەکانە. پێدەچێت ئەوانەی ئەم دوکانانە بەڕێوە دەبەن خەڵکانی زۆر دەوڵەمەند و خۆشگوزەران بن. قەتاری سەروخواری گالیسکە هەر مەپرسە! نازانم ئەو جادەیە چۆن هەڵیدەگریٚ؟ بەڕاستی گالیسکەی گەورەو جوانو رازاوەن، بریسكوهوڕی جامەکانیان دەڵێی ئاوێنەیە، ناوەوەیان یەکپارچە بە مەخمەلو حەریر پۆشراوە، چ خولاٚمو خزمەتکارانێکی پۆشتەو پەرداخیان دەگەڵە، هەر هەموویان نیشانە لەسەر شانو شمشێر بە قەدن. تەمەشای یەك بە یەکی ئەو گالیسکانەم دەکرد کە رەت دەبوون. پڕ بوون لە خانمانی جوانپۆش، لەوە دەچوو هەموویان هەر دۆتمیرو شازادە خانم بن، چونکە لەم کاتانەدا ئەوانە لە مالیٚ وەدەردەکەونو دەچن بۆ ئاهەنگی رەقسو سەماو شەوئاهەنگ ومیوانی، بە تاسەوە بووم ئەم ژنە دەوڵەمەندو ئەرستۆکراتانە لە نزیکەوە بدینمو بزانم چۆنن، هەڵبەتە دەبیٚ یەجگار جوان بن، من لە عەمرانم، لە دوورەوە نەبیٚ، ئیدی هەرگیز ئەو دیمەنەم نەبینی بوو، وەکو ئەم ئێوارەیە. بە دەم تەمەشای ناو گالیسکەکانەوە تۆم بیرکەوتەوە، ئاخ کۆترەکەم، ئازیزی دڵەکەم! کە بیر لە تۆ دەکەمەوە، دڵم پڕ دەبیٚ لە ژان! بۆچی دەبیٚ تۆ ئەوەندە کلۆڵو بەدبەخت بی ڤارینکا گیان، ئەی فریشتە چکۆلەکەم؟! چما تۆ لەو خانمانە کەمتری؟ چیان لە تۆ زیاترە؟ تۆ کەسێکی میهرەبان، جوانولەبەر دلاٚن، خوێنەوارو رۆشنبیر، بۆچی دەبیٚ ئەم چارەنووسە خراپەت هەبیٚ؟ بۆچی دەبیٚ خەڵکی باش هەمیشە لە بەدبەختیدا بژین، لە کاتێکا بەختەوەری بەپێی خۆی دوای خەڵکانی دی دەکەویٚ؟ ڤارینکا گیان من دەزانم ئەم بیرکردنەوەیە باش نیە، ئەم جۆرە بیرکردنەوەیە حەرامە، کوفرە، بەلاٚم من لە کانگای دڵەوە دەپرسم، راستگۆیانە دەپرسم، بۆچی خەڵکانێك هێشتا لە سکی دایکیاندان بە ختەوەریان لە چارە بنووسریٚو خەڵکانێکی دی لە هەتیوخانان بێنە دنیاوە؟ مەبەستم ئەمەیە کە زۆرجار بەخت لە دەرگەی گەوجێك دەدات. وەك ئەوەی کەسێك بێتو بڵێت: "تۆ، ئیڤان، دەست بخەسەر سەروەتو سامانی بابو باپیرانت، خۆش بخۆ، خۆش بخۆرەوە، شادو خورەم بژی، بەلاٚم تۆ هەر ناوێکت هەیە، تەنیا بۆت هەیە دەمو لەوست بلێسیتەوەو بەشو بەهرەت لەم دنیایەدا هەر ئەوەیە بەندەی خودا! " من دەزانم ڤارینکا گیان ئەم بیرکردنەوانە گوناحە، گوناحێکی گەورەیە، بەلاٚم هەندێجار لەم حاڵەتانەدا، گوناح خۆبەخۆ دزە دەکاتە ناو دڵی مرۆڤەوە. ئازیزەکەم چبکەم، حەزم دەکرد تۆش سواری یەکێك لەم گالیسکانە بووایەی. ئەگەر خودانی ئەو جۆرە گالیسکانە بوایەی، تەنانەت جەنەرالاٚنیش بە تاسەی نیگایەکی بە خێری تۆوە دەبوون، بەڵیٚ جەنەڕالاٚن نەك خەڵکانی رووتەی میناکی من، هەنگیٚ جلو بەرگی ئاوریشمو زێڕت لەبەر دەکرد، نەك ئەم خەرقەو پەلاٚسانەی ئێستا لەبەری دەکەی، هەنگیٚ وەکو پەیکەری پەریانی خۆش قەلاٚفاتو هەیکەل، تەڕو تازە، بە داروبار، گۆنا پڕی گوڵئاسا دەردەکەوتی، نەك وەکو ئێستا باریكو بنێسو لەشبەبار. هەنگیٚ تاقە شتێك کە منی خۆشحالیٚ دەکرد ئەوە بوو کە لە جادەیەکدا، لە پەنجەرەی گالیسکەکەتەوە نیگایەکی تۆم کردبا، یان نیگایەکی سێبەرەکەتم بکردایە، ئەوەندەم

بەس بوو تۆ بە شادی بدینم، چونکە شادی تۆ منی شادو خوڕەم دەکرد ئەی باڵندە چکۆلە جوانەکەم. بەڵام تۆ تەماشا، ئێستا لە چ وەزع و حاڵێکایت؟ نەك هەر خەڵکانی بەدخواو دڵڕەش و گەندەڵ، وێران و داماوو کلۆڵیان کردویت، بەڵکو سەرباری ئەوەش پیاوێکی خوێڕی بێ قیمەت، هیچ و پوچ و بێ شەرەف، دێتە سەرت و لە ماڵەکەی خۆتدا سوکایەتیت پێدەکات و بۆی دەچێتە سەر، تەنیا لەبەر ئەوەی چاکەتێکی جوانی پڕ بە بەری لەبەردایە، لەبەر ئەوەی عەینەکێکی چوارچێوە زێڕی لە چاودایە، هەموو شتێك بۆ ئەو رەوایەو تۆ دەبێ بەوپەڕی نەرمکێشییەوە گوێ لە قسە سووکەکانی بگری! من دەڵێم بەسە! و بۆچی دەبێ وابێ؟ هەر لەبەر ئەوەی تۆ هەتیوی، بێ پشت و پشتیوانی، هەر لەبەر ئەوەی دۆستێکی بەتوانات نیە کە شەریفانە بتپارێزێت! ئاخر ئەمە چتۆ بەشەرێکە، ئەو خەڵکانە چتۆ بەشەرێکن کە سووکایەتی بە هەتیوێکی هەژاری بێنەوای وەکو تۆ دەکەن و هەر مێشیشیان میوان نیە؟! ئەو خولاّم و خوبزەو ناکەس بەچانە بەشەر نین، ئەوانە... وا دەنوێنن کە شتن، بەڵام لە راستیا هیچ نین، من دڵنیام کە هیچ نین. ئەوە حەقیقەتی ئەو خەڵکەیە! بە بۆچوونی من، ئەو ئۆرگ ژەنەی کە ئەمڕۆ لە شەقامی گوروخوفیا دا دیتم، زۆر لەو خەڵکانە شایستەترو هەژی ترە. راستە لە بەیانیەوە تا ئێواریێ خۆی بە شەقامەکاندا بکێش دەکات و ئۆرگ دەژەنێ تا چەند کوپێکێکی دەست بکەوێ و لە برساندا نەمرێ، بەڵام ئاغای خۆیەتی و بەڕەنجی شان نانی خۆی پەیدا دەکات و سواڵ و سەدەقەی لە کەس ناوێ، زەحمت دەکێشێت، رەنج دەدات و خەڵکی سەرگەرم و دڵخۆش دەکات، یانی هاوار دەکات:" وەرن، هەر چیم لە تواناما بێ دەیکەم تا سەرگەرم و دڵخۆشتان بکەم." راستە دەستکورت و هەژارە، نکوڵی لەمە ناکرێت، بەڵام هەژارێکی ئابڕومەندو سەربەرزە. راستە شەکەت و ماندووە، سەرما گاڵەی پێدەکات، مۆخی بەدەنی دەچایێنێ، بەڵام کاردەکات، بە شێوەی تایبەتی خۆی کاردەکات، رەنج دەدات. بەڵێ، دایکەلێ، لەم بابەتە خەڵکە سەربەرز و ئابڕومەندانە زۆر هەن، ئەگەرچی لەچاو ئەو هەوڵ و رەنجەی دەیدەن، دەستکەوتیان زۆر کەمە، بەڵام دەست لە کەس پان ناکەنەوە، سەر بۆ کەس دانانەوێنن،خێرو سەدەقە لە کەس قەبوڵ ناکەن. من یەکێکم لەو بابەتە خەڵکە. منیش وەکو ئەو کابرا ئۆرگ ژەنەم. مەبەستم ئەوە نیە کە دەقاو دەق وەکو ئەوم، بەڵام منیش بە جۆرێك لە جۆرەکان لەو دەچم، سەربەرزانە رەنج دەدەم، بە گوێرەی توانای خۆم رەنج دەدەم، زەحمەت دەکێشم و هەر کارێکم لە دەست بێ دەیکەم، دەزانم ئەو کارەی دەیکەم زۆر نیە، بەڵام هەر ئەوەندەم لە توانادایە.. لەوەی پترم پێناکرێت.

بۆیە باسی ئەو پیاوە ئۆرگ ژەنەم کرد، چونکە ڤارینکا گیان ئەمڕۆکە، لە هەموو کاتێ پتر هەستم بە هەژاری و باری قورسی هەژاری خۆم کرد. لە جێی خۆ وەستام و کەوتمە تەماشای کابرای ئۆرگ ژەن. زۆر بیری رەشبینانەم بە مێشکدا هات، جا بۆ ئەوەی ئەو بیرو خەیالانە لە خۆم بتارێنم رێك لە بەرامبەریا وەستام و کەوتمە تەماشا کردنی. جگە لە من چەند کەسێکی دیکەش لە دەوری خڕ بووبوونەوە، لەوانە چەند عەربانچیەك، چەند سۆزانیەك، کیژۆڵەیەکی بچووکی پیس و چەپەڵی شڕوشپڕێوی قژ بژن. یارۆی ئۆرگ ژەن لەبەر پەنجەرەی ماڵێکا وەستابوو، کوڕیژگەیەکی تەمەن دە ساڵ سەرنجی راکێشام، کوڕێکی شێوەو سیما جوان بوو، بەڵام

نەخۆش و لەشبەبار دەهاتە بەرچاو: باریکەلەیەکی لەڕو لاواز بوو، بە تویّی تاقە کراسێك و بە نیمچە پیّ خواسی بەدیار یارۆوە وەستابوو وبە واقی وڕوو زاری داچەقیوەوە گویّی لە مۆسیقا دەگرت.چەند منداڵێکی بێنەوا بوو! بە سەرسامی دەیڕوانیە ئەو بوکەڵە ئاڵمانیانەی کە بەسەر ئۆرگەکەوە دەڕەقسین، دەست و پێی لە سەرما تەزی بوون و هەڵدەلەرزی، وسەری قۆڵێکی کراسەکەی دەچوو. سەیرم کرد پارچە کاغەزێکی بچووکی بە دەستەوەیە. ئاغایەك بەلاماندا ڕەت بوو، وپارچە دراوێکی کەم بەهای بۆ کابرای ئۆرگ ژەن هەڵدا، پارچە دراوەکە ڕێك کەوتە نێو ئەو پاکەتەی بەردەم کابرای ئۆرگژەنەوە... کە کوڕیژگەکە گوێی لە دەنگی کەوتنی دراوەکە بوو، نیگایەکی ترسامێزی دەوروبەری خۆی کرد، وایزانی من دراوەکەم هەڵداوە. بەلەز بەرەو لای من هات، بە دەستی لەرزان پارچە کاغەزەکەی بۆ درێژ کردم و بە دەنگێکی لەرزۆك گوتی:" ئەمە بخوێنەوە!" کاغەزەکەم کردەوەو خوێندمەوە. هەمان شتی هەمیشەیان تێدا نووسی بوو:" ئاغای خێرەومەند، دایکێك ومنداڵەکانی لە حاڵی مەرگدان، ئەم دایکە سێ منداڵی هەن و هەموویان برسین،جا ئەگەر دەتوانی بە لوتفی خۆت کۆمەکمان پێ بکەو منداڵە چکۆلەکانم لە بیر مەکە،و منیش کە مردم لەو دنیا تۆ فەرامۆش ناکەمو دوعای خێرت بۆ دەکەم ئاغای خێرەومەند." ئەمە ئاساییە، حاڵەتێکی باوو بڵاوە، بەڵام من چم لە دەست دێ، چم هەیە بیاندەمێ؟ هیچم نەدایێ. مەگەر خودا بزانێ چەندم دڵ بەم کوڕیژگەیە سوتا! چەندم بەزەیی پێدا هاتەوە! بەستەزمانە دەموچاوی لەسەرما شین بوو بووەوە، هەڵبەتە برسیشی بوو، درۆی نەدەکرد، بەڵێ، درۆی نەدەکرد، بەچاویا دیار بوو درۆی نەدەکرد، من کەمۆکەیەك سەر لەم شتانە دەردەکەم. بەڵام ئەوەی مایەی نیگەرانیە کە ئەم دایکانە چاودێری و سەرپەرشتی منداڵەکانیان ناکەن،و بەم سەرماو سۆڵەیە، بەنیمچە رووتی،و بە پارچە کاغەزێکەوە بەرەڵای سەر شەقامەکانیان دەکەن. ڕەنگە دایکەکەی کەرە ژنێکی بێ نموودی بێ شەخسیەت بێ و هیچ دەسەڵاتێکی نەبێت،و لەگینە کەسیشی نەبێت بچێت نانی بۆ پەیدا بکات، ئیدی دەستەو ئەژنۆ مات و مەلول و خەمگین و نائومێد دادەنیشێت، لەوەشە بەڕاستی نەخۆش بێت. بەڵام وێڕای ئەوەش دەیتوانی داوای کۆمەك لە یەکێك لە دەزگا پەیوەندارەکان بەو کاروبارانە، بکات. لەوەشە ئافرەتێکی درۆزن و کەڵەکچی بێ،ومناڵێکی ڕەشو رووتی برسی بەرەڵڵای نێو شەقامان کردووە تا بەو جۆرە خەڵکی بخەلەتێنێ و مناڵەکەش بەو مەردە بچێ. ئاخر ئەم منداڵە بەلەنگازە بە نیشاندانی ئەو پارچە کاغەزە بە خەڵکی،چی فێر دەبێ؟ چ پەندو دەرسێك لە ژیان وەردەگرێت؟ تەنیا دڵڕەقی فێردەبێ، بەرەڵڵا دەبێ، دەست لە خەڵکی پان دەکاتەوە، دەرۆزە دەکات، خەڵکیش تیژ تێپەڕ بەلایدا دەڕۆن، نە ئاوڕی لێدەدەنەوە،ونە گوێی لێدەگرن. ئەوان خەڵکی دڵڕەقن، بە قسەی ڕەق وەڵامی دەدەنەوە، دڵشکێنی دەکەن: "هەڕە، لاکەوە، گوم بە لەبەر چاوم، خوێڕی بەرەڵلا، بە تۆ کەر نابم!." ئیدی ئەم جۆرە قسانە لە زاری خەڵکیەوە دەژنەوێ، ئیدی دڵی منداڵانەی ڕەق دەبێت، ڕقی لە هەموو کەسێك دەبێت. ئیدی ئەم منداڵە داماوە، ئەم بەلەنگازە ترساوە، بەخۆڕایی لەبەر سەرما هەڵدەلەرزێ، لە تۆ وایە بێچوە پاسارییەکە، هێلانەکەی روخاوەو کەوتووەتە خوارەوە. دەست و لاقی دەتەزێ، هەناسەی سوار دەبێت. ئیدی بەزووترین کات تووشی کۆکە دەبێت، دوای

ماوەیەکی کەم نەخۆش دەکەوێ، نەخۆشی وەکو مار دەخزێتە ناو سینەودەرونی. جارێکی دی ببینیتەوە سەیر دەکەی مەرگ لە سووچێکی بۆگەنی پیسدا بەگیری هێناوەو بەدیار سەریەوە باڵەفرێ دەکات، ئیدی کار لە کار دەترازێو کەس بە هانایەوە ناچێت،.. ئیدی ئەمە حیکایەتو نەقڵی ژیانی ئەوە! ئیدی دەشێت ژیانی مرۆڤێك لەم دنیایەدا بەو جۆرە بڕوات! ئاخ ڤارینگا گیان! چەند ناخۆشە کەسێك داوای خێرت لێبکات، بپاڕێتەوەو "بیکە بەخاتری مەسیح"و تۆش بەڕێی خۆتا بڕۆیتو هیچی نەدەیتێ، پێی بڵێی: "خودا بتداتێ". جا هەندێ پاڕانەوە تەحەمول دەکرێ، دەشێت گوێت لێ بێو بەهەندی نەگری (پاڕانەوەش زۆر جۆری هەیە ڤارینکا گیان) هەندێ پاڕانەوەی نەرمی ئاوازدار هەیە، پیاو کە گوێی لێدەبێ، هەست دەکات ئەمە پاڕانەوەی باوی سەر زاری گەدایانی هەمیشەییو پیشەییە، ئەزبەریان کردووە. جا سەبارەت بەمانە، پیاو ئەگەر هیچیشیان نەداتێ، زۆری لەبەر گران نیە، چونکە ئەمانە دەرۆزەیان کردووە بە پیشە، دەگەڵ ئەو ژیانەدا ڕاهاتوون، پیاو لە دڵی خۆیدا دەڵێت ئەمانە دەتوانن تەگبیری حاڵی خۆیان بکەن،دەزانن چۆن مشوری خۆ بخۆنو خۆ لە ئاستەنگان دەرباز بکەن. بەڵام هەندێ سواڵکەری دی هەن، هەست دەکەی تازەکورەن، لە پیشەکە نازانن، دەنگو پاڕانەوەکەیان زبرو بگرە ترسناکیشە ئەمڕۆکە من بە چاوی خۆم یەکێك لەو نموونانەم بینی. کاتێ خەریك بوو پارچە کاغەزەکەم لە کوڕیژگەکە وەردەگرت، کابرایەك لە دوو شەقاوی منو لە پاڵ پەرژینێك وەستابوو، خۆی بۆ پارە وەرگرتن لە خەڵکی نابووەوە، لە پڕ بەرەو من هاتو گوتی: "ئاغا لە ڕای مەسیح، لە ماڵی خودا پێنج کوپیکانم بدەیە." دەنگی هێندە زبرو بێ ئەدەبانە بوو کە هەستێکی ترسناك ئازای هەژاندم، بەڵام هیچم نەدایە، چونکە بەخۆم هیچم نەبوو. دەبێ ئەوەش بڵێم کە دەوڵەمەندان حەز ناکەن هەژاران بە دەنگی بەرزو بە ئاشکرا گلەیی لە بەختی خۆیان بکەن. وادیارە ئەمە پەستو بێزاریان دەکات. بە هەرحاڵ کلۆڵیو هەژاری هەمیشە زەحمەتە، و مایەی بێزارییو پەستیە. پێدەچێ ناڵەو کوڕوزانەوەی هەژاران خەوی دەوڵەمەندان بزڕێنێ! ئەوی ڕاستی بێ ئازیزەکەم، بۆیە ئەم هەموو شتەت بۆ دەنووسم، تا یەکەم باری دڵو دەروونم کەمێك سووك بکەم، و دووەم تا شێوازی نووسینی خۆمت بۆ بنوێنم. ڕەنگە تۆش هەستت بەوە کردبێ کە ماوەیەکە شێوازی نووسینو داڕشتنم باشتر بووە. فێری نووسین بووم. جا وێڕای ئەوەش حاڵی حازر هێندە پەستو غەمگینم، کە لە ناخی دڵمەوە بەزەییم بەخۆدا دێتەوە، هەرچەند دەزانم ئەم بەزەیی بە خۆدا هاتنەوەیە،دادم نادات‌و هیچ شتێك ناگۆڕێت. بەڵام هەست دەکەم پیاو دەبێ جۆرە ئینسافێکی دەرهەق بە خۆی هەبێ. ئیدی ئەوە واقیعە دۆستە ئازیزەکەم. هەندێجار ڕێدەکەوێ خۆمان لەبەرچاوی خۆمان بچووك دەکەینەوە، خۆمان دەبوغزێنین، خۆمان بە هیچ نازانین، و ڕەنگە هەر لەبەر ئەمەش بێ کە ئەو هەموو ترسو نیگەرانیەم لێ نیشتووەو وەکو ئەو کوڕیژگە کلۆڵە کە خێرو سەدەقەی لە من داوا دەکرد هەست دەکەم غەدرم لێدەکرێو بێکەس کوژم دەکەن. با ئەمەت بە نموونە بۆ روون بکەمەوە ئازیزەکەم، جاری وا هەیە کە بەیانیانی زوو بەلەز بۆ سەرکار دەڕۆم، سەرنجێکی شار دەدەم کە بەرە بەرە بێدار دەبێتەوەو لەجێ ڕادەبێو پێشوازی ژیان دەکات، دووکەڵی کارخانەکان بە ئاسمانا دەچێتو شەقامەکان وەکو مەنجەڵ

دەکەونـە کـولّو جـۆش‌و هەراوجـەنجالّ هـەموو شـتێك دەگرێتـەوە، و ڕێدەکـەویّ ئـەم دیمەنـە لـە خشتەم بەرێت، بەڵام لە پڕ وەکو ئەوەی پەلەپیتکەیەك بیّو بەسەری کەپوومدا بکێشریّ، بە پەلە پیّ هەڵدەگرم، دوور دەکەومەوەو هەست دەکەم زۆر بچووکم، ملـی ڕێـی خـۆ دەگـرم‌و بـەخۆ دەڵـێم ئەم ژیانە جەنجاڵە بۆ من دروست نـەکراوە. بـەڵام تـۆ بیرێـك بکـەوەو لـە خـۆ بپرسـە چ شـتێك لـەو دیوی دیواری دوکەڵاوی‌و ڕەش هەڵگەڕاوی ئەم بینا بەردینە گەورانەدا روو دەدات. هەوڵبدە پـەی بە نهێنییەکانی بەری، هەنگیّ بە خۆت بۆت دەردەکەویّ کە ئایا من بە خۆڕایی ئەوەنـدە خـۆم پـیّ بچووك‌و بیّ بایەخ‌و سەرگەردان‌و سەر لیّ شێواوە یان نا! تەمەشا ڤارینکا گیان، تـۆ تەمەشـا، من لێرەدا بە ڕەمز قسـان دەکـەم، نـەك بـە زمـان‌و تـۆنی ڕاسـتەوخۆ، بۆیـە نـابیّ قسـەکەم وەکـو خـۆی وەربگیریّ. تـۆ بڕوانـە چ شـتێك لـەودیوی ئـەو تـەلارە بەرزانـەوە پەنهانـە؟ لەوێنـدەر، لـە کـونجێکی دوکەڵاویدا، لە دەخمەیەکی شێدارا، کە بـە ناچـاری پێـی دەڵـێن مـاڵ، بابایـەکی پیشـەوەر لـە خـەو ڕادەبیّ، بە درێـژایی شـەو هـەر خـەونی دیتـوە، خـەونی بـەو پـێڵاوەوە دیتـووە کـە دوێنـیّ بـە هەڵـە مقەستەکەی بەرکەوتووەو ڕووشاوە، کون بووە، سەیرە پیاو شەوێکی تەواو خەون بـە شـتێکی وا توڕەهاتەوە بدینیّ! ڕاستە ئەم پیاوە پیشـەوەرە، پینـەدۆزێکی بەلـەنگازو هـەژارە، هـەقی خۆیـەتی خـــەیاڵاتی شـــەوو ڕۆژی لـــەلای پیشـــەکەی خـــۆی بـــیّ، منداڵـــەکانی هاواریانـــە، دەگـــرین، و هاوسەرەکەی لە برسانا سك دەگوشێت. جا هـەر پینـەدۆزان نین کـە بـەم حاڵەتـە دەروونیـەوە لـە خەو ڕادەبن، هەڵبەتـە باسـی ئـەم مەسـەلەیە، یـان نووسـین دەربـارەی ئـەم مەسـەلەیە، هـیچ نیـە، و هیچ سوودێکی نیە، تەنیا ئەوە نەبیّ کە شتێکی دیکـە وەبیر دێنێتـەوە، شتەکەش ئەوەیـە کـە لـە هەمان تەلاردا، لـە ڤـاتی سـەرووتر یـان خـوارتری ئـەم ڤاتـەدا، لـە ژوورێکـی زۆر پۆشـتەو ڕازاوەدا، پیـاوێکی زۆر دەوڵەمەنـد دەژی، وهـەمان شـەو خـەوی بـە جووتێـك پـێڵاوەوە دیتـوە، ڕاسـتە ئـەو پێڵاوانـەی ئـەم خـەونی پێـوە دیتـون، جیـاوازن لەوانـەی کـابرای پینـەدۆز خـەونی پێـوە دیتـوون، ڕەنگە لە شێوەدا جیاواز بـن، زۆر چاکتر بـن، بـەڵام هەرچییەك بـن، هـەر پـێڵاون. بـەڵام ئەوەی من گەرەکمە بیڵێم ڤارینکا گیان، ئێمە هەموومان، هەر کەسەو بە شێوەیەك، تا ڕادەیەکی دیاری کـراو هەمان پینەدۆزین، ئەمەش گرینگ نیە، ئەوەی مایەی داخـە کەسـێك نیـە بـە گـوێی ئـەم گەوجـەدا، ئەم پیاوە زۆر دەوڵەمەندەدا بچپێنیّو بڵێت: "فلانی شـەرم نیە کە تەنیا بیر لەم شـتانە دەکەیـەوە، تـەنیا لـە خـەمی خۆتدای، هـەر بۆ خـودی خـۆت دەژی؟ تـۆ کابرایـەکی پینـەدۆز نیـت، مناڵـەکانت هـەموو سـاغلەم‌و سـەلامەتن، ژنەکـەت عـەزرەتی پـارووە نانێـك نیـە، سـەریّ هـەڵبڕەو تەمەشـایەکی دەووروبـەرت بکـە، بـەڵکو بیر لـە بابـەتێکی شـەریفتر بکەیـەوە، بابـەتێکی شـەریفتر لـە پێڵاوەکـانی خۆت؟"ئەمە ئەو شتە بوو کە دەمویست بە زمـانی ڕەمـز بـۆتی بـاس بکـەم ڤارینکـا گیـان، ڕەنگـە ئەمە هزرینێکی سەرکێشانەو توندڕەوانە بێت، بەڵام هزرێکە هەندێجار بەسەرما دێت‌و ناو بە نـاو بە خەیاڵمدا تێدەپەڕیّ، هەنگیّ لە ڕێگەی وشـەی توندەوەو بـیّ ویسـتی خـۆم لـە دڵـم دێتـە دەریّ. کەواتە من هەڵە بووم کە خۆم بە کەم زانی، خۆم بە بچووك زانی، لە کۆتاییدا دەڵێم ڕەنگە وابزانی ڤارینکـا گیـان کـە ورێنـە دەکـەم، بوختـان بـە خۆمـدا دەکـەم، ئـەم چیرۆکانە لـە گیرفـانی خۆمـەوە دەردێنم، یان دەستەمۆی خەم‌و پەژارەو توڕەیی بووم، یـان هـەموو ئـەم قسـەو باسانەم لـەم کتێب

یان لەو کتێبەوە دەرهێناوە. نا، وانیە ئازیزەکەم دەبێ هەموو ئەم خەیاڵاتە لە مێشکی خۆت دەربکەی. من نە وڕاوە دەکەم نە بوختان بۆ خو دەکەم، هیچ شتێکیش لە گیرفانی خۆمەوە دەرنایەنم، توڕەو رەشبینش نیم، هیچ شتێکیشم لە کتێبانەوە دەرنەهێناوە. ئەمەی من دەیگێڕمەوە حەقیقەتە.

بەوپەڕی خەمباری بۆ ماڵ گەڕامەوە، لە پشت مێزەکەمەوە رۆنیشتم، قۆریەکەم نایە سەر سەماوەر کە دوو پیاڵە چایی بۆ خۆ دەم بدەم. رێك لەو کاتەدا، ئەم پیاوە بێنەوایەی کە لە هەمان تەلاردا نیشتەجێیە، واتا گورشکوف ، لێم وەژوورکەوت، پێشترو هەمان بەیانی بینی بووم کە بە دەوری دەرودراوسێکانی دیدا دەسوڕایەوە، و وام هەست کرد گەرەکیەتی بۆ لای من بێت. پێویستە ڤارینکا گیان زۆر بە کورتی پێت بڵێم کە وەزعوحاڵی ئەو زۆر لە من خراپترە! زۆر، زۆر خراپترە: ژن‌و منداڵی هەیە! ئەگەر من لە جێی گورشکوف بوایەم بەڕاستی نەمدەزانی چ بکەم. بە هەر حاڵ گورشکوف وەژوورکەوت، سڵاوی کرد، روندك وەکو هەمیشە لە چاوانیدا قەتیس مان، کەوتە ئەم پێ‌و ئەوپێ کردن، پەریشان‌و پەشێو نەیدەتوانی قسە بکات. لە سەر کورسییەك دام نیشاندا. راستە کورسیەکە شکاوە، بەڵام لەوە زیاترم نیە. چایەکم بۆ داکرد، لە هەوەڵەوە نەیدەویست چایەکەم لێوەربگرێ، شەرمی دەکرد، بەڵام ئەنجام لێی وەرگرتم. دەیویست بەبێ شەکر بیخواتەوە، کە پێم گوت بە قەندەوە بیخوات، هەمدیس رەفزی کرد، دەیگوت قەندی نەگەرەکە، ئەنجام پارچە قەندێکی بچووکی هەڵگرت‌و لە چایەکەی کرد، پاشان گوتی چایەکەم زۆر زۆر شیرینە، تۆ تەمەشا هەژاری ئینسان تووشی چ زەبوونیەك دەکات! پێم گوت: "فەرموو، بڵێ دۆستی من!" گوتی: "ماکار ئالکسیوڤیچ، دۆستی میهرەبان‌و خێرەومەند، حاڵ لەمەو حیکایەت لەوە، لە رای خودا یارمەتیەیەکی ئەم خێزانە کلۆڵە بدە، من ژن‌و منداڵم هەن، زەواد لە ماڵمدا نیە، برسین. من کە باوکم ناتوانم مناڵەکانم بە برسێتی ببینم." ویستم وەڵامی بدەمەوە، بەڵام دەرفەتی نەدام، نەیهێشت قسە بکەم، گوتی: "من لە هەموو ئەو خەڵکانەی ئێرە دەترسم ماکار ئالکسیوڤیچ، یانی مەبەستم ئەوە نیە کە بەڕاستی لێیان بترسم، بەڵام لەروو دادەمێنم، خەجاڵەت دەبم. هەموویان خەڵکانی لوتبەرزو بە دەعیەن. بە هەرحاڵ دۆستی میهرەبان، خێرەومەندو خاوەن چاکە، نەدەبوو تۆش ئیزعاج بکەم، چونکە دەزانم تۆش گیروگرفتی زۆرت هەیە، لە وەزع‌و حاڵێکا نیت کە بتوانی پارەیەکی زۆرم بدەیتێ، بەڵام بەلای کەمەوە سووکە قەرزێکم بدەیە، ئەوی راستی بێ من زاتم نەدەکرد ئەم جۆرە داوایەت لێبکەم، بەڵام دەزانم ئینسانێکی دڵاواو بە بەزەییت، دەزانم تۆش کەسێکی هەژارو دەستکورتی، دنیایەك نەگبەتی‌و بەدبەختیت بەسەر هاتووە، بۆیە بەزەییت لە دڵدایەو ئاگات لە دەردو مەینەتی خەڵکانی دی هەیە، ودەشێت بەزەییت پێیاندا بێتەوە... لە ئەنجامدا داوای بوردنی لێکردم کە "پڕکێشی کردووەو بەم شێوە ناپەسندە رووی لێناوم." وەڵامم دایەوە پڕ بەدڵ حەزم دەکرد پارەم هەبوایەو یارمەتیم بدایە، بەڵام تاقە پولێکم نیە. گوتی: "ماکار ئالکسیوڤیچ، من پارەیەکی زۆرم ناوێ، مەسەلەکە تەنیا ئەمەیە کە (لێرەدا دەموچاوی لە شەرماندا سوور هەڵگەڕا) ژنەکەم‌و منداڵەکانم برسیانە. ناتوانی تەنیا یەك دراوی دە کۆپیکیم بدەیتێ؟... ئەم قسەیە وەکو چزوویەك بە

دڵماچوو. لە دڵی خۆدا گوتم: ئەمانە لە منیش هەژارترو کڵۆڵترن. تەنیا بیست کۆپیکم لەو پارەیە پێ مابوو کە بە سلفە وەرمگرتبوو، دامنابوو سبەینێ کۆمەڵێك شتی یەجگار پێویستی بۆ خۆم پێ بکرم. گوتم: "نا، نا، دۆستی ئازیز، بەداخەوەم... مەحاڵە، ناتوانم..." گوتی: "ماکار ئالکسیوڤیچ. برادەری ئازیز، شتێکم بدەیە... ئەگەر دە کۆپیکیش بووە هەر باشە." ئیدی لەوەی پتر خۆم پێنەگیرا، بیست کۆپیکەکەم لە دەخیلەکەم دەرهێناو دامێ... ئەمە کاری خێری ئەمڕۆی من بوو، ئایا خراپم کردووە ڤارینکا گیان؟ ئاخ هەژاری! کە دەردێکی گرانی، دوای ئەوە کەوتینە قسان، لێم پرسی: " دۆستی ئازیز، چۆن کەوتویتە ئەم فەلاکەتە، و چۆن بەم دەستکورتیە، ژوورێکت گرتووە کە مانگی پێنج رۆبڵی زیو کرێکەیەتی؟" ئیدی بۆی گێڕامەوە کە شەش مانگ لەوە پێش ئەو ژوورەی بە کرێ گرتووەو پێشەکی سێ مانگیشی داوە، دوای ئەوە بەخت بە جۆرێ لێی هەڵگەڕاوەتەوەو بە رادەیەك وەزعو حاڵی خراپ بووە نازانێ روو بکاتە کوێ!.. ژارۆ!.. بە ئومێد بوو کە لەم رۆژانەدا فایلەکەی تاوتوێ بکرێو مەسەلەکەی چارەسەر بکرێ.. بەڵام فایلەکەی زۆر ئاڵۆز بووە.. تەسەور بکە ڤارینکا، ناچارە لەم دادگاوە بۆ ئەو دادگا بچێت. لەگەڵ بازرگانێکا کێشەی بۆ دروست بووە، کە لە قۆنتەراتێکا ساختەچێتی کردووەو دزی لە دەوڵەت کردووە. ئیدی ساختەچێتییەکەی لێ ئاشکرا بووەو کابرای بازرگان دەستگیرکراوەو دراوە بە دادگا، ئیدی گورشکوفی لەگەڵ خۆیدا تێوەگلاندووەو ئەویش گیرۆدە بووە، هەرچەندە ئەم نەگبەتە راستەوخۆ بەشداری لەو کارەدا نەکردووە، مەگەر خەتاکەی هەر ئەوەبێ کە ئاسانکاری کردووەو بە باشی ئاگاداری ماڵی دەوڵەتو بەرژەوەندیەکانی دەوڵەتی نەکردووە. ئێستا چەند ساڵێکە ئەم دۆسیەیە بەردەوامەو تا ئێستا قازیەکان یەك لاییان نەکردووەتەوە، و ناو بە ناو شتی تازە سەر هەڵدەداتو گورشکوف هەرچی دەکاتو دەکۆشێت ناتوانێ ئەم تۆمەتو تاوانە لە یەخەی خۆی بکاتەوە. گورشکوف بەو پەڕی متمانەوە بۆی گێڕامەوە، و گوتی: "من ئەو کارە دزێوەم نەکردووە کە داروەتەپاڵم، لەم رووەوە هیچ تاوانێکم نیە، نە دزیم کردووە، و نە خیانەتم بە ئامانەت کردووە" ئەم مەسەلەیە زیانێکی زۆری لێداوە، لەکەداری کردووە. لە وەزیفە دەرکراوە، هەرچەندە هیچ تاوانێکی دیاریکراوی لەسەر نەبووە بە ماڵو ساغ نەبووەتەوە، تا بە تەواوەتی تەبرێ نەبێت ناتوانێ ئەو قەرزەی لەسەر کابرای بازرگان هەیەتیو کابرا لە دادگادا حاشای لێدەکات، وەربگرێتەوە. من باوەڕ بە قسەکەی دەکەم، بەڵام مەخابن دادگا باوەڕی پێناکات. ئەمە یەکێکە لەو دۆزە هەرە ئاڵۆزو، بە لقو پۆپ، و تێکچڕژاوو بەگرێ کوێرانەی کە بە ئاسانی ناکرێتەوە. هەرکە لایەنێکی رۆشن دەبێتەوەو گرێیەکی دەکرێتەوە خێرا کابرای بازرگان فێڵو دەهۆیەکی زیرەکانەی تازە دێنێتە پێشێ. راستیت گەرەکە ڤارینکا گیان من هاوخەمی گورشکوف-م. دەزانم چ حاڵو رۆژگارێکی نالەباری هەیە، بەزەییم پێیدا دێتەوە. کابرایەکی بەلەنگازی بێ کارە، هیچ کەسێك کاری ناداتێ چونکە نێوی زڕاوە، کەس متمانەی پێناکات. هەرچی پاشکەوتێکیان هەبووە خەرجیان کردووە. دەعواکەشی رۆژ بە رۆژ ئاڵۆزتر دەبێتو درێژە دەکێشێت. لە کاتێکا پێویستیان بەشتێکە پێی بژین، کەچی لەم کاتەدا منداڵێکی تازەیان دەبێت، خۆ منداڵی تازە گاڵتە نیە، مەسرەفی دەوێ. کوڕە نەخۆش دەکەوێ، ئەمەش

مەسرەفێکی تری دەوێ، دایکەکە نەخۆشە، کابرا بە خۆیشی نەخۆشیەکی کۆنو بە درێژای لەگەڵە، ئیدی ئەم پیاوە داماوە لە عەزابێکی خراپ دایە. بەڵام دەڵێت بە تەمایە لە چەند ڕۆژی ئایندەدا دەعواکەی چارەسەر ببێو ئەستۆپاکیو بێتاوانی ساغ ببێتەوەو گوایە لەمە دڵنیایەو هیچ گومانێکی نیە، ڤارینکا گیان زۆرم بەزەیی پێیدا هاتەوە، دڵ خۆشیم دایەوەو میهرەبانیم لەگەڵ کرد. ورەم بەرز کردەوە، مرۆڤێکی گۆشەگیری دەسەپاچەی هەراسانە، پێویستی بە کەسێکە چاوی تێوە بێ، بۆیە میهرەبانیم دەگەڵ کردو دڵخۆشیم دایەوە. ئێ بە دوعا دایکەلێ، خودا راوەستاوت بکات، لەش بەبار نەبیت. کۆترەکەم کە بیر لە تۆ دەکەمەوە، تۆم بیر دەکەوێتەوە، دەڵێی هەتوان لە روحی زامدارم دەدەن، هەر ئازارێك لە پێناوی تۆدا، مایەی سوکنایی دڵو دەروونی منە.

دۆستی دڵسۆزت

ماکار دیوفشکین

**

ئازیزەکەم ڤرڤارا ئالکسیوڤنا ٩/٩

ئێستا کە ئەم نامەیەت بۆ دەنووسم، یەجگار پەرێشانم، ئاگام لە خۆ نیە، ئەمڕۆ شتێکی هێندە سامناکم لێ قەوماوە، تەواو نیگەرانو پەرێشانی کردووم. سەرم دەسووڕێت، هەموو شتەکان لە بەرچاوم دەڕەقسن. ئاه دۆستە ئازیزەکەم نازانم چۆن بۆتی بگێڕمەوە! کەس باوەڕی نەدەکرد ئەمە روو بدات، کەس پێشبینی ئەمەی نەدەکرد. بەڵام نا، باوەڕ ناکەم بە خۆم پێشبینیم نەکردبێ! دڵم خەبەری دابوو! تەنانەت شەوی پێشتر خەویکم بە هەمان نێوەڕۆكو دیتبوو. جا ئێستا گوێ بگرە تا رووداوەکەت بۆ بگێڕمەوە! زۆر بە سادەیی، بێ هیچ رتوشو شێوازبازیەك، بە هەمان ئەو وشانەی خودا لە مێشكو دڵمی دەنێت، بۆتی دەگێڕمەوە. ئەمڕۆ چووم بۆ دایەرە، لە شوێنەکەی خۆم دانیشتمو دەستم بە نووسین کرد. دەبێ ئەوەش بڵێم ڤارینکا گیان کە دوێ شەویش هەر خەریکی نووسینەوە بووم. دوێنێ تیموڤ ئیڤانوڤیچ بە خۆی هاتە لام، قەواڵەیەمکی بە پەلەی دامێو فرمانی پێکردمو گوتی: "ماکار ئالکسیوڤیچ ئەم بەڵگەنامەیە دەبێ ئەمڕۆ ئیمزا بکرێ. بە پەلە، بە وردیو بە پاکی بینوسەوە". هەڵبەتە دەبێ ئەوەش بڵێم فریشتە چکۆلەکەم، من دوێنێکە زۆر پەرێشانو نیگەران بووم. لە گیانی خۆم بێزار بووم، هێندە پەستو غەمگین بووم تاقەتو زەوقی هیچ کارێکم نەبوو. تەنانەت سەیری دەورو بەری خۆیشم نەدەکرد، دڵساردو نائومێد، دەروون تاریكو پەرێشان، جگە لە تۆ ئەی باڵندە چکۆلەکەم بیرم لە هیچی دی نەدەکردەوە. دەستم بە نووسینەوەی قەواڵەکە کرد، دەقەکەم زۆر بە جوانیو بە باشی، بێ هیچ عەیبێك نووسییەوە. بەڵام... نازانم چۆنت بۆ باس بکەم؟ نازانم کاری ئەهریمەن

بوو ئەوەی پێکردم؟ یان دەستی پەنهانو نادیاری تەقدیر لە کارەکەدا بوو، یان مەسەلەکە ڕێکەوتی رووت بوو؟ بە هەرحاڵ بەدەم نووسینەوەوە یەك دێڕی تەواوم پەڕاندبوو. ئیدی مانای دەقەکە مەگەر هەر خوا بزانێ چۆن شێوا بوو، پیاو راست بڵێ هیچ مانایەکی نەدەدا.. بە هەرحاڵ دوێنێ درەنگ کەوتبوونو قەواڵەکەیان بۆ ئیمزا نەنارد بوو، ئەمڕۆکە بۆ ئیمزای حەزرەتی سەرۆکیان ناردبوو. ئەم بەیانیە وەکو جاری جاران بێ خەمو خەیاڵ چووم بۆ سەر کارەکەی خۆم، لە تەنیشت (ئیمیلیان ئیڤانوڤیچ)ەوە لە جێگاکەی خۆم دانیشتم. هەڵبەتە پێویستە ئەوەت پێ بڵێم ئازیزەکەم ماوەیەکە زۆر لە جاران پتر هەست بە شەرم دەکەم،هەست بە جۆرێك لە پەریشانیو نیگەرانیو ترسی بەردەوام دەکەم، تەنانەت رووم نایەت سەیری هاوکارەکانیشم بکەم، خۆم لە نیگاو ڕوانینان دەدزمەوە. وام لێهاتووە هەر کە گوێم لە جیڕەی کورسی یەکێك لە هاوکارەکانی تەنیشتم دەبێ، خەریکە لە ترسانا دەمرم. جا ئەمرۆکە بەم حاڵەتە دەروونییەوە، لەسەر کورسیەکەی خۆم هەڵکوڕما بووم،سەرم داخستبوو،ومیناکی ژیشك چوو بوومە قاوغەکەی خۆم.تەنانەت یفیم ئاکمیوڤیچ (کە لە نامەردی دا تاکی نیە) بە دەنگێك کە هەمووان گوێیان لێ بێ گوتی: "ئەم بەیانیە تەواو نیت، زۆر پەریشانو هەراسان دیاری ماکار ئالکسیوڤیچ، دەموچاوت زۆر گۆڕاوە، ها، ها، ها!..." بە جۆرێ دەمەلاسکێی کردمەوە، هەر هەموو ئەوانەی بەتەنشت ئەوەوە یان بەتەنیشت منەوە بوون، بە جۆرێ لە قاقای پێکەنینیان دا خەریك بوو دەبورانەوە. هەڵبەتە بە من پێدەکەنین!... بێ ئەوەی لە ڕوو دابمێنن هەر پێدەکەنینو پێدەکەنین! منیش پتر خۆم گرموڵە کردو قامکم لە گوێچکەکانم ڕاکردو چاوانم نوقاندنو بەو دەقەوەو بێ جوڵە لە شوێنەکەی خۆم دانیشتم. جا من فێرم لە کاتی وادا، واهی بکەم، بەو شێوەیە زووتر دەستبەردارم دەبن. لە پڕ گوێم لە دەنگە دەنگێك بوو، گوێم لە دەنگی خێرای پێ بوو کە بە ڕاڕەوەکەدا دەهاتودەچوو. گوێم لە، راست درۆ! ناوی خۆم بوو، یەکێك منی گاز دەکرد، بانگی دەکرد دیوفشکین! دڵم داخورپا، ترسێکی سەیرو بێهودە دایگرتم. بە خوێشم نازانم لەچیو بۆچی لەو ساتەدا ئەوەندە ترسام؟ راستت دەوێ بە عەمرانم ئەوەندە نەترسا بووم. خۆم لە گێلی دا وەکو ئەوەی هیچ رووی نەدابێ، هەر لەوێش نەبم، زیاتر خۆم بە کورسیەکەمەوە قرساند. بەڵام دەنگەکە بەرزترو نزیکتر بووەوە، ئەنجام لە پەنا گوێم دا گوتی: "دیوفشکین، دیوفشکین! دیوفشکین لە کوێیە؟" سەرم هەڵبڕی، یفستافی ئیڤانوڤیچ بە دیارمەوە وەستابوو، گوتی: "ماکار ئالکسیوڤیچ هەر ئێستا بڕۆ بۆ لای حەزرەتی سەرۆك! هەڵەت لە نووسینەوەی دەقی قەواڵەکەدا کردووە!" هەر ئەوەندەی گوت، بەڵام ئەوەندە بەس بوو.. وانیە ڤارینکا گیان؟ بەڵێ بەس بووو ئەولا تریش! لە جێی خۆم وشك بووم، دەمم چووە کلیلە، دەتگوت بریسکە لێی داوم، ئازام سڕ بوو. لە جێی خۆ هەستام، کەوتمە ڕێ، دەتگوت ئامێرێکی بێ گیانم، پتر لە مردوو دەچووم تا زندوو. سێ دانە ژووریان پێ بڕیم تا گەیاندمیانە ئۆفیسەکەی حەزرەتی سەرۆك. لە پڕ خۆم لە بەردەمیا بینییەوە. مەحاڵە بتوانم باسی ئەو بیرانەت بۆ بکەم کە لەو ساتەدا بە مێشكو خەیاڵمدا هاتن. پێم وایە لە شپرزەییدا. بیرم چوو سڵاویش بکەم. دەتگوت شێتم، لێوم تەتەڵەی دەکرد، لاقەکانم دەلەرزین، نەهەقم نەبوو ڤارینکا گیان. چونکە یەکەم شەرمم لە خۆ دەکرد. بەڕێکەوت بە

دەستە راستما ئاوێنەیەکم بینی، کە خۆمم بەو وەزعو حاڵەوە بینی ئەقڵم لە کەللەدا نەما. و دووەم من هەمیشە هەوڵم داوە بە بێدەنگیو گومناوی کاری خۆ بکەمو سەنجی کەس بەلای خۆدا ڕانەکێشم، وکەس نەمبینێو نەمناسێت، وەکو ئەوەی لەم دنیایەدا نەبم، بۆیە بە مەزەندەی خۆم حەزرەتی سەرۆك، نەیدەزانی کە من لە دایەرەکەی ئەودا هەم یان نیم، لەوەیە ناوی دیوفشکینی وەکو فەرمانبەرێك بە شێوەیەکی ڕەوتەنی بەر گوێ کەوتبێ، بەلاّم قەت سەرو سەختی دەگەڵ مندا پەیدا نەکردووەو هیچ بایەخێکی بە منو کاروباری من نەداوە. حەزرەتی سەرۆك بە تۆڕەیی دەستی پێکرد: "بۆچی ئەمەت کردووە ئاغا؟ چاوت لە کوێ بووە؟ نەم قەواڵەیە زۆر گرینگەو من پێویستم پێیەتیو تۆ تێکت داوە، ئاخر بۆ ئەمەت کردووەو حەواست لە کوێ بووە؟ ها؟" هەنگێ حەزرەتی سەرۆك رووی کردە یفستافی ئیڤانوڤیچ، کۆمەڵێك وشەی بە تەمتومانو پچڕ پچڕم بەر گوێ کەوت: "خەمساردی! بێ موبالاتی! تۆ گۆبەندمان بۆ دەنەیتەوە!" نازانم بۆچی لە پڕ زارم کردەوە، دەمویست عوزرخوایی بۆ بێنمەوە، داوای بوردن بکەم، بەلاّم وشەم لێ چوو بوونە قاتی، هیچ قسەیەکم بۆ نەدەهات. دەمویست هەڵێم، بەلاّم زاتم نەدەکرد لە جێی خۆ ببزووم. وهەنگێ... هەنگی ڤارینکا گیان، شتێك رووی دا، هێندەم لە دڵگران بوو کە تەنانەت ئێستاش دەمەوێ بینووسمو بیگێڕمەوە، لە شەرمەزاریدا قەڵەکەم لە دەستم دەکەوێ. یەکێك لە دوگمە فلزیەکانم، نەفرەت لە دوگمە، کە بە داوێکی قرچۆکەوە بەجێی خۆیەوە ئاوێزان بوو، لە پڕ پچڕایەوە (وابزانم لە پەشۆکاویدا دەستم بەری کەوتبوو) کەوتە سەر زەویو بە هەڵبەزو دابەز کەوتە سوڕانەوەو بە زڕوهۆڕ وەکو ئەوەی زەنگ بێ، بە ژوورەکەدا خولایەوەو خولایەوە تا رێك لە بەر پێی حەزرەتی سەرۆکدا گیرسایەوە. ئەمە لە کاتێکا رووی دا کە هەر هەموو ئەوانەی لەوێندەر بوون، کڕوکپو ماتو بێدەنگ بوون! ئیدی هیچ ئومێدێکم نەما کە عوزرم لێ قەبوڵ بکرێ، کە هەر بتوانم عوزرخوایی بکەم، یان هۆی کەمتەرخەمیو هەڵەکەم روون بکەمەوە. هەر هەموو ئەمووشتانەم بیرچوونەوە کە دامنابوون بە حەزرەتی سەرۆکی بڵێم! رووداوەکەی دواتر ترسناکترو خراپتر بوو. لە پڕ جەنابی پایەبەرز سەرنجی لەسەر بیچمو هەیئەتو جلو بەرگەکەم گیرسایەوە. لەو ساتەدا سەرو سیمای خۆمم، کە لە ئاوێنەکەدا دیبوو، بیر کەوتەوە. بەلەز وەکو ئەوەی شێت بووبم، بەلەز تەکانم دا کە دوگمەکە هەڵگرمەوە! دانەویمەوەو هەوڵم دا دوگمەکە هەڵگرمەوە، بەلاّم پیرە دوگمە لە دەستم دەرپەڕیو کەوتەوە خولانەوە، و بۆم هەڵنەگیرایەوە. ئیدی هەستم کرد خەریکە هێزم لەبەر دەبڕێت، ئیدی هەموو شتێکم لە دەست چوو، بۆ هەتا هەتایە لە دەستم چوو، ئابڕوم چوو بوو، کەرامەتم نەمابوو، هەر لە بەشەریەت کەوتبووم! هەستم کرد، هەرەسم هێنا، کەوتم، بێ هیچ هۆیەك گوێم بە کۆمەڵێك ڕستەی نامۆ دەزرینگاوە، بە دەنگی تیریزو دەنگی فالدونی دەزرینگایەوە. ئەنجام بە هەرحاڵێك بوو دوگمەکەم هەڵگرتەوە، هەستامەوە، پشتم ڕاست کردەوە. بریا لە جێی خۆم رەق راوەستابامو جوڵەم نەکردبا، بەلاّم نا... وام نەکرد، بەڵکو بەربوومە پیرە دوگمەو دەمویست بە داوە پچڕاوەکەی خۆیەوەی بکەمەوە، لە تۆ وایە دەشێت بە جێگاکەی خۆیەوە بکرێتەوە. سەرباری ئەمەش بزەم دەکرد، بەڵێ بزەم دەکرد. سەرۆك لە هەوەڵەوە رووی وەرگێڕا، بەلاّم دوایی دووبارە نیگای کردمەوە، گوێم لێ بوو بە

یفستافی ئیڤانوڤیچی دەگوت: "ئەمە چیە؟ تۆ هەیئەتو قەلافاتی دەبینی؟ چی لێقەوماوە، بۆچی وایە؟" ئاە ڤارینکا گیان چەند نارەحەت بووم! گوێم لێ بوو یفستافی ئیڤانوڤیچ دەڵێت: "پێشینە یەکی زۆرباشی هەیە هەرگیز پێی خوار دانەناوە، رەفتاری زۆر باش بووە، موچەیەکی باش، لە قەد پلەو پایەی خۆی وەردەگرێت." حەزرەتی سەرۆك گوتی: "ناتوانی سلفەیەکی بدەیتێو تۆزێ یارمەتی بدەی؟" یفستافی ئیڤانوڤیچ وەلامی دایەوە: "سلفەی وەرگرتووە. پێشەکی چەندین مانگی وەرگرتووە، رەنگە گرفتی خۆی هەبێ، بەلام هەمیشە رەفتاری باش بووە. پێشنەیەکی باشی هەیە، پێشینەیەکی بێ عەیب، رۆژێ لە رۆژان کەس گلەیی لێی نەبووە." فریشتە چکۆلەکەم هەستم بەگەرمایەکی زۆر کرد، سووتام، دەتگوت دەرگای دۆزەخیان بەروودا کردوومەتەوە! لە دلی خۆدا دەمگوت لە شوێنی خۆدا دەمرم. سەرۆك بە دەنگی بەرز گوتی: "باشە. سەر لە نوێ بینووسنەوە، بەلام بەپەلە! دیوفشکین وەرە ئێرە، ئەم کاغەزە دووبارە بنووسەوە، بەلام ئەمجارە بەبێ هەلە، ئا..." لێرەدا سەرۆك ئاوڕی لەوانەی دەوروبەری دایەوەو دەستوری جیاوازی بە هەر یەکێکیان دا، ئیدی هەر کەسەو بەلایەکا بلاوەیان لێکرد، هەرکە ئەوان رۆیشتن، سەرۆك بەپەلە جزدانەکەی دەرهێناو ئەسکە ناسێکی سەد رۆبلی لێ دەرهێناو گوتی: "ئەمە بگرە، من هەر ئەمەندەم لە توانادایە، چۆنی حیساب دەکەی حیسابی بکە، کەی بوت بمدەوە..." بەدەم ئەو قسانەوە پارەکەی نایە ناو دەستم. شۆك بووم ژیکەلەکەم، ئازام کەوتە لەرزین، خۆیشم نەمدەزانی چیم بەسەر هاتووە. ویستم دەستی ماچ بکەم. بەلام رەنگی سوور هەلگەڕا، بەزاتی خوا چۆنت بۆ دەگێرمەوە وابوو ڤارینکا گیان، ئیدی تەوقەی دەگەلێ کردمو زۆر بە گەرمی دەستی منی رووتەی گوشی، بەجۆرێ دەستی گوشیم وەکو ئەوەی هاوشانو هاوتەرازو هاوپلەو پایەی ئەو بم، ژەنەرالێك بم لەو گۆڕە. ئەوجا پێی گوتم: "فەرموو ئێستا تەشریف بەرە.. من ئەوەی لە توانام دا بوو کردم... لە ئێستا بە دواوە هەلە مەکە.. بۆ ئەمجارەیان خۆم چارەسەری دەکەم، لێت دەبورم." جا ژیکەلەکەم من لای خۆمەوە ئەم بڕیارەم داوە، داوا لە تۆو فیدورا دەکەم. ئەگەر مندالم هەبوان داوام لەوانیش دەکرد کە لە ئیستا بە دواوە دوعاو نزا بۆ بابیان نەکەن، بەلکو هەموو رۆژێكو بۆ هەتا هەتایە دوعای خێر بۆ جەنابی سەرۆك بکەن. ڤارینکا گیان، شتێکی دیکەشم لە دلدایە حەزدەکەم بە ڕاشکاویو رێكو راست پێتی بلێم، گوێ بگرە ژیکەلەکەم: بە دلو بە گیان سوێندت بۆ دەخۆم ئەوەی لەم رووداوەدا دلخۆشی کردووم، سەرباری ئەو دەردو مەینەتەی لە رۆژگاری تاریکی نەگبەتیو کلۆلیوبەد بەختیماندا چەشتم، سەرباری ئەو خەمو پەژارە قورسەی بەدیتنی تۆ دەنیشتە سەر دلو دەروونم، سەرباری رەنجو مەینەتیو هەژاریمان، سەرباری زەبوونیو زەلیلی و کەساسی خۆم، پێت دەلێمو دووبارەی دەکەمەوە ئەوەی لەم رووداوەدا دلخۆشی کردم، سەرباری هەموو ئەوانە، هەرگیز سەد رۆبلەکە نەبووەو نیە، بەلکو ئەو هەموو لوتفە بوو کە سەرۆك دەرهەق بە من نواندنیو بەو هەموو گەرمو گوڕییە دەستی منی رووتەی گوشی، دەستی منی هیچ، منی هەمیشە مەست! بەم کارەی منی کڕییەوە،کردیە کارێك متمانە بە خۆم پەیدا بکەمەوە، بەم دەست پێشکەرییە پیاوانەیەی روحی بوژاندمەوە، بۆ هەمیشە ژینی لەلا شیرین کردم. ئێستا

باوەڕی تەواوم بەوە هەیە چەندیش لەلای یەزدانی بە تواناو مەزن خەتابارم، هەر دوعای من بۆ شادیو بەختەوەریو سەرکەوتنی سەرۆك دەگاتە ئاسمانو لە قاپی خودادا گیرا دەبێت!.
ڤارینکا گیان، ئێستا، لەم کاتەدا یەجگار پەریشانو نیگەرانم! هەست دەکەم، لە ناوەوە هەرەسم هێناوە، دڵم بەجۆرێ لێدەدا لەتۆ وایە دەیەوێ لە سینەم بێتە دەرێ. وا ئەسکەناسێکی چڵو پێنج رۆبڵت بۆ دەنێرم، بیست رۆبڵیش دەدەم بە خاوەن خانووەکە، ٣٥ رۆبڵیش بۆ خۆم هەڵدەگرم! بایی بیست رۆبڵان جلو بەرگ دەکڕم، پازدەشی بۆ خەرجی رۆژانەم دادەنەم. بەڵام رووداوەکانی ئەمڕۆ، زۆریان کار تێکردم، لە ناخی ناخەوە، لە رەگو ریشەوە هەژاندمی. ئێستا دەچم چاوێ گەرم دەکەم تا ئیسراحەتێك بکەم، ئێستا ئارامم. ئەوەی روحم دەهەژێنێ ئەو هەڵچوونانەیە کە ناخی ناخم دەلەرزێنێ، چین چین هەرەس دێنێ، دێمو سەرت لێدەدەم. بەڵام ئێستا پەرێشانی دەستی ئەو هەڵچوونانەم، لە تۆ وایە مەستو سەرخۆشم... خودا بە خۆی هەموو شتێك دەبینێ ڤارینکا گیان... خودا هەموو شتێك دەبینێ کۆترە گرانقەدرەکەی من.

دۆستی شایستەت
ماکار دیوفشکین

**

ماکار ئالکسیوڤیچ-ی هەرە ئازیزم ٩/١٠

یەجگار بەو خۆشیەت، شادو خۆشحاڵم، رێزی بێ پایانم بۆ رەفتاری پیاوانەو مرۆڤانەی سەرۆکەکەت هەیە دۆستی ئازیز. ئێستا دەتوانی کەمێك لە شەڕی ئەو گیروگرفتانە بە دووربی کە بەرۆکیان گرتبووی! بەڵام تکات لێ دەکەم ئەمجارە کەمێك دەست بگرەوە، بە خۆڕایی، بەڕاستو بە چەپدا پارەکەت بە فیڕۆ مەدە. هەوڵبدە بە ئارامی، بە هێمنی بژی، تا دەتوانی قەلەندەرانە بژی، لەمڕۆوە بڕیار بدە کە هەموو رۆژێك تۆزێ پارە وەلاوە بنەو پاشەکەوت بکە، تا جارێکی دی نەکەویتە تەنگانەوەو نەبوونی غافڵگیرت نەکات. تۆ خەمی ئێمەت نەبێ، تکات لێدەکەم خەمی ئێمەت نەبێ، منو فیدورا بە هەر جۆرێ بێ تەگبیری خۆمان دەکەین، ودەزانین چۆن خۆمان لە ئاستەنگان دەربازدەکەین. بۆچی ئەم هەموو پارەیەت بۆ ناردوین ماکار ئالکسیوڤیچ، بەڕاستی پارەیەکی یەجگار زۆرە، هەرگیز پێویستمان بەم بڕە پارە زۆرە نیە. ئێمە بەشی خۆمان هەیە، و بە بەشی خۆمان رازین. راستە بەم زووانە پێویستمان بە بڕێك پارە دەبێ بۆ ماڵ گواستنەوە، بەڵام فیدورا بە تەمایە بەم زووانە کۆنە قەرزێکی چەند ساڵەی خۆی وەربگرێتەوە. بەڵام بە هەر حاڵ من بیست رۆبڵێك لەم پارەیە بۆ شتی زەروریو بۆ تەنگانە گل دەدەمەوەو باقیەکەیت بۆ دەنێرمەوە. تکات لێ دەکەم ماکار ئالکسیوڤیچ دەست بەم پارەیەوە بگرە. ئیدی دەتوانی تۆزێ

بە ئارامی بژی، ئاگات لە سەلامەتی و تەندروستی خۆت بێ، بە شادی و خۆشی بژی. حەزم دەکرد زیاترت بۆ بنووسم، بەڵام زۆر شەکەت و ماندووم. دوێنێ لە بەیانیەوە تا ئێواری لە جێدا کەوتبووم. سوپاس کە بەڵێنت داوە سەرم بدەی، کارێك باش دەکەی، تکات لێدەکەم وەرە سەرم بدە، بە هاتنت زۆر خۆشحاڵ دەبم.

ف. د.

**

ڤرڤارا ئالکسیوڤنای زۆر ئازیزو گرانقەدرم! ٩/١١

هاوڕێ ئازیزەکەم، تکات لێ دەکەم، لێت دەپاڕێمەوە، جارێ بارمەکە، لێرە مەڕۆ، من کە ئێستا زۆر شادم، لە ژیانی خۆم رازیم، پێویستم بە هیچ نیە، بارمەکە، ئەم کەیف و خۆشیەم لێ تێك مەدە کۆترەکەم! گوێ لە قسەی فیدورا مەگرە، بە گوێ ئەو مەکە، دڵنیابە کە بە دڵی تۆ دەکەم، ئەو رێگەیە دەگرم کە تۆ بۆم دادەنەی. رەفتارو هەڵسوکەوتی خۆم چاك دەکەم، هەر هیچ نەبێت لەبەر حورمەت وریزی جەنابی سەرۆك دەبێ رەفتاری خۆم چاك بکەم. نامە بۆ یەکدی دەنووسین، دڵی خۆمان بۆ یەکتر دەکەینەوە، بیرو بۆچوونەکانمان بەیەکدی دەڵێین، بەشداری خۆشی و ناخۆشی یەکدی دەکەین، ئەگەر ناخۆشیەك، ناخۆشیەك لە ئارادا مابێ، لە نزیکەوە ئاگامان لە یەکدی دەبێت و کۆك و تەبا پێکڤە دەژین، بۆ خۆ ئەدەبیات دەخوێنینەوە فریشتە ژیکەلەکەم، باشە؟ چارەنووسم گۆڕاوە، تەواو گۆڕاوە، هەموو شتێك روو لە باشیە، خاوەن خانووەکە ئێستا باشە، پەلپ و بیانووم پێناگرێ، تیریزا ئاقڵ بووە، ئەو کەودەنە نیە کە من وێنام دەکرد. تەنانەت فالدونی-ش گۆڕاوە، چوست وچالاك و روح سووك دێ و دەچێت. لەگەڵ راتازاییف دا ئاشت بوومەتەوە. بە خۆم، بەوپەڕی شادی و رەزامەندی چووم بۆ ژوورەکەی، راستت دەوێ پیاوێکی باشە ڤارینکا گیان، هەموو ئەو شتە خراپانەی دەرهەق بەو دەگوترێ، بوختان و نەهەقیە، ئێستا بۆم دەرکەوتووە کە هەر هەموو ئیفترا بووە. هەرگیز بیری لەوە نەکردووەتەوە ئێمە بکات بە هەوێنی نووسینێك، بمانکات بە کەرەستەی رۆمانێك، بە خۆی ئەوەی پێ گوتم. تەنانەت پەرەگرافێکیشی لە دوا کتێبی خۆی، لە دوا دەستنووسی خۆی بۆ خوێندمەوە. سەبارەت بەو ناوەش کە لە منی نابوو، مەبەستم (لوفلاس= هەوەسکار)، مەبەستی تانەو تەشەر نەبووە، ناوەکەش هیچ مانایەکی نەنگی نیە. مانای ناوەکەی بۆ روون کردمەوە، کە وشەیەکی بێگانەیەو بە واتای "شێرە کوڕ" دێ یان ئەگەر بە شێوەیەکی ئەدەبیانەتر لێك بدرێتەوە دەکاتە "سەر سەخت" ئەوە مانای ئەو وشەیەیە. یانی شتێکی تیا نیە کە هەست بریندار بکات یان کەرامەت بڕوشێنێ، یان ناو بزڕێنێ. یانی گاڵتەو شۆخیەکەی ئاسایی بووە فریشتە ژیکەلەکەم. من، منی

نەخوێندەوارو کاڵفام، گەوجانە بە سووکایەتیم زانی بوو بردووبوومە سەر خۆم. راستت گەرەکە دەبێ من عوزرخوایی بۆ ئەو بکەم... ئەمڕۆکە هەوا زۆر خۆشە ڤارینکا گیان.. بەڕاستی کەش و هەوایەکی فرە خۆشە... راستە لای بەیانیەکەی هەندێ سارد بوو، ریژنە بارانێك باری،بەڵام هیچ نەبوو! ئەم بارانە کەش و هەواکەی خۆشترو جوانتر کرد. چوومە دەرێ و جووتێ پێڵاوی عالم کڕی، ئەوجا پیاسەیەکی خۆشم بە شەقامی نیفسکی دا کرد. ژمارەیەکی رۆژنامەی (هەنگی باکور)م خوێندەوە. ئا... باش بوو بیرم کەوتەوە، بویەرێك رووی دا با بۆتی بگێڕمەوە:
ئەم بە یانیە دەگەڵ ئیمیلیان ئیڤانوڤیچ و ئاکسنتی میخائیلوفیچ دا باسی جەنابی سەرۆکم کرد. بەڵێ ڤارینکا گیان، پێدەچێت من یەکەم کەس نەبم کە لوتف و سەخاوەتی ئەوم بەر کەوتبێت. چاکەی بۆ خەڵکانی دیکەش بووە، میهرەبانی و دڵاوایی ئەو بووە بە وێردی سەرزاری هەموو کەسێك. زۆر کەس لە چین و توێژی خەڵکانی جیاواز ستایشی دەکەن و خۆ بەمنەتباری ئەو دەزانن. لە زۆر ماڵدا کە نێوی دێت خەڵکی فرمێسکی سوپاسگوزاری و منەتباری دەڕێژن. کچێکی هەتیوی لە ماڵی خۆیدا بەخێو کردووەو پاشان بەمێردی داوە، داویەتی بە پیاوێکی بە حورمەت و سەلاروسەنگین، کە لای خۆی، لە نووسینگەکەی خۆیدا کار دەکات. هەروەها کوڕی بێوەژنێکی گرتووەتە ژێر باڵی خۆی و لە پۆستێکی دەوڵەتیدا دایمەزراندووە، و زۆر چاکەی تری لەم بابەتەی کردووە. بۆیە بە ئەرکی خۆمم زانی منیش لە بری ئەو چاکەیەی، بۆ هەموو کەسێکی بگێڕمەوە کە جەنابی سەرۆك چ چاکەو پیاوەتیەکی دەگەڵ کردووم: بە دەنگی بەرز بۆ هەمووانم گێڕایەوە کە چی داومەتیێ و چ لوتفێکی لەگەڵ کردووم. هەموو ڕاستیەکانم بۆ گێڕانەوە، هیچ شتێکم نەشاردەوە. شەرموشورەییم خستەلاوە. شەرم و غروور لە ئاستی چاکەو گەورەیی دا دەکاتە چی؟ بەدەنگی بەرز حەقیقەتەکەم گێڕایەوە، تا هەموو خەڵکی بزانن جەنابی سەرۆك چەند پیاوێکی دڵاواو میهرەبان و گەورەیە! بەوپەڕی راشکاوی و جۆش و خرۆش گێڕامەوەو نە شەرمم کردو نە لە شەرمانا سوور هەڵگەڕام. بە پێچەوانەوە شانازیم بە گێڕانەوەی ئەو چیرۆکە دەکرد. باسی هەموو شتێکم کرد (هەڵبەتە جگە لە باسی تۆ ڤارینکا گیان) باسی گیروگرفتی خۆم دەگەڵ خاوەن خانووەکە، دەگەڵ فالدونی، دەگەڵ راتازاییف، مارکوف و باسی پێڵاوەکانم کرد. باسی هەموو شتێکم بۆ کردن، هەموو شتێك. یەك دوانێکیان زەردەیەکیان بۆ کرد، نا هەموویان بزەیان کەوتە سەر لێوان. بگرە کەمێکیش پێکەنین. رەنگە بە سەروسیمای من پێکەنی بن، یان باسی پێڵاوەکانم هێنا بوونیە پێکەنین، بەڵێ دەبێ هەر ئەمە بێ، دەنا ماقوول نیە بە خۆڕایی و بە مەبەستی گاڵتەکردن بە من پێ بکەنن. من لەمە دڵنیام. بۆیە پێکەنین چونکە گەنجن. یان لەبەر ئەوە بووبێ چونکە دەوڵەمەندن، دەنا هەرگیز ئەوەیان بە بیروخەیاڵدا نەهاتووە کە بەقسەکانی من پێ بکەنن و گاڵتەم پێبکەن. مەبەستم ئەوەیە کە چونکە من ستایشی جەنابی سەرۆکم دەکرد، نە یاندەتوانی بە قسەکانی من پێ بکەنن و گاڵتەیان پێ بێت، وا نیە ڤارینکا گیان؟
ڤارینکا، هەموو ئەو بویەرو رووداوانە لە ناخی ناخەوە هەژاندمیان و گێژو وێژو سەرسامیان کردووم، هێشتا بە تەواوەتی نەهاتوومەتەوە سەرخۆ. چیلکەو داری سووتاندنی پێویستت هەیە؟ ئاگات لە خۆ بێ سەرمات نەبێ ڤارینکا، دنیا ساردە، هەرکە بایەك لێت بدا پەسیو دەگریت. ئاخ

ڤارینکا، دەزانی تۆ بەم کەڵکەڵەو خولیایانەت دەمکوژی؟ من دوعای خێرت بۆ دەکەم، مەگەر هەر خوا بزانێ چەن لە خەمی تۆدام، چەندت دوعای خێرت بۆ دەکەم، لە خودا دەپاڕێمەوە. گۆرەوی خوریت هەیە، جلی گەرمی ژێرەوەت هەیە؟ ئاگات لە خۆت بێ کۆترەکەم. ئەگەر هەرچیەکت پێویست بوو، تو زاتی خودا وەرەو پێم بڵێ، منی پیرەمێر مەڕەنجێنە، یەکڕاست وەرەو پێم بڵێ. خەمی منت نەبێ، ئیدی ڕۆژگاری تەنگانە بەسەر چووە، ئایندەیەکی پرشنگدارمان لەبەر دەمە. هەموو شتێك بە دڵی خۆمان دەبێت.

ئاه ڤارینکا! چ ڕۆژگارێکی دژوارمان بەڕێکرد! بەڵام گرینگ نیە، ئەو ڕۆژگارە بەسەر چوو، تەواو بوو. باسیان مەکە، دوای چەند ساڵێك هەر هەموویمان بیر دەچێتەوە. من ساڵانی گەنجی خۆمم دێنەوە یاد. بەڕاستی ساڵانێکی خۆش بوون، هەرچەندە زۆرجار تاقە کوپیکێکم لە گیرفاندا نەبوو، سەرمام بوو، بێ جلو بەرگ بووم، برسیم بوو... بەڵام زۆر شادو دڵخۆش بووم. بەیانیان بەرەخی روباری نیفسکی دا پیاسەم دەکرد، کە سیمایەکی جوانم دەبینی، سەرانسەری ڕۆژەکەم بە خەیاڵی ئەوەوە بە خۆشی دەبردە سەر. ڕۆژگارێکی بەشکۆ بوو، بەڕاستی ڕۆژگار بوو نە گاڵتە ڤارینکا گیان! بەڕاستی ژیان خۆشە ڤارینکا! بە تایبەتی لە پوترسبۆرگ! دوێنێ بەچاوانی پڕ لە گریانەوە تۆبەم کرد، لە خودا پاڕامەوە کە لە هەموو ئەو هەڵەو گوناحانەم خۆش بێت کە لەم ڕۆژگارە خەمناکەدا، لەم ڕۆژگارە شوومەدا تووشیان بووم: لە ناشوکرییەکانم، لە بیرە کوفرئامێزەکانم، لە بەدکاریەکانم، لە داوێن پیسی، لە قومارو... کانم خۆشبێت... لە نوێژو دوعاکانمدا دڵسۆزانە بۆ تۆش پاڕامەوە. هەر تۆ بوی ئازیزەکەم، فریشتە چکۆلەکەم بە هانامەوە هاتی، ورەت بەرز کردمەوە، دڵخۆشیت دامەوە، بە ڕێنوێنی و پەندو ئامۆژگارییەکانت ڕێگەی ڕاستت نیشاندام. هەرگیز ئەو چاکانەی تۆ لەبیر ناکەم ڤارینکا گیان، ئەمڕۆ نامەکانتم دەرهێنان، یەك بە یەکیانم ماچ کرد! بەڵێ کۆترەکەم! جارێ بە خودات دەسپێرم دایکەلێ، پێیان گوتووم لەم نزیکانەی خۆمان پاڵتۆیەك هەیە دەیفرۆشن، دەچم بزانم دەیدۆزمەوە یان نا. جارێ خودا حافیز، فریشتە چکۆلەکەم، خودا حافیز.

هاوڕێی هەرە دڵسۆزت
ماکار دیوفشکین

**

ڕێزداری ئازیز ماکار ئالکسیوفیچ: ٩/١٥

یەجگار نیگەرانم، پەستو غەمگینم، گوێ بگرە چیمان لێقەوماوە. هەر زو دڵم خەبەری دا بوو کە شتێکی خراپمان لێدەقەومێ. بە خۆت حوکم بدە دۆستی بەڕێزم: ئاغای بیکوف حاڵی حازر لە پوترسبۆرگە.. فیدورا بە ڕێکەوت دیتوویەتی، کە بە گالیسکە بەلای فیدورا دا ڕەت بووە، بە

گالیسکەچییەکەی گوتووە رایگرە، چووە بۆ لای فیدوراو لێی پرسیوە کە ئێستا لە کوێ دەژی. فیدورا لە هەوەڵەوە هیچی پێنەگوتووە، پاشان بیکوف بەدەم بزەیەکی بە توێکڵەوە، بە تەشەرەوە پێی گوتووە دەزانیٚ دەگەڵ کێدا دەژی (پێدەچێت فیدورڤنا هەموو شتێکی بۆ گێڕابێتەوە). هەنگێ فیدورا گەییوەتە تینیو خۆی پێ نەگیراوە، هەر لەوێدا، لە ناوەندی شەقامەکەدا، کەوتووەتە جنێو پێدانی، پێی گوتووە کە پیاوێکی بەدئاکارە، بێ ئەخلاقە، پێی گوتووە ئەو سەبەبکاری هەموو بەدبەختیو عەزابێکی منە. ئەویش لە وەڵامیا گوتوویەتی خەڵکانێك کە تاقە پولێکیان لە باخەڵ دا نەبێ ئاساییە بەدبەخت بن. فیدوراش پێی گوتووە کە من دەمتوانی بە رەنجی خۆم بژیم، و تەنانەت دەمتوانی مێردیش بکەم، وتەنانەت وەزیفەیەکیش پەیدا بکەم، بەڵام تازە کار لەکار ترازاوەو هیچ ئومێدێکم نیە، ونەخۆشمو لەوەیە بەو زووانە بمرم. لە وەڵامدا گوتوویەتی گوایە من هێشتا گەنجمو لە هەوەڵی عومرمدام، هێشتا کەڵکەڵەو خولیای تورەهاتم لەمێشکدایە، و تەنانەت "ناموسی خۆم لەکەدار کردووە" (ئەمە دەقی قسەکانی ئەوە).
منو فیدورا پێمان وابوو ئەدرەسەکەمان نازانێ. بەڵام دوێنێ، وەختێ من لە ماڵ دەرچوو بووم، بەمەبەستی کڕینی هەندێ پێویستیان بۆ بازاڕی گوستینی چوو بووم، لە پڕ خۆی بە ژوورەکەماندا کردبوو، وادیارە نەیویستووە من لە ماڵەوە بدینێ. ئیدی بە دوورو درێژی پرسیاری ژیانو گوزەرانی لە فیدورا کردبووین، چاوی بە سەرانسەری ژوورەکەماندا گێڕابوو، کاری خەیاتیەکەی منی دیتبوو، پاشان لە فیدورای پرسی بوو: "ئەو کارمەندەی ئاشناتان کێیە، ئەوەی دۆستایەتی لەگەڵتاندا هەیە؟" بەڕێکەوت لەو دەمەدا تۆ بەوێدا تێپەڕ بوویت، و فیدوراش تۆی پیشانداوە، ئەویش تەمەشایەکی کردووىو زەردەیەکی تەوسامێزی کردووە. ئیدی فیدورا تکای لێکردووە کە بڕوات، پێی گوتووە کە من پەریشانو بێتاقەتم، نەخۆشم و لەوەیە بە دیتنی ئەو لە ژوورەکەماندا، حاڵم خراپتر ببێ. تۆزێك بێدەنگ بووە، پاشان گوتوویەتی گوایە بە رێکەوت بێرەدا تێپەڕ بووە، وەختی هەبووەو بۆیە لایداوە تا بزانێ هیچیان پێویست نیە، ویستویەتی بیستو پێنج رۆبڵ بە فیدورا بدات، کە هەڵبەتە فیدورا رەفزی کردووەو وەری نەگرتووە. تۆ بڵێی ئەم سەردانە چ بگەیەنێ؟ چی لێمان گەرەکە؟ نازانم چۆن ئەم هەموو شتەی دەربارەی ئێمە زانیوە، هەرچی سەر دێنمو سەر دەبەم، وەڵامی قەناعەتبەخشم دەست ناکەوێ. فیدورا دەڵێت ئاکسینیای براژنی کە جار جار سەرمان دەدات، جلشۆرێك دەناسێت بە نێوی ئاناستاسیا، پس مامی ئاناستاسیا پاسەوانە لە وەزارەتێکا کە برادەرێکی برازایەکی ئانافیدورڤنا لەوێندەر کار دەکات، لەوەیە ئەم قسەو قسەلۆکانە لەوێندەرەوە دزەی کردبێو دەماودەمی کردبێت. بە هەرحاڵ لەوەشە فیدورا بە هەڵەدا چووبێ. راستت دەوێ ئێمە نازانین چۆن بیر لەمە بکەینەوەو چۆنی لێك بدەینەوە. ئایا جارێکی دیکەش دێتەوە دیدەنیمان؟ کە بیر لەمە دەکەمەوە ترسم لێدەنیشێت!کە فیدورا دوێنێ ئێوارێ شتەکەی بۆ گێڕامەوە، هێندە ترسام خەریك بوو لە خۆ بچم. لەوەی زیاتر چییان لێم دەوێ؟ چی ماوە پێمی بکەن؟ من نامەوێ لە ئێستا بە دواوە بیانناسم. ئاخر چیان لەمنی بێنەوا، لە منی بەلەنگازی داماوی کڵۆڵ دەوێ؟ خودایا ئێستا چ ترسو لەرزێکم لە دڵدایە! هەمیشە لە بیری ئەوەدام هاکا سەروسەکوتی بیکوف

پەیدا بوو. هەنگیٚ چیم بەسەر دیٚت؟ دیسان چارەنووس چ داویٚکی بۆ ناومەتەوە؟ مەعز بۆ خاتری مەسیح خیٚرا، هەر ئیٚستا وەرە بۆ دیدەنیم ماکار ئالکسیوڤیچ. تکات لیٚدەکەم، بیکە بە خاتری خوا وەرە. وەرە دیدەنیم.

**

ڤرڤارا ئالکسیوڤنا، ژیکەلەکەم: ۹/۱۸

ئەمڕۆ لە ماڵەکەی ئیٚمەدا بویەریٚکی لە رادەبەدەر خەمناك رووی دا، بویەریٚکی تەفسیر هەڵنەگر، و چاوەڕوان نەکراو. گورشکوڤ بەلەنگاز (دەبیٚ لە هەوەڵەوە ئەمەت بۆ بیٚگێڕمەوە ڤارینکا) بە تەواوەتی تەبریٚ بوو بوو. دەمیٚ بوو بڕیاری دادگا دەرچوو بوو، ئەمڕۆ چوو بوو تا دوا بڕیار وەربگریٚ. دەعواکەی بە قازانجی ئەو بڕابووەوە، لە هەموو گومانو بیٚ موبالاتیو خەمساردییەك پاك بوو بووەوە. بڕیاری دادگا ئەوە بوو کە کابرای بازرگان پارەیەکی مۆڵی بداتیٚ، بەو جۆرە باری ژیانو گوزەرانی یەجگار باش بوو بوو، ئەستۆی پاك بووەوە، شەرەفو ئابڕووی کڕدرایەوەو لە هەموو لەکەیەك پاك بووەوە، یانی هەموو شتیٚك بە قازانجی ئەو بڕا بووبووەوە. بە کورتیەکەی هەموو ئارەزووەکانی هاتبۆوە دی. ئەمڕۆ سەعات سیٚی پاش نیوەڕۆ گەییشتەوە ماڵیٚ. سیمای تیٚك چووبوو، رەنگی بوو بوو بە جاوی سپی. لیٚوەکانی دەلەرزین، لیٚ بەو حاڵەشەوە بزەی لە لیٚوان نەدەبڕا. ژنومنداڵەکانی لە هەمیٚز گرتن، ماچی کردن. ئیٚمەش هەموو بە پیریەوە چووین تا پیرۆزبایی لیٚبکەین، دیار بوو ئەم هەلویٚستەی ئیٚمەی زۆر پیٚ خۆش بوو، زۆر بە گەرمی پیٚشوازی کردین، سلاّوی لە هەمووان کرد، چەند جاریٚك تەوقەی دەگەڵ هەمووان‌دا کرد. تەنانەت وام هەستکرد کە لەشی گەورەتر بووە، وەك بلێیی بالاّی چەند سانتیمیٚك بەرزتر بووە. تەنانەت وەکو جاران چاوانی تەژی روندك نەبوون. بەستەزمانە یەجگار شپرزە بوو، بۆ دوو دەقیقە لە شویٚنیٚکدا ئۆقرەی نەدەگرت، هەر شتیٚکی لەبەر دەستدا بوایە هەڵیدەگرت، ئەوجا لە جیٚی خۆی دایدەنایەوە، بیٚوچان زەردەی دەکرد،سلاّوی دەکرد، دادەنیشت، هەڵدەستا، دادەنیشتەوە، بەدەم ئەو حاڵەوە لە یەکبینە قسانی دەکرد، زاری لیٚك نەدەنا، قسەکانیشی وڕیٚنە ئاسا بوون، شتیٚکی لەم بابەتانەی دەگوت: "ئابڕوم، شەرەفم، ناوبانگم، سومعەم لە نیٚو خەڵکیدا..."و تەنانەت لە ناکاودا لە هۆڕژنی گریانی دەدا.. چاوانی زۆربەی ئیٚمەش پڕ بوون لە فرمیٚسك. راتازاییف ویستی دڵخۆشی بداتەوە، وەرەی بەرز بکاتەوە، دەستی خستە سەرشانیو گوتی: "برای ئازیز، شەرەفی چی، پیاو ئەگەر نانی نەبیٚ بیخوا شەرەفی چی، تۆ بۆ باسی شەرەف دەکەی، تۆ شوکرانەی خودا بکە ئەم هەموو پارەیەت دەستکەوتووەتەوە، ئەمە سەری هەموو شتیٚکە، دەبیٚ لەم رووەوە شوکرانەی خودا بکەی!". لەو ساتەدا هەستم کرد گورشکوف

ئـەو قسـانەی لـە دڵ گـران بـوو. نـاڵێم بەڕاشـکاوی ناڕەحـەتی خـۆی نوانـد، بـەڵام نیگایـەکی تەوسـامێزی راتـازایفی کـردو دەسـتی لەسـەر شـانی خـۆی لابـرد. جـاران کـاری وای نـەدەکرد ژیکەلەکەم! بە هەرحاڵ هەر بەشەرەو تەبیعەتێکی هەیە. بۆ نموونە ئەگەر من ئەوەندە بەختەوەر بوایەم ئەو کارەم لەگەڵ ئەو لاوە مەغرورەدا نەدەکرد، مەبەستم ئەمەیە ئازیزەکەم، کە هەندێجار بەشـەر زیـاد لـە پێویسـت نەرمکێشـی دەکـاتو لـە هەنبـەر چاکەی کەسـانی دیـدا منـەتباریو خۆشکێنی دەکات.. بە هەرحاڵ با واز لەمە بێنین، ئەمە بابەتی ئەم نامەیە نیە کە ئێستا بۆتی دەنووسم. گورشکوف گوتی: "بەڵێ، من دڵم بە پارەکەش خۆشە، زۆر شوکر بۆ خودا، شوکرانە بـژێرم." ئـەوجا بـە درێـژایی هـەموو ئـەو ماوەیـەی ئێمـە لـە ماڵیـان بـووین، هـەر گوتوویـەتیو گوتوویەتیـەوە: "زۆر شـوکر بـۆ خـودا، شـوکرانە بـژێرم خودایـا!..." ئـەوجا ژنەکـەی خـواردنێکی تایبەتیو زۆری راسپارد، باشترو زیـاتر لـە جـاران، خـاوەنی خانووەکـە نـەك هـەر داواکـەی بەگـەن کـرد، بـەڵکو دەیویسـت بـە خـۆی خواردنەکـەیان بـۆ ئامـادە بکـات. خـاوەن خانووەکـە هەنـدێجار ژنێکی ژنانەو میهرەبانە، تا خواردنەکە پێگەیی، گورشـکوف بـۆ سـاتێکش ئۆقرەی نـەگرتووە، لـە شوێنێك دانەنیشتووە، هەر هاتووەو چووە. سەری بە یەك بە یـەکی ژوورەکانـدا، فەرمووی لێکرا بـێ یـان نـا، کـردووە. یەکڕاسـت خـۆی بـە ژووردا دەکـرد، بزەیـەکی دەکـرد، لەسـەر کورسـیەك دادەنیشـتو چـەند قسـەیەکی دەکـرد، یـان کڕوکـپ ورتـەی لێـوە نـەدەهات. پاشـان هەڵدەسـتاو دەڕۆیی. تەنانەت کە خۆی بە ژووری ئەفسـەرە دەریاوانەکەدا کـرد، چـەند وەرەقەیـەکی هـەڵگرت، خوڵکیان کرد کە یاریەکە بکەن بە چوار قۆڵی. کەمێك یاری کرد، دەستەکەی تێك دایـەوەو گوتی: "بەسە، من نیازی یاریم نەبوو، هەر ویستم سەرێکتان بدەم." ئیدی هەستاو ڕۆیی. لە ڕاڕەوەکـەدا تووشی من بوو، بە هەردوو دەست، دەستی توند گرتمو ڕاستەوخۆ چاوی بڕیە دوڕ چاوانم، بەڵام نیگـای نـا ئاسـاییو هەنـدێ غـەریب بـوو، بـە درێـژایی ئـەو ماوەیـە زەردەی لـە لێـو نـەبڕا، بـەڵام بزەکەشی نا ئاساییو بڕێك قورس بوو، هەستێکی خەمناکی لای بینەر چێدەکرد، دەتگوت بـزەی مردووانە. ژنەکەی لە خۆشیاندا دەگریا. شادی باڵی بەسەر ژوورەکەیاندا کێشابوو، لە تۆ وایە لە پێشـوازی جەژنـدان. بەپەلـە فراڤینیـان خـوارد. گورشـکوف لـە دوای نیـوەڕۆژە بەژنەکـەی گـوت: "گوێ بگرە ئازیزەکەم، من دەچم سەرخەوێ دەشکێنم." چووە سـەر جێگەکـەی خـۆی. کیژەکـەی گاز کرد، دەستی خستە سەر سەری، و ماوەیەکی زۆر نەوازشی کرد. ئەوجا رووی کردە ژنەکـەی پرسـی: "ئـەدی پتنکـا لـە کوێیـە؟" ژنەکـەی پرسـی: "پتنکـای خۆمـان؟" ئـەوجا نیشـانەیەکی چەلیپای کێشاو بە ترسو نیگەرانیەوە گوتی مردووە، و بە خۆی ئەمە دەزانێ. مێردەکەی گـوتی: "بەڵێ، بەڵێ، دەزانم، هەموو شتێك دەزانم، دەزانم پتنکا ئێستا لە بەهەشتی بەریندایە." هـەنگێ ژنە زانی کە مێردەکەی ئاسایی نیە، و ئەم رووداوە تـەواو پەریشـانی کـردووەو حەواسـی پەرتـە، و پێـی گـوت: "ئازیزەکـەم باشتر وایـە کـەمێك بخـەوی." گـوتی: "بـەڵێ بـەڵێ، هـەر ئێسـتا دەنـووم.. مـن... تـۆزێ..." رووی وەرگێـڕا، کـەمێك راکشـا، پاشـان دووبـارە رووی لـە ژنەکـەی کـردووەو ویستی شتێك بڵێت. ژنەکەی نەیزانی دەیەوێ چ بڵێ، بۆیە پرسی! "دەتویست چ بڵێـی هـاوڕێم؟" وەڵامـی نەدایـەوە، ژنـە تـۆزێ چاوەڕوانی کـرد، ئـەوجا لـە دڵـی خۆیـدا گـوتی: "وا دیـارە خـەوی

لێکەوت." ئەوجا چوو بۆ لای خاوەن خانووەکەو نزیکەی سەعاتێکی بە دەمەتەقێوە لەوێندەر بەسەر برد. کاتێ گەڕایەوە سەیری کرد مێردەکەی هێشتا هەڵنەستاوەو کرو کپ لە جێگەکەیدا راکشاوە. پێی وابوو نووستوە، بۆیە لێی دانیشت و خۆی بە کارێکەوە مژول کرد. پاشان پێی گوتین نزیکەی نیو سەعاتێك لە فکران راچووە، ئێستا لە بیری نیە کە بیری لە چی کردووەتەوە، بەڵام دەزانێت کە لەو ماوەیەدا مێردەکەی بە تەواوەتی لەبیر کردبوو، بەڵام لە پڕ هەستێکی ترسناك لە گێژاوی ئەو بیرانەی دەردێنێ، ئەو بێدەنگیە سەیرو غەریبەی ژوورەکەیان کە لە بێدەنگی و خامۆشی گۆڕستان دەچێت شپرزەو نیگەرانی دەکات. تەمەشایەکی تەختە خەوەکە دەکات و دەبێنێ مێردەکەی بێ جوڵە خەوتووە. دەچێتە دیار سەری و تەکانی دەدات، دەبینێ بەدەنی ساردی ساردە، تومەز مردبوو، بەڵێ ژیکەلەکەم گورشکوف مردبوو. لە پڕ وەکو ئەوەی هەورە بروسکە لێی دابێ مردبوو. مەگەر هەر خودا بزانێ بۆ مردبوو. ئەمەندەم پێ ناخۆش بوو ڤارینکا، ئەمەندەم لە دڵ گران بوو تا ئێستاش نەهاتوومەتەوە سەر خۆم. باوەڕم نایەت بشێت کەسێك بەو بێدەنگیە، بەو ئارامیە،وبەو کوت وپڕیە بمرێت! ژارۆ گۆرشکۆف بەستەزمان خۆت، لەلەنگازۆ!... کە عەزابی چەشت! ئەوەش چارەنووسی بوو! ئەوەش قەدەری بوو! ژنەکەی غەرقی رونەکان بوو، لە ترساناو لە داخا، هۆشی لای خۆی نەمابوو. کیژۆڵەکەشی لە سووچێکدا هەڵکوڕمابوو، بێ جووڵە کزکۆڵەی کردبوو. هاتوچۆیەکی زۆر بۆ ژوورەکە پەیدا بوو،... باسی هاتنی پزیشکی قانونی دەکرێ کە دەبێ تەحقیق بکات.. من وردەکاری شتەکان بە تەواوی نازانم... بەڵام زۆر دڵم بە حاڵیان دەسووتێ، چەندم بەزەیی پێیاندا دێتەوە! بەڕاستی یەجگار ناخۆشە، پیاو نەزانێ لە چ رۆژێکا، لە چ سەعاتێکا... لە کاتێکا مردنی هەر لە بیرش نیە، مردن بەرۆکی بگرێ و بە خوت وخۆڕایی، سووك و ئاسان لە نێوی بەرێت...

هاوڕێت:ماکار دیوفشکین

**

خانمی ئازیز، فرفارا ئالکسیوفنا ٩/١٩

حەزم کرد زوو ئاگادارت بکەمەوە کە راتازیفی هاوڕێم، کارێکی باشی بۆ دۆزیومەتەوە، کابرایەکی نووسەر دەستنووسێکی گەورەی بۆ هێناوە تا من بەکرێ بۆی بنووسمەوە... واتە شوکر بێ ئیش نابم. بەڵام خەتی کابرای نووسەر هێندە ناخۆشە کە بۆم ناخوێنرێتەوە، تیا ماوم چۆنی بخوێنمەوە، ئەمە جگە لەوەی داوایان لێکردوم بە کەمترین ماوە تەواوی بکەم، چونکە پەلەیانە... نووسەر باسی کۆمەڵێك شتی کردووە کە من هیچی لێ حاڵی نابم... رێکەوتووین هەر لاپەڕەیەکیان بە چل کوپیك بۆ بنووسمەوە. بۆیە ئەمەت بۆ دەگێڕمەوە تاکو بزانیت ئەوەی وەریدەگرم، لە پێویستییەکانی خۆم زیاترە. جارێ خودا حافیز ڤارینکا. یەکسەر دەستبەکار دەبم.

دۆستی ئەمەکدارت

ماکار دیوفشکین

**

دۆستی هەرە ئازیز ماکار ئالکسیوڤیچ ٩/٢٣

حەوت دانە رۆژە هیچم بۆ نەنووسیوویت، لەم ماوەیەدا زۆر سەرقاڵ بووم، کۆمەڵێك کێشەو نیگەرانیم بۆ پەیدا بوو. پێریّ بیکوف هاتە دیدەنیم، بە تاقی تەنیا لە ماڵەوە بووم، فیدورا چوو بووە دەرەوە. خۆم دەرگام کردەوە، کە ئەوم بینی زۆر ترسام، لە جێی خۆم وشك بووم، نەمتوانی بجوڵێم. هەستم کرد رەنگم بە رووەوە نەما. وەکو هەمیشە بەدەم قاقاوە وەژوورکەوت، کورسیەکی هەڵگرت و لەسەری دانیشت. تا ماوەیەکی زۆر نەمتوانی بێمەوە سەر خۆم، ئەنجام لە سووچێکدا دانیشتم و دەستم بە کار کرد. ئەویش دەستبەرداری پێکەنین بوو، پێم وایە رواڵەتم حەپەساندی. ئاخر لەو دواییانەدا یەجگار لاواز بووم. گۆناکانم ژاکا بوون، چاوانم بە قوڵا چووبوون، و رەنگ و رووم بوو بوو بە جاوی سپی... ئەوانەی پارەکە دیبوویانم، ئێستا بە زەحمەت دەیانناسیمەوە. ماوەیەکی زۆر بە بێدەنگی لێم راما، پاشان دووبارە گەڕایەوە سەر کەیف و سەفاکەی خۆی. کەوتە پرسیارو قسان، خۆیشم نەمزانی چیم وەڵام دایەوە. بەڵام ئەو بە وەڵامەکەی من دووبارە لە قاقای پێکەنینی دایەوە. سەعاتێکی تەواو لە ژوورەکەمدا مایەوەو پرسیار لە دووی پرسیاری لێدەکردم. ئەنجام، کاتێ کە هەستا بڕوات، دەستی خستمە نێو دەستی و گوتی: (دەقی قسەکانی ئەوت بۆ دەگێڕمەوە) : "فرڤارا ئالکسیوڤنا، هەر بەینی خۆمان بێت، ئانا فیدوروڤنای خزمی تۆو دۆست و هاوڕێی نزیکی من، ئافرەتێکی زۆر بچووك و کەم و شڕەندەیە". (لێرەدا وشەیەکی دیکەشی دەربارەی ئەو بەکار هێنا کە وشەیەکی جوان نیە). "دۆتمامەکەی تۆی بە رێگەی خراپدا برد، وتۆشی تووشی گێچەڵ و سەرگەردانی و ماڵوێرانی کرد. هەڵبەتە منیش لەو سەرو بەندەدا، وەکو پیاوێکی ترسنۆك، بیّ هەڵوێست رەفتارم کردووە. بەڵام ئیدی ئەوە رۆژگارەو چی لەگەڵدا دەکریّ؟" بەدەم ئەم قسانەوە بە جۆریّ لە قاقای پێکەنینی دا کە کەوتە کۆکین. پاشان گوتی بابایەکی وتاربێژ نیە، تا وتاری دوورو درێژی بۆ بدات، ئەو شتە بنەڕەتیانەی ویژدان و شەرەف داوایان لێکردووە کە بیڵێت و چیتر لێی بێدەنگ نەبێت، گوتوویەتی و دەبیّ پاشماوەی بابەتەکە زۆر بە کورتی بگێڕێتەوە. ئیدی رێك و راست، بە ئاشکراو بیّ پێچ و پەنا گوتی گەرەکیە خوازبێنیم بکات و زەماوەندم دەگەڵ بکات. وبە ئەرکی سەر شانی خۆی دەزانیّ کە ئیحتوبارو شەرەف و کەرامەتی من بکڕێتەوە، پیاوێکی دەوڵەمەندەو دوای گواستنەوە بۆ گوندێکی ناو جەرگەی موڵکەکانی خۆیم دەبات، وبە تەمایە لەوێندەر خۆی بۆ راوە کەروێشکان تەرخان بکات، ونایەویّ چیتر بۆ پۆترسبۆرگ بگەڕێتەوە، چونکە شارێکی ناخۆش و پیسە، ولەم شارەدا، خۆی گوتەنی "برازایەکی خوێڕی هەیە" و سوێندی خواردووە لە بەشە میرات بێبەشی بکات، وبە زۆریش لەبەر ئەوە سوورە لەسەر خواستنی من، تا میراتگری شەرعی و قانونی بخاتەوە. ئەوجا بیری خستمەوە کە من لە هەلومەرجێکی هەژارانەی زۆر دژوارا

دەژیم، بۆیە هیچ سەیر نیە، چونکە لەم کوخە تەنگو تاریکەدا ئاکنجیم، دایمە نەخۆشو لەشبەبار بم. تەنانەت پێشبینی ئەوەشی کرد ئەگەر یەك مانگی دی لێرە وەمێنم، دەمرم. وگوتی خانووەکانی پوترسبۆرگ زۆر خراپو پیسن، ولە کۆتاییدا لێی پرسیم ئایا هیچم پێویست نیە؟ پێشنیازو عەرزەکەیم هێندە بەلاوە سەیر بوو، بە خۆیشم نازانم بۆچی کەوتمە گریان. ئیدی ئەو وایزانی ئەم فرمێسكو گریانەی من نیشانەی سوپاسگوزاری و منەتباریە، ئیدی گوتی هەمیشە باوەڕی وابووە من کیژێکی دڵپاك، بەسۆزو هەستیارو ڕۆشنبیرم. بەڵام تا لەو دواییانەدا، تاقیبی تەواوی هەڵسوکەوتو ڕەفتاری نەکردووم، نەیتوانیوە بگاتە قەناعەتی تەواو. پاشان لە تۆی پرسی، وگوتی هەموو شتێکی دەربارەی تۆ بیستووەو زانیوە، زانیویەتی کە تۆ کەسێکی ئابڕومەندو بە ئاکارو ڕەسەنی، وبەش بە حاڵی خۆی نایەوێ قەرزارباری تۆ بێتو گەرەکیەتی بزانێ ئایا ئەگەر پێنج سەد رۆبڵت، لە بری هەموو ئەو چاکانەی دەرهەق بە منت کردووە، بداتێ بەسە یان نا؟ کاتێ بۆم باس کرد کە ئەوەی تۆ دەرهەقی من کردووەتە هەرگیز بە پارە قەرەبوو ناکرێتەوە، هاواری کرد ئەمانە قسەی هیچن، ئەمانە قسەی ناو ڕۆمانانن، ومن هێشتا گەنجم، و لە ئەندازە پتر شیعرو ڕۆمانان دەخوێنمەوە، وڕۆمان کیژانی گەنج تێك دەداتو خەیاڵاویان دەکات، وکتێبان بۆ ئەخلاق خراپن، وئەو ڕقی لە هەموو کتێبێکە. ئامۆژگاری کردم سەبر بکەم تا چەند ساڵێکی دی گەورەترو پوختەتر دەبم، تا حوکمی دروست دەربارەی خەڵکی بدەم، هەنگێ لەگینە تۆزێکیان بناسیت، ئەوجا گوتی بە وردیو بە کاوەخۆ بیر لە پێشنیازو عەرزەکەی بکەمەوە، چونکە حەزناکات بۆ کارێکی وەها گرینگ، بەپەلە بڕیار بدات، چونکە پەلەو هەڵچوونو سۆزو گوداز، خەڵکانی گەنجی بێ ئەزموونی میناکی من بەرەو هەڵدێری سەرگەردانی دەبات. بەڵام وێڕای ئەمەش لە ناخی دڵەوە حەزدەکات وەڵامەکەم ئەرێتی بێ، خۆ ئەگەر داواکەی ڕەفز بکەم، ناچارە کیژی کابرایەکی بازرگانی موسکۆیی بخوازێت، چونکە سوێندی خواردووە کە برازا خوێڕیەکەی لە بەشە میرات بێبەش بکات، پاشان بە زۆر پێنج سەد رۆبڵی بۆ بەجێهێشتمو خۆی گوتەنی "بۆ شیرینی."ودڵنیای کردم کە لە گوندەکەی ئەودا دەبوژێمەوەو قەڵەو دەبمو لەوێندەر لە نازو نیعمەتی ژیانم هەڵدەکێشێت.وحاڵی حازر یەجگار سەرقاڵەو کۆمەڵێك کاری بەسەردا کەڵەکە بووەو دەبێت فریایان بکەوێو ئێستاش دەرفەتی نێوان دوو دیداری گرینگی قۆزتووەتەوەو بە ڕێبواری هاتووە من بدێنێ. ئەوسا لێی دا ڕۆیی، زۆرم بیرکردەوە، شتەکانم لە هەموو ڕوویەکەوە لێك دایەوە،ماوەیەکی زۆر لە فکران ڕاچووم، دوو دڵی کوشتمی تا بڕیارم دا. هاوڕێم بڕیارم دا کە شووی پێبکەم. پێویستە پێشنیازەکەی پەسند بکەم، تاقە کەسێك کە بتوانێ لە بێ حورمەتیو شەرمەزاری، لە هەژاریو مەینەتیو کڵۆڵی ڕزگارم بکات، ئابڕوم بکرێتەوە، ئەم پیاوەیە، تەنیا ئەوە فریام بکەوێ. لەوەی پتر چیم گەرەکە؟ لەوەی زیاتر چاوەڕوانی چی لە چارەنووسو قەدەر بکەم.؟ فیدورا دەڵێت بەشەر نابێت لەقە لە بەختی خۆی بدات. فیدورا دەڵێت بەشەر دەبێت مەسڵەحەتی خۆی بزانێو دەست بە خێرو خۆشی خۆیەوە نەنێت... دەبێ خۆشیو بەختەوەری چی بێ؟ بە هەرحاڵ، دۆستی هەژیم، من هیچ ڕێگەیەکی ترم لەبەر نیە، ئاخر دەتوانم چی بکەم؟ من سەلامەتی خۆمم نایە سەر کارکردن، خۆ ناتوانم هەتا

هەتایە هەر کار بکەم. بچم کارەکەری ماڵان بکەم؟ خۆ لە داخا دەمرم. خۆ کەسیش منی ناوێ. من بەم لاوازیو بێتاقەتیو نەخۆشیە دەبم بە بار بەسەر خەڵکییەوە. هەڵبەتە چاك دەزانم ئەو شوێنەی کە بە تەمام بۆی بچم بەهەشت نیە، بەڵام چی بکەم، چارم چیە هاوڕێم؟ چیم لە دەست دێ، راستت دەوێ هیچ چارێکم نیە.

داوای ئامۆژگاریت لێناکەم، ویستم ئاگادارت بکەم کە بە خۆم هەموو لایەنێکی مەسەلەکەم شەنوکەو کردووە. ئەو بڕیارەی کە تۆزێ لەمەوپێش پێم گوتیت بڕیاری یەکجارەکیمە،و بە زووترین کات بە بیکوف رادەگەیەنم، چونکە داوای کردووە بە زووترین کات دوا بڕیاری خۆمی پێ رابگەیەنم. دەڵێت زۆری پەلەیەو کاری هەیەو ناتوانێ چاوەڕوانی بکات. سەفەری لەپێشەو ناتوانێ لەبەر هەندێ هۆی تورەهات سەفەرەکەی دوا بخات، خودا دەزانێ ئایا لەوێندەر بەختەوەر دەبم یان نا! چارەنووسو قەدەرم لە دەستی خودایە، خۆم بە دەستی توانای هەمیشەیی موبارەکی ئەو دەسپێرم. بەڵام من خۆم یەك لایی کردووەتەوەو بڕیاری خۆم داوە. دەڵێن بیکوف پیاوێکی پیاوانەو میهرەبانە. رێزوحورمەتم دەگرێت، لەوەیە منیش فێری ئەوە ببم کە حورمەتی بگرم، ئیدی مەرجی زەوجین هەر ئەوەیە.

ماکار ئالکسیوفیچ، من تۆم لە هەموو شتێك ئاگادار کردەوە، دڵنیام بە خۆت تەقدیری ئەوە دەکەی کە لە چ عەزابو مەینەتو خەمو پەژارەیەکدام. هەوڵی ئەوە مەدە ژێوانم بکەیتەوە، چونکە هەر هەوڵێك لەو بارەیەوە بدەی بێسوودە. هەوڵبدە لە دڵی خۆتدا، هەر هەموو ئەو سۆنگەو ئەنگێزانە هەڵسەنگێنە کە بوونە مایەی ئەم بڕیارەم. لە سەرەتاوە یەجگار دوو دڵو نیگەران بووم، بەڵام ئێستا هێورو ئارامم. نازانم ئایندە چی بۆ من پێیە. هەر چیەك دەبێ با ببێ، ویستی خوا رەتبوونەوەی بۆ نیە!... ئەوە بیکوف هات، بۆیە نامەکەم تەواو ناکەم. زۆر شتی تر هەبوون کە دەمویست بۆتی بگێڕمەوە. ئەوە بیکوف هاتە ژوورەوە!.

ف. د

**

فرڤارا ئەلکسیوفنا، ژیکەلەکەم: ٩/٢٣

بە پەلە بەرسڤی نامەکەت دەدەمەوە، دەمەوێ بەر لە هەموو شتێك ئەوەت پێ بڵێم کە زۆر سەرم سوڕما. بەڕاستی هەموو ئەم شتانە غەریبو هەڤدژن، دوێنێ گورشکوف-مان بەخاك سپارد. بەڵێ ڤارینکا گیان، شتەکە وایە. کەواتە شتەکە وایە ڤارینکا، هەڵبەتە بیکوف رەفتارێکی پیاوانەی کردووە، تۆش، ئازیزەکەم یەکسەر و بێ چەندو چوون پێشنیازەکەیت قەبوڵ کردووە.. بەڵام... هەڵبەتە هەموو شتێك بە دەستی خودایە، راستە، بێ هیچ چەندو چوونێك بەدەستی خودایە... من ئەوە دەزانم... دەبێ ئەمەش ڕەزای خوای لەسەر بێت. رەزاو ویستی خوا

لەسەرووی هەموو شتێکەوەیە، ویستی خودا دەبێ بێتەدی. ویستی خودا رەحمەتەو سنووری ئەندازەی نیە، چەندو چوونی نیە، بەڵام ئێمەمانان پەی بە نهێنییەکانی نابەین... چارەنووسی بەشەرانیش وەکو ویستی خودایەو ئەم سەرو ئەوسەری دیار نیە، کەس پەی بە نهێنییەکانی نابات. دیارە فیدوراش هەڤدەنگتە. من دڵنیام کە بیکوف شادیو خۆشی تۆی دەوێ، تۆ بەختەور دەبیت، ژیانێکی خۆشو ئاسانت دەبێ، لە هیچت کەم نابێت کۆترەکەم، روحەکەم، فریشتە چکۆلەکەم، باڵندە نازەنینەکەم... بەڵام ڤارینکا گیان بۆچی ئەوەندە بەپەلە؟... بەڵێ، کار... ئاغای بیکوف زۆر مژولو پرکارە، دەبێ فریای کارەکانی بکەوێ... هەڵبەتە هەموو کەسێك لەم دنیایەدا کاری هەیە.. ئەویش وەکو خەڵکی دی کاری هەیە... کاتێ کە لە دەف تۆ دەرچوو بینیم، پیاوێکی زەلامو بە هەیبەتە، زۆر بە هەیبەتە.. بە هەرحاڵ ئەمە گرینگ نیە، مەسەلەکە ئەمە نیە کە بە هەیبەتە یان نا... بەراستی من ئێستا زۆر بێ حەواسم، بیرم پەرتو پەشێوە.. کۆنترۆڵی بیری خۆم پێناکرێت، نازانم دەمەوێ چ بڵێم، لێرەدا خاڵێکی گرینگ هەیە، زۆر گرینگ: چۆن نامە بۆ یەکدی بنێرین؟ ئەدی من؟ من؟ چۆن دەتوانم بە تاقی تەنیا هەڵبکەم؟ چۆن ئیدارە دەکەم؟ بەڵێ فریشتە چکۆلەکەم من هەموو شتێکم لێکداوەتەوە.. بەڵێ لە دڵی خۆمدا لێکم داوەتەوە. وەکو چۆن تۆ داوات کردووە لێکم داوەتەوە، هەڵمسەنگاندووە... هەموو ئەو بەڵگەو بیانووانەم، کە تۆ هێناوتنەوە، لێکداوەتەوە. تازە خەریك بوو لە نووسینەوەی لاپەرە بیستی دەستنووسەکە دەبوومەوە، کە لە پر هەموو ئەم رووداوانەم بەسەرا دارژا ئازیزەکەم. کەواتە دەرۆی ڤارینکا گیان. بەڵام تۆ بەر لەوەی سەفەر بکەی پێویستت بە کۆمەڵێك شتە، وەکو: پێڵاو، جلكو بەرگ. من موغازەیەك لە شەقامی گوروخوفایا دەناسم، بیرتە کە جارێکیان باسی ئەو موغازەیەم بۆ کردبووی؟ بەڵام نا... نا.. ئەوە تۆ چ دەڵێی ڤارینکا گیان؟ تۆزێ بیر بکەوە! مەبەستم ئەوەیە کە ناتوانی ئێستا سەفەر بکەی... مەحاڵە.. ئەمە چەندوچوون هەڵناگرێ! مەبەستم ئەمەیە کە زۆر شت هەیە دەبێ پێش سەفەرەکەت بیکری، دەبێ گالیسکەیەکیش بگریت. ئەمە جگە لەوەی کەشو هەواکە باش نیە، کەشەکەی گۆری، لە پەنجەرەکەوە بروانە دەرێ بزانە چ بارانێك دایکردووە! بارانێکی خراپ دایکردووە، باران بە باوە، بایەکی سارد... ئەوجاش گەرەکتە.. سەرمات دەبێ فریشتە چکۆلەکەم.. روحت سەرمای دەبێ! مەبەستم ئەوەیە تۆ، تۆ کە ئەوەندە لە خەڵکی دەترسیت، بەم هەموو سلۆکیەتەوە، گەرەکتە سەفەر بکەی، دەگەڵ ئەو پیاوەدا برۆیت؟ ئەدی من؟ لەگەڵ کێدا بم، بە تەنیا بم؟ دەزانم فیدورا هانت دەدات، دەڵێت بەختەوەری تۆ لەوێندەرە!... بەڵام فیدورا ژنێکی خۆسەری بێ سەروبەرە، دڵرەقە، گەرەکیەتی من ماڵوێران بکات. ئەمشەو هەموو شەوەکە، هەر سەرقاڵ دەبی دایکەلێ؟ ئەمشەو بۆ نوێژی شێوان نایەی بۆ کلێسا؟ حەزدەکەم بێم و لەوێندەر بتبینم. بەڵێ، راستە، ئازیزەکەم، زۆر راستە کە تۆ کیژێکی رۆشنبیرو خوێنەواری، داوێن پاكو هەستیاری، بەڵام بۆ ئەو باشتر وایە کیژە بازرگانە مۆسکۆییەکە بخوازێ!.. تۆش پێت وانیە ڤارینکا گیان؟ باشتر وایە ئەوکیژە بازرگانە هەڵبژێرێت، کەواتە با ئەو بخوازێت. هەرکە دنیا تاریك داهات بە پەلە دێم بۆ سەردانتو نزیکەی سەعاتێك، یان تۆزێ کەمتر دەمێنمەوە، لەم وەرزەدا رۆژ کورتە ،دنیا زوو تاریك دەبێت. سەرێکت

لێدەدەم ژیکەلەکەم. تۆ هەنووکە چاوەڕوانی بیکۆڤ. کەی ئەو ڕۆیی، ئەوساکە... چاوەڕوانم بکە ڤارنیکا. ئەم ئێوارەیە سەرت دەدەم

ماکار دیوفشکین

**

هاوڕێی ئازیز، ماکار ئالکسیوڤیچ ٩/٢٧

ئاغای بیکوف گوتوویەتی کە دەبێ بەلای کەمەوە سێ دەست کراسی ئاوریشمی هۆڵەندیم هەبێت، بۆیە دەبێ دوو خەیات پەیدا بکەم، تا دوو دەستی دیکەم بۆ بدورن، چونکە کاتێکی زۆر کەممان بە دەستەوە ماوە. ئاغای بیکوف، زۆری پەلەیە، بەردەوام توڕەیەو دەڵێت من زۆر بەم شڕو شیتاڵو شڕەو پڕانەوە ماتەڵو گیرۆدەم. ئەم خەمو خەمبارییە زۆری درێژە کێشا. پێنج ڕۆژی دی زەماوەند دەکەینو دوای ئەوە یەکسەر سەفەر دەکەین. ئاغای بیکوف پەلەیەتیو دەڵێت نابێ وەختی خۆمان بە شتی توڕەهاتەوە بە فیڕۆ بدەین. زۆر نیگەرانم، نیگەرانی هەموو شتێکم، نیگەرانی هێزو شنگی لێبڕیووم، ماندووم، خۆم بەپێوە ناگرم. زۆر کار هەیە دەبێ فریایان بکەوم، هێندە سەرقاڵم نام پەرژێ سەری خۆم بخورێنم، لە دڵی خۆدا دەڵێم خۆزگە ئەم شتە، هەر نەبوایە. ئا، باش بوو بیرم کەوتەوە: ئاوریشمو تۆڕی تەواومان نیە، بۆیە دەبێ هەندێکی دی بکڕین. چونکە ئاغای بیکوف دەڵێت حەز ناکات هاوسەرەکەی جلکی وەکو جلکی ئاشپازو کارەکەرانی لەبەردا بێ، و دەبێ بەجۆرێ بم کە "هەر هەموو ژنانی مولکدارە دراوسێکانی مولکەکانی ئەو وەکو کەو بچن" ئەمە دەقی قسەکەی ئەوە. بۆیە، ماکار ئالکسیوڤیچ، تکات لێدەکەم، لوتف بفەرموو و بچۆ مەدام شیفون لە شەقامی گوروخوفایا ببینەو پێی بڵێ یەکەم چەند خەیاتێکمان بۆ بنێرێت، ودووەم ئەو زەحمەتە بکێشێتو بێت بۆ لای من. ئەمڕۆکە ماندووم. ماڵە تازەکەمان؟! زۆر ساردە، ماڵەکەمان زۆر خراپ بە یەکا دراوە، پوری ئاغا بیکوف یەجگار پیرە، هێندە پیرە بە حاڵ هەناسەی دێو دەچێت، دەترسم بەر لە سەفەرەکەمان بمرێت. بەڵام ئاغا بیکوف دەڵێت ترست نەبێ، دەبوژێتەوە. ئاغای بیکۆف بە خۆی لەگەڵ ئێمەدا ناژی،ماڵەکەمان زۆر پەشێوە، هەموو خزمەکارەکان خۆ دەدزنەوەو نازانم کێوە چوون. تەنیا فیدورا هەندێجار فریامان دەکەویو بە کارەکانماندا ڕادەگات، شاگردەکەی بیکوف کە دەبوایە سەرپەرشتی هەموو شتێکی کردبایە، سێ دانە ڕۆژە، بێ ئەوەی هیچ بڵێ، غەیب بووە. ئاغا بیکوف هەموو بەیانیەك سەرێکمان دەدات، هەمیشە پەستو بەگلەوگازاندەیە، تەنانەت دوێنێ دەگەڵ بەڕێوەبەری ماڵەکەدا کردی بە شەڕو لێیداو مەسەلەکە بەرادەیەك گەورە بووەوە کە کار گەییە پۆلیس.. کەس نیە ئەم نامەیەی پێدا بنێرم، بۆیە بە پۆستەدا بۆتی دەنێرم. ئا.. باش بوو

بیرم کەوتەوە. بە ئەرك نەبیٚ بە مەدام شیفون بلٚیٚ کە دەبیٚ ئاوریشمەکە بەو نموونەیە بگۆڕیٚت کە دویٚنیٚ لەسەری ریٚك کەوتین، وپیٚویستە بە خۆی بیٚت بۆ لام و ئەو ئاوریشمەم نیشان بدات کە هەلٚی بژاردووە. هەروەها ئەوەشی پیٚ بلٚیٚ کە من رەئیم دەربارەی بلوزە قۆلٚ ئەلٚقە ئەلٚقەکە گۆڕیوە، پیٚم وایە پیٚویستە بە قولاپدۆزی بیٚتە چنین، هەروەها یەکەم پیتی ناوەکان لەسەر دەستەسڕو سەر تەپلٚەکەکان، دەبیٚ گولٚدۆزی بکریٚ، تیٚ دەگەی؟ لە بیرت نەچیٚت، گولٚدۆزیم دەویٚ ها. ئا.. شتیٚکی دیکەش هەبوو خەریك بوو بیرم دەچوو: تکات لیٚدەکەم، توخودا پیٚی بلٚیٚ کە گەلاٚکانی سەر پالٚتۆکە بەرجەستەدۆزی بکات و لق و پۆپەکان ئاسایی بن، هەروەها یەخەکەی بە تۆڕو ئۆیەی پان بکات. تکات لیٚدەکەم ماکار ئالکسیوڤیچ، لە بیرت نەچیٚ، ئەمەی پیٚ بلٚیٚ.

دۆستت

ف. د.

پەراویٚز:

زۆرم لەبەر گرانە کە بەم وردە فەرمایشانەم ئەزیەتت دەدەم. هەست بە عەزابی ویژدان دەکەم. پیٚریٚکەش هەموو دانی بەیانی لەبەر خاتری من و بە ئیشی من، سەرانسەری شار گەڕایت.. بەلاٚم چارم چیە؟ لە مالٚەکەماندا کەس بە کەس نیە، خۆیشم نەخۆشم. تکایە لیٚم مەڕەنجیٚ، گلەییم لیٚ مەکە ماکار ئالکسیوڤیچ، یەجگار دلٚتەنگ و نیگەرانم! خوا دەزانیٚ چ شتیٚکم لە ریٚیە دۆستی ئازیز، ماکار ئالکسیوڤیچی نازدارم؟ دەترسم تەماشای ئایندە بکەم، دلٚم هیچ شتیٚکی باشم پیٚ نالٚیٚ، بە ترسیٚکی تەم و مژاوییەوە دەژیم.

پەراویٚز:

هاوڕیٚم، توبی توخودا، هیچ شتیٚك لەو شتانەی کە لە نامەکەدا بۆم نووسیویت، لە بیر نەکەی. زۆر دەترسم قسەکانم وەکو خۆیان نەگەن.. لە بیرت بیٚ برودری نەك قولابدۆزی.

ف. د.

**

خانمی هەژی، فرفارا ئالکسیوڤنا: *٩/٢٧*

هەموو فەرمایشەکانم، موو بە موو، دەقاو دەق، وەکو خۆی بۆ جیٚبەجیٚ کردوویت. مەدام شیفون دەلٚیٚت بە خۆیشی بیری لەوە کردبووەوە کە پیتی یەکەمی ناوەکان برودری دۆزی بکات، گوتی ئەمەیان –ئەگەر بە هەلٚە نەچووبم– جوانترو لەبارترە، چونکە بەڕاستی نازانم لەو رووەوە چی گوت و من سەر لەو شتانە دەرناکەم. ئا، لە نامەکەتدا باسی مەسەلەی (دالبر)یت کردبوو، ئەویش باسی هەمان شتی کرد. بەلاٚم ئازیزەکەم بیرم نەماوە لەو بارەیەوە چی گوت. ئەوەندە دەزانم

زۆری لەو بارەیەوە ڕێسا، بەڕاستی ژنێکی چەنەبازو سەیرە، چی گوت؟ نازانم، بە هەرحاڵ بەخۆی هەموو ئەو شتانەت بۆ باس دەکات کە بە گوێی منیا دا، ڤارینکا گیان بەڕاستی گێژو وێژ بووم، ئەمڕۆ بۆ دایەرە نەچووم. بڕوا بکە تۆ بە خۆڕایی خەمت لە خۆ هێناوە، هیچ ناڕەحەت مەبە ئازیزەکەم، ئامادەم لەبەر خاتری تۆ، لە پێناوی ئاسودەیی تۆدا هەموو موغازەکانی شار بگەڕێم. لە نامەکەتدا نووسیوتە لە ئایندە دەترسیت، تەنانەت ناوێری نیگایەکی ئایندەش بکەی. ئەمە ترسی ناوێ، سەعات شەشی ئەم ئێوارەیە هەموو شتێکت بۆ روون دەبێتەوە: مەدام شیفون بە خۆی دێتو سەرێکت دەدا. نیگەران مەبە، گەشبین بە ڤارینکا گیان، هەموو شتەکان تەرتیب دەبن، بە باشترین شێوە جێبەجێ دەبن، بەس تۆزێ سەبرت هەبێ، بەڵام سەبارەت بە (دالبر) ئەم (دالبر)ە نەحلەتیە لەبەر چاوم لا ناچێت، دوای (دالبر) بڕێتەوە. دەمویست بێم و سەرێکت لێبدەم فریشتە چکۆلەکەم، پڕ بەدڵ دەمویست سەرت بدەم. ڕاستت دەوێ دووجاریش تا بەر دەرگاکەتان هاتم.. بەڵام ئەم پیاوە، بیکوف، ببورە، مەبەستم ئاغای بیکوفە ئەوەندە گرژومۆنو پەست بوو.. نەوێرام ڕیسك بکەم... گرینگ نیە!

دۆستت

ماکار دیوفشکین.

**

هێژا ماکار ئالکسیوڤیچی ئازیز، ٩/٢٨

تکات لێدەکەم بەپەلە خۆت بگەیەنە لای زێڕنگەرەکەو پێی بڵێ ژێوان بوومەتەوە، گوارە مرواریو زومڕودەکانم بۆ دروست نەکات، ئاغای بیکوف دەڵێت ئەمە ئیسرافکاریەکی فرەیە، زۆری تێدەچێت، گرانە، زۆر پەستو توڕەیە. دەڵێ گیرفانەکانیمان هەڵتەکاندووەو خەریکە تاڵانی دەکەین، تەنانەت دوێنێ بە ئاشکرا گوتی ئەگەر بیزانیبا ئەم هەویرە ئەو هەموو ئاوە دەکێشێت، لە سەرەتاوە خۆی لە قەرەی زەماوەند نەدەدا. دەڵێت هەرکە زەماوەندەکەمان تەواو بوو یەکسەر دەڕۆین، سەفەر دەکەین، کەس دەعوەت ناکەین، وپێویست ناکات بیر لە ڕەقسو سەماو ئاهەنگ گێڕان بکەمەوە، خۆ هێشتا بۆ جەژنی سەری ساڵوکریسمیس-ش زۆری ماوە. بەڵێ، ئەوە قسەکانیەتی! لێ خودا شایەدە من هیچ پێویستم بەو شتانە نیە، داوام نەکردبوون. ئاغای بیکوف بە خۆی لە سەرەتاوە سوور بوو لەسەر کردنی ئەو شتانەو رای سپاردبوو. ناوێرم وەڵامی بدەمەوە، یەجگار گرژو پەستو توڕەو تڕۆیە. ئاخۆ ژیانم چۆن دەبێت؟

ف. د

**

کۆترەکەم، فرڤارا ئالکسیوڤنا: ٩/٢٨

من ،مەبەستم ئەمەیە کە زێڕنگەرەکە دەڵێت باشە، قەیدی نیە. بەڵام سەبارەت بە خۆم، دەمویست لە سەرەتای ئەم نامەیەوە ئەوەت پێ ڕابگەیەنم کە نەخۆش کەوتوومو ناتوانم لە جێگا بێمە دەرێ. ئەم نەخۆشیە دوابڕاوە لە کاتێکی خراپدا بەرۆکی گرتم.. کاتی نەخۆشی بڕا بوو ئێستا نەبێ! لە کاتێکا سەرمام بووە کە یەك دنیا کاروباری بەپەلە هەن دەبێ فریایان بکەوم، لە کاتێکا کە تۆ پێویستت بە منە، تف لەم بەختو ناوچەوانە! دوای هەڵامەتو پەسیو بڕێت.. دەبێ ئەوەشت پێ بڵێم بۆ نەگبەتیو بەد شانسی من، ئەمڕۆ جەنابی سەرۆك تووڕە بووە، لە ئیمیلیان ئیڤانوڤیچ تووڕە بووەو هاواری بەسەردا کردووەو کابرای بەستەزمان لە ترسا زراوی تۆقیوەو مردووە. ژارۆ! دەبینی هێشتاش لە هەموو شتێکت ئاگادار دەکەم. ئەم شتە ناخۆشانەت پێدەڵێم. دەمویست شتێکی دیکەشت پێ بڵێم، بەڵام دەترسم پەستو دڵگیرت بکەم، چونکە ژیکەلەکەم، من، بەخۆت دەزانی کابرایەکی ساکاری گەوجو کوڵکە خوێنەوارم، هەرچیەکم بە خەیاڵدا بێت دەینووسم، لەوەیە لێرەو لەوێ شتێکی... تیا بدینی.. بە هەر حاڵ گرینگ نیە!

دۆستت
ماکار دیوفشکین

**

فرڤارا ئالکسیوڤنا، هاوڕێ ئازیزەکەم: ٩/٢٩

ئەمڕۆ فیدورام بینی، کۆترەکەم. گوتی سبەی شاییەکەتانە، ودوو سبەی سەفەر دەکەی، ئاغای بیکوف لە ئێستاوە ئەسپی ئامادە کردوون. سەبارەت بە جەنابی سەرۆك، لە دوا نامەمدا بۆم باس کردبووی ئازیزەکەم. ئا، بەڵێ... شتێکی دیکە: سەبارەت بە وەسڵی حیساباتی موغازەکەی شەقامی گوروخوفایا، بە هەر هەموویدا چوومەوە، هەموو حیسابەکان تەواون. بەڵام نرخی شتەکانیان گرانە. ئیدی ئاغا بیکوف بۆچی گلەیی لە تۆ دەکات، داخی خۆی بەسەر تۆدا دەڕێژێ؟ هەر شادو بەختەوەر بی ئازیزەکەم! شادم بەشادیت! ئەو کاتانەم خۆشە کە بزانم تۆ شادو بەختەوەری، زۆر حەزم دەکرد بێم بۆ کڵێساو بەشداری ڕێوڕەسمی شاییەکەت بکەم ئازیزەکەم، بەڵام ناتوانم، پشتم داویەتە ژان. با بێمەوە سەر باسی نامەکانمان، ئەم شتە زۆری نیگەرانو ناڕەحەت کردووم: لەمەودا کێ نامەکانمان دێنێو دەبات، دایکەلێ؟ دەزانی تۆ دۆستو پشتیوانێکی باش بووی بۆ فیدورا، ئازیزەکەم. زۆر لەگەڵی باشو بە حەوسەڵەو دڵاوا

بووی. زۆر چاكت كردووه، كارێكی فره باشت كردووه ئازیزەكەم! خودا پاداشتی هەموو چاكەكانت دەداتەوه، خودا چاكەی چاكەكاران له بیر ناكات، خێرت دێتەوه رێی، چاكە بكەو بیدە بەئاوا، چاكەت دێتەوه رێ، ئەمە عەدالەتی خودایە، درەنگ یان زوو هەر دێتە دی. ژیكەلەكەم زۆر شتم هەیە حەز دەكەم بۆتی بنووسم، قسەم زۆرە. بە من بێ هەموو سەعاتو هەموو دەقیقەیەك هەر بۆت بنووسمو بۆت بنووسم، هەموو شتێكت بۆ بگێڕمەوه، له هەموو شتێكت ئاگادار بكەم! هێشتا یەكێك له كتێبەكانی تۆم لەلایە، (حیكایەتەكانی بیلكین). ڤارینكا گیان با ئەم كتێبە لەلای من بمێنێتەوه، ئەم كتێبەم لێ مەسەنەوه، پێشكەش بە منی بكە، با دیاری تۆ بێ بۆ من كۆترەكەم. نەك هەر لەبەر ئەوەی زۆرم دڵ پێوەیە ئێستا بیخوێنمەوه، بەڵكو لەبەر ئەوەی زستان بەڕێوەیە، وبە خۆت دەزانی شەوگاری زستان درێژە، پیاو دڵی دەگیرێ، هەنگێ خۆم بە خوێندەوەی مژول دەكەم. ڤارینكا گیان بڕیارم داوه لێرە بگوازمەوه، بۆ ماڵەكەی ئێوە بار بكەمو لەگەڵ فیدورادا بە شەریكی بەكرێی بگرم. حەز ناكەم لە ئێستا بەدواوە لەم ژنە شەریفە دابڕێم. بەڕاستی ئافرەتێكی بە هیمەتو ئیشكەرو كۆشیارە. دوێنێ رۆییشتمو هەموو كونو كەلەبەرێكی ماڵە چۆڵو هۆڵەكەی تۆ گەڕام، هێشتا هەموو شتەكان لە جێی خۆیان بوون. مێزی خەیاتیەكەت، گوڵدۆزیو ئیشەكانت لە شوێنی خۆیان بوونو كەس دەستی لێ نەدا بوون: ئیشەكانت لە سووچێكی ژوورەكەدا كەڵەكە بوو بوون، تاوێكی باش روانیمە گوڵدۆزیەكانت، یەك دوو پارچەو سەرە مقەستان لێرەو لەوێ كەوتبوون. داوێكت له دەوری یەكێك له نامەكانی منەوه پێچا بوو. لە چاوی مێزەكەتدا پارچە كاغەزێكم دۆزییەوه كە لێی نووسرا بوو "ئاغای ئازیز، ماكار ئالكسیوڤیچ، زۆر بە پەلەمە..." تەنیا ئەوەندەی لێ نووسرا بوو و هیچی تر. دیارە دەبێ یەكێك هاتبێ بەسەراو نووسینەكەی پێ بڕی بیو نەی هێشتبێ گرینگترین قسەی دڵی خۆتم بۆ بنووسیت. تەختە خەوە چكۆلەكەت هێشتا لە جێی خۆیەتی، لە پشت پەردەكەیە.. كۆترەكەم!! جاری خودا حافیز، توبی توخودا، بە زووترین كات وەڵامی ئەم نامەیەم بدەوه، با زۆر چاوەڕوان نەبم.

ماكار دیوفشكین

**

ماكار ئالكسیوڤیچ، دۆستی ئازیز! ٩/٣٠

تەواو، چارەنووس هەرچیەك بێ رەتبوونەوەی نیە، ئیدی ئەوە چارەنووسی منە! نازانم ئایندەو چارەنووسم چ دەبێت. بەڵام گوێڕایەڵو ملكەچی ویستو مەشیەتی پەروەردگارم. سبەی لێرە دەڕۆین، سەفەر دەكەین، بۆ دوا جار ماڵاوایی لە تۆ دەكەم ئەی دۆستی ئازیزو گرانقەدرم، ئەی ئەو كەسەی چاكەی دنیات بەسەرمەوەیە، ئەی ئەو كەسەی جێگەی بابت بۆ گرتبوومەوه، خەفەت بۆ من مەخۆ، بە خۆشیو شادی بژی، و هەمیشە یادم بكە، لە بیرم مەكە. لە خودا دەپاڕێمەوه بارانی رەحمەتی خۆیت بەسەرا دابارێنێ! زۆرت بیر لێدە كەمەوه، لە بیرو هۆشو نوێژو دوعاو

نزاكانمدا فەرامۆشت ناكەم، دوعای خێرت بۆ دەكەم. ئیدی تەواو، ئەو قۆناغەی ژیانم تەواو بوو! من ئەوەندەم یادگارو بیرەوەری خۆش نیە كە لەگەڵ خۆدا بۆ ژیانی تازەمی بەرم، بۆیە ئەوەی لە هەموو شت بۆ من جوانترو بەنرخترە، چاكەكانی تۆیە، ئەو چاكانەیە كە دەگەڵ منت كردووە، یادو بیرەوەرییەكانی تۆیە، یادگارو بیرەوەرییەكانی تۆ پایەیەكی هەرە بەرزیان لە دڵی مندا دەبێت. تۆ تاقە دۆستی منی، تۆ تاقە كەسی كە بەڕاستی خۆشت ویستووم.. هەموو شتێكم بە چاوی خۆم بینی، و بۆم دەركەوتووە كە چەندت خۆشویستووم، كە بزەیەكت بە سیمای منەوە دەبینی لە خۆشیا لە پێستی خۆت نەدەهێوریت، بە دێڕە نووسینێكی من ئەو پەڕی خۆشحاڵ دەبوویت. جا ئێستا دەبێ خۆت بەوە رابێنی كە چۆن بەبێ من بژیت... چۆن لە دوای من بە تەنیا هەڵدەكەی! كێ بایەخت پێدەدات، دۆستە هێژاكەم، تاقە دۆستەكەم؟ كتێبەكەم، مێزو مەكینەی خەیاتیەكەم، ئەو نامەیەی كە لە چاوی مێزەكەمدا دۆزی بووەتەوەو تەواوم نەكردبوو هەر هەمووی بۆ تۆ، بە تۆی پێشكەش دەكەم. بە تایبەتی نامە تەواو نەكراوەكە كاتێ كە تەمەشای دەكەی، دەتوانی بە خەیاڵ تەواوی بكەی، وبە كەیفی دڵی خۆت ئەو وشانەی بۆ زیاد بكەی كە حەزت كردووە لە منیان بژنەوی، یان بۆم نووسیبای، خودا دەزانێ چم لە خەیاڵدا بووە بۆتی بنووسم!.. ناو بە ناو یادێكی دۆستە كڵۆڵەكەت، دۆستە هەژارو بێنەواكەت، ڤارینكای بەلەنگاز، كە یەجگار دڵبەستەی تۆ بوو، بكەوە. هەموو نامەكانت لەلای فیدورایە، لە چەكمەجەی سەرەوەی كۆمەدیەكەیدایە. نووسیوتە كە نەخۆشیت، ئاغا بیكوف حەز ناكات ئەمڕۆ لە ماڵ وەدەركەوم. نامەت بۆ دەنووسم هاوڕێم، بەڵێنت دەدەمێ نامەت بۆ بنووسم، بەڵام هەر خودا خۆی دەزانێ چی دێتە پێشێ. كەواتە هاوڕێم، دۆستی ئازیزم، براكەم، ئازیزەكەم بۆ هەتا هەتایە بە خودات دەسپێرم!... ئاه... ئەگەر ئێستا لێرە دەبووی خۆم دەمزانی چۆن لە هەمێزم دەگرتیتو ماچ بارانم دەكردی! بە دوعا هاوڕێكەم، بە دوعا بە دوعا، هەر شادو سەلامەت بی، هەتا ماوم دوعای خێرت بۆ دەكەم. پەحا كە دڵم تەنگە! چ خەمێكی قورس چۆكی بەسەر سینگما داداوە. ئاغا بیكوف بانگم دەكات.

هاوڕێی هەمیشە دۆستدارت

ف. د.

پەراوێز:

روحم، سەررێژی خەمە، دەروونم لێوان لێوی روندكە.. گریان ئەوكی گرتووم‌و خەریكە دەم خنكێنێ، خەفەم دەكات. بە دوعا، خودایا دەردی جودایی چ گرانە! لە بیرم مەكە، هەرگیز هاوڕێ كڵۆڵەكەم، ڤارینكای بەلەنگاز لە یاد مەكە!.

**

ڤارینكا، ئازیزەكەم، كۆترەكەم، دین‌و ئیمانم ڤارینكا!

ئەوا بردیانیت، دەڕۆی، سەفەر دەکەی. خۆزیا دڵیان دەرهێنابام، و تۆیان بەو جۆرە لێ دوور نەخستبامەوە! ئاخر چۆن توانیت ئەمە بکەی؟ تەمەشا، تۆ لەلایەکەوە دەگریتو لەلایەکی ترەوە دەڕۆی، سەفەر دەکەی! تۆزێ لەمە پێش نامەیەکی تۆم پێ گەیی، نامەیەکی فرمێسکاوی. کە ئەمە وادەگەیەنێ حەزناکەی بڕۆی، سەفەر بکەی، یانی بە تۆبزی دەتبەن، لە منت دادەبڕن، یانی تۆ دڵت بە حاڵی من دەسووتێ، یانی خۆشت دەوێم! ئیدی چۆنو لەگەڵ کێدا دەژیت؟ دڵە چکۆلەکەت لە داخو خەما، لە بێزاریو تەنیاییدا دەتوێتەوە. خەم وەکو خۆرە دەداتە دڵە چکۆلەکەت،داخو کەسەر وێرانی دەکات. لەوێ نەخۆش دەکەوی، سەرمات دەبێ! نیگەرانی دڵە چکۆلەکەت وشك دەکات، دڵت لە خەما شەق دەبات. لەوێندەر دەمریت، لەو خاکە شێدارەدا دەت نێژن، لەو دوورە وڵاتەدا، لەو غەریبییەدا، کەسێك نابێ بۆت بگری، تاقە فرمێسکێك لەسەر گۆڕەکەت بڕێژێ! ئاغای بیکوف فریای گریان ناکەوێ! هەر خەریکی ڕاوەکەروێشکی خۆی دەبێت.. ئاخ ڤارینکا، ڤارینکا گیان! بۆ ئەو بڕیارەت دا؟ چۆن دڵت هات ئەو بڕیارە بدەی؟ چیت بە خۆت کرد، چیت بە خۆت کرد؟ ئەم نەهەقیە چ بوو لە خۆتت کرد؟ ئەوانە لەوێندەر لەگۆڕت دەنەن، هێندەت کار پێدەکەن دەتکوژن فریشتە چکۆلەکەم!... ئاخر تۆ لە پەڕەی گوڵ ناسکتری، یەجگار لاوازی ڤارینکا! نازانم منی گەوج ئەوسا لە کوێ بووم؟ چاوانی منی گەوجی خڵەفاو تەمەشای کوێیان دەکرد؟ لە جیاتی بەرهەڵستی تەواوی ئەم کارە بکەم... بەڵێ.. لە جیاتی ئەوەی گەوجێکی کەڕو کاس، وکوێرو نابینا بووم... باشارم بەسترا بوو. نە بیرێکم کردەوە، نە شتێکم بینی، نە نارەزاییەکم دەربڕی، لە تۆ وایە کاری هەرە دروستی من ئەمەیەو تەواو، دەتگوت هیچ پەیوەندییەکی بە منەوە نیە، کەوتمە ناو بازاڕ، موغازە بە موغازە بە دوای دالبرو قولاپدۆزیو گولاپتونو گوڵدوزی دا دەگەڕام... نا، ڤارینکا گیان، نا، ئەمە قەبوڵ ناکەم، با لەم نەخۆشیە هەستمەوە، ڕەنگە سبەی باشتر ببم، هەنگێ هەڵدەستم، لە ماڵ وەدەردەکەوم... خۆم دەخەمە ژێر پێچکەی گالیسکەکەتەوەو نایەڵم بڕۆی، نایەڵم سەفەر بکەی! ئاخر ئەمە چیە؟ بیرێ لە خۆت ناکەیەوە؟ بە چ هەقێ ئەمە دەکەن؟ منیش دەگەڵتا دێم، بە غار دووی گالیسکەکەت دەکەوم، ئەگەر لەگەڵ خۆتم نەبەی هێندە بە دووی گالیسکەکەتدا غار دەدەم تا هەناسەم لەبەر دەبڕێ، تا ڕوحم دەپڕوکێ وگیانم دەردەچێ. باشە تۆ دەزانی بۆ کوێ دەچی؟ دەزانی ئەو شوێنەی بۆی دەڕۆی چۆن شوێنێکە؟ چ شتێك لەوێندەر چاوەڕوانتە؟ ئەگەر نازانی، وەرە لە من بپرسە، من دەزانم گیانەکەم، با من بۆتی باس بکەم! بیابانێکی کاکی بە کاکی، وشكو برینگ، تا چاو هەتەر دەکا هەر دەشتە، دەشتێکی وشكو برینگ، سافو تەخت، دەڵێی ناولەپی دەستە! ئەو ژنە جووتیارانەی لەو دەڤەرو وڵاتە دەژین، هەموو شڕودڕو دڵڕەق، نە هەستیان هەیە نە سۆز، جووتیارەکانیان لەوان خراتر، شڕو شپڕێو، هەمیشە سەرخۆش ومەستن، ئێستا، لەم وەرزەی ساڵدا، گەڵای درەختان ڕژاوە، هەموو رووتو قووت، دایمەی خوا بارانە، دنیا زۆر ساردە، بەڵێ تۆ بۆ ئەو شوێنە دەڕۆیت، سەفەر دەکەیت! ئاغای بیکوف، لەوێندەر شتێکی هەیە خۆی پێوە بخلافێنی، خۆی پێوە مژول بکات، دەگەڵ کەروێشکانو ڕاووشکاری خۆیدا دەژی، ئەدی تۆ، تۆ چی دەکەی؟ هیچ دەورێکت نابێ، جگە لەوەی ژنی بابایەکی موڵکداری گەورە بی.

جا فریشتە چکۆلەکەم! تەمەشایەکی خۆت بکەو پێم بڵێ ئاخۆ تۆ لەو جۆرە ژنانەی، لە ژنی بابایەکی موڵکداری گەورە دەچیت؟... ئاخر چۆن ئەم هەموو شتە رووی دا ڤارینکا گیان؟ ئیتر نامە بۆ کێ بنووسم؟ بەڵێ، بیری لەمە بکەوە گیانەکەم، لە خۆت بپرسە: "ئیدی نامەکانی بۆ کێ بنێری؟" ئیدی بە کێ بڵێم دایکەلێ؟ کێ بەم ناوە خۆش و ناسکەوە گاز بکەم؟ کە رۆییشتی ئیدی لە کوێ بتدۆزمەوە، ئەی فریشتە چکۆلەکەم؟ ئەمە دەمکوژێت ڤارینکا گیان، بێگومان دەمرم دڵم بەرگەی ئەم عەزابە گەورەیە ناگرێت. من وەکو رۆژی روناکی خودام خۆش دەویستی، وەکو کیژی خۆمم خۆشدەویستی، هەموو شتێکی تۆم خۆشدەویست، دایکەلێ، ئازیزەکەی دڵم! من لەبەر خاتری تۆ دەژیام! بۆ تۆو بە تۆوە دەژیام! کارم دەکرد، بەڵگەنامانم دەنووسینەوە، پیاسەم دەکرد، هەرچیەکم بە بیرو بە خەیاڵدا هاتبا، راستگۆیانە لە نامەدا بۆم دەنووسیت. هەر هەمووی لەبەر خاتری تۆ بوو ژیکەلەکەم، لەبەر ئەوە بوو کە نزیکم بووی، لێرە دەژیای. رەنگە تۆ بەمەت نەزانی بێ، بەڵام بەڕاستی وابوو، ئەوە حەقیقەتەکە بوو! جا گوێ بگرە فریشتەکەم، تۆزێ بیر بیکەوە کۆترەکەم، چۆن دەتوانی سەفەر بکەی و بڕۆی، چۆن دەتوانی بەجێم بێڵی و بڕۆی؟ گیانەکەم ئەمە زەحمەتە، مەحاڵە هاوڕێم، مەحاڵ، تۆ ناتوانی ئەم سەفەرە بکەی، مەحاڵە، ناتوانی... دەبێ ئەمە لە خەیاڵی خۆ دەربکەی.. تەمەشا چ بارانێکە، تۆ لاوازی، بەرگە ناگری، سەرمات دەبێت، گالیسکەکەت تەڕ دەبێ، باران دێتە ژوورەوە، هەرکە لە شار وەدەرکەوتی گالیسکەکەت سەقەت دەبێ، خراپ دەبێ، دەشکێ، دڵنیام دەشکێ. تۆ نازانی ئەو گالیسکانەی ئێستا لە پوترسبۆرگ دروست دەکرێن زۆر جەڵەبی و ڕاویجن، هەر بە ناو گالیسکەن؟ من ئەو گالیسکەسازانە دەناسم، یەك بە یەکیان دەناسم، هۆش و بیریان لای جوانی و شیکی گالیسکەکەیە، لەوان وایە گەمەی منداڵان دروست دەکەن، ئیدی بەلایانەوە گرینگ نیە چەند ڕوختە وقوت و قایمە یان چەند شەق و شۆقە، یان چەند بەرگە دەگرێت، سوێندت بۆ دەخۆم کە بەرگەی هیچ ناگرێ و لە خۆوە دەشکێ. من دەستەونەزەر لە بەردەم ئاغای بیکوف رادەوەستم و ئەوەی بۆ روون دەکەمەوە، بۆی دەسەلمێنم! تۆش، تۆش ڤارینکا گیان، دەبێ ئەوەی بۆ روون بکەیتەوە، بە بەڵگەی ماقول و بنجبڕ بۆی بسەلمێنە کە پێویستە تۆ لێرە بمێنی و مەحاڵە بتوانی دەگەڵ ئەودا بڕۆی، سەفەر بکەی!... ئاه بۆچی نەچوو ئەو کیژە بازرگانە مۆسکۆییە بخوازێ؟ دەبوایە ئەوی بخواستبایە، ئەو کیژە بازرگانە بۆ ئەو باشتر بوو. زۆر باشتر بوو. من دەزانم، زۆر چاك دەزانم بۆچی باشتر بوو! هەنگێ تۆم لێرە لەلای خۆم، لە نزیکی خۆم گل دەدایەوە. ئەم بیکۆفە بە چ کەڵکێکی تۆ دێت؟ بۆچی بەم کەفلەکونە وا لە لات شیرین بوو؟ هەر لەبەر ئەوەی گوایە بەردەوام دالبرت بۆ دەکڕێت، رەنگە لەبەر ئەوە بووبێ؟ ئاخر دالبر بەچی دەچێ، بە کەڵکی چی دێت؟ هەموو ئەوانە پەشمە ڤارینکا.. مەسەلەکە، مەسەلەی ژیانی مرۆڤێکە ڤارینکا! دالبرو گوڵدۆزی پارچە پەڕۆیەکەو هیچی تر، خۆ منیش دالبرت بۆ دەکڕم، هەرکە موچەم وەرگرت بۆتی دەکڕم. بەڵێ، بەڵێ، با مووچەکەم وەربگرم بزانە چۆنت بۆ دەکڕم، سەبرۆکەیەکم لێ بگرە ڤارینکا، ئەی منداڵە نازەنینەکەم! من موغازەکەی پێ دەزانم! ئاه خودایا خودایا! ئایا هەر سووری لەسەر ئەوەی دەگەڵ ئەم بیکوفەدا بۆ دەشت بڕۆیت! یانی ئەمە دوا بڕیارتە، چیتر

ناگەڕێیتەوە؟ ئاه گیانەکەم ڤارینکا! نا، نا... بێگومان نامەم بۆ دەنووسیت، دەبێ نامەیەکم بۆ بنووسیت بە دوورو درێـژی باسی هەموو شتێکم بۆ بکەی.. کە گەیشتیتە جێ، لەوێندەرەوە نامەم بۆ بنووسە، ئەگینا، فریشتە چکۆلەکەم، ئەمە دوا نامەی من دەبێت... نا، مەحاڵە، بۆ دوا نامە بێ؟ مەبەستم ئەمەیە کە ناکرێت ئەمە دوا نامەی من بێ، بە تایبەتی ئەم نامەیە، وبەم کوتوپڕیو ناگەهانیە! دوا نامەی من! نا.. نا.. نامەی تریشت بۆ دەنووسم، هەڵبەتە تۆش نامە بۆ من دەنووسیت.. ئایا هەست ناکەی کە شێوازی نووسینم خەریکە باش دەبێت؟ ئاه ئازیزەکەم، شێوازی چی؟ من گوێ بە شێواز نادەم! بە تایبەتی لەم ساتە وەختەدا وام لێهاتووە، بە خۆیشم نازانم چی دەنووسم، بەڵێ نازانم چی دەنووسم، نە بە شێوازی نووسینەکەمدا دەچمەوە، نە دەستەواژەکانی چاك دەکەمەوەو نە بڕای دەکەمو نە دووبارە دەیخوێنمەوە. تەنیا بۆ ئەوە دەنووسم کە بنووسم، کە زۆرترین کات تۆ بدوێنم.. ئاه کۆترەکەم، کیژەکەم، ئازیزەکەم، گیانەکەم ڤارینکا...

حەمە کەریم عارف

* کەرکووکییە و لە ساڵی ١٩٥١دا لەدایك بووە.

• لە ساڵی ١٩٧٥ کۆلیژی ئەدەبیاتی بەغدای تەواو کردووە.

• یەکەم بەرهەمی شیعرێکە بەناوی (هەڵبەستێکی هەتیو کەوتوو) کە لە ژمارە (١٧٠) رۆژنامەی هاوکاری لە ١٩٧٣/٦/٨ بڵاوبووەتەوە.

• لە ساڵی ١٩٧٥ەوە بە بەردەوامی نووسین و بەرهەمی ئەدەبی بڵاو دەکاتەوە.

• سەرنووسەر یان بەڕێوەبەری نووسین یان سکرتێری نووسین یان ئەندامی دەستەی نووسەرانی ئەم گۆڤار و بڵاوکراوانە بووە: گۆڤاری گزنگی نووسەرانی کەرکووك، نووسەری کوردستان، کەلتوور،نووسەری کورد، گوڵانی عەرەبی، ئاڵای ئازادی تا ژمارە ٢٢٢، گۆڤاری نەوشەفەق.

* جگە لە ناوی خۆی، بە تایبەتی لە گۆڤاری گزنگی نووسەرانی کەرکووك،نووسەری کوردستان، کەلتوور، رۆژنامەی ئاڵای ئازادی تا ژ: ٢٢٢ بەناوی گۆڤەند، زنار، سیپان، پاکزاد، محەمەدی حاجی، سیروان عەلی، دیدار هەمەوەندی، هێژا، ح. ع ،هامون زێباری، با زەوان عەبدولکەریم بەرهەمی بڵاو کردووەتەوە.

* جگە لە پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکێتیی قوتابیانی کوردستان ئیدی ئەندامی هیچ حیزب و رێکخراوێکی سیاسی نەبووە، لە ساڵی ١٩٧٤ – ١٩٧٥دا پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول بووە، لە هەشتاکاندا بۆ ماوەی نۆ ساڵ، بێ وابەستەگی حیزبی پێشمەرگە بووە و

وەکو بەشدارییەکی مەیدانی و ویژدانی لە خەباتی ڕەوای نەتەوەی کوردا شانازی پێوە دەکات و منەت بەسەر کەسدا ناکات، چونکە باوەڕی وایە کە ڕۆڵەی میللەتی مەزڵوم مەحکومە بە پێشمەرگایەتی.

• لە هەشتاکانەوە تا ئێستا ڕاستەوخۆ سەرپەرشتی و سەرۆکایەتی لقی کەرکووکی یەکێتیی نووسەرانی کوردی کردووە.

• زۆر بەرهەم و کتێبی چاپ و بڵاو کردووەتەوە، لێ زۆربەی هەرە زۆریان، بە تایبەتی ئەوانەی لە چیادا چاپ بوون بە نوسخەی هێندە کەم بڵاوبوونەتەوە،لە نرخی نەبوو دان و هەر ئەوەندەیە کە لە فەوتان رزگار بوون. هەندێك لە وانە:

١- تیرۆژ، کۆ چیرۆك، چاپی یەکەم ١٩٧٩
٢- کۆچی سوور، رۆمان، چاپی یەکەم،١٩٨٨،چاپی سێیەم ٢٠٠٧
٣- بەیداخ، چیرۆك، چاپی یەکەم ١٩٨٨
٤- داوەتی کۆچەرییان، کۆ چیرۆك ،چاپی دووەم ٢٠٠٥
٥- لە خۆ بێگانە بوون، کۆمەڵە چیرۆك،چاپی یەکەم (١٩٩٩) دەزگای گوڵان
٦- کوچ سرخ، کۆ چیرۆك، بە فارسی، وەرگێڕان چاپی یەکەم ١٩٨٧ شاخ
٧- نینا، رۆمان، سابت ڕەحمان، چاپی یەکەم،شاخ،١٩٨٥ چاپی سێیەم ٢٠٠٥

٨- نـــامۆ، رۆمـــان، ئـــەلبیر كـــامۆ، چـــاپی یەكـــەم، شـــاخ١٩٨٧چـــاپی چـــوارەم ٢٠٠٩ وەشـــانخانەی سایە،سلێمانی

٩- رێبـەر، رۆمـان، مەهـدی حسـین، چـاپی یەكـەم (شـاخ) ١٩٨٣، چاپی دووەم، ٢٠٠٧

١٠-شكست، رۆمان، ئەلكساندەر فەدایەف، چاپی شاخ (راه كارگر)، چاپی دووەم، ٢٠٠٩ خانەی وەرگێڕان.

١١- هاومالّـەكان، رۆمـان، ئەحمـەد مـەحمود، چاپی دووەم ٢٠٠٠ دەزگای گوڵان

١٢ – بێناسـنامەكان، رۆمـان، عـەزیز نەسـین، چـاپی سـێیەم ٢٠٠٦

١٣- قوربـانی، رۆمـان، هـیرب میـدۆ، چـاپی یەكـەم ٢٠٠٤ دەزگای شەفەق

١٤- دووره ولاّت، رۆمـان ع. ڤـاسموف، چـاپی یەكـەم٢٠٠٠ دەزگای گوڵان

١٥- ئـازادی یـا مـەرگ، رۆمـان، كـازانتزاكیس، چـاپی یەكـەم ٢٠٠٣ كتێبخانەی سۆران، چاپی دووەم: ٢٠٠٨

١٦- چـیرۆكەكانی سـەمەدی بیهرەنگـی، چـاپی دووەم، ٢٠٠٤ كتێبخانەی سۆران هەولێر

١٧- ئامانجی ئەدەبیات. م. گۆركی، چاپی شاخ ١٩٨٥

١٨- ئەو رۆژەی كە ونبووم (كۆمەڵـە چیرۆكی بیـانی) چـاپی یەكەم،٢٠٠٦

١٩- جـیّ پـیّ (كۆمەڵـە چـیرۆكی فارسـی) چـاپی یەكـەم ٢٠٠٦،نووسەرانی كەركوك

٢٠- زنــده خــەون، كۆمەڵــە چــيرۆك، چــيخۆف،چ١،دەزگــای موكريانی
٢١- چيرۆكســـتان ،كۆمـــەڵێك دەق ورەخنـــەی جيهـــانی چ١ ،٢٠٠٥،نووسەرانی كەركوك
٢٢-ديدارو دەق و رەخنە،چ٢٠٠٥،١
٢٣-ديداری چيرۆكڤانی، چ٢٠٠٥،١
٢٤-ئـەو بەرخـەی كـە بـوو بـە گـورگ ،چ٢٠٠٨،١نووسـەرانی كەركوك
٢٥- ميوان، چيرۆك،ئەلبێر كامۆ

٢٦- مەسەلەی كورد لە عێراقدا،عەزيز شەريف،چاپی دووەم ٢٠٠٥
٢٧- مێــژووی رەگ و رەچــەڵەكی كــورد، ئيحســان نــوری پاشا،چ١٩٩٨١،١
٢٨- كـورد گـەلی لـە خشـتەبراوی غـەدر لێكـراو، د. كوينتـەر ديشنەر، چاپی سێيەم ٢٠٠٤
٢٩- لە مەهابادی خوێناوييەوە بۆ كـەنارێن ئـاراس، نەجـەف قولی پسييان، چاپی يەكەم ٢٠٠٦
٣٠- كورد لـە سەدەی نۆزدەوبيستەمدا،كريس كۆچرا،چاپی چوارەم ٢٠٠٧
٣١ -كورد لە ئينسكلۆپيديای ئيسلامدا،چاپی يەكەم ١٩٩٨
٣٢- چينی كۆن، چ١(   )دەزگای موكريانی

٣٣- دلێريی خۆراگرتن، ئەشرەفی دەهقانی
٣٤- خـــەباتی چـــەكداری هـــەم تاكتيكـــە هـــەم ســـتراتيژ، مەسعودی ئەحمەد زادە

٣٥- ڤنسنت ڤان گوگ، شانۆنامە، باول ئایز لەر
٣٦- بە دوعا شاعیرەکان، شانۆنامە، جەلیل قەیسی (گزنگ ژ:١٢)
٣٧- جولەکەکەی ماڵتا، شانۆنامە،کریستۆفەر مالرۆ.
٣٨- دادپەروەران، شانۆنامە، ئەلبیر کامۆ
٣٩- بەد حاڵی بوون، شانۆنامە، ئەلبیر کامۆ.
٤٠- چاو بە چاو، شانۆنامە، گەوهەر مراد (غولام حسەینی ساعیدی)
٤١- ریچاردی سێیەم، شانۆنامە، شەکسپیر.چاپی یەکەم ٢٠٠٩، بلاوەخانەی سایە، سلێمانی
٤٢- گەمەی پاشا و وەزیر، شانۆنامە، عەبدوڵلائەلبوسێری..

٤٣- منداڵە دارینە، چیرۆکی درێژ بۆ منداڵان.
٤٤- فاشیزم چییە؟ کۆمەڵە چیرۆك بۆ منداڵان، یەلماز گونای
٤٥- شوانە بچکۆلەکە، چیرۆکێکی درێژی چینی یە بۆ منداڵان
٤٦- زارۆکستان (چوار شانۆنامە بۆ مناڵان)
٤٧- چەند چیرۆکێك لە ئەفسانەی یونانی کۆنەوە (٢٣ئەفسانە)

٤٨- لە گەنجینەی حیکایەتی تورکمانییەوە. (ئەفسانەی ئەسپی ئاشق)چاپی یەکەم٢٠٠٨
٤٩- ئەفسانەێن گریکی و رۆمانی، چاپی یەکەم (٢٠٠٤) کتێبخانەی سۆران، هەولێر
٥٠- ئیلیادە، هۆمیرۆس، چ١،دەزگای سەردەم ٢٠٠٩

٥١- گۆڤەند و زنار (فەرهەنگی فارسی - کوردی) حەمە کەریم عارف، چ١(٢٠٠٦-٢٠٠٨)دەزگای موکریانی
٥٢-چۆنیەتی فێربوونی زمانی فارسی، چ١، ٢٠٠١

٥٣- چرنیشفسکی، فەیلەسوف و زانای گەورەی میللەتی روس
٥٤- چایکۆ فسکی، ژیان و بەرهەمی.
٥٥- ئیدگار ئالین پۆ، ژیان و بەرهەمی.
٥٦- جاك لەندەن، ژیان و بەرهەمی
٥٧- گوگول، نووسەری ریالیست
٥٨- یەڵماز گونای، ژیان و بەرهەمی
٥٩- سادقی هیدایەت، ژیان و بەرهەمی
٦٠- خافروغ لە شیعر دەدوێ، ژیان و بەرهەمی

٦١- راگەیاندن لە پەراوێزی دەسەڵاتدا (بە شەریکی) چاپی یەکەم (٢٠٠١) دەزگای گوڵان
٦٢-راگەیاندن لە نێوان حەقیقەت بێژی و عەوام خەڵەتێنی دا، حەمە کەریم عارف،چ(١)،٢٠٠٥

٦٣- مێژووی ئەدەبیاتی جیهان (لە کۆنەوە تا سەدەکانی ناڤین).چاپی یەکەم٢٠٠٨
٦٤- مێژووی ئەدەبیاتی جیهان (لە سەردەمی رینیسانسەوە تا ئێستا).چاپی یەکەم٢٠٠٨

٦٥- مێــژووی ئــەدەبیاتی جیهــان (ئــەدەبیاتی ئینگلیــزی زمان- ئەمریکاو ئینگلیستان لە سەرەتاوە تا ئێستا).چاپی یەکەم٢٠٠٨
٦٦- ریـــالیزمودژە ریـــالیزم لـــە ئەدەبیاتدا،ســـیروس پرهام،چ٢٠٠٤،١،دەزگای سپیرێز
٦٧- قوتابخانـــە ئەدەبییـــەکان،رەزا ســـەید حســـەینی، چ٢٠٠٦،١دەزگای موکریانی
٦٨- مێژووی ئەدەبیاتی روسی، سەعیدی نەفیسی
٦٩- لێکدانەوەیەك لەمەڕ نامۆ ، لویس ریی ،چ٢، ٢٠٠٦
٧٠- هونـــــەروژیانی کۆمەڵایـــــەتی، بلیخـــــانۆف، چ١(٢٠٠٥)دەزگای موکریانی
٧١- گوزارشـتی مۆسـیقا،د. فـواد زکریـا، چ١،یانـەی قەڵـەم ٢٠٠٦
٧٢- رێبازە هونەرییەکانی جیهان
٧٣- پێکهاتەی بەدەنی و چارەنووسی ئافرەت،(چ١) ٢٠٠٦
٧٤- دەربـــارەی شیعروشـــاعیری، حەمـــە کـــەریم عـــارف، چ٢٠٠٧،١
٧٥- دەربـارەی رۆمـانو چـیرۆك، حەمەکـەریم عـارف،چ١، ٢٠٠٨
٧٦- مـەرگی نووسـەرو چـەند باسـێکی دیکـەی ئـەدبی- رۆشنبیری،حەمەکەریم عارف،چ١، ٢٠٠٥نووسەرانی کەرکوك
٧٧- نـاودارانی ئـەدەب، حەمـە کـەریم عـارف، (چ١) دەزگـای موکریانی،٢٠٠٩
٧٨- پەیڤستانی من، حەمە کەریم عارف،چاپی یەکەم()
٧٩- پەڵکە رەنگینە، حەمە کەریم عارف،چ١، ٢٠٠٤

٨٠- خیانەتی حەلاڵ، حەمە کەریم عارف

٨١-بووکی هەزار زاوا، کۆچیرۆك، بزورگی عەلەوی

٨٢-ئەبوزەر، د.عەلی شەریعەتی

٨٣-ریوایەت، ڕۆمان، بزورگی عەلەوی

٨٤-وقفات في رحاب الثقافة الكوردية، **حەمە کەریم عارف**

٨٥-هەژاران، ڕۆمان، دوستوفسکی

٨٦-دەیڤد کۆپەرفیلد، (ڕۆمانی کورتکراوە بۆ نەوجەوانان) چارلس دیکنز

٨٧-ئۆدیسە، داستان، هۆمیرۆس

*** لە ڕاپەڕینەوە تا نهوو چالاکانە بەشداری بزاڤی ئەدەبی و رۆشنبیریی کوردی دەکات وبەرهەمی هەمە جۆر (نووسین و ئامادە کردن و وەرگێڕان) بڵاودەکاتەوە..**

*** ئەو بەرهەمانە و زۆری دیکەی ئامادەن بۆ چاپ و چاپکردنەوە و هەر کەس و گروپ و لایەن و دەزگایەك تەماحی بڵاو کردنەوەی هەبن، دەبێ پرس بە نووسەر بکات...**